

ಸುದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ

ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ 1952

ಹೊಸಬಾಳು

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ

ಸುದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ

ಹೊಸ ಬಾಳು

ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು :

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ

ಸುದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ

ಶಾರಾನಿವಾಸ :: ತಿಪಟೂರು.

ಸುದರ್ಶನ ಕಾದಂಬರಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು

ಮೊದಲ ಸುದರ್ಶನ ಮುದ್ರಣ : ಜೂನ್ ೧೯೫೬
ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೯೫೨

ಮುಖ ಚಿತ್ರ :
ಗುಣವತಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ : ಧಾರವಾಡ

ಇದನ್ನು ಕೊಂಡು ಓದಬೇಕಾದ ಬೆಲೆ :
ರೂ. ೧—೮—೦

ಮುದ್ರಣ :
ಇಂಡಿಯಾ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು.

Mr. K. Srinivasa Rao
Sundow Cafe Boarding House
HOSPET.

ಅರಿಕೆ

ನನ್ನ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಈ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು
ತೋಷದ ವಿಷಯ.

ಜೀವನವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವಂತೆ ವೈವಿಧ್ಯ ಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಈ
ಧತೆ ಅನಂತ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬಾಳಿಗೊಂದು ಆದರ್ಶ
ುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಗುರಿಯಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು
ರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮಾರ್ಗವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗವು ಸರಳವಾಗಿರುವಂತೆ
ಕುಡೊಂಕಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಾರ್ಗ ಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವವರು ಸಂಸ್ಕಾರ
ದಿಂದ ಈ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕದಿ
ದು ದಾರಿಯ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಹೆಜ್ಜೆಯ ತಪ್ಪು.

ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಫಲತೆಯನ್ನು
ೆದುಕೊಂಡವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ವಿಫಲವಾಗಿ ಸೋತು ಕೆಂಗೆಟ್ಟವರೂ ಇದ್ದಾರೆ.
ತ್ತಿ ಹೋರಾಡಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ವಿಷಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ
ಳನ್ನ ಕಹಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರನ್ನೂ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜೀವನ
ನ್ನೇ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಳನ್ನ ಸಾಗಿಸುವವರನ್ನ, ಜೀವನ
ದಿಗೂ ಕ್ಷಮಿಸಲಾರದು. ನಿತ್ಯನೂತನವಾದ ಬಾಳನ್ನ ಸಾಗಿಸಲು, ಜೀವನದ
ರ್ಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸರಸ-ವಿರಸಗಳನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿ
ನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಾಳಿನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ 'ಹೊಸ ಬಾಳು'
ಾಡಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಜೀವನದ ವಿಷಮತೆಯಲ್ಲಿ ಸುಭಗತೆಯನ್ನು ಕಂಡು
ಳ್ಳುವ ಧಾರಢ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜೀವನವು ಅನಂತವಾಗಿದೆ.
ತೆಯೇ ನಿತ್ಯನೂತನವಾಗಿದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವಾ ಮಂದಿರ,
ಗೋಕಾಕ.

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ,

ನಿಮ್ಮ ಮದುವಣಿ ಗ ಗೆಳೆಯರನ್ನ

ಮಾವನಮನೆ-ಗೆ

ಕಳುಹಬೇಕಿದಲ್ಲಿ

ದಾಶರಥಿ ದೀಕ್ಷಿತರು

ಬರೆದಿರುವ

"ಮಾವನ ಮನೆ"

ಎಂಬ ಹಾಸ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಕಾದಂಬರಿ ಸಮೇತ ಕಳುಹಿರಿ.

ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯ ಪ್ರೀತಿ
ಬಲರಾಮ ಮತ್ತು ಮೇನಕೆಯರ ಪ್ರೀತಿಯ
ಪುಳ್ಳಂಗಾಯಿ ಉಂಡೆಯಂತೆ ಅಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗಿರಲಿ
ಎಂದು ಹೇಳಿ-ಹಲ್ಲು ಮುರಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಡಿ.—ಅಷ್ಟೆ
ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಝುಂಢ ಊರುವಂತೆ ಬೇಕಾದರೆ ಹೇಳಿ.

ಮಾವನ ಮನೆ-ಗೆ-ವಿಳಾಸ ಬೇಕಾದರೆ

ಒಂದೂವರೆ ರೂಪಾಯಿ ಸಹಿತ ಬರೆಯಿರಿ.—

ಸುದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ
ತಾರಾನಿವಾಸ, ತಿಪಟೂರು

ಓದುಗ ಮಹಾಶಯ,

ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿ ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷವಾಯಿತು.

ಉತ್ತಮದರ್ಜೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತೇವೆಂದು—ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳುವುದು ಅನವಶ್ಯವೆಂದು, ಯೋಜನೆಯ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ... ವೀಯುಲಾಗಿತ್ತು. ನಿಮಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಮಾತನ್ನ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೇವೆ, ...ಯೊಡನೆ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

ನಮ್ಮ ಯತ್ನ ಸಾಫಲ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ... ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ...ರಿಸ್ಥಿತಿ. ...ನೆಯ ಪ್ರಕಟನೆ 'ಅಭಯ'—ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರತಿಗಳೂ, ... ತಿಂಗಳೆರಡರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಸೇಡಿನ ಕಿಡಿ' ಮತ್ತು ಇದರ ಮೊದಲ ಭಾಗ 'ರಕ್ತ ಪೂಜೆ' ಇವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದಿವೆ. ಮತ್ತು ಬೇಗನೆ ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣವೂ ನಡೆಯಲಿವೆ.

ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನ ಇದೇ ರೀತಿ ದೊರಕುತ್ತಾ ಇರುವಾಗ, ನಾವು ಇನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಲೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆಂದೂ, ಹೊಸ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರುಗಳಿಗೂ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತೇವೆಂದೂ ಭರವಸೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

"ತಾರಾನಿವಾಸ"
ತಿಪಟೂರು :

ಶ್ರೀಮತಿ ಶಕುಂತಲ ನಾಗರಾಜ
ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ : ಪ್ರಕಾಶಕ.

216=00

ಹೊಸ ಬಾಳು

೧

ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಂದೀಲು ತೀರ ಮಂದವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಲುಕದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಜಗ್ಗಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡ ಅದರ ಬತ್ತಿ ತನ್ನ ಒಣಗಿದ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಕುಡಿಯೇರಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಕಾಡಿಗೆ ಬಳಿದು ಕಪ್ಪಾದ ಅದರ ಕನ್ನಡಿ ಕೋಣೆಯ ಕತ್ತಲೆಯೊಡನೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಜೀವನ ಮರಣಗಳ ಹೋರಾಟದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನಿತ್ರಾಣವಾದ ದರಿದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತಾಗಿತ್ತು ಅದರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಪೂರ್ಣ ಬೆಳಕೂ ಅಲ್ಲ; ಸಂಪೂರ್ಣ ಕತ್ತಲೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಿಟಕಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ತೂರಿ ಬರುವ ಗಾಳಿಗೆ ಬೆದರಿದ ಬೆಳಕು ತತ್ತರಿಸಿ ಆಗಲೆ ನಂದಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಬದುಕಿನಾಸೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಜಿಪುಣನಂತೆ ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಳಿ ಬದುಕುವ ಆಶೆಯಾಗಲಿ, ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆಯಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವದಾಗಲಿ ಕೇವಲ ಮಾನವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಮೋಡದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದ ಚಂದಿರನು ನಿಸ್ತೇಜನಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಆ ಕೋಣೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ನಿರಾಸೆಯ ವ್ಯಕ್ತ ಸ್ವರೂಪದಂತೆ ಕಂಗೆಟ್ಟು ನಿಂತಿತ್ತು. ಈಗಲೊ ಆಗಲೋ ಆರಿ ಹೋಗುವದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು.

ಊಟಮಾಡಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ನಡೆದ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಕೋಣೆಯ ಈ ವಾತಾವರಣ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅದನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅವನು ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡಿದ. ಆ ಕ್ಷಣ ಅವನಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದ ರಾದ್ಧಾಂತಗಳ ಹದಗೆಟ್ಟ ವಾತಾವರಣವೆಲ್ಲ ಕಣ್ಮುಂದೆ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿತು. ಅವನು ಗಡಗಡ ನಡುಗಿದ. ಅವನ ಈ ಭೀತಿಗೆ ಕಾರಣವೂ ಇತ್ತು. ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣ ಹೀಗೆ ಹಸಗೆಟ್ಟಿದ್ದು ತೀರ

ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ಮಾತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಳೆದೆರಡು ವರುಷಗಳಿಂದಲೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಸತೆ ಹೊಗೆಯಾಡತೊಡಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎಂತಹ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲೂ ತಾರಾ ಅವನಿಗೆ ಅನಾನುಕೂಲತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೆ ಅವನ ಕಾವ್ಯಯೋಗ ಅಡೆ–ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವನು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕವಿಯೆಂದು ಹೆಸರು ಗಳಿಸಿದ್ದ. ಇದಕ್ಕೆ ತಾರಾ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣಳೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಹಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಸನ್ಮುಖಿ ಯಾಗಿ ತನ್ನೆದುರು ಸುಳಿಯುತ್ತಿರುವ ತಾರಾ ತನ್ನ ಸ್ಫೂರ್ತಿದೇವತೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಮರೆಯಲಾರ. 'ಆದರೆ....ಆದರೆ. ಅವಳೂ ಮನುಷ್ಯಳು. ಅವಳ ಸಹನ ಶೀಲತೆಗೂ ಒಂದು ಮಿತಿಯಿದೆ. ಇಂದು ತೋರಿದ ಅವಳ ಅಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲ ಕಾರಣಗಳಿರಲೇಬೇಕು. ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನ ನಡೆಯಬೇಕು ?....ನಡೆಯಲಾರದು'—ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದ ಅವನು ತುಟಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲನೇ ಕಂದೀಲನ್ನು ಕೈ ಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅದು ಶಾಂತವಾಗಿ ಹೊಗೆ ಕಾರತೊಡಗಿತ್ತು. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತಾ ಅವನು ಒಂದು ವೃತ್ತಪತ್ರದ ಹಾಳೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಿದ. ಮಾಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಮಣೀ ಎಣ್ಣೆಯ ಬುಡ್ಡಿಯಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿದ. ಕೈಯಿಂದಲೇ ಕುಡಿಯನ್ನು ತಿದ್ದಿದ. ಹಾಸಿಗೆಯ ಬುಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಡ್ಡಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಡ್ಡಿ ಗೀರಿ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿದ. ಕೋಣೆ ಜಗ್ಗನೇ ಬೆಳಗಿತು.

ಆ ಬೆಳಕು ವಿಶ್ವಾಸನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೇನೂ ತರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕಂದೀಲನ್ನು ಹತ್ತಿರದ ಟ್ರಂಕಿನ ಮೇಲಿರಿಸಿ ನಿರುತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೋಣೆ ಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದ. ಒಂದೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತಲೆಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವರುಷದ ಕಿರಣ ಮುದುಡಿಯಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ. ಎರಡು ವರುಷದ ಉಷಾ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅವ ನೊಮ್ಮೆ ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿದ. ಕರುಳು ಕಿವುಚ ತೊಡಗಿದುವು. ಕಿರಣನಿಗೆ ಚಾದರ ಹೊದ್ದಿಸಿ ಮೈತಟ್ಟಿದ. ಉರುಳಿ ಹೋದ ಕೂಸನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿದಾಗ ಅದು ಅಳತೊಡಗಿತು.

ದಕ್ಕೆ 'ಚುಕ್ಕು' ತಟ್ಟತೊಡಗಿದ. ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅದು ಹಾಯಾಗಿ ದ್ರೆಯಾರಂಭಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿಸಿ ಒಂದು ದುಪ್ಪಟಿಯನ್ನು ೊಚ್ಚಿದ. ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಯಿತು. ದರೆ ಕೂಡಲೆ ಅಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಗಿ ಅವನ ಹೃದಯ ಲಕತೊಡಗಿತು. ಅವನು ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ತನ್ನ ಮುರುಕು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ೊಳಗಿನ ಕಾಗದಗಳ ಕಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಏನೇನೋ ಗೀಚಲು ಡಗಿದ. ಸೀಸು ಮುಂದೆ ಸಾಗದಾಯಿತು. ದಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು ಕೋಣೆ ುಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಾಡತೊಡಗಿದ.

ಎಂಟು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತಾಯಿ ಅಸ್ವಸ್ಥಳಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ುಲಗಿದಾಗ ತಾನು ಅಣ್ಣನೊಡನೆ ಅವಳ ಶುಶ್ರೂಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಾವಿಬ್ಬರೂ ಅಗಲದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದುದು—ತನಗಾಗಿ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ಬಿಸಿ ಿಸಿಯಾದ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟು ಕರೆಯ ಕಳಿಸುವದು-ತಾಯಿಯ ೂನೆಗಾಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದಾಗ ಅಣ್ಣ ತನ್ನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅತ್ತುದು— ಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ ವ್ಯಾಕುಲಳಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಆರೈಕೆ ಮಾಡಿದ್ದು— ಂದು ರಾತ್ರಿ ತಾಯಿ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದ್ದು—ಅಣ್ಣನ ೈಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಾಯಿ-'ಮಗು' ವಿಶ್ವಾಸ ನ್ನ ತಮ್ಮನಲ್ಲ;—ಮಗುವೆಂದು ಭಾವಿಸು. ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದಂತಾ ುತು. ನೀನು ಅವನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು....' ತಾಯಿ ಮುಂದೆ ಮಾತ ಾಡದೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದ್ದು-ಅಣ್ಣ ಅವಳೆದುರು ತನ್ನ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ತಾಯಿಗೆ-'ಅವ್ವಾ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಅವನು ನ್ನ ಮುದ್ದು ತಮ್ಮ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದ್ದು—ಅಣ್ಣನ ೆಂಡತಿ ಕೂಡ ತಾಯಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಜೋಪಾನದಿಂದ ನೋಡುವದಾಗಿ ಾತು ಕೊಟ್ಟದ್ದು-ಹಿಂದಿನ ಈ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ನೆನಪಾಗತೊ ಗಿದುವು. ಈ ಎಂಟು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಡನೆ ಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ುಾಗತೊಡಗಿತು. 'ಅದೇ ಅಣ್ಣ....ಅದೇ ಅಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿ....ಅದೇ ಮನೆ ದರೆ ಇಂದು ಆ ಅಣ್ಣನಿಲ್ಲ. ಆ ಅತ್ತಿಗೆ ವಚನವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದಾಳೆ.

ಮನೆಯ ಮಾತು ತಿರುವು ಮುರುವಾಗತೊಡಗಿದೆ. ಏತಕ್ಕೆ ಹೀಗ
ಯಿತು ? ಯಾವ ಕಾರಣ ?'

ಎಡೆಯಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಶ್ರಾ
ನಾದವನಂತೆ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಗೋಡೆಯತ್ತ ಹೋದಾ
ಅಲ್ಲಿ ತಾರಾನೊಡನೆ ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ಭಾವಚಿತ್ರ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು
ಮದುವೆಯ ದಿನ ಅವನ ಗೆಳೆಯ ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರವದು. ಐದು ವರುಷಗ
ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಹೊಸ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ
ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂದು ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನಲ್ಲಿ ವಿಚಾ
ತರಂಗಗಳೇ ಎದ್ದುವು. 'ಹೌದು ಅತ್ತಿಗೆಯ ರೋಷದ ಕಾರಣವನ
ನಾನು ಗ್ರಹಿಸಿರುವೆ. ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮೊದಲು ನಾನವಳಿಗೆ ಅಚ್ಚ
ಮೆಚ್ಚಿನ ಮುದ್ದು ಮೈದುನನಾಗಿದ್ದೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೂ ನಾನವ
ಮೆಚ್ಚಿನವನಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮದುವೆ ಅವರಿಷ್ಟದಂ
ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ತವರು ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನಾನು ಮದುವ
ಯಾಗದೆ ನೆರಮನೆಯ ತಾರಾನನ್ನೇ ನಾನು ಮದುವೆಯಾದೆ. ಅವ
ತವರು ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣು ರೂಪವತಿಯಾಗಿದ್ದಳೇನೊ ನಿಜ. ಮದುವ
ಯಾಗಿದ್ದರೆ ಹಣವನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೋರಮೆಯೆಂಬ ಅವ
ಹೆಸರು ಕೂಡ ಮುದ್ದಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ತಾರಾ ನನ್ನಂತರಂ
ದಲ್ಲಿ ಎಂದೋ ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಸುಗುಣಗಳನ್ನು ನಾನ
ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಅವಳ ರೂಪವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ; ವಿಷಯವನ್ನು ಕೊಂಡ
ಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಡವರ ಮಗಳೆಂದು ನಾನವಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅ
ಳನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಹಟಹಿಡಿದು ಯಶಸ್ವಿಯಾದೆ. ಅಣ್ಣ ಮೊದ
ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದ. ಅತ್ತಿಗೆ ಆಗದೆಂದಳು. ಆದರೆ ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾ
ಅಚಲವಾಗಿತ್ತು. ಭವಿಷ್ಯ ಜೀವನದ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನವಳ ಕೈಹಿಡಿ
ತಾಯಿಗೆ ನನ್ನ ಹಿತ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಚನವಿತ್ತ ಅಣ್ಣ ನನ
ಮದುವೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅತ್ತಿ
ಮನೋರಮೆಯನ್ನುಪೇಕ್ಷಿಸಿದನೆಂದು ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಡಳು. ಆ ಭಾ
ಬಲಿತು ನಿಂತು ಇಂದಿನ ಅನರ್ಥವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾನ

ಾಡಿದ ಅನ್ಯಾಯವಾವುದು ? ತಾರಾ ಯಾವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ
ಾಗಿದ್ದಾಳೆ ? ಅವರು ಬಡವರ ಮಗಳಾಗಿ ಹಣ ತರಲಿಲ್ಲವೆಂದ
ಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವಳ ಹೃದಯ ಸಂಪತ್ತೂ ಬಡವಾಗಿದೆಯೇ ? ಊರಿನ ಜನ
ಲ್ಲ ಅವಳನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ....'

ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಕರ್ಕಶ ನುಡಿಗಳು ತೂರಿಬರ
ಡಗಿದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸನ ಗತಕಾಲದ ನೆನಹುಗಳು ಹಠಾತ್ತನೆ ನಿಂತು
ಟ್ಟುವು. ಅತ್ತಿಗೆಯ ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳ ಅಬ್ಬರವೇನೂ ಈಗವನಿಗೆ
ೂಸದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಡೆಯುವ ಈ ಹಗರಣವನ್ನವನು
ೇಳಿದರೂ ಕೇಳಿಸದಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ದಿನ ಹೋದಂತೆ ಅವಳು
ರಾಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸುಧಾರಿಸುವಳೆಂದು ತಿಳಿ
ದ್ದ. ಅಲ್ಲದೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ದಿನದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡಸು ಮನಸ್ಸು
ಾಕಬಾರದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿದ್ದ. ತಾರಾನೊಡನೆ ಆ ಮಾತುಗಳ
ಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲು ಅವನು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದಾಗ ಅವಳು ಚಿಲ್ಲರೆ
ಷಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ತಲೆಹಾಕಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿ
ಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ದಿನ ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ತಡೆಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ
ತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ.
ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಬಾಗಿಲ ವರೆಗೆ ಸಾಗಿದನು ಕೂಡ. ಕೂಡಲೆ
ವನಿಗೆ ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಲಾರಳೆಂಬ ಅರಿವಾಗಿ ತಡೆದು
ಂತ. ಅತ್ತಿಗೆಯ ಆರ್ಭಟೆ ಒಂದೇ ಸಮನೇ ಸಾಗಿತ್ತು.– " ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಾನೊಬ್ಬಳೇ ದುಡಿಯುವ ಕತ್ತೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೇನೆ ?
ುಂಜಾನೆ ಹೊಸ್ತಿಲ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಇಡುವದರಿಂದ ಮೊದಲ
ಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಜೆಯ ಸಾರಣೆಯ ತನಕ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು
ಾನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ನಾನೇ ಕುಚ್ಚಬೇಕು. ಕಸ,
ುಸುರೆಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಕಿತ್ತಹಾಕಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ನಾನು
ಣದ ಎತ್ತಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ."

" ನಾನು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆ ಅಕ್ಕ ?" ತಾರಾನ
ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ತುಂಬಿತ್ತಾದರೂ ಮೃದುವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದಳು.

" ಮಾಡತೀಯವಾ; ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಾನೂ ನೀನೇ ಮಾಡತಿ. ನಿ
ಮಕ್ಕಳ ಮೈ ತೊಳಸ್ತೀದಿ. ಕಸೂತಿ ಹಾಕತೀದಿ. ಅರಿವಿ ಹೊಲೀತೀ
ಪುಸ್ತಕ ಓದತೀದಿ. ಇವೇನು ಕೆಲಸಲ್ಲೇನು ಬಾಳಾ ?" ತುಂಗಮ್ಮ
ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗತೆ, ಕಠೋರತೆ ತುಂಬಿದ್ದುವು.

" ನೀವು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ವೆ
ಉಳಿದರೆ ,ಪುಸ್ತಕ ಓದತೀನಿ. ಕಸೂತಿ ಹಾಕತೀನಿ. ಇದರಾಗೆ
ತಪ್ಪು ಆದ ? ಸುಮ್ಮನ ಏನಾರೆ ನೆವ ಹುಡುಕಿ ಬೈತಿದ್ದರಬೈರಿ. ನಾಯ
ಬ್ಯಾಡಲ್ಲಿ ? ಎಷ್ಟಂದ್ರೂ ನೀವು ಹಿರೇರು. "

" ಹೌದ ನಮ್ಮವ್ವ;– ನೆವಾ ಹುಡುಕಿ ಬೈಯೂದ ನನ್ನ ಕೆಲ
ನಾ ಭಾಳಖೊಟ್ಟಿ. ನೀ ಮಾತ್ರ ಸಂಭಾವಿತ ಸಜ್ಜಗಿ. ಸಣ್ಣ ಹುಡು
ಕಡಿಂದ ಸುದ್ದಾ ಅನಿಸಿಗೊಂಬೂಹಂಗಾತಲ್ಲ ನನ್ನ ಹಣೇಬರಾ. " ತುಂಗವ
ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ದನಿ ಎಳೆದುಕೊಂಡೇ ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಅ
ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟಿತು.

" ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮನಸು ನೋಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾತನಾಡಲಿ
ಅಕ್ಕ. ನಾಳಿನಿಂದ ಕಸೂತಿ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವ್ರುದಿ
ನಿಮುಗೆ ತಲೆಶೂಲಿ ಏಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾಳಿನಿಂದ ಅವನ್ನೂ ಮುಟ್ಟುವುದಿ
ಆಯಿತಿಲ್ಲೊ ? "

" ಯಾಕ, ಇಷ್ಟದಿನಾ ಮಾಡಿದ ಹಗ್ಲಿ ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ ಅ
ಈಗ ಮತ್ತ ನಾಕ ಮಂದ್ಯಾಗ ನನ್ನ ಛಲನಾ ಮಾಡಬೇಕಂತ ಮಾ
ಏನು ? ನಾಯಾಕ ಬ್ಯಾಡಲ್ಲಿ ? ಪುಸ್ತಕ ಓದು. ಕಸೂತಿ ಹಾಕು. ಸ್ವೆಟ
ಪೋಣಿಸು. ತಂದು ಕೊಡುವವರು ಸಮರ್ಥರಿದ್ದಾಗ ನಾಯಾಕ ಬ್ಯಾಡಲ್ಲಿ
ಅದೇನೋ ಅಂತಾರಲ್ಲ ಸುಟ್ಟಬಗ್ಲಿ...."

" ಮೊನ್ನೆ ಭಾವನವರು– ಕೃಷ್ಣ ಹಾಯಸ್ಕೂಲ ಹುಡುಗ
ನಿಗೊಂದು 'ಸ್ವೆಟರ್' ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಲಾಕರಿ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ
ಅದನ್ನು ಹೆಣೆಯಬೇಕಾಯಿತು. 'ಲೇಡೀಸ್ ಕಾರ್ನರ' ಮೇಲೆ ಅ
ಸಿಕ್ಕಿತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೊಲೆದು ಕೊಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾ
ಗೊಂದು ಲಂಗ ಹೊಲಿದೆ. ಸುಮನೆಗೊಂದು ಪರಕಾರ ಪೋ

ಹೊಲಿವೆ. ಕಿರಣನಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೇ ಒಂದು ಅಂಗಿಯೂ ಆಯಿತು. ಉಳಿದ ತುಣುಕಿನಲ್ಲಿ ಉಷಳಿಗೊಂದು ಜುಬ್ಬವನ್ನು ಹೊಲಿದೆ."

"ಹೇಳಬ್ಯಾಡ ಬಿಡು ನಿನ್ನ ಜಂಭಾನ. ಅದೇನೋ ಅಂತಾರಲ್ಲ. ಆನೆ ಅಂತಾರಲ್ಲ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವವರ್ಗೆ ಈ ಕೂಲಿ ಉಳಿಸೋದೇನು ಉಪಕಾರ ಅಲ್ಲ."

"ನಾನು ಕೂಲಿಯುವಳೆಂದು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಅಕ್ಕ. ಕೃಷ್ಣ ನಮ್ಮ ಮಗುವೇ ಅಲ್ಲವೆ ? ಸಾವಿತ್ರಿ-ಸುಮನೆಯರು ಕಿರಣನ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರೇ ಇರುವಾಗ ನಾನು ಯಾರ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲಿ ? ಭಾವನವರು ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಮಾಡಿದೆ. ಏನೋ ಮಾತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಂತು–ಹೇಳಿದೆ. ಮನೆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸ ಅಡ್ಡಿಬರಲಿಲ್ಲ ಅಕ್ಕ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸ ನನಗೆ ಭಾರ ಆಗಲಿಲ್ಲ."

"ಸಾಕು ಬಿಡು ಇಂಥಾ ಬುಬ್ಬುಣಚಾರದ ಮಾತಾಡಿ ನನ್ನ ತಲೀ ಎಬ್ಬಿಸಬೇಡ. ತಂದು ಹಾಕುವವರೇ ಎಷ್ಟಂತ ತಂದು ಹಾಕಬೇಕು. ದುಡಿದು ದುಡಿದು ಸತ್ತು ಸುಣ್ಣಾಗತಾರ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಾಗ. ಅದರ ಖಬರೇನಾರ ನಿಮಗದು ಏನು ? ನೀ ಯಾ ಮೂರ್ತಲೇ ಮನೀ ತುಂಬಿದ್ಯೋ ಮಾರಾಯಳ ? ಬರೇ ಖರ್ಚೇ ನಡದದ. ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯಾದರು ಭಾವಾಜಿಯವರು. ಇನ್ನೂ ಅವರಿಗ ಬುದ್ಧಿ ಬರವಲ್ಲದು. ಹೇಳುವವರೀ ಎಷ್ಟಂತ ಹೇಳತಾರ ? ಸ್ವಲ್ಪ ಏನಾರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಿಳಿಬೇಕೊ ಬೇಡವೋ ? ಮನುಷ್ಯಾ ಆದ ಬಳಿಕ ನಾಕ ಮಂದೀವಳಗ ಛಂದ ಕಾಣಿಸೊ ಹುಂಗೀರಬೇಕು." ತುಂಗಮ್ಮನ ಈ ವಾಕ್ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೆ ಕೇಳಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೌಹಾರಿ ಹೋದ. ತಾನು ಗಳಿಸಲಾರದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾಮಧೇಯನಂತೆ ಕುಳಿತು ತಿನ್ನುವ ಉಂಡಾಂಡಿಗನೆಂದು ಅತ್ತಿಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡದ್ದು ಅವನಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಈ ಮಾತಿನ ವಿವರವನ್ನು ಆಗಲೇ ಕೇಳಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನಿರುವ ಸಂಗತಿ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮಾತಿನ ಪೆಟ್ಟು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿ ಅವಳೂ ಕಿಡಿಕಾರ ಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವಳ ಉತ್ತರ

ವನ್ನು ಕಾಯಲು ಕುತೂಹಲನಾದ.

ತುಂಗಮ್ಮನ ಮಾತಿನ ಓಘ ಈ ರೀತಿ ಹರಿಯಬಹುದೆಂದು ತಾರಾ ಕೂಡ ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಬಹಳ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದುವು. ಪ್ರತಿದಿನ ರಾತ್ರಿಯ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ತುಂಗಮ್ಮ ತನ್ನನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳು ಗಂಡಸರ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಮಾತು ಅವಳ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಕಾಸಿದ ಬರೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ತುಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಅದೇ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕೊಡಲು ತಾನು ಅಸಮರ್ಥಳೆಂದು ಅವಳಾಗಲೇ ಕಂಡುಕೊಂಡಳು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕಿಡಿ ಹಾರಿಸಿ ಗಂಡಸರ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುವದು ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಸ್ವಭಾವ ತಾರನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಕಡ್ಡಿ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಗುಡ್ಡಮಾಡಿ ಹೇಳುವ ಸ್ವಭಾವ ಅವಳದು. ತಾರಾ ಅವಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನೋಡಿದಳು ಮಾತ್ರ. ಆ ನೋಟದಲ್ಲಿ ವೇದನೆ ತುಂಬಿತ್ತು. ಅದನ್ನವಳು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು “ಗಂಡಸರು ತಮ್ಮ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲರು ಅಕ್ಕ. ಆ ಮಾತನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಆಡಬೇಕು ?” ಎಂದು ಮೃದುವಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು.

ಮಾತು ಮೃದುವಾಗಿದ್ದರೂ ತುಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ಅದು ಕಠೋರವಾಗಿಯೆ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅವಳು ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ– “ಗಿಡವ ಮೇಲೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಚಕ್ಕಂದವಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಏನೂ ಬೇಕಾಗುವ್ರದಿಲ್ಲ. ತಿಳಿತಿಲ್ಲೊ ? ಈಗ ಐದಾರು ವರುಷಾತು ಬಿ. ಎ. ಆಗಿ. ಮರಾಯರ ಒಂದು ಕವಡೀ ಸುದ್ಧಾ ತಂದು ಹಾಕಿಲ್ಲ. ಮನೆಯೊಳಗ ಏನದ, ಏನಿಲ್ಲಾ– ತರುಬೂರು ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಹ್ಯಾಂಗ-ಇವನ್ನೇನಾರ ಕೇಳ್ಯಾನ್ನೇನು ನಿನ್ನ ಪತಿರಾಯ ? ಮನ್ಯಾಗ ಕೂತು ರಗಳೀ ಬರೀಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಬಿ. ಎ. ಆಗಿ ದುಡ್ಡು ಯಾಕ ಹಾಳ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ? ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಾಗ ಪರಟೀ ಯಾಕ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು ? ಗಂಡಸು ಆದಮೇಲಿ ದುಡೀಬೇಕೊ ಬೇಡೋ ? ಮತ್ತ ಹೇಳತಾಳ ದೊಡ್ಡ ತೀವಪರಂಗ....”

“ಅವಂಗೆ ದುಡಿದು ದುಡ್ಡು ತರಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಬೇಡವೆಂದೆನೆ ಅಕ್ಕ ?”

" ನೀಯಾಕ ಬ್ಯಾಡಂದಿ ಮರಾಯಳs. ಬಣ್ಣದ ಬೀಸಣಿಕಿ ಹಾಂಗ ಅವರ ಮುಂದ ಸುಳಿದು ಮನ್ಯಾಗ ಮಾತ್ರ ಕೂಡ್ರುಹಂಗ ಮಾಡೀದಿ. ತವರು ಮನೆಯಿಂದ ದುಡ್ಡು ತಂದಿದ್ರನಕಾ ಏನ ಮಾಡ ತಿದ್ದ್ಯೊ ಏನೊ. ಈಗs ಇಷ್ಟ ಉರಿದುರಿದು ಬೀಳತೀದಿ. ಅದೇನೋ ಅಂತಾರಲಾ-ಬಡವರಿಗೆ ಸೊಕ್ಕು ಬಾಳಾ ಕಲಗಡಿಗಿಗೆ ಉಕ್ಕು ಭಾಳಾ ಅಂತ. "

ತವರು ಮನೆಯ ಬಡತನವನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡುವ ತುಂಗಮ್ಮನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾರಾನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಪಳಕ್ಕನೆ ನೀರು ಸುರಿದವು. ಆ ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತನ್ನು ಅವಳರಿತಿದ್ದರೂ ಅವಹೇಳನವನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗತೊಡಗಿತು. ಆದರೂ ಅವಳು ಸಂಯಮವನ್ನು ಬಿಡದೆ- " ತವರು ಮನೆಯಿಂದ ದುಡ್ಡು ತರುವ ಭಾಗ್ಯ ನಾನು ಪಡೆದು ಬರಲಿಲ್ಲ ಅಕ್ಕ:- ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಯನ್ನು ತುಂಬಿ ಬಂದಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತೇ ನನ್ನದು. ನಿಮ್ಮ ಬಡತನವೇ ನನ್ನದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡಿದರೂ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಮಾತು ಮಿಂಚಿಹೋಗಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ತುಂಬಿಕೊ ಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ನೀವು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. "

ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯವು ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಜಾರಿಬಿಟ್ಟಿತು. ತುಂಗ ಮ್ಮನಿಗೆ ಅವಳು ಬೇಕೆಂದೇ ತನ್ನನ್ನು ಕೆಣಕುತ್ತಿರುವಂತೆನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಮದುವೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈ ಸಾಗದಿರುವ ಮಾತನ್ನು ಬೇಕೆಂದೇ ಅವಳು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಚುಚ್ಚತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ತುಂಗಮ್ಮ ಕೆರಳಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಅವಮಾನವಾದಂತಾಗಿ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹವೇ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗಿಂದ ಹೊರತೊಡಗಿತು. ಕರ್ಕಶವಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ- " ನನ್ನ ವಿಚಾರ ನಡೀ ಲಿಲ್ಲಾಂತ ಈಗ ಚುಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡಿ ಅಣಕಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದೇನು? ಭಾವಾಜೀ ಅವರಿಗೆ ಮದುವೀ ಮೊದಲ-ನೀನು ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಕೂಡಿ ಏನು ಮಾಟಾ ಮಾಡಿದಿರೋ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ಮನೋರಮೆಯಂಥ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಇದಿಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ! ಸಂಭಾವಿತರು ಮಾಡೂ ಕೆಲ ಸಲ್ಲಿದು. ಸುಮ್ಮನ ನನ್ನ ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸಬೇಡ. ಹುಳುಕು ತೆಗೆಯೊದ

ರಾಗ ಏನೇನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ."

"ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಮನೆತನದ ಹಿರಿಯ ಮುತ್ತೈದೆಯರಾದ ನೀವ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಸುಳ್ಳು ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಶೋಭಿಸದು ಅಕ್ಕ ನಾನು ಇದಿಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ನನಗಿಂತ ಮೊದಲು ಬಂದ ನೀವೇ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ನಾನು ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ತನದ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಕಂಟಕಳಾದೆನೋ ನನಗಂತೂ ತಿಳಿಯದು."

"ಏನು ಹೇಳೂಹಂಗಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯ. ಇದ್ದ ಭಾಗ್ಯವನ್ನೆ ಮುರಿದು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ಈಗ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಾಳ. ಒಂದಿನಾ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಏನು ಕೂತು ತಿನ್ನಬ್ಯಾಡಾ ಅಂತ?"

"ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನೇ ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕು? ಹಿರಿಯರಾದ ನೀವ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು;- ಭಾವನವರು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

"ನಾವು ಹೇಳಲಿಲ್ಲಂತ ನೀವೂ ನಾಚಿಕೆ ಬಿಡಬೇಕೇನು?"

"ನಾವು ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲದ ನಾಯಿಗಳೆಂದು ಈ ಮೊದಲು ತಿಳಿದಿ ಲಿಲ್ಲ ಅಕ್ಕ. ಇವರು ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟವರಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಖ್ಯಾ ತರಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ."

"ಸುಟ್ಟಿತು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ. ಒಂದು ಕವಡೀ ತರೂ ಯೋಗ್ಯತಾ ಇಲ್ಲ ಮ್ಯಾಲೆ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಜಂಬ ಬ್ಯಾರೆ ಅವರ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಒಳಗ ಒಬ್ಬ ಜೀವ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತೇದ."

"ನೀವು ಅವರನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಅಕ್ಕ."

"ಸಾಕು ಸುಮ್ಮನಿರು. ಬಂದು ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಆಗಿಲ್ಲ ನನ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರತಾಳ. ಬಿಟ್ಟೀ ಕೂಳು ತಿನ್ನೂ ನಾಲ ಇಷ್ಟುದ್ದ ಹೋಗಬಾರದು.

"ಈ ಮನೆತನದ ಅನ್ನ ಬಹಳ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ ಅಕ್ಕ. ನಾವ ತಿನ್ನೂಕೂಳು ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದವಾಗಿದೆ...."

"ಮನೆತನದ ಮೂರಾಬಟ್ಟಿಗೆ ಈ ಬಿಟ್ಟೀ ಕೂಳೇ ಕಾರಣವಾಗ ತ್ತದೆ. ಸುಮ್ಮನೇ ಎದ್ದು ಹೋಗು ಮಹಾರಾಯಳ. ನನ್ನ ತಲೀ ಕೆ ಸಬ್ಯಾಡ." ಎನ್ನುತ್ತ ತುಂಗಮ್ಮ ಭರದಿಂದ ಸಾರಣೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳ

ಮಾತು ಬೆಳಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ತಾರಾ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತ ತಂಬಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಗಿದಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಕದಡಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಹೃದಯ ಕಂಗೆಟ್ಟು ನಿಂತಿತ್ತು. ಅಡಕಲು ಏರಿಸಿದ ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕೈ ಜಾರಿದ್ದರಿಂದ ತಂಬಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ತಂಬಿಗೆಗಳು ಬಿದ್ದು ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತಾ ಉರುಳಿ ಬಿಟ್ಟುವು. ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತುಂಗಮ್ಮ ಓಡಿ ಬಂದು ಹಣೆಗಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಗದ್ದರಿಸಿದಳು.

"ನಿನ್ನ ಸಿಟ್ಟು ತಂಬಿಗಿ ಮ್ಯಾಲ ಯಾಕ ಹಾಕ್ತೀಯೆ ಪುಣ್ಯಾತಗಿತ್ತಿ? ನಾಲ್ಕುದಿನ ಅವಾರೆ ಯಾಕ ಬಾಳಬೇಕಂತದs ಏನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸ? ಛೀ–ಛೀ! ಹಿಂಗಾದರೆ ಹೆಂಗ ನಡೀಬೇಕು ಮಣ್ಣು."

ತಂಬಿಗೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತಾ ತಾರಾ ಹೇಳಿದಳು "ಕೈಜಾರಿತು ಅಕ್ಕ"

"ಜಾರದೆ ಏನು ಮಾಡೀತವಾ ನಿನ್ನ ಕೈs. ಮಂದಿ ಭಾಂಡಿ ಅಂದಮ್ಯಾಲೆ ಅವು ಒಡದರೇನು–ತುಂಡಾಗಿ ಸಿಡಿದರೇನು?" ತುಂಗಮ್ಮ ತಾರಾನನ್ನು ಸರಿಸಿ ಆ ಭಾಂಡಿಗಳನ್ನು ರಮ್ಮಿಸುವಂತೆ ಒರೆಸುತ್ತ ಅಡಕಲು ಏರಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಕೊನೆಯ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ಬಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಡದಡನೆ ಕೊಡದ ಹತ್ತರ ಹೋದಳು. ಅವಳ ಸರ್ವಾಂಗ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ತಂಬಿಗೆ ತುಂಬಿದ ಕಡೆಗೆ ಅವಳ ಲಕ್ಷವೇ ಇಲ್ಲ. ನೀರೆಲ್ಲ ಹಳ್ಳಹರಿದಂತೆ ಅಡಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು.

"ನಿನಗೆ ಆಗಿದೆ ಯಾವದರೂ ಏನು ಅಕ್ಕ ನೀರೆಲ್ಲ ಹರಿಯತೊಡಗಿದೆ." ಎನ್ನುತ್ತ ತಾರಾ ಒಂದು ಸಾರಣೆಯ ಅರಿವೆ ತಂದು ನೀರನ್ನು ಬಳಿಯತೊಡಗಿದಳು.

"ನನಗೆ ಧಾಡಿ ಆಗಿದೆ. ನಾನು ಚೆಲ್ಲಿದ ನೀರನ್ನು ನೀನು ಬಳಿಯುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಎದ್ದು ಹೋಗು" ಎನ್ನುತ್ತ ತುಂಗಮ್ಮ ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒದ್ದೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ತಾನೇ ರಭಸದಿಂದ ಬಳಿಯತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳು ಹೀಗೆ ಒದ್ದೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತಾರಾ ಜೋಲಿತಪ್ಪಿದಳು;– ಬೀಳುವದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪಕ್ಕದ

ನೆಲುವಿಗೆ ಕೈನೀಡಿದಳು. ಅವಳ ಭಾರವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ನೆಲುವು ಕಿತ್ತಿಹೋಯಿತು. ಅದರ ಒಡಲಲ್ಲಿದ್ದ ಗಡಿಗೆ ಮಡಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಒಡೆದು ಚೂರಾಗಿಬಿಟ್ಟುವು. ಹೆಸರು ಬೇಳೆ, ಅಲಸಂದಿ ಬೇಳೆ, ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಅಳ್ಳಿಟ್ಟು ಅವಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿತು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿದ ತುಂಗಮ್ಮ ತೃಪ್ತಳಾಗಿ–

"ಇಂಥಾ ಬೇಜವಾಬದಾರಿ ಹೆಂಗಸಿನ ಕೂಡ ಬಾಳವೀ ಮಾಡೂದು ನನಗಂತೂ ಶಕ್ಯನೇ ಇಲ್ಲ. ಭಾಂಡೀ ಒಡೀಲಿಲ್ಲಂತ ಗಡಗೀ ಒಡೆದು ಎಲ್ಲಾ ಹಾಳು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ನಿನ್ನ ಕೂಡ ನನಗೆ ಕೂಡಿ ನಡಿಯೂದು ಮರ್‍ಯೋ ಆಗೂದಿಲ್ಲವಾ. ನಾವು ಬಡವರು. ನಾಲ್ಕು ಭಾಂಡಿ ಇಟಗೊಂಡು ಸಂಸಾರ ಮಾಡತೀವಿ....ನೀ...."

"ಅಕ್ಕ, ನಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ" ಎನ್ನುತ್ತ ತಾರಾ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಸಾವರಿಸತೊಡಗಿದಳು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ತಡೆಯುವದೆಂದರೆ ಅನ್ಯಾಯವೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವನು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪಡಸಾಲೆಯಿಂದ ಅಣ್ಣನ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿಬಂತು.– "ಮನೀ ಒಳಗ ಗಂಡಸರು ಜೀವಂತಿದ್ದಾರ ಅನ್ನೂ ಖಬರರs ಅದ ಏನು ನಿಮಗ್ಸ? ಹುಚ್ಚನಾಯಿಗಳಂಗ ಕಚ್ಚಾಡತೀರಿ. ನನಗಂತೂ ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಸಾಕಾಗಿ ಹೋಗೇದ. ಏ ತಾರಾ, ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಸುಮ್ಮನ ಹೋಗಿ ಮಲಕೊ. ಹೆಂಗಸರಂದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪರೇ ಗಂಡಸರ ಅಂಜಿಕಿ ಇರಬೇಕು."

ಅಚ್ಯುತರಾಯರ ಗರ್ಜನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇಡಿಯ ಮನೆಯೇ ಸ್ತಬ್ಧವಾಯಿತು. ತಾರಾ ಪಿಟ್ಟೆನ್ನಲಿಲ್ಲ. ತುಂಗಮ್ಮ ಮುಳು ಮುಳು ಅಳುತ್ತ ಬಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆತ್ತಿಡತೊಡಗಿದಳು. ತಾರಾ ತಂಬಿಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದಳು. ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿಯೇ ಪತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಳು. ಆವಳ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಕೃತ್ರಿಮವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಬಹಳ ವೇಳೆ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ನಗುವಿನ ಹಿಂದೆ ಅವಿತುಕೊಂಡ ಪತ್ನಿಯ ವೇದನೆ ಅವನ

ಹೃದಯವನ್ನಾಗಲೆ ಕದಡಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆಯೆ ಹತೋಟಿ ತಪ್ಪಿ ಹರಿಯುತ್ತ ಹೋದರೆ ಈ ನಗೆಗೆ ಬರಗಾಲವಾದೀತೆಂದು ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಿದ. ಆದಕ್ಕೆಂದೇ ಹೆಂಡತಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಅವನು ಕಳವಳ ದಿಂದ "ಏನು ರಂಬಾಟವದು ತಾರಾ? ಮತ್ತಾವ ವಿಷಯ ಬಂದಿತ್ತು ಈ ಹೊತ್ತು?" ಎಂದು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಮಾತು ತೆಗೆ ಯಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ. ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ತಾರಾ– 'ಕಿರುಕಳ ವಿಷಯ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು' ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಸಾಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ದಿನ ಮಾತ್ರ ಅವಳು ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಅವಳ ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂದಿತು. ಅವಳ ಕಣ್ಣಾಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಸರಿಯುತ್ತ–

"ನಾನು ಉಪವಾಸವನ್ನು ತಾಳಿಕೊಂಡೇನು. ಈ ಉಪದ್ರವನ್ನು ತಾಳಿಕೊಳ್ಳುವದು ನನ್ನಿಂದ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ." ಎಂದು ಹೇಳು ತ್ತಲೇ ಅವಳ ಮೊಗ ಪತಿಯ ಹೃದಯವನ್ನು ತೋಯಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಮೊಗವನ್ನು ತನ್ನೆರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸರಿಸುತ್ತ–

"ಆದದ್ದಾದರೂ ಏನು ತಾರಾ?" ಎಂದು ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೇಳಿದ.

"ನಮ್ಮೊಡನೆ ಇರುವುದು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಬೇಡವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಡೆದಂತೆ ಇನ್ನು ನಡೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಕೂಳಿಗೆ ಬಿದ್ದ ನಾಯಿಗಳಂತೆ ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ."

ವಿಶ್ವಾಸ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ– "ಹಿರಿಯರ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ ತಾರಾ. ಈ ಮನೆ, ಈ ಆಸ್ತಿ...."

"ಅಕ್ಕ ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಹಾಳುಮಾಡಿ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪರಟೆ ಕೊಡುವನೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಿಟ್ಟು. ಅವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಾರರು. ಅವರ ಹೃದಯ ದಲ್ಲಿ ಕಹಿ ತುಂಬಿದೆ."

"ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವರು, ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ."

“ ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ. ನೀವು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗದೆ ದುಡಿಮೆಯವರಾಗಿದ್ದರೆ....” ದುಃಖ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ತಾರಾನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತುಂಟು ತುಂಬ ಹಾಸ್ಯವಾಡಿತು.

“ನಾನು ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀನಿಲ್ಲಿ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.” ಅವಳ ನಗೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಸನೂ ಚೇಷ್ಟೆಯ ಉತ್ತರವಿತ್ತ.

“ ಈಗ ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ....”

“ ಮನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದೆಂದು ಬೆದರಿಕೆಯೆ ನಿನಗೆ? ನಾನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದು ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಲ್ಲ ತಾರಾ; ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ, ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಮಕ್ಕಳ ಸಲುವಾಗಿ.”

“ ಸಧ್ಯ ಹಾಗೇನು ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ಅಕ್ಕನ ಸ್ವಭಾವ ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ, ಒಮ್ಮೆ ಹಾಗೆ....”

“ ಸರಿ ಈಗ ನೀನು ಮಲಗು ತಾರಾ. ನಿನ್ನ ದಣಿವಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದು ಬೇಡ.”

“ ನೀವು?....”

“ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಮಾಡದ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.”

ತಾರಾ ಬೆದರಿದಳು. ಪತಿಯ ಭಾವನಾಮಯ ಹೃದಯದ ಪರಿಚಯ ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬ ಇತ್ತು. ಅವನ ಅನೇಕ ಭಾವಪೂರ್ಣವಾದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೋದಿ ಅವಳು ಅಭಿಮಾನ ತಾಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಚಿಕ್ಕ ಕತೆಗಳ ಶೈಲಿ ಅವಳನ್ನು ಮೈ ಮರೆಯಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವಳು ತನ್ನ ಬನ್ನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅವನ ಮನದ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಎಂದೂ ಕಲಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಮಾತು ಈ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಗಂಡನ ಕ್ಷೇಮ ಚಿಂತನೆಗಾಗಿಯೇ ಅವಳು ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಕೂಡಿ ಕಚ್ಚಾಡಿ ಸಾಯುವದಕ್ಕಿಂತ ಸಿಡಿದು ಹೋಗಿ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಮೇಲೆಂದು ಅವಳು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ತುಂಗಮ್ಮ ಅವಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಛಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ಅವಳೂ ತಾಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈಗ ಛಲನೆ ಗಂಡನ ಪಾಲಿಗೂ

ುಂವದ್ದರಿಂದ ತಾರಾ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

"ತಾರಾ, ಈ ಮನೆಯ ರಿಣ ತೀರಿತೇನೋ?"

"ಛೆ, ನೀವು ಹೀಗೆನ್ನಬಾರದು. ಈ ಮನೆಯ ರಿಣ ಎಂದಿಗೂ ತೀರದು. ಅಕ್ಕನ ಸ್ವಭಾವ ನಿಮಗೂ ಗೊತ್ತು. ಅವರು ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ನಮಗೆ ಉಪಕಾರವನ್ನೇ ಮಾಡತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಬಾಳಿರೆಂದು ಹೇಳುವದು ಅನ್ಯಾಯವೆ?"

"ಅದನ್ನು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ....

"ಪಾಪ! ಅವರ ರೀತಿಯೇ ಅವರದು. ನೀವು ಅದನ್ನು ತಿದ್ದಬಹುದೇ?"

"ನಿನ್ನ ಸೌಜನ್ಯ ನಿನಗೊಂದು ದೌರ್ಬಲ್ಯವಾಗಿದೆ ತಾರಾ."

ತಾರಾ ಮುಂದವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದಳು– "ಸಧ್ಯ ಮಲಗಿರಿ. ನಾಳೆ ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರಿಸಬಹುದು."

ತಾರಾ ಬಹಳ ದಣಿದಿದ್ದಳು. ಈ ದಿನ ನಡೆದ ರಾದ್ಧಾಂತದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಆಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಹೇಳಬೇಕಾದ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಭಾರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ದೇಹ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬಯಸಿತು. ಅದಕ್ಕೆಂದೇ ಅವಳು ಪತಿಗೆ ಮಲಗಲು ಹೇಳಿ ತಾನೊಂದು ದುಪ್ಪಟಿ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ದೀಪ ಸಣ್ಣದು ಮಾಡಿ ಮಲಗಿದಳು. ಅವಳು ಮಲಗಿದಳು ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ನಿದ್ರೆ ಅವಳ ಸನಿಯದಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮುಸುಕಿನಲ್ಲೆ ಅನೇಕ ಭವಿಷ್ಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸತೊಡಗಿದಳು. ತಮ್ಮ ಬಾಳು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಸಾಗಬಹುದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. "ತುಂಗಮ್ಮನ ಮಾತಿನಂತೆ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೋದರೆ ಸಂಸಾರದ ರಥ ಹೇಗೆ ಸಾಗಬೇಕು? ವಿಭಾಗವಾಗಿ ಬರುವ ಆಸ್ತಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಜೀವಿಗಳ ಕುಟುಂಬ ನಿರ್ವಹಣವಾಗಬಹುದೆ? ಆಗಲಾರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇವರು ದುಡಿಯಬೇಕು. ದುಡಿದ ಮೈಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಾರದು. ಅವರಿಗೆ ಅದೇ ಜೀವನವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಮುಂದಿನ ಗತಿಯೇನು? ಮೊದಲು ಬದುಕಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಹಾಸ್ಯ. ಆಮೇಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಇವರು ಬದುಕಲಾರರೆ? ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಜೀವನಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ

ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಮಾಧಿ ಕಟ್ಟಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ....ಇವರು ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಸಾಗಿಸಬೇಕು. ಜೀವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು?.... " ತಾರಾ ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಸೂಸಿದಳು. ಆ ಉಸಿರು ತಾಕಿ ಎಚ್ಚರವಾದಂತೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಒಮ್ಮೆಲೇ ದೀಪ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ " ತಾರಾ " ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ತಾರಾ ಗಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು– " ಇನ್ನೂ ಮಲಗಲಿಲ್ಲವೆ ?" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಳು.

" ನಾನು ಕೂಳಿಗಾಗಿ ಬಿದ್ದವನೆಂದು ಅತ್ತಿಗೆ ಅನ್ನಬಾರದಾಗಿತ್ತು" ವಿಶ್ವಾಸನ ಅದಾವುದೋ ಆಂತರಿಕ ವೇದನೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿಸಿತು. "

" ಅವರಂದರೆಂದು ನೀವೇಕೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ? ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಡಿರಬಹುದು" –ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉದ್ರೇಕವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ತಾರಾ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

" ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಅತ್ತಿಗೆ ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬಾರದಿತ್ತು ತಾರಾ. ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಬಲ್ಲೆ. " ಅವನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ನಿರ್ಧಾರದ ಮಾತಿದು.

" ಇದನ್ನೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಳಿಸಿ ತೋರಿಸಿದರೆ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ?"

ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ತುಟಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡತೊಡಗಿದ. ಅವನಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳ ತಾಕಲಾಟ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಸಾಗಿತ್ತು ಅವನೊಮ್ಮೆ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ– "ತಾರಾ, ನೀನು ಕಷ್ಟ ಸಹನೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕು" ಎಂದ.

" ಇದು ಕೇಳುವ ಮಾತೆ ?" ಎಂದು ನುಡಿದ ತಾರಾನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪತಿ ಬಯಸುವ ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿತ್ತು.

ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತರಾಯರ ಕೋಣೆಯನ್ನು ತುಂಗಮ್ಮ ಅಳುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಆ ಮಂದವಾದ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರು

ಯೋಚನಾ ಪರವಶರಾಗಿ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನಿದ್ರೆ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೇ ಅವರು ಮರೆತಂತಿತ್ತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈಚೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಗರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ, ನೋಡಿ ಅವರಿಗೂ ಸಾಕಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಅಸಹನೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದು ಅವರಿಗೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದೂ ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಅನನುಭವಿಯಾದ ತಾರಾನೊಂದಿಗೆ ಕಲಹಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವದು ತರವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ರಸಕಸಿಯ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಅವರು ಸಹಿಸಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮನಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಮಡದಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅವಳುರಿದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಅವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅಡಕೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಅಡಿಕೆಯಂತಾಗಿತ್ತು. ಈ ದಿನ ಹೆಂಡತಿ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ನೋವಾಗಿತ್ತು- ಈ ಮಾತುಗಳು ತಾರಾನ ಮುಖಾಂತರ ಅವನಿಗೆ ತಲಪುವದು ಖಂಡಿತ. ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನೂ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರ. ಯಾವ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದು ಬೇಗ ಬರುಬಹುದೆಂದು ಅವರು ತೀರಾ ಕಂಗೆಟ್ಟರು. ಆದದ್ದಾಗಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದು ಈಗವರಿಗೆ ತುಂಬ ದುಸ್ತರವೆನ್ನಿಸತೊಡಗಿತು. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ದಿನಗಳನ್ನು ಮುಂದೂಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರವೇನೂ ಆಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೋದರನೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಇತ್ಯರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸುಲಭ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಯೋಚನೆ ಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಅವರು ಸಮಾಧಾನದ ಉಸಿರನ್ನೆಳೆಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ತುಂಗಮ್ಮ ದನಿಯನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಿ– " ನನ್ನ ಕಡಿಂದ ಇನ್ನು ಮ್ಯಾಲ ಮರ್ರ್ಯೋ ಇವರ ಗೂಡ ಸಂಸಾರ ಮಾಡೊದಾಗೂದುಲ್ಲ ನಮ್ಮಪ್ಪ. ಹಾಳ ಮಾಡೂದೆನಾರೇ ಅಳತಿs ಅದ ಇಲ್ಲೊ? ಮ್ಯಾಲೆ ನನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡತಾಳ. ಚೋಟುದ್ದ ಹುಡುಗೀ ಕಡಿಂದ ನಾ

ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳೂದಾರ ಎಷ್ಟು ? ಏನ ಹಿರೇರ, ಕಿರೇರ;- ಏನದ ? ಅದೇನೊ ಅಂತಾರಲಾ ಸಲಗೀ ಕೊಟ್ಟ ನಾಯಿ ತಲಿಗೇರತುಂತ ..."

ಅವರು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ನೋಡಿದರು. ಆ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ನೋವನ್ನು ಅವರೇ ಬಲ್ಲರು- "ಅವಳು ಎಷ್ಟಂದ್ರೂ ಹುಡುಗಿ ತುಂಗಾ. ಅವಳನ್ನು ನೀನೇ ಸಂಬಾಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ದಿನಾಲು ನೀವು ಕಚ್ಚಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಸುಖ ಹೇಳು ?"

"ಸುಖಾ ಕೊಡೊ ಜೀವೇನವಳದು ? ಆಕಿ ಹೇಳಿದಾಂಗ ಅವರು ಕುಣಿತಾರ. ನೀವು ತಾಳಾ ಹಾಕತೀರಿ. ನಾನೇ ಖೊಟ್ಟ."

"ಹೆಂಗಸರ ಜಗಳದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ಕೈ ಹಾಕಿ ಏನು ಮಾಡುವದಿದೆ? "

"ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂತು ಹೆಂಗಸರ ಜೀವ ತಗೋಬೇಕಂತ ಮಾಡೀರೇನು ನೀವು ?"

"ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ನೀನಾರೆ ಹೇಳು."

"ನಾ ಹೇಳಿದಂಗ ಕೇಳಿದ್ದರ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ? ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ದಿವಸ ಕಾಲ ಕೆಟ್ಟ ಬಂದಾವ. ನಿಮ್ಮ ಸಂಸಾರ ನೀವು ನೋಡಿಕೋರಿ ಅಂತ."

"ಯಾರ ಸಂಸಾರವೆ ಇದು ? ಈಗಿರುವುದು ಒಂದೇ ಸಂಸಾರ. ತಮ್ಮನ ಸಂಸಾರ ಬೇರೆ ನನ್ನ ಸಂಸಾರ ಬೇರೆ ಇದೆಯೆ ? ಹೀಗೇಕೆ ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿ ?"

"ನಾ ಹುಚ್ಚಿ, ನೀವು ಮಾತ್ರ ಶಾಣ್ಯಾರು. ಆತಿಲ್ಲೋ ದಿನ ಬೆಳಗಾದರ ನೋಡತೀರಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸಂಸಾರದ ಮಾದರಿ."

"ಈ ಮಾದರಿ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ ಅನ್ನೋದನ್ನ ನೀನು ತಿಳಕೋಬೇಕು. ದಿನ ಹೋದಂಗ ಎಲ್ಲಾ ಸುಧಾರಸತದ-ತಿಳಿತಿಲ್ಲೊ ?"

"ದಿನಾ ಹೋದಂಗ ನನ್ನ ಹೆಣಾನೂ ಮಲಗತದ. ಅಲ್ಲಿಂದ...."

"ತುಂಗಾ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾವದೂ ಏನು ಹೇಳಿಬಿಡು."

"ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಹೇಳ್ಲಿ. ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ...."

"ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ."

"ಅವರಗೂಡ ಕೂಡಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೂ ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲ ಹಂಗಾರ."

ಇಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತುಂಗಮ್ಮ ಎಂದೂ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಬರಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತಾಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುವಂತೆ– "ಮನೆತನದ ಹಿರಿಯಳು ನೀನು. ನೀನು ಹೀಗೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮುರಿದಂತೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಏನಂದಾರು ನೋಡು. ಅವರು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂಸಾರ ಹೂಡುವುದು ನಮಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲ. ಈಗ ಬರುವ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಿನ್ನಬಹುದು ತುಂಗಾ. ನಾಳೆ ಅವನು ಎದ್ದು ಹೋದರೆ....ಸಂಸಾರದ ಹರವಿ ಒಡೆದು ಹೋಗಬಹುದು...."

ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ನಿವೇದನೆಯನ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದಲಾದರೂ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೇನೊ. ಆದರೆ ಅವಳ ನಿಲುಮೆಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಅವರೇನು ಬಲ್ಲರು? ಅವಳು ಕೂಡಲೆ– "ಇದ್ದ ಆಸ್ತೀ ಎಲ್ಲಾ ಹಾಳುಮಾಡಿ ತಮ್ಮನ್ನ ಬಿ. ಎ. ಮಾಡಿಸಿದಿರಿ. ಅವರಿಗಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ಬರ್‍ತದಿನ್ನ ಆಸ್ತಿ? ಬಿ. ಎ. ಕಂತ ಹೊಲಾ ಮಾರಿದಿರಿ ಅವರ ಲಗ್ನಕ್ಕಂತ ತೋಟಾ ಮಾರಿದಿರಿ. ಅವರ ಭಾಗ ಅವರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿ ಹೋಗೇದ. ಅವರೇನು ಬಿ. ಎ. ಅಂದರ ವಸ್ತಾ ಅಂತ ತಿಳಿದಾರೇನು? ಎಲ್ಯಾರ ನೌಕರಿ ಮಾಡ್ಲಿ;–ಚಾಕರಿ ಮಾಡ್ಲಿ."

ಹೆಂಡತಿಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಯಿತು ಅವರಿಗೆ. ಅವರು ವ್ಯಗ್ರವಾಗಿ– "ಇದು ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ತಿಳಿಯೂ ಮಾತಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನ ಮಲಕೋ. ಒಣ ಕಾರಭಾರ ಮಾಡಿ...."

"ಕಾರಭಾರ ಮಾಡಿ ದರಿದ್ರ ಹೆಣ್ಣು ತಂದು ಮನೀ ಒಳಗ ಕುಕ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡವರು ಮುಂದಿಗೆ ಕಾರಭಾರ ಮಾಡಬ್ಯಾಡಂತ ಹೇಳಬಾರದು. ನಂದೇನ ಹೋಗ್ತದ. ಆಕಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಕೂಡ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಆಕಿ ಸಂಸಾರನೂ ಮಾಡ್ರಿ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಕೈಯಾಗ ಪರಟೀ ಕೊಡಿರಿ. ಅಂದರಾರೆ ನಿಮಗ ಸಮಾಧಾನಾಗತದಿಲ್ಲೊ?"

ಪತ್ನಿಯ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ನಾಲಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊರಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಅವರಾಗ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತು ಬೆಳೆಯಿಸದೆ ಮುಸುಕೆಳೆದುಕೊಂಡರು. ಅವಳು

ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಮಲಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಒಟಗುಡುತ್ತ ಏನನ್ನೋ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಮಾತುಗಳೆನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರು ಮುಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪಿಟ್ಟೆನ್ನದೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಅರಿವು ಅವಳಿಗೂ ಇತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು– "ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಯಿಂದ ಹೇಳುವದಾಗದಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಭಾವಾಜಿ" ಎಂಬ ಮಾತು ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಶಲ್ಯದಂತೆ ನಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಹೊದ್ದ ಮುಸುಕನ್ನು ಬಿರ್ರನೆ ಸರಿಸಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತರು. ದೀಪವನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹರಿದು ತಿನ್ನುವಂತೆ ದುರುದುರನೆ ನೋಡುತ್ತ– ಹಾಗೆ ನೀನು ಹೇಳಿದೆಯಾದರೆ ನಾನೇ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಉದ್ಧಟತನವನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ನನ್ನಿಂದ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿದರು.

ಗಂಡನ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಅವಮಾನವಾದಂತಾದರೂ ಹರಿಯುವವರೆಗೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಜಗ್ಗಬಾರದೆಂದು ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಳು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸುಮನಾ ಗಡಗಡ ಉರುಳುತ್ತ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿದಳು. ತುಂಗವ್ವ ಅವಳನ್ನು ದರದರನೆ ಎಳೆದು ತಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ರಪರಪನೆ ತಟ್ಟತೊಡಗಿದಳು. ಅದು ಪ್ರೀತಿಯ ಚುಕ್ಕು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೂಸು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಚೀರತೊಡಗಿತು. "ಸುಮ್ಮನೆ ಬೀಳು ನಿನ್ನ ಸುಟ್ಟಬರ್‍ಲಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ತುಂಗವ್ವ ಅದಕ್ಕೆರಡು ಬಿಗಿದಳು. ಅವರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೋಪದ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಅವಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಡವಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ ನೂಕುವುದು ಬೇಡವಾಯಿತು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಅಣ್ಣ–ತಮ್ಮಂದಿರ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪ 'ಢಾಳಾ'ಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಯಾರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಚ್ಚಿದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಯರು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಸೂಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ತನ್ನ ಭಾವೀಜೀವನದ ಹೊಳಹನ್ನು ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ. ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ

ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಶ್ವಾಸನಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರ ಮೂಡಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ರಾಯರು ಏನಾದರೂ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಮನೋಗತವು ಬಲಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಬೆಳಗಿನ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೂಡಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಹರಿದು ಬೆಳಗು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತೆಂದು ಸಾರುವ ಕೋಳಿಗಳ ದನಿ ಕೇಳಿಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ತುಂಗಮ್ಮ ಎದ್ದು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಹೊಸ್ತಿಲ ಸಾರಣೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿರುವ ತುಳಸೀ ಕಟ್ಟೆಗೆ ತಳೀ ಹಾಕಿ ಇದ್ದಿಲುವಲಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಚಹಾಕ್ಕಾಗಿ ಎಸರಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ನಿತ್ಯಕ್ರಮ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಯವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ಅಕ್ಕ ಎದ್ದ ಸುಳಿವನ್ನು ತಿಳಿದ ತಾರಾ ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ತೂರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮೊಗ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಎಸರಿಟ್ಟ ನೀರಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ, ಪುಡಿ ಹಾಕತೊಡಗಿದಳು. ಇದೂ ಅವಳ ನಿತ್ಯ ಕ್ರಮವೇ ಆಗಿತ್ತು. ದಿನಾಲು ಚಹವನ್ನು ಎರಡು ಬಟ್ಟಲಗಳಿಗೆ ಸುರುವಿ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ತಂದಿಡುವ ಕೆಲಸ ಅವಳದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅಣ್ಣಾ, ತಮ್ಮ ಜತೆಯಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಚಹ ಕುಡಿಯುವ ಪರಿಪಾಠ ಹಳೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಈ ದಿನ ಇದೇ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕೇಳಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ತವಕದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಆಗಲೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅಣ್ಣ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾರಾ ಬಿಸಿನೀರನ್ನು ಅವರಿಗಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಹೋದಳು. ಆದರೆ ರಾಯರಿನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಣಿಕಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅವರು ತೆಪ್ಪಗೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅತ್ತಿಗೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಅಣ್ಣನ ಮೇಲೂ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನು– "ಚಹ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತರಲೇನಣ್ಣ ?" ಎಂದ. ಅವರಿಂದ ಯಾವ ಉತ್ತರವೂ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ತಾನೇ ಚಹವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ನೀಡಿದ. ಅವನ ಕೈಯೂ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆ ಕೈಯೂ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೇಕೆಂದು ಕೇಳುವವನಂತೆ ಅವನು ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡಿದ. ಅಣ್ಣನ ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವರ ಈ ಕಣ್ಣಹನಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಝುಮ್ಮನೆ ಇಳಿದು ಹೋದ. ಮಾತು

ಗಂಟಲಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದವು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಕಂಡ ಅಣ್ಣ ಅಂತಃಕರಣದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ವಿನಾ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಗಂಡನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹೃದಯ ತುಂಬಿಬಂದಿತು. ಕಣ್ಣು ಹನಿಗೂಡಿತು– "ಅಣ್ಣ" ಎಂದ.

ರಾಯರು ಮೌನವಾಗಿದ್ದರು. ಕಣ್ಣುಗಳಂಚಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ನಿಂತ ಕಂಬನಿಗಳು ತಮ್ಮನ ದನಿಗೆ ಮರುಕಗೊಂಡಂತೆ ಉರುಳಿದುವು. ವಿಶ್ವಾಸ ಗಡಬಡಿಸಿದ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಮೌನವಾಗಿದ್ದರು. ಯಾರು ಮೊದಲು ಮಾತಿಗಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಾಗಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಣ್ಣೊರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಧಮರ್ಧ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ– "ನನಗಾಗಿ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ಕೊರಗು ಬೇಡಣ್ಣ. ನಾವು ಕೂಡಿ ಇರುವದು ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಬೇಡವಾಗಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡು. ಹೊರಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವದು ನಿನಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ನನಗೂ...." ಅವನು ತನ್ನ ಮೋರೆಯನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದ. ಅವನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿನಿಂದ ಅಶ್ರುಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದುವು.

ಈ ವೇಳೆಗೆ ಅವರ ಉದ್ವೇಗ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಅವರು ಗಂಟಲು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.– "ನನಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದೆ, ತಮ್ಮ. ಆದರೆ, ನೀನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವದು ನನಗಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ."

"ನಾವು ಹೊರಗೆ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಈ ರಂಬಾಟ ನಿಲ್ಲುವಂತಿಲ್ಲ ಅಣ್ಣ. ಇದರಿಂದ ಯಾರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸುಖ ಹೇಳು. ನಾನು ಕೂಳಿಗೆ ಬಿದ್ದ ನಾಯಿಯೆಂದು ಅತ್ತಿಗೆ ಅನ್ನತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ನಾನೆಷ್ಟು ದಿನ ಬಾಳಬಹುದು ನೀನೇ ಹೇಳು."

"ಹೆಂಗಸರ ಅಜ್ಞಾನದ ಮಾತನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು ವಿಶೂ. ಕೇವಲ ಭಾವನಾ ಪರವಶರಾಗಿ ಇಲ್ಲದ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜಾಣತನವಿದೆ ಹೇಳು? ನಮ್ಮ ಉತ್ಪನ್ನ ಎರಡು ಸಂಸಾರಗಳಿಗೆ ಸಾಲುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದ್ದದರಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಹಾಯಾಗಿ ಬಾಳಬಹುದಾಗಿದೆ."

ಸಾಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳ ಚರ್ಚೆಯಿಂದೇನೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲಣ್ಣ. ನೀನು ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೊಡುವ ಒಂದು ಕಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಬಾಳುತ್ತೇನೆ. ನನಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿದ್ದ ಆ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು. ಉಳಿದುದೆಲ್ಲ ನಿನ್ನದೇ ಆಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಖರ್ಚು ಬಹಳ. ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಶೆಯಿಲ್ಲ"

ತಮ್ಮನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂಕಟವೇ ಆಯಿತು. ಈ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೋದ ಆರ್ಥಿಕ ಅವಾಂತರವನ್ನು ಅವರು ಈಗ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಮರುಗಿದರು. ಈಗ ಹೇಳದೇ ನಡೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯರಿಂದ ಬಂದ ಹದಿನೈದುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆಸ್ತಿ ದಿನದಿನವೂ ಕರಗಿಹೋದುದನ್ನು ಅವರು ದುಃಖದಿಂದ ನೆನೆಯತೊಡಗಿದರು ಇಷ್ಟು ದಿನ ತಾವೇ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಹೊಣೆಯಲ್ಲ ತಮ್ಮದೆ ಎಂಬುದನ್ನವರು ಅರಿತಿದ್ದರು. ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನಗಳು ಬರಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೇಲೆಯೇ ಕೈಯೂರಿದ ಅವರು ಅದನ್ನು ಮುರಿಸಿಯೇ ತಿನ್ನುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದದ್ದು, ಅವರ ಬೆಳೆದ ಸಂಸಾರದ ಹೊಟ್ಟೆ ದಿನದಿನವೂ ಅಗಲವಾಗಿದ್ದು, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರೈತರು ಕೊಡುವ ಬಾಕಿಯನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಇದ್ದದ್ದು–ಎಲ್ಲವೂ ಅವರ ಕಣ್ಣೆದುರು ಬಂದಿತು. ತಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಅರಿವನ್ನು ತಮ್ಮನಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಅನೇಕ ಸಲ ಇಚ್ಛೆಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಲಿಲ್ಲ; ತಮ್ಮನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಅವರು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ತಮ್ಮನಿಗೆ ಈ ತೊಂದರೆ ಬೇಡವೆಂದು ದಿನವನ್ನು ಮುಂದೂಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಈ ದಿನ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ತಮ್ಮ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆತನದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗೆ ಕಂಗೆಟ್ಟಿತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾಯರ ಈ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ತೊಂದರೆಯ ಪರಿಚಯವಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ತುಂಗಮ್ಮ, ಅವಳು ಆಗಾಗ ರಾಯರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸಾಲ ತರುವ ಉನ್ಮಾದದಲ್ಲಿ ರಾಯರು ಆ ಮಾತು

ಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟು ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಅವರ ತೊಂದರೆ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭವೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ತುಂಗಮ್ಮ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಆ ಮಾತೂ ಫಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ತವರಿನ ಬಳಗದವರಾದ ಮಾಧವರಾಯರಿಗೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಮನೋರಮೆ. ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಟ್ಟು ಅವಳ ಸಲುವಾಗಿ ಐದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಐದನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಬರುವ ಒಂದು ಗದ್ದೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುವ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹುಡುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳ ಮೈದುನನಾದ ವಿಶ್ವಾಸ ತಕ್ಕ ವರವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆತುರ ತೋರಿದರು. ರಾಯರೂ ಈ ಸಂಭಂಧವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿದರು. ಎಲ್ಲವೂ ನಿಶ್ಕರ್ಷೆಯಾಗಿ ಮದುವೆ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಬಾಕಿಯಿತ್ತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸನ ಪತ್ರ ಬಂದು ಎಲ್ಲವೂ ತಲೆ ಕೆಳಗಾಯಿತು. ಅವನು ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ತಾನು ಖಂಡಿತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಲಗ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂತಹ ಸಮಯ ಬಂದರೆ ನೆರೆಮನೆಯ ಗೋದಪ್ಪನ ಮಗಳು ತಾರನನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗುವನೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದ. ಅಚ್ಯುತರಾಯರು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ತಮ್ಮನಿಗೆ ಮನೋರಮೆಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಅವಳಿಂದ ಬರುವ ಆಸ್ತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊಗಳಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಲೆತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಮಾತು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ಹಟ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಜಗ್ಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ರಾಯರು ಮರಳಿದರು. ತುಂಗಮ್ಮ ಉರಿದು ಬಿದ್ದಳು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಅವಳು ತಾರಾ, ಅವಳ ತಾಯಿ-ಇಬ್ಬರ ಮೇಲೂ ಕಿಡಿಕಾರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಸಂಬಂಧ ಆಗದಂತೆ ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸ ತಾರಾನ ಪತಿಯಾದ. ಅಂದಿನಿಂದಂತೂ ಅವಳು ತೀರಾ ಕಂಗೆಟ್ಟಳು. ಈ ಮದುವೆ ತನ್ನ ಹಿರಿಯತನದ ಸೋಲೆಂದು ಅವಳು ಮನಗಂಡಳು.

ಆ ಸೋಲು ಅವಳಲ್ಲಿ ದಿನದಿನವೂ ಹೊಗೆಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕೋಪದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪತಿಯ ಮನಸ್ಸು ನೊಂದೀತೆಂದು ಅವಳದನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಲು ಐದಾರು ವರುಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದ ಆ ಭಾವ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಒಳಗೇ ಉಳಿಯಬಲ್ಲುದು? ಸಧ್ಯದ ಈ ವಾತಾವರಣದ ಹಿನ್ನಲೆಯನ್ನು ರಾಯರು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರು, ಸೋದರ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಹಿಸಿದ್ದರು;– ಸಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಸಹನೆ ಅವರ ಪತ್ನಿಗಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ತಾರಾನನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸೋಲಿನ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಾರಾ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನೊಲಿಸಲು ತುಂಬ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ತುಂಗಮ್ಮ ತನ್ನ ಕೋಪ, ತಿರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿದ ರಾಯರಿಗೆ ಈ ದಿನ ನಡೆದು ಹೋದ ಸಂದರ್ಭದ ಅರಿವು ಮರುಕಳಿಸಿತು. ಅದನ್ನವರು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು– "ಈಗ ಉಳಿದುದು ಅದೊಂದೇ ಗದ್ದೆ ತಮ್ಮ" ಎಂದು ನುಡಿದು ಸಂಕಟ ತುಂಬಿದವರಾದರು. ಅವರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಆದ ಮನದ ನೋವು ಮುಖದ ಬಣ್ಣ ಬದಲಿಸಿತು.

ಅಣ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮನೆತನದ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಿಳಿದ ಮಾತು ತೀರಾ ಹೊಸದಾಗಿ ತೋರಿತು. ಈ ಹತ್ತು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತೂ ಅವನು ವಿಚಾರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲೇಜ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದಾಯಿತು, ತಾನಾಯಿತು. ತನಗಾಗಿ ಹಿರಿಯರು ಗಳಿಸಿಟ್ಟ ಉತ್ಪನ್ನ ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ ಎಂದೇ ಅವನ ನಂಬಿಕೆ. ಡಿಗ್ರಿ ಪಡೆದು ಮರಳಿ ತಾರಾನ ಕೈಹಿಡಿದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ಮೇಲೂ ಅವನಿಗೆ ಹಿರಿಯರ ಪುಣ್ಯವೇ ಆಸರವೆನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಹಾಯಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತ ಯಾವ ನೌಕರಿಗಾಗಿಯೂ ಆಸೆಪಡದೆ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿರಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಜೀವನವೂ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾವ್ಯಮಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾ ಜೀವಿಯಾಗಿ ಬಾಳತೊಡಗಿದ. ಅನೇಕ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಜನಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆದ. ಅವನ ಬರಹ

ಗಳಿಲ್ಲದ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೇ ವಿರಳವಾದುವು. ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಬಂದಿತೇ ಹೊರತು ಒಂದು ಬಿಡಿಕಾಸೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನಿಗದರ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನವಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ಅಣ್ಣನಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ಯೋಗ ಇನ್ನಾರಿಗೂ ಸಿಗದು. ಈ ಯೋಗವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸವಿಯಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದ ಅವನು ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಅವಳಿಗೆ ತೆರೆದು ತೋರಿಸಿದ್ದ. ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೂ ಅಭಿಮಾನ. ಅವನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನವಳು ಸರಾಗವಾಗಿ ಹಾಡುವಳು; ಕತೆಗಳನ್ನು ಓದುವಳು. ಅವನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಬರೆದ ಬರಹಗಳನ್ನೋದಿ ಹರ್ಷಪುಲಕಿತಳಾಗುವಳು. ಅವನ ಆನಂದವನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಜೀವನದ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸುಳಿವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯವೇ ಜೀವನ. ಜೀವನವೇ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಅವನಿಗೆ ಮನೆಯ ಉತ್ಪನ್ನ ಕರಗತೊಡಗುವದರ ಅರಿವಾಗದಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಮಾತಲ್ಲ. ಈ ದಿನ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಣ್ಣ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೊಡುವ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಾಯಾಗಿ ಜೀವಿಸಬಹುದೆಂದೆಣಿಸಿದ್ದ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಣ್ಣ ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಅವನಿಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದ. ಎಂತಲೇ ಹೆಂಡತಿಗೆ– 'ನೀನು ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸಹಿಸಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಬೇಕೆಂದು' ಹೇಳಿದ್ದ. ಈಗ ಆ ಮಾತು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಅವನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಕುಣಿಯಿತು. ಅಣ್ಣನಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಹೋದರೂ ಅವನಿಗದು ಸಾಲುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಈಗವನಿಗೆ ಖಚಿತವಾಯಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಾಣದವನಾಗಿ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದೆ ತೆಪ್ಪಗೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ ಅವನು.

ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಿಂದ ತಮ್ಮನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಊಹಿಸಿದ್ದ ರಾಯರಿಗೆ ಅವನ ಮೌನ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮುಂದುವರಿದರು– "ನಾನು

ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿನಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ನಾನೇ ಹೊಣೆಗಾರನಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದುರ್ದೆಶೆಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೇಲೆಯೇ ಕೈಯೂರಿದ ನಮಗೆ ಈ ದಿನಗಳು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿವೆ. ಬರುವಷ್ಟು ಬರದೇ ಬರಬೇಕಾದ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯರ್ಥ ಶ್ರಮ ಮಾಡಿ ರೈತರ ಅಸಾನುಭೂತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ಹಣದ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವದಾಗದೆ ಉತ್ಪನ್ನ ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ತೊಂದರೆ ಬೇರೆ ನಡುವೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲಿಯಷ್ಟೆ. ಅವಳು ಕಕ್ಕನೊಡನೆ ಸಂಸಾರ ಹೂಡುವ ಪುಣ್ಯ ಪಡೆದು ಬರದಿದ್ದರೂ ಅವನ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಪಡೆದು ಬಂದಳು. ಅವಳ ಬಂಧುಗಳು ಅವಳಿಗೆ ದತ್ತಕಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯ ಅರ್ಧಪಾಲು ಪಡೆಯುವರೆಂದು ಗೊತ್ತಾದೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ದತ್ತಕವನ್ನೇನೋ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಅವಳ ಜೀವಮಾನದವರೆಗೆ ಎರಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಹೊಲ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಸಹಿಮಾಡಿದ ನೀನು ಇದನ್ನು ಮರೆತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ಹೊಲಗಳು ಹೋಗಲಿ– ಆ ದತ್ತಕ ನಿಲ್ಲಿಸಲು ನಾನು ಅವಳ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಹಣ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಹೊಲ ಹೋಯಿತು. ನಿನ್ನ ಕಾಲೇಜ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಮೂರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಹೋಗುವಂತೆ ಮನೆತನದ ಭಾಗ್ಯ ತೆರೆಯುವ ಕಾಲ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೆನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮ ವಿವಾಹ ಆ ಭಾಗ್ಯದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿತು. ನಿನ್ನ ವಿವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೇನ ದುಗುಡವಿಲ್ಲ. ತಾರಾ ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಹುಡುಗಿ. ನಾನು ಪರಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿವೇದಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಬಡವರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನೀನು ಮದುವೆಯಾದರೂ ನಮ್ಮ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆಯಿತೆಂಬು ನೀನೂ ಬಲ್ಲೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ವೆಚ್ಚ ಬಂತು. ಈಗಂತೂ ಏರಿಕೆಯ ಕಾಲ. ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನ ಎಷ್ಟಕ್ಕೂ ಸಾಲದು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಸ್ತರಿಸಬಲ್ಲೆ ತಮ್ಮ ' ಈಗ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಉಳಿದ ಆಸ್ತಿಯೆಂದರೆ ಆ ಗಡ್ಡೆ,

ಈ ಮನೆ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಎರಡು ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಗಳು. ಇದ್ದುದನ್ನೇ ಉಂಡು ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ...."

ರಾಯರು ಎದ್ದು ಎಡೆಯಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅಸಹನೀಯವಾದ ವೇದನೆಯನ್ನನುಭವಿಸುವ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಹನಿ ತುಳುಕಾಡಿದವು. ವಿಶ್ವಾಸ ಅಣ್ಣನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅವನ ಕಣ್ಣು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ತೆರದುವು. ಕಾವ್ಯಜೀವನಕ್ಕೂ ನಿತ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಂಡುಕೊಂಡ. ಅವನು ಉದ್ರೇಕದಿಂದ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು– "ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮಾತೇ ನಿಜ ಅಣ್ಣ. ನಾನು ಕೂಳಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಅನಾಮಧೇಯನೇ ಸರಿ" ಎಂದ.

"ಹುಚ್ಚು ಹೆಂಗಸು...."

"ಅತ್ತಿಗೆ ಹುಚ್ಚಳಲ್ಲ ಅಣ್ಣ. ಅವಳ ವ್ಯವಹಾರ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಡೆಗಾಣಿಸಬಾರದು."

"ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಕೂಡಿಯೇ ಬಾಳಬೇಕು ತಮ್ಮ."

"ಅತ್ತಿಗೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆರೆಯಿಸಿದಳು."

"ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಆಣೆಯಾಗಿದೆ."

"ಅವಳ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರವಾದೀತಣ್ಣ. ನನಗೆ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪವಿಲ್ಲ" ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಳಿಯುತ್ತ ಹೊರಗೆ ನಡೆದ. ರಾಯರು ತಮ್ಮನು ಹೋದ ದಿಕ್ಕನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೊರ ಬಿದ್ದು ಹೋದ ಸೋದರನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆಯುವ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು ಅವರಿಗೆ. ಆದರೆ ನಾಲಿಗೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಮುದುಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತಿನ ಶಕ್ತಿಯುಡುಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ತಾನೆ?

೨

ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೋದ ವಿಶ್ವಾಸ ಎಂಟು ದಿನಗಳಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಬಾರದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಚ್ಯುತರಾಯರು ವಿವಂಚನೆಗೊಳಗಾದರು. ಅವರ ಹೃದಯ ಕದಡಿಹೋದ ಕಾಸಾರವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದ ವಿಚಾರಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಭೀತಿಗೊಂಡಿತು. ದಿನಾಲು ತಮ್ಮನ ಬರವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನು ಬಾರದಿರುವದು ಅವರ ಸಹನೆಯನ್ನೇ ಕೆಣಕಿತು. ತಮಗಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಅವನು ಎದ್ದು ಹೋದದ್ದು ಅವರೆದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ ಚುಚ್ಚತೊಡಗಿತು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನವರು ಪೂರ್ಣ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ನಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡಿ ಬಂದು– "ವಿಶ್ವಾಸ ಇನ್ನೂ ಬರಲೇಯಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಯಾರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನುಡಿಯುವರು. ಅವನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವರೊಡನೆ ಆಟವಾಡುವರು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲಿ ಸುಳಿದರೆ ಉರಿದು ಬೀಳುವರು.

ತಾರಾನ ಚಿಂತೆಯೂ ಕಡಿಮೆಯದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾನೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಭಾವನವರ ದುಗುಡ ಹೆಚ್ಚಿಸಬಾರದೆಂದು ಅಕ್ಕನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ— "ಭಾವನವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾರೆ" ಎನ್ನುವಳು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ರಾಯರು– "ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದಾನೇನು ಹೇಳು ಮಗು" ಎಂದು ಕೇಳುವರು. ತಾರಾ ಎಂದೂ ಅವರೆದುರು ಮಾತಾಡಿದವಳಲ್ಲ. ಆದರೂ ತನ್ನ ಚಿಂತೆಯನ್ನನುಲಕ್ಷಿಸಿ– "ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾಗುವಳು.

" ಅವನು ಹೋಗಿದ್ದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ?"

" ಆ ಮಾತನ್ನವರು ನನ್ನ ಮುಂದೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. "

" ಯಾಕ ಸುಳ್ಳ ಹೇಳತೀಯ ಮಾರಾಯಳ. ಗೊತ್ತಿದ್ದನ್ನ ಹೇಳಿದರ ನಿನ್ನ ಕುಲಕ್ಕ ಬಟ್ಟಾ ಬರತದೇನು ?" ಎಂದು ತುಂಗಮ್ಮ ಹರಿಹಾಯ್ದಳು.

" ನನ್ನಾಣೆಗೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಕ್ಕ "

ರಾಯರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವರಿಗೆ ಅವನು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನಿಸುವದು. ಈ ವಿಚಾರ ಸುಳಿದಾಗ ಅವರು ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗುವರು. ನಾಳೆ ಒಂದು ದಿನ ದಾರಿಕಾಯ್ದು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಶೋಧನೆಗೆ ತೊಡಗಬೇಕೆಂದು ಆಗಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಮರುದಿನ ತಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತರುವ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಲಿಲ್ಲ.

ಮೂಡಣದ ಕೆಂಪು ಹರಿಯುವದರಲ್ಲಿತ್ತು. ತುಂಗಮ್ಮ ಆಗಲೇ ಎದ್ದು ತಮ್ಮ ದಿನದ ನಿಯಮದಂತೆ ದೇವರ ಕೋಣೆ ಗುಡಿಸಿ, ಹಿತ್ತಲದಲ್ಲಿಯ ತುಳಸೀಕಟ್ಟಿಗೆ ತಳೀಹಾಕಿ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಇದ್ದಲು ವಲೆ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಚಹಾಕ್ಕೆ ಎಸರಿಟ್ಟು, ರಂಗವಲ್ಲಿಯ ಪಂಚಪಾಳಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊಸ್ತಿಲ ಸಾರಣೆಗಾಗಿ ಅದೇ ಹೊರಬಂದಿದ್ದರು. ಹೊಸ್ತಿಲ ಸಾರಿಸಿ ಜೋಡಳಿಯ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುಂಡು ಸುತ್ತುಗಳನ್ನು ತಿರುವಿ, ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ, ಹೊರಗಿರುವ ಎಡಬಲದ ಕಲ್ಲುಗಳಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೂ ಕುಂಕುಮದ ತಿಲಕವನ್ನಿಟ್ಟು ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಕಂಡರು. ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಿಡುವಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲೇ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೆನೆದ ತುಂಗಮ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಮೈದುನ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಬಹಳ ಸಮಯ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತಲೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಅವಳು– " ಭಾವಾಜಿ ಬಂದರು " ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ಸಕ್ಕರೆ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಯರು ಹೆಂಡತಿಯ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂಗನೆ ನೆಗೆದು ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಬಂದರು.

ತಾರಾ ಆತುರಳಾಗಿ ಓಡಿ ಬಂದಳು. ತುಂಗಮ್ಮ ಪಂಚಪಾಳೆಯನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ– " ನೀವು ಇವತ್ತ ಬರತೀರಂತ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು ಆದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಪ್ಪು ಎಸರಿಟ್ಟೇನಿ " ಎಂದು ನಕ್ಕಳು. ವಿಶ್ವಾಸ ಅವಳ ಪಾವಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಅಣ್ಣನ ಕಾಲಿಗೆರಗಿದನು.

" ನಿನ್ನ ಎರಡು ದಿನಗಳೆಂದರೆ ಎರಡು ವಾರಗಳೇನೋ ವಿಶು ?" ಎಂದು ರಾಯರು ಕಣ್ಣೊರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಭಾರ ಇಳಿದಂತಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹ ನರನರಗಳಲ್ಲೂ ಹರಿದಾಡಿತು.

" ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ನೌಕರಿ ಸಿಗಬೇಕಲ್ಲಣ್ಣ."

" ನೀನು ನೌಕರಿಗಾಗಿ ಅಲೆದಾಡಿದೆಯಾ ?"

" ಬರೇ ಅಲೆದಾಡಲಿಲ್ಲ ಅಣ್ಣ, ಪಡೆದುಕೊಂಡೇ ಬಂದಿರುವೆ. ಗೋವಿನಪುರದ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ ಎರಡು ದಿನ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದಿರುವೆ. ನಾಡದು ಹೋಗಬೇಕು. ಹಿರಿಯರ ಪುಣ್ಯ, ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಫಲಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ...."

ಗಂಡನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ತಾರಾನ ಮುಖ ಇಷ್ಟಗಲವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ದಿನಗಳ ಉದ್ವಿಗ್ನತಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಡಿ ಹೋದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಈ ದಿನ ನಗೆಮುಗುಳು ಮತ್ತೆ ಅರಳಿತು. ತಾರಾನನ್ನು ನೋಡಿ ತುಂಗಮ್ಮ– " ಒಳಗೆ ಎಸರು ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಸಕ್ಕರಿ–ಪುಡಿ ಹಾಕಿ ಇಳಿಸು ಹೋಗು. ಗಂಡಸರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಏಕೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿ ? ಭಾವಾಜಿಗೆ ಬಿಸಿ ನೀರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ತಾ. ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ " ಎಂದಕೂಡಲೇ ತಾರಾ ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು. ರಾಯರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾರ್ಪಾಟೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಒಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ನಾಡದೇ ಹೊರಡಬೇಕೆ ? ಎಂದರು.

" ಹೋಗದೆ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲಣ್ಣ. ಹೆಚ್ಚಿನ ರಜೆ ಪಡೆದು ಬಂದಿಲ್ಲ " ಎಂದ ವಿಶ್ವಾಸ. ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಆ ದಿನ ಚಹ ಕುಡಿದರು. ರಾಯರ ಮೌನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ. ವಿಶ್ವಾಸನ ಮೌನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ರಾಯರು ಅರಿತರು.

ಹೊರಡುವ ದಿನ ರಾಯರು ತುಂಬ ಚಡಪಡಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೂ, ಪಡಸಾಲೆಗೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಎಡತಾಕ ತೊಡಗಿದರು. ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಛಟಪಟ ಜಾಡಿಸಿಡತೊಡಗಿದರು. ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಆಗಲೆ ದಿಂಬಿಗೊರಗಿ ಕುಳಿತು ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ತುದಿಗಟ್ಟೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಿದ್ದ ಕಸುಬರಿಗೆಯ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಚಲ್ಲಿಬಂದರು. ತಾರಾ ಸಾಮಾನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಳು. ತುಂಗಮ್ಮ ಭಾಂಡಿ ತಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು ರಾಯರು ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಹೋಗಿ– "ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ಭಾಂಡಿ ನೀನೇ ತೆಗೆದುಕೋ ತಾರ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೋರಿದ ಗಂಡನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತುಂಗಮ್ಮ ಉರಿದು ಬಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನದ ತಪ್ಪೇಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ– "ಏನು ಹೇಳೂಹಾಂಗಿಲ್ಲ ಬುಬ್ಬುಣಚಾರ. ಹಾಂಗ ಮನ್ಯಾಂಗ ಭಾಂಡಿ ಇದ್ದರನಕಾ ಏನ ಮಾಡತಿದ್ದರೊ ಮರಾಯರು.. ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮುತ್ತೈದಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ರ ನೆರಮನಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗ ತದ ಭಾಂಡಿ ತರಲಿಕ್ಕೆ. ಮತ್ತ ಹೇಳತಾರ ಹಂಗಃ...." ಎನ್ನುತ್ತ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಆ ತಪ್ಪೇಲಿಯನ್ನು ಚೀಲದೊಳಗೆ ಹಾಕಿದರು.

"ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿದೇನು ತಾರಾ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ಭಾಂಡಿ ಗಳನ್ನು ನೀನೇ ತೆಗೆದುಕೊ. ನಿನ್ನ ಕೈ ಯಾರೂ ತಡೆಯಲಾರರು" ಎಂದು ರಾಯರು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗರ್ಜಿಸಿದರು. ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಸಕಸಿ ಮಾಡುವದು ತರವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದ ತುಂಗಮ್ಮ ತೆಪ್ಪಗಾದಳು. ಯಾವ ತಪ್ಪನ್ನೂ ಮಾಡದ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಗಂಡ ನನ್ನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಣಕುವದು ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾರಾನ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಭಾಂಡಿಗಳನ್ನು ಅವಳು ಈ ಮೊದಲೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜೀವವಲ್ಲ ಅವಳದು. ಅವಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿದವು ಅವಳು ಅಳುತ್ತಲೆ– "ಹಂಗಾರ ನೀನೇ ತಗೋಳವಾ ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನ. ನಾಯಾಕ ಬ್ಯಾಡಲ್ಲಿ? ನನಗ್ಯಾಕ ಬೇಕು ಒಣಾ ಉಸಾಬರಿ." ಎಂದು ನೇರವಾಗಿ ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು.

ತಾರಾನಿಗೆ ಭಾವನವರ ಮಾತು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ವಿನಯ

ದಿಂದ– “ ಸುಮ್ಮನೆ ಏಕೆ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಗೋಳು ಹುಯ್ಯುವಿರಿ ? ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ಭಾಂಡಿಗೆಳನ್ನು ಅವರೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಯೊಂದು ಬೇರೆ ಇದೆಯೆ ? ಎಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮದೇ.” ಎಂದು ಗದ್ಗದಿತಳಾದಳು. ರಾಯರ ಕಣ್ಣಲ್ಲೂ ನೀರೂರಿತು. ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸನ ಮಗು ಕಿರಣನನ್ನು ಹತ್ತಿರೆಳೆದು ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿದರು. ಆ ಮಗು ರಾಯರ ಅಪ್ಪುಗೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೇಳಿತು.– “ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ನೀ ಅತ್ತಿ ಯಾಕ ?”

ರಾಯರು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣೊರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು– “ ನಾ ಎಲ್ಲಿ ಅಳತೀನೊ ಬಾಳಾ ?” ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಸರಿಸಿ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋದರು. ತಾರಾ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಚೀಲವನ್ನು ಹೊಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಅವಳ ಕೈ ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತಿತು. ಚಿಮ್ಮಿ ಬರುವ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸೆರಗಿನಿಂದೊತ್ತಿದಳು.

ಸವಾರಿ ಕಟ್ಟಿದ ಬಂಡಿಯೊಂದು ತಲೆಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಯಂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಒಂದೊಂದೇ ಗಂಟನ್ನೆತ್ತಿ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ರಾಯರು ಆಗಲೆ ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನವರಗೆ ಬೇಕೆಂದೇ ಅಣ್ಣನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವನಿಗೆ ಈಗ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಆ ಸೋದರರಿಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಂಧಿಸಿದುವು– “ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಆಯಿತೆ ?” ಎಂದು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಕೇಳಿದರು ರಾಯರು. ವಿಶ್ವಾಸನ ಹೃದಯದ ಒಡ್ಡು, ಒಡೆದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವನು– “ ಅಣ್ಣಾ ” ಎಂದು ಅವರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಹಣೆಯ ತುಂಬ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ತುಂಗಮ್ಮನಿತ್ತ ಖಣವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರಿನ ಹೊಳೆ ಹರಿಸುತ್ತ ತಾರಾ ತುಂಗಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಉಷೆಯನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡ ತುಂಗಮ್ಮನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೂ ನೀರುಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ರಾಯರು ತಮ್ಮನ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತ– “ತಮ್ಮ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಅಣ್ಣನಾಗಿ ಕಾಪಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾನು....” ಅವರ

ಕಂಠ ತುಂಬಿ ಬಂದಿತು.

"ನಿನ್ನಂಥ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾವಿರ ವರುಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು. ನಾನೇ ದುರ್ದೈವಿ" ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿದ. ಕುಂಕುಮಾಂಕಿತಳಾಗಿ ಬಂದ ತಾರಾನನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಯರು "ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂಬಾಳಿಸಿಕೊಂಡಿರು" ಎಂದರು.

ತಾರಾ ಮೌನವಾಗಿ ತಲೆಬಾಗಿ ರಾಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು ಮುಂದಾದಳು. ಆಗ ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಮಡದಿಯನ್ನುದ್ದೆಶಿಸಿ– "ತಾರಾ ಹೋದಮೇಲೆ ನೀನು ಯಾರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತೀಯೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ತುಂಗಮ್ಮ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಆ ಮಾತು ನುಂಗಲಾರದ ತುತ್ತಾಯಿತು. ತಾರಾನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗದೆ ಗದ್ಗದಿತಳಾಗಿ– "ಭಾವನವರೆ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ಅಕ್ಕನನ್ನು ಹೀಗೆ ಹಿಂಸಿಸಬೇಡಿರಿ. ಅವರು ನನಗೆ ಎಂದೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ತಂಗಿಯಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಂದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಹಿರಿಯರು...." ಎಂದು ರಾಯರ ಪಾದಗಳಿಗೆರಗಿದಳು.

ರಾಯರು ಕರಗಿ ಹೋದರು.– "ತಾರಾ, ತಾರಾ– ನೀನೀಮನೆಯ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಹೋಗಿ ಬಾ ತಾಯಿ" ಎಂದು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯ ಟೊಂಕದಲ್ಲಿಯ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕಿರಣ ಓಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ. ವಿಶ್ವಾಸ ಅವನನ್ನು ತಡೆದು– "ಕಿರಣ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಕಾಲು ಬೀಳು" ಎಂದ.

"ಹೋಗಿ ಬರ್ತೀನಿ ದೊಡ್ಡಪ್ಪ" ಎಂದು ಕಿರಣ ರಾಯರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರು ಅವನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗರ ಹಾಗೆ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟರು. ವಿಶ್ವಾಸ ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ– "ಅಣ್ಣನಿಗೆ ನನ್ನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯಥೆಯಾಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಅತ್ತಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸುವವಳು ನೀನು" ಎಂದು ಹೊರಟುನಿಂತ. ತುಂಗಮ್ಮ ಪೂರಾ ಕರಗಿದವಳಾಗಿ ತಾರಾನನ್ನು ತಟ್ಟಿ– "ತಾರಾ, ಸಿಟ್ಟಿನ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು.

ಈ ನಾಲಿಗ್ಗೆ ಮುಳ್ಳು ಮುರಿಯಲಿ. ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಬಗುಳುತ್ತದೆ, ನೀ ಹೋದರೇನು ಅತ್ಲಾಗ ಹೋಗತೀರೇನು ? ಹಗಲೆಲ್ಲ ಬರತ ಬರ್ರಿ ನಮ್ಮವ್ವ. ಏ ಕಿರಣ, ಅವ್ವಗ ತ್ರಾಸ ಕೊಡಬ್ಯಾಡ ಕಳ್ಳ." ಎಂದು ಕಿರಣನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಳು.

" ಅಕ್ಕ, ಇಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಆಡಬೇಡಿರಿ. ನನಗೆ ನೋವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಅಂಥಾದೇನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ" ಎಂದು ತಾರಾ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು– " ಅಕ್ಕಾ, ಈ ಬಳೆಗಳನ್ನು ನೀವೇ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕೈಭಣಗುಡುತ್ತಿವೆ " ಎಂದು ಆ ಬಳೆಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಲು ಮುಂದಾದಳು. ರಾಯರಿಗೆ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶ ತೀರಾ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಹೆಂಡತಿ ಈ ಬಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಳೆಂದು ಅವರು ವಿಹ್ವಲವಾದರು. ತುಂಗಮ್ಮ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡು– " ತಾರಾ, ಈ ಬಳೆಗಳು ನಿನಗೇ ಚಂದ. ಮುದುಕಿಯಾಗಿ ನಾನು ಈ ಬಳೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮೆರೆಯಬೇಕೆ ಹುಚ್ಚಿ? ಬೇಡವೇ ಬೇಡ ನನ್ತಾಯಿ. ಇವುಗಳನ್ನು ನೀನೇ ತೆಗೆದುಕೋ." ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿದಳು.

" ಅಕ್ಕ, ಈ ಬಳೆಗಳು ನನಗೆ ಬೇಡ.. ನಾನು ಹಾಕಿಕೊಂಡರೇನು ? ನೀವು ಹಾಕಿಕೊಂಡರೇನು ? ನೀವೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನಾಶೀರ್ವದಿಸಿರಿ " ಎಂದು ಬಾಗಿದಳು. ವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನೋಡಿದ. ಇಷ್ಟು ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ತಾರಾ ಅವನಿಗೆ ಈ ಮೊದಲೆ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲವೇನೊ ಎಂಬಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಕಣ್ಣುತುಂಬ ನೋಡಿದ.

" ಹುಚ್ಚಿಹಾಂಗ ಮಾಡಬೇಡ ತಾರಾ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಆಣಿ ಆಗೇದ. ಸುಮ್ಮನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ."

" ಅವು ನನ್ನವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವೇ ಇರಲಿ ಅಕ್ಕ."

" ಹಂಗಾರ ಅಕ್ಕ ಕೊಡೂ ಈ ಬಳೆಗಳನ್ನು ತಂಗಿ ಬ್ಯಾಡ ಅಂತಾರೇನು ? ತಗೋ ನನ್ನವ್ವ. " ಎನ್ನುತ್ತ ತುಂಗಮ್ಮ ತಾರಾನ ಕೈಗಳಿಗೆ ಬಳೆ ತೊಡಿಸಿಯೇಬಿಟ್ಟಳು. ರಾಯರ ಅಭಿಮಾನ, ಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಮಡದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ– " ಅಕ್ಕ–ತಂಗಿಯರ ಜಗಳ ಮುಗೀ

ತಿಲ್ಲೊ ?" ಎಂದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿದರು.

ಬಂಡಿ ಸಾಗಿತು. ರಾಯರೂ, ವಿಶ್ವಾಸನೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

" ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಅಣ್ಣ ಬರುವದು ?"

" ಆ? ನಮ್ಮೂರ ಹಳ್ಳ ದಾಟಿತೆ ?"

" ಒಂದು ಮೈಲು ಹಿಂದೆಯೇ ಉಳಿಯಿತು ಅಣ್ಣ. " ರಾಯರು ನಿಂತರು. ಗಾಡಿ ಮರೆಯಾಗುವ ವರೆಗೂ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಅದನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಮನೆಗೆ ನಡೆದರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಹಾದಿಯನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುವು.

೨

ಗೋವಿನಪುರ ಪಟ್ಟಣದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅದು ಪಟ್ಟಣದ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದ ಒಂದು ಹಳ್ಳಿ. ಘಟಪ್ರಭಾ ನದಿಯ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬಿನಿಂತಿದೆ. ತಾಪತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಜಿಬ್ಬೆಯಾದ ಸಂಸಾರಿಗನು ಸೋತ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುವಂತೆ ಪ್ರವಾಹ ಮಂದವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಪ್ರವಾಹದ ಮಂದಗತಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣವೂ ಉಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬರುವ ನೀರು ಇಲ್ಲಿಂದ ಆರು ಮೈಲುಗಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿದ್ದ ತಡಸಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಬರುವ ನೀರು. ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಮೈಜಾಡಿಸಿ, ತತ್ತರಿಸಿ ಸಾಗುವ ಉಡಾಳ ಹುಡುಗನಂತೆ ಇದರ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಮಳಲು, ನೀರನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತಿಳಿಯಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಊರ ಸನಿಯದಲ್ಲಿಯೆ ಒಂದು ಗುಡ್ಡ. ಅದನ್ನು ಹಿಂದೂಗಳು "ಪಾರ್ವತಿಯ ಗುಡ್ಡ" ವೆಂತಲೂ, ಮುಸಲ್ಮಾನರು "ಪೀರಮುಹಮ್ಮದ" ನ ಗುಡ್ಡವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿನ ಗೋವಿನಪುರದ ಜನರೆಲ್ಲ ಈ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬರವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಗುಡಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ಅವಶೇಷ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಗುಡಿ ಇಲ್ಲ. ಸುಣ್ಣದ ಪಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಟ್ಟಡ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಳಗೆ ಬಣ್ಣದ ಕಿನಕಾಪಿನ ಜುಬ್ಬ ತೊಟ್ಟ ಕಲ್ಲೊಂದು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಹತ್ತಿರವೇ ನಿಂತು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಬಂಧು ಪ್ರತಿದಿನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇದು ಪಾರ್ವತಿ ಅಮ್ಮನ ಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳುವ ಜನ ಈಗಲೂ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಆ ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಊರ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ ನಿಸರ್ಗಸುಂದರಿ ತನ್ಮಯಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ದೂರದ ಕಾಡು ಒಪ್ರ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಈ

ಕಾಡಿನ ಸೌಂದರ್ಯ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ರಸಿಕರನೇಕರು ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿಬರುವುದೂ ಉಂಟು. ಈ ಊರ ಸನಿಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ನದಿ ಘಟಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವಾಲಯ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಎಂದು ಹೆಸರು. ನದಿಗೆ ಮಹಾಪೂರ ಬಂದಾಗ ಈ ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ನೀರು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಗೋವಿನಪುರ ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದೆ.

ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಳ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಗೋವಿನಪುರದ ವಾಸ್ತವ್ಯ, ಕಾವ್ಯ ದೇವಿಯ ವರಪ್ರಸಾದವೆನ್ನಿಸಿತು. ನಿಸರ್ಗಸುಂದರಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆದಳೆಂದೇ ಅವನು ಭಾವಿಸಿದ. ಈ ನಿಸರ್ಗ ಸುಂದರಿಯ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸುಂದರಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಬಾಳುವ ತನ್ನ ಬಾಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾರ್ಥಕ ಎನ್ನಿಸಿತು; ಸಂತೋಷ ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಈ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಅವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಾಳೂ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ತಾನು ಅನಾಮಧೇಯನಾಗಿ ಬಾಳುವ ಉಂಡಾಡಿಗನೆಂದು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭ ತಪ್ಪಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಗೊಂಡ. ಆದರೆ ಈ ತೃಪ್ತಿಯ ಜತೆಗೆ ಅಣ್ಣನ ವಿರಹದ ಮೋಡವೂ ಆಗಾಗ ಸುಳಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಅವನು ಕಾತರನೂ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ. ದಿನ ಹೋದಂತೆ ಈ ಭಾವವೂ ಮರೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ತಾನು, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು, ತಾರಾ ಇವರೇ ಅವನ ಭಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಚೊಕ್ಕದಾದ ಮನೆಯೇ ಅವನ ಕಾವ್ಯಾಲಯವಾಯಿತು. ಹೃದಯದ ಹಿಗ್ಗು ಕಾವ್ಯದ ಹೊಳೆ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು.

ಈ ಹೊಸ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ತಾರಾನಿಗೆ ಮೊದಮೊದಲು ತುಂಬ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಮಿಷನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ತುಂಗಮ್ಮ ನೆನಪಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬರುವಾಗಿನ ಆ ದೃಶ್ಯ ಅವಳ ಕರುಳು ಕಿವುಚುತ್ತಿತ್ತು ತುಂಗಮ್ಮನ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳ ಅಭಾವದಿಂದ ಅವಳಿಗೀಗ ಭಣಭಣ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಭಾವನವರ ಉದಾರ ಹೃದಯದ ನೆನಪಾಗಿ ಅವಳ

ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದುವು. ಈಗ ದಿನಗಳುರುಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸಂಸಾರದ ಕೆಲಸಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಲಾರಂಭಿಸಲು ಮೊದಲಿನ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಮುಸುಕು ಬರತೊಡಗಿತು. ಆದರೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆ ನೆನಪಿನಿಂದ ಆವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂಕಟವಾಗುವುದು. ಒಮ್ಮೆ ವಿಶ್ವಾಸ ತನ್ನ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಸುತ್ತ– "ಅತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ಅನಂತ ಉಪಕಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಿದಳು" ಎಂದಾಗ ತಾರಾ ಆ ಮಾತನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತ– "ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳಿತು. ನಾವೇ ಅಪರಾಧಿಗಳು" ಎಂದು ನುಡಿದ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೌನವಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ವಿವೇಕ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಣ್ಣತನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೀರ ಹೊಸಬನಾದರೂ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ವಿಶ್ವಾಸ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಚ್ಚು–ಮೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಕನಾದ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಕಾವ್ಯ ವಾಚನ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ, ಸ್ವಭಾವಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದುವು. ಅವರೊಡನೆ ಅವನು ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾನಾಡುವನು:– ಕೂಡಿ ಆಡುವನು; ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವನು;– ಕತೆ ಹೇಳುವನು. ಆಟದ ಬಯಲಿನಲ್ಲೇ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವನ ಕಾವ್ಯಗಾಯನವೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಳೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ದಣಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವನು ಹೊಸ ಗಾಳಿ ಹಾಕಿದ. ಅವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಗುರುಮಾತ್ರವೇ ಆಗದೆ ಗೆಳೆಯನೂ ಆದ. ಅವನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಪ್ರಿಯತೆಗೆ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಮೆಚ್ಚಿದರು. ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಭಾಗ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಅವನು ದುಡಿಯುವನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ ಅವರು ಅವನಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ, ಪುರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಡತೊಡಗಿದರು.

ಸಂತೆಯ ದಿನ ಮುಂಜಾವು ಮಾತ್ರ ಶಾಲೆಯ ಕೆಲಸ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಡುವು. ಈ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯನ್ನು ಅವನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಇಂತಹ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ತಾರಾ ಬಹಳವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುವಳು. ಅಂತೆಯೇ ಅವಳು ಸಂತೆಯ ದಿನ, ಭಾನುವಾರಗಳನ್ನು ದಾರಿ

ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬಂದ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಗೋವಿನಪುರದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಮುಖ್ಯ, ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಒಂದು ವಾರ ' ಭೈರವಿಕೊಳ್ಳ 'ಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ವಾರ ' ಕರೆವ್ವನ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಾರ ' ಘಟ್ಟದ ಬಸವಣ್ಣ 'ನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಪ್ರತಿ ಸಂತೆಯ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಅವರು ತಡಸಲಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ತಾರಾ ಮುಗ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅಪಾರವಾಗಿ ಬೀಳುವ ಜಲರಾಸಿಯ ಎದುರು ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು. ತಂತಿಯ ಪೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಕ್ಕುತ್ತ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ತಾನೂ ಮಗುವಾಗಿ ಓಡಿಯಾಡುವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಡುವುದೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಮೆಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನದ ಸುಖವನ್ನು ತಾರಾ ತುಂಬ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಆರೋಗ್ಯವೂ ಸುಧಾರಿಸತೊಡಗಿತು. ಮಕ್ಕಳೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡುವು. ಅವಳ ಮನೆಯಲ್ಲೀಗ ಅವಳದೇ ಅಧಿಕಾರ. ಇಂತಹ ಬಾಳಿಗಾಗಿ ಅವಳು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು; ಕನಸು ಕಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಈಗ ಆ ಕನಸುಗಳೆಲ್ಲ ನನಸಾದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಜೀವನ ಧನ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿತು.

ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಾವ್ಯಲಹರಿ ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಗೋವಿನಪುರದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವೆಲ್ಲ ಅವನ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನದಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಈ ಕವನಗಳು ಜನಪ್ರಿಯವಾದವು. ಅನೇಕ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಓಲೆಗಳು ಬಂದುವು. ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕವಿಯೆಂದು ಅನೇಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಹೊಗಳಿದುವು. ಈ ಹೊಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾರಾಳಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಆನಂದ ತುಂಬ. ತಾನು ಪ್ರತಿಭಾವಂತನ ಮಡದಿಯೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಸುಖ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂತೆಯೆ ಮನೆಯ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ಹಚ್ಚದೆ ತಾನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನನ್ನು ಕಾವ್ಯದೇವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ತುಂಬ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿ

ಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಕತೆಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಅವಳ ಹಿಗ್ಗು ಮೇರೆದಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನವಳು ಅನೇಕ ಸಾರೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದಳಲ್ಲದೆ ನೆರೆಯವರ ಮುಂದೆಯೂ ಓದಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಕೆಲ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಅನೇಕ ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಮಾಡದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದ. ಈಗವನಿಗೆ ಶಾಲೆಯ ಕೆಲಸ ಅಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೋರದಾಯಿತು. ತಾನಾಯಿತು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವಾಯಿತು– ಎನ್ನುವಂತಾಯಿತು ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.

ನಾಡಹಬ್ಬದ ದಿನಗಳು ಸಮೀಪವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೊಂದು ಯೋಜನೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಗೋವಿನಪುರದಲ್ಲೂ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನೇಕೆ ಆಚರಿಸಬಾರದು ಎಂಬುದೇ ಆ ಯೋಚನೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮುಂದೆ ಎತ್ತಿದ. ಆಗಬಹುದೆಂದರು. ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತರು. ಕೂಡಲೆ 'ನಾಡಹಬ್ಬ' ಸಮಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ವಿಶ್ವಾಸನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸೂತ್ರಧಾರನಾದ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಮಂತ್ರಣ ಹೋದುವು. ಸಿದ್ಧತೆ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬಿತು. ನಾಡಹಬ್ಬದ ದಿನಗಳೆಲ್ಲ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿಯೇ ಕಳೆದುವು. ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಕರ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು, ಮನರಂಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡುವು. ಬಂದವರೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಸನ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದು ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಹವಾಸದಲ್ಲವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ತೃಪ್ತಿ. ಭಾಷಣದ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಈ ಅತಿಥಿಗಳು ಅವನ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಹೊಗಳಿ ತಮ್ಮ ಭಾಷಣ ಆರಂಭಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹೊಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ಕೋಡು ಮೂಡಿದಂತೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತಾರಾ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೊಗಳಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ತನ್ನ ಸಂತೋಷ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ನಾಡ ಹಬ್ಬದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೆಲ್ಲ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಜರುಗಿದವು. ಜನರು ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ತುಂಬ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಈ ಹೊಗಳಿಕೆ ಕೆಲವು ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ಸರ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು.

ಮೊನ್ನೆ, ಮೊನ್ನೆ ಬಂದವನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಕೆಲವರಿಗಂತೂ ನುಂಗಲಾರದ ತುತ್ತಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆಲಸವೂ ಆಯಿತು. ಸಮಿತಿಯವರು ಅತಿಥಿಗಳ ದಾರಿಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ 'ಸರಬಾರಾಯಿ'ಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಸನೆ ಸಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅವರು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಹಿತವಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿತ್ತು. ಈಗ ಅವರೆಲ್ಲರ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ನೂರು, ನೂರಾ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳ ವೆಚ್ಚ ಅವನಿಗೆ ತಲೆಭಾರವಾಯಿತು. ಅವನು ಹೌಹಾರಿದ.

"ಬಂದವರು ನಮ್ಮ ಮನೆ ಲಗ್ನ–ಮುಂಜಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಾವೇಕೆ ವಹಿಸಬೇಕು? ಸಮಿತಿಯವರಿಂದ ಈ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅನ್ಯಾಯವೇನು?" ತಾರಾ ಆ ದಿನ ಮಾತು ತೆಗೆದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಈ ಸಾಲ ಬಹಳ ತಲೆಭಾರವಾಗಿ ತೋರಿತು.

"ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ತಾರಾ? ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಅನ್ನದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೇಳುವುದು? ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಕೊಡಲು ಹಣವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿದೆ ಹೇಳು."

"ಅನ್ನದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಾನು ಬೇಡೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಸಿಗರೇಟಿನ ವೆಚ್ಚ, ಅವರೊಡನೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಸುತ್ತಾಡಿದ ವೆಚ್ಚ. ಇವುಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೆಚ್ಚವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಮಿತಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಹಣವಿರದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ವಂತಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿ–ಅದಕ್ಕೇನು."

"ತಾರಾ, ಹಣ ಕೇಳುವುದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ."

"ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಸಾಲ ಹೇಗೆ ತೀರಿಸುವಿರಿ?"

ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಗಳೆಡೆಗೆ ಚಲಿಸಿದುವು. ಆದರೆ ಆ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಲು ಅವನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರೆದುರು ಈ ಮಾತೆತ್ತಿದಾಗ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅವರು ಈ ಮಾತನ್ನು ವ್ಯಂಗವಾಗಿ– "ಅವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದ ಮಾತಿಗೂ, ನೀವು ಮಾಡಿದ ಸಬರಾಯಿಗೂ ಸರಿ ಹೋಯಿತು. ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ನಿಮಗೆ ಹೊಗಳಿಕೆ ಅಗ್ಗ

ವಾಗಿಯೇ ದೊರೆಯಿತು” ಎಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮುರಿದಂತೆ ನುಡಿದರು.

“ಅವರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಲು ಹೇಳಿದೆನೆ?”

“ಇದು ಹೇಳುವ ಮಾತಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಸರಾವ. ಅತಿಥಿಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತು. ಅನ್ನದ ರಿಣ, ಸರಬರಾಯಿಯ ಜೋರು ಅವರ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಕುದುರಿಸದಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಅಲ್ಲ.”

ಆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೀಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಮರೆಯಾದರು. ವಿಶ್ವಾಸ ಮುಂದೆ ಹಣದ ಮಾತೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ತಾರಾನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಾಡಹಬ್ಬದ ಪರಿಣಾಮ ಸಾಕಷ್ಟಾಯಿತು. ಅವಳು ಅಂದಿನಿಂದ ವಿಹಾರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಗಂಡನಿಗೆ ನೋವಾಗಬಾರದೆಂದು ‘ನೋಡುವದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ತಿರುತಿರುಗಿ ನೋಡಲು ನಾನೇನು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಕವಿಯೆ?’ ಎಂದು ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸ ಒಬ್ಬನೇ ಅಲೆಯುತೊಡಗಿದ. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೆ ಈ ಮುಗ್ಗಟ್ಟು ಬಿಡಲಾರದೆಂದು ತಿಳಿದ ತಾರಾ ಹಾಲಿನ ವೆಚ್ಚ ಕಡಿಮೆಮಾಡಿದಳು. ತುಪ್ಪದ ವೆಚ್ಚ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಳಿಸಿದಳು. ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿಂಡಿ ತಡೆದಳು. ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ತಂದು ಸಾಗಿಸಿದರೂ ನಾಡಹಬ್ಬದ ಸಾಲ ತೀರಿಸಲು ಅವಳಿಗೆ ಐದು ತಿಂಗಳು ಬೇಕಾದುವು.

ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸನ ನಿಸರ್ಗ ಮಗ್ನತೆ ಜೋರಾಗಿತ್ತು. ಹೆಂಡತಿ ಸಂಗಡ ಇರುವಾಗ ಅವಳ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕಾದರೂ ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಈಗ ಆ ಒತ್ತಾಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ವನಸಿರಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲವನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಗಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ವೇಳೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಜಲಪ್ರಪಾತದೆದುರು ಮಂತ್ರ ಮುಗ್ಧನಂತೆ ಕುಳಿತು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹರಿಯುವ ನೀರು, ಏರಿ ನಿಂತ ಕೋಡುಗಲ್ಲುಗಳು-ಅವನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಮನೆಯ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲ; ಶಾಲೆಯ ವೇಳೆ ಆಗಿಬಿಡುವ ಪರಿವೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಗಂಡನಲ್ಲುಂಟಾದ ಈ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತಾರಾ ತುಂಬಾ ಅಭಿಮಾನಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪತಿಯಮೇಲೆ ನಿಸರ್ಗದೇವಿ ತನ್ನ ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದ ನೀಡುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ಅವಳು ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಈಚೆಗೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಕವನಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಚಾರ ಸರಿ ಎನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈಚೆಗೆ ಅವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಅನಾಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅವಳು ಕಡೆಗಣಿಸಿದಳು. ಕವಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ತಾನಾಗಲೀ, ಮಕ್ಕಳಾಗಲೀ, ಎಂದೂ ಅಡ್ಡಬಾರದಂತೆ ದಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಬರುಬರುತ್ತ ಮಾತು ವಿಪರೀತಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಬಿಸಿಲೇರಿ ಬಂದರೂ ಅವನು ಮನೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಲೆಯ ಜವಾನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು ದಿನದ ಮಾತಾಯಿತು. ತಾರಾ ಬೆದರಿದಳು. ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗಿದರೆ ಅವನ ನೌಕರಿಗೆ ಕೂಡ ಧಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದೆನ್ನಿಸಿತು. ಈ ದಿನ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗಂಡನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಒಂದು ನಿಯಮ ಪಾಲಿಸಲು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು.

ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಎರಡು ತಾಸು ಕಳೆದರೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಮನೆಗೆ ಬರಲೇಯಿಲ್ಲ. ತಾರಾ ಮಣೆ ಹಾಕಿ, ತಾಟಿಟ್ಟು ಅವನ ದಾರಿಕಾಯ್ದು ಬೇಸತ್ತಳು. ಅವನು ಬರಲೇಯಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಣಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಆಡಲು ಬಿಟ್ಟಳು. ಆಗಲೇ ಶಾಲೆಯ ಜವಾನ ಎರಡು ಬಾರಿ ಬಂದು ಹೋಗಿದ್ದ. ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಯಾವುದೋ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬರುವಂತೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಬಂದು ಕೊರಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಅರಿವೆ ತುಂಡನ್ನು ಬಿಚ್ಚತೊಡಗಿದ. ಆ ಕೊರಳಪಟ್ಟಿ ಅವನ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಆಭರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಹಾಯಾಗಿ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ. ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಅವಸರವೂ ಕಾಡುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ.

" ಚಿಗಪ್ಪ ಬಂದ. ಚಿಗಪ್ಪ ಬಂದ " ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಪಡಸಾಲೆಗೆ ನುಗ್ಗಿದ ಮಕ್ಕಳ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ತಾರಾ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು.– ಅಣ್ಣನ ಮಕ್ಕಳು ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವದನ್ನನುಸರಿಸಿ ತಾವೂ ಚಿಗಪ್ಪನೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು.– ಹಾಯಾಗಿ ಕುಳಿತ ಗಂಡನನ್ನು ಕೆಣಕಿ

ಕೇಳಿದಳು ತಾರಾ– "ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ರೀತಿಯೇ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಸಾಲೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಹೀಗೇಕೆ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರಿ?"

"ಆ್ಞ? ಇಂದು ಭಾನುವಾರವಲ್ಲವೆ ತಾರಾ?"

"ವಾರಕ್ಕೆ ಭಾನುವಾರ ಎರಡು ಸಲ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಳಿರಿ. ಸಿಪಾಯಿ ಮೂರು ಸಾರೆ ಬಂದು ಹೋದ. ಉಂಡು ಸಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ."

"ನೀನು ಊಟಮಾಡು ತಾರಾ. ನಾನು ನಡುವಿನ ಸೂಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಭಾನುವಾರವೆಂದೇ ಮಾಡಿದ್ದೆ." ಎಂದು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟ.

ಅವನು ಶಾಲೆಯ ಪಟಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವಾಗ ಅವನ ವರ್ಗವನ್ನು ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರೇ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಪ್ರಮಾದವನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡ. ಆದರೆ ಅವನು ಹೀಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದು ಹತ್ತನೆಯ ಬಾರಿ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಇವನು ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವಾಗ ಒಳಗಿನಿಂದ– "ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರ ಜೊಚ್ಚಿಲ ಮಗ" ಬಂದನೆಂದು ಹೇಳುವ ದನಿ ಕೇಳಿ ಅವನು ಗಡಬಡಿಸಿದ. ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನೂ ನಿಂದೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡವದು ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಅಯೋಗ್ಯವೆನ್ನಿಸಿತು. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊರಬಂದು ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು– "ಇದೇನು ವಿಶ್ವಾಸರಾವ್, ದಿನಾಲು ಹೀಗೆ ಆದರೆ ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತು? ನಿಮ್ಮ ಕಿರುಕುಳ ರಜಾ ದಿನ ಕೂಡ ಮುಗಿದಿವೆ. ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಬಾರಿಯಾಗಲಿ. ಇನ್ನು ನೀವು ಮಾಡುವ ತಡವನ್ನು ಬಿನ್–ಪಗಾರೀ ರಜೆಯಂತೆ ಗುಣಿಸಲಾಗುವದು" ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಗೆ ಸಾಗಿದರು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆದುರಿಗೆ ಅವನ ಮುಖಭಂಗವಾದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ತಪ್ಪು ತನ್ನದೆಂದು ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ನಡುವಿನ ಸೂಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾದಾಗ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಜೀವವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವನು ಒಳಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರು ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕುಳ್ಳಿರ ಹೇಳಿ ಚಹ

ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು– “ಈ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಮಾತು ನಿಮಗೆ ಬಿರುಸಾಗಿ ತೋ ಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೂ ಬಹಳ ನೋವಾಯಿತು. ಅದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ತಕರಾರು ಬಹಳ ಬರತೊಡಗಿವೆ. ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಶಾಲೆ ಬರುವದೊತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ–ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲೂ ಕೂಡಾ ನೀವು ಅನಾಸ್ಥೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿಯ ಇತಿಹಾಸ ದೂರವಿಟ್ಟು ಕಲ್ಪಿತ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಭೂಗೋಲ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯವಾಚನ ಮಾಡು ವದು ವೇಳೆಯ ಅಪವ್ಯಯ. ಈಗ ಆದದ್ದು ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಾನಿದನ್ನು ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ;– ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.” ಎಂದು ಉಪದೇಶದ ಮಳೆಗರೆದರು.

ವಿಶ್ವಾಸ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೂಕನಾಗಿ ಕೇಳಿದ. ತಾನು ತಡವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಲಾರದೆಂದು ತೆಪ್ಪಗೆ ಕುಳಿತ.– “ಆಗಲಿ ಹಾಗಾದರೆ....” ಎಂದು ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು ಎದ್ದು ನಿಂತರು.

“ನಿಮ್ಮ ಸೂಚನೆ ನನಗೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ನಿಮಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ತೊಂದರೆಕೊಟ್ಟೆ. ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ.” ಎಂದು ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ.

ಶಾಲೆಯ ಕೆಲಸ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಆ ದಿನ ಏಳು ಗಂಟೆಯಾಯಿತು. ತನಗೆ ಊಟವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪರಿವೆ ಬಂದುದು ಆಗಲೇ. ಅವನು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ನಡೆದ. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಬಡಿಸಿದ ತಾಟು ಬಡಿಸಿದಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ಬೇರೆ ತಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ತಾರಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಣ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ. ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ. ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಟ್ಟ ಅಡಿಗೆ ಹಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು.– “ತಾರಾ, ಇನ್ನೂ ನೀನು ಊಟ ಮಾಡ ಲಿಲ್ಲವೆ?” ಎಂದು ಸಂಶಯದಿಂದ ಕೇಳಿದ.

“ನನ್ನ ಊಟಕ್ಕೇನು ಬಂತು? ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮ ಊಟವಾಗಲಿ.”

“ಇಡಿಯ ದಿನ ಉಪವಾಸವಿರಬೇಕೆ?”

" ಈ ಮಾತು ನಿಮಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಷ್ಟೆ ?"

ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ ಕರುಳು ಕಿವುಚಿತು. ತಾನೇ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಎಲೆಯನ್ನು ತನ್ನೆದುರಿಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು "ಹೆಂಡತಿಗೆ ಎರಡೂ ತಾಟಿಗೂ ಬಡಿಸು. ಕೂಡಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡೋಣ " ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ತಾರಾ ಮಕ್ಕಳ ಕೈತೊಳಸಿ ಅವರನ್ನು ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ಬಂದು ಗಂಡನ ಜತೆಯಲ್ಲೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಳು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಒಂದೂ ಬಿಡದೆ ವಿವರಿಸಿದ. ಕೊನೆಗೆ ತಾನು ನಾಳೆಯಿಂದ ಶಾಲೆಯ ನಿಯಮ ಪಾಲಿಸುವದಾಗಿ ವಚನಕೊಟ್ಟ. ಅವಳಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟೋ ಸಮಾಧಾನವಾದರೂ ಗಂಡನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಗ್ನತೆಗೆ ಈ ಅಡ್ಡಿಗಾಗಿ ಮರುಗಿದಳು. ಆದರೆ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ದಾರಿಬೇಕಾದಾಗ ಈ ನಿಯಮ ಪಾಲನೆ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿತವಳಿಗೆ. ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಳು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತಳೂ ಆದಳು.

ವಿಶ್ವಾಸ ನಿಯಮಬದ್ಧನಾದ. ಮುಂಜಾನೆ ಹತ್ತುಗಂಟೆಯ ಒಳಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಜಳಕ, ಊಟ ತೀರಿಸಿ ಇನ್ನೂ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ವಿರುವಾಗಲೇ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಔಷಧಿ ನಾಟಿತೆಂದು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿಕೆ ಯನ್ನು ಅವನೆದುರು ಆಡಿಯೂ ತೋರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಪಾಲಿಸುವದು ಸುಲಭವಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ನಿಯಮ ಪಾಲನೆಯಿಂದ ತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕೂಡ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಒಲವು ಒಂದು ; ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಬೇರೊಂದು. ಈ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೃದಯ ಭಗ್ನವಾಗತೊಡಗಿತು. ನಿರಾಶಾ ಭಾವ ಸುಳಿಸುಳಿದು ಬರತೊಡಗಿತು. ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯ ಅಖಂಡತೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಡುವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ವೇಳೆಯನ್ನು ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋ ಗಿಸುವ ಸಮಯ ಬಂದದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಕಾದ ಬರೆಯಂತೆ ನೋವನ್ನಿಸು ತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಿಡುವದು ಅವನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಸಾಧ್ಯ

ವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಎರಡನ್ನೂ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ, ಕಠಿಣತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಅವನ ಹೃದಯ ತಾಂಡವದ ತವರೂರಾಗಿತ್ತು.

ಗಂಡನ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಾರಾ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಅವನ ಹೃದಯುದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಅವಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಊಹಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಜೀವನೋಪಾಯವಿಲ್ಲದ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ಸಂಸಾರ ಸಾಗುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದ ಅವಳು ವ್ಯವಹಾರ ಕುಶಲಳಂತೆ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಗಂಡನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತ, ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಜೀವನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಸಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವ ದಿನಗಳು ಬರುವವರೆಗೂ ಅವಳಿಗೆ ಅವನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವದು ಬೇಕಿತ್ತು.

ಈ ಭಾನುವಾರ ವಿಶ್ವಾಸ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸುತ್ತಾಡುವದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವಕ್ಕೆ ನಿಯಮ ಪಾಲನೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಬೇಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದ. ದೈನಂದಿನ ಏಕದಾರದ ತಂತಿಯಿಂದೊದಗುವ ಒಂದೇ ಸ್ವರ ಅವನ ಹೃದಯುದಲ್ಲಿ ಅಪಸ್ವರವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಮನಬಂದಂತೆ ಸುತ್ತಾಡಿ ನಿಸರ್ಗದೇವಿಯ ಮಡಲಲ್ಲಿ ತನಗಾದ ಬೇಸರ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟು ನಿಂತ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ತಾರಾ– “ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಗನೆ ಬನ್ನಿರಿ. ಕಿರಣನ ಮೈ ಬೆಚ್ಚಗಾಗಿದೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ವಿಶ್ವಾಸ ಕಿರಣನ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದ. ಮೈ ಅಷ್ಟೇನೂ ಕಾಯ್ದಿರಲಿಲ್ಲ; ಬೆಚ್ಚಗಿತ್ತು. ಅವನು ಏಳುವವರೊಳಗೇ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಹೋಗಬಹುದಷ್ಟೆ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಅವನಿಗೆ– “ಬೇಗ ಬಂದರಾಯಿತು.” ಎಂದು ಅವಳು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಅವನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ.

ಮುಂಜಾವಿನ ಶೀತಲ ಗಾಳಿಯ ಸ್ಪರ್ಶ ಅವನಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅವನು ಬೇಗ, ಬೇಗ ಸಾಗಿದ್ದ. ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಬಳಸಿ

ಹೋಗುವ ವಿಶಾಲ ಮಾರ್ಗ ತೊರೆದು ನಡುದಾರಿಯಿಂದ ಸಾಗಿ ಊರ ಸನಿಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ನದಿ ದಾಟಿದ. ಅದನ್ನು ದಾಟುವಾಗ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನಂತೆ ಕಾಲಿನಿಂದ ನೀರು ಚಿಮ್ಮಿದ. ಭಾವ ಪರವಶನಾದಂತೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುಖ ಪ್ರಕ್ಷಾಲನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಸೀಳುದಾರಿಗುಂಟ ತಡಸಲಿಗಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಡಸಲಿಗೊಯ್ಯುವ ರಾಜ ವೀದಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಾಗ ಎದುರಿನ ಭವ್ಯವಾದ ಗುಡ್ಡ ಅವನನ್ನು ಕೈ ಮಾಡಿ ಕರೆದಂತೆನ್ನಿಸಿತು. ತಡಸಲಿನ ಮಾರ್ಗ ಬಿಟ್ಟು 'ಭೈರವೀ ಕೊಳ್ಳದ ಮೆಟ್ಟುಗಳನ್ನೇರತೊಡಗಿದ. ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಮುರಿಯುವ ವಿಶಾಲವಾಗಿ, ಎತ್ತರವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ ಮರಗಳು. ಆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಂಗಗಳು. ಅವನಿಗೆ ಅವು ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡಿದುವು. ಆ ಮಂಗಗಳ ಜೀವನ ಅದಾವುದೋ ಸಂದೇಶ ಬೀರಿದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವುಗಳಿಗಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತನಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ–ಎಂದು ಉಸಿರ್ಗರೆದ. ಅನೇಕ ಸೋಪಾನಗಳನ್ನೇರಿ, ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಗೆ ಬಂದು ಅವನು ತನ್ನೆದುರಿನ ವನಶ್ರೀಯ ಧೀರ ಗಂಭೀರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದ. ಅವನ ನರನರಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯ ಹರಿಯಿತು. ಒಂದು ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯುತ್ತ ಮುಂದುವರಿದು ಭೈರವೀ ದೇವಾಲಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು ಕೆಳಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದ. ಗುಡ್ಡದ ಕಡಿದು ಕೊಳ್ಳದ ಪ್ರದೇಶ ಪಚ್ಚೆಯುಡಿಯನ್ನುಟ್ಟ ಶ್ರೀಮಂತ ಕನ್ನಿಕೆಯಂತೆ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ತೋರಿತು. ತೀರ ಕೆಳಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನೀರು ಒಡ್ಯಾಣದಂತೆ ಬೆಳಗಿತು. ಈ ರಮಣೀಯವಾದ ನಿಸರ್ಗ ಸುಂದರಿಯನ್ನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಅವನಿಗೆ ದಣಿವಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಅನೇಕ ತಾಸುಗಳ ವರೆಗೆ ಭಾವ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತೆ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ. ಆಗಾಗ ಅವನೆದುರಿಗೆ ಲಾಗಹಾಕುತ್ತಿರುವ ಮಂಗಗಳು ಅವನ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಕೆಣಕುವವನ್ನು ಕೂಡ ಅವನು ಕುತೂಹಲನಾಗಿಯೇ ನೋಡತೊಡಗಿದ.

ಅವುಗಳನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವೇಳೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ 'ಭೈರವಿ'ಯ ಹಿಮ್ಮಗ್ಗಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲಿಗೆ ಮುದ್ದಿಡುವಂತೆ ಗಗನ ಚುಂಬಿತವಾದ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಾಸೆಯಾಯಿತು. ಚಂಗನೆ ನೆಗೆದು ಗುಡ್ಡವನ್ನೇರತೊಡಗಿದ. ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮೇಲೆ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಬಂಡೆಗಲ್ಲು ಸಿಕ್ಕದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮತ್ತೆ ವನಶ್ರೀಯ ವೈಖರಿಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ಬಹಳ ಎತ್ತರದಿಂದ ಒಂದಂಗುಲ ಗಾತ್ರವಾದ ನೀರು ಬಸಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ನೀರು ಕಲ್ಲನ್ನು ಬಳಿಸಿ ಸುತ್ತಿದ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಚಲ್ಲುವರಿದು ಮುತ್ತಿನ ಮಳೆಗೆರೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಕಾಣತೊಡಗಿತು. ಆಸೆಬುರುಕನಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನವನು ಆಲಿಸಹತ್ತಿದ. ಅಂಗ್ಯೆಯೆಲ್ಲ ಒದ್ದೆಯಾಗಲು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕ. ಆ ತಾಣ ಅವನಿಗೆ ನಿಸರ್ಗದೇವಿಯ ವಿರಾಮ ಧಾಮದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಆ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅವನು ಕಾಲು ಚಾಚಿದ. ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಚಲ್ಲುವರಿದು ಸೀರ್ಪನಿಗಳಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಹನಿಗಳ ಸ್ಪರ್ಶಸುಖ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೇಲಿಸಿತು. ಅವನು ಭಾವಸಮಾಧಿಯನ್ನೇರಿದ. ಅವನ ಅಂತಶ್ಚಕ್ಷು ಕಂಡ ನೋಟ ಅದ್ಭುತವಾಗಿತ್ತು.

ಸುಗಂಧಪೂರಿತವಾದ ಸುವಾಸನೆ ಬೀರುವ ತರುರಾಜಿಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾದ ಕಾನನ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜುಳುಜುಳು ಹರಿಯುವ ಹಾಲು ಹಳ್ಳಗಳು ಆ ವನಶೋಭೆಗೊಂದು ಮೆರಗು ತಂದಿದ್ದುವು. ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ತಮ್ಮ ಇನಿದಾದ ಸ್ವರದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕಾಡು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಂಟಪ ರಚಿಸಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳ ವಾಸನೆ ಮನಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಸ ಈ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತ, ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳೊಡನೆ ಚಲ್ಲಾಟವಾಡುತ್ತ, ಹೂಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ವಾಸನೆ ಹೀರುತ್ತ ಸಂಭ್ರಮಾನ್ವಿತನಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಪ್ರಮತ್ತನಂತೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿರುವಾಗ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ತಂಗೊಳವೊಂದು ಜಗ್ಗನೆ ಬೆಳಗಿತು. ಅದರ ನೀರು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದ್ದುವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಹೂಗಳು ತೇಲುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಂಸಗಳು ರಾಸಕ್ರೀಡೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕಮಲದ ಹೂ

ಬೆಳ್ಳಗೆ, ನೀರೂ ಬೆಳ್ಳಗೆ, ತೇಲಿಬರುತ್ತಿರುವ ಹಂಸ ಬೆಳ್ಳಗೆ, ಸ್ಫಟಿಕ ಶಿಲೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಕಾಸಾರದ ಗೋಡೆಗಳು ಬೆಳ್ಳಗೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಲಕಲಕಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸೋಪಾನಗಳು ಮಿರಿಮಿರಿ ಮಿಂಚು ತ್ತಿದ್ದುವು. ರತ್ನಗಳ ಕೆಚ್ಚನೆಯೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಬೆರಗುಗಳಿಂದೀಕ್ಷಿಸಿದ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಈ ನೋಟಧಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿತ್ತು. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಕ್ಕುತ್ತ ಆ ಕೊಳದಲ್ಲಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಅವನು ಸಾಗುತ್ತಿರಲು ಆ ಸೋಪಾನಗಳ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದು ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅವನು ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಡೆದು ನಿಂತು ನೋಡಿದ. ಅಪೂರ್ವ ಸುಂದರಿಯವಳು ರತ್ನದ ಎಳೆಗಳನ್ನು ನೇಯ್ದು ಉಟ್ಟಿದ್ದಳೇನೊ ಎಂಬಂತೆ ಅವಳ ವಸ್ತ್ರ ಮಿರಮಿರನೆ ಮಿಂಚುತ್ತಿತ್ತು. ತಾರಾ ಮಂಡಲವೇ ಅವಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಆಭರಣವಾಗಿತ್ತು. ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ವೀಣೆ ಸುಮನೋಹರವಾದ ಸ್ವರದಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮನೋ ಹಾರಿಣಿ ತನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಆಗಾಗ ತೆರೆಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸುತ್ತಿ ದ್ದಳು. ಆ ತೆರೆಯ ಅಂಚಿನಗುಂಟ ಬಂಗಾರದ ಮೀನುಗಳು ಮಿಂಚಿನ ತುಣುಕುಗಳಂತೆ ತೇಲಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಇಂತಹ ಅಘಾದ ಸೌಂದರ್ಯ ವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಕಾಣದ ಅವನು ಕಣ್ಣು ರೆಪ್ಪೆ ಬಡೆಯದೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಆ ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿಟ್ಟಿಸಿದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಮೂರ್ತಿ ಅವನನ್ನು ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆದಂತೆ ತೋರಿತು. ಅವನು ತನಗರಿಯದಂತೆಯೆ ಅವಳ ಬಳಿ ಸಾರಿದ್ದ. ಅವಳಿನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ತನ್ನ ಸುಕೋಮಲ ವಾದ ಕರಗಳನ್ನು ಚಾಚಿದಳು. ಅವನು ಆ ಕರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ. ಆ ಸ್ಪರ್ಶಸುಖ ಸ್ವರ್ಗೀಯವಾಗಿತ್ತು. ವೀಣೆ ಇನ್ನೂ ಉಲಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು ಅವನ ಕೈ ಅವಳ ಕರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ದಿಟ್ಟಿ ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿತ್ತು. ಕಾತರದುಂಬಿದ ಸ್ವರದಲ್ಲವನು– "ನೀನಾರು ಸಾಧ್ವಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅವಳು ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದ. ಅವಳು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕಳು. ವೀಣೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಪಸ್ವರದಿಂದ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿ ಕಿರಿಚಿತು. ಭೋರೆಂದು ಬಿರುಗಾಳಿ ಮೊರೆಯಿತು.

ರಪರಪನೆ ಹನಿಗಳುದರಿದವು. ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ರುದ್ರಭೀಕರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅವಳೊಮ್ಮೆಲೆ ಕೈಕೊಸರಿಕೊಂಡಳು. ಅವನು ಹೌಹಾರಿದ. "ಹೋಗಬೇಡ ಸಾಧ್ವಿ" ಎಂದರಚಿದ. ಅವಳು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎದುರಿಗಿನ ಕಾಸಾರದಲ್ಲಿ ಧುಡುಮ್ಮನೆ ಹಾರಿಕೊಂಡಳು.

ಅವನ ಸಮಾಧಿ ಭಂಗವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದ. ಅವನೊರಗಿದ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ನೀರಿಗೆ ಬೊಗಸೆಯನ್ನೊಡ್ಡಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳೊಬ್ಬಳು ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಭಾರವಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಚಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಅವನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಆ ದಿವ್ಯ ಕನ್ನಿಕೆಯೊಡನೆ ಅವಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದ. ಆ ರೂಪಕ್ಕೂ ಈ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಎಂತಹ ಅಂತರ! ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಅವನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಣ್ಣುಜ್ಜಿಕೊಂಡ. ಸೂರ್ಯ ಇಳಿಮುಖನಾಗಿದ್ದ. ಅವನು ಗಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದು ನಿಂತ. ಆ ಕ್ಷಣ ಮನೆಗೆ ಬೇಗ ಬರಲು ಹೆಂಡತಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ ಆದೇಶ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅವನು ಬೇಗಬೇಗನೆ ಇಳಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಕಿರಣನ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ತಾನು ಮೊದಲೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತೆನ್ನಿಸಿತು. ಭೈರವೀ ಮಂದಿರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾವಾಜಿಯೊಬ್ಬನು ಮೈತುಂಬ ಬೂದಿ ಬಳಿದುಕೊಂಡು ಚಿಲುಮೆ ಹೊತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಕಂಡು– "ಏನು ರಾಮಜಿಯವರೆ, ಗಾಳಿ ಸವಾರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಿರಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಮುನ್ನಡೆದ. ಸಮಪಾತಳಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಜೋರಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಮನೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸಿದ. ಅವನು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ತಾರಾ ಕಿರಣನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಉಷಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾರಾನ ಮೊಗ ಸಪ್ಪೆಯಾಗಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ವೇದನೆ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು.

"ಕಿರಣನ ಜ್ವರ ಇನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೇ ತಾರಾ?" ಎನ್ನುತ್ತ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ತುಂಬಿದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಮಗನ ಮೈಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದ. ಅದು ಕಾಯ್ದು ಕೆಂಡವಾಗಿತ್ತು.

"ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಮ್ಮು ಜಾಸ್ತಿಯಾದಂತಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ತಾರಾ ಗಂಡನನ್ನು ಕೆಣಕುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತ– "ಎಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಬಂದಿರಿ !" ಎಂದಳು. ಆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಅಕ್ಷಮ್ಯವಾದುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಬೆಂದುಹೋದ. ಕೂಡಲೆ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ– "ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ಕರೆದು ತರುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೊರಟು ನಿಂತ.

"ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ನಾನೂ ಏನೂ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಡಾಕ್ಟರರು ಬಂದು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಔಷಧವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಜೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ಊಟಮಾಡೇಳಿರಿ" ಎಂದು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಈ ಸಮಾಧಾನದ ಉತ್ತರ ಅವನಿಗೆ ಕಾಸಿದ ಬರೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅವಳ ಮುಖವನ್ನವನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ– "ನಾನು ಬಹಳ ತಡಮಾಡಿದೆ ತಾರಾ, ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು" ಎಂದ ಆ ಕ್ಷಣ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಆ ಅಪೂರ್ವ ಕನಸಿನ ಕನ್ನಿಕೆ ಹೊಳೆದಳು. ಆ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಅವನು ಗುಣಿಸತೊಡಗಿದ, ಅವನಿಗವಳೀಗ ತಾರಾನ ಮುಂದೆ ತೀರ ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾಗಿ ಕಂಡಳು.

ಕಿರಣನಿಗೆ ಆಗ ತುಸು ಜಂಪು ಹತ್ತಿದಂತೆ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ತಾರಾ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಪತಿಗೆ ತಾಟು ಬಡಿಸಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ ಅವನಿಗೆ ಅನ್ನ ಗಂಟಲಿನಲ್ಲಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಿರಣ ಬಡಬಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತುತ್ತನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಚಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದ.

"ಏನು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಊಟ ಮುಗಿಯಿತೆ? "

"ಹಸಿವಾಗಿತ್ತು. ಗಪಗಪನೆ ಉಂಡುಬಿಟ್ಟೆ" ತಾರಾನಿಗೆ ಪತಿಯ ಸುಳ್ಳು ಕಣ್ಣೀರನ್ನೇ ತರಿಸಿತು.

ಮೂರು ದಿನಗಳಾದರೂ ಕಿರಣನ ಜ್ವರ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರರು ಬಂದು "ಜ್ವರ ವಿಷಮಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದಿ

ರಬೇಕು" ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಹೋದರು.

ಅಖಂಡ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಗಂಡ–ಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಕಿರಣನ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ನಿಂತರು. ಹಣ್ಣು–ಹಾಲು, ಮದ್ದು–ಸೂಜಿಮದ್ದುಗಳಿಗೆ ಹಣ ಹಳ್ಳದಂತೆ ಹರಿಯಿತು. ಕಂಡ ಶಿಕ್ಷಕ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಹಣ ಕೈಗಡ ತರಬೇಕಾಯಿತು. ತಂದ ಹಣವೆಲ್ಲ ವೆಚ್ಚವಾಗಿ ಹೋದರೂ ಡಾಕ್ಟರರ ಬಿಲ್ಲು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಔಷಧ ತಂದ ಅಂಗಡಿಯವ ನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ತೀರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ವೆಚ್ಚ ಇಮ್ಮಡಿಸಲು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಕಿರಣನಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಅವನು ಬಹಳ ಗಾಬರಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸ ತಾರುಕೊಟ್ಟು ಅಣ್ಣ–ಅತ್ತಿಗೆಯರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸರಂಜಾಮದೊಂದಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಕಿರಣನ ಜ್ವರ ಇಳಿಯು ವವರೆಗೆ ನಿಂತು ಹೋದರು. ಅವರ ವೆಚ್ಚ ಈ ವೆಚ್ಚದೊಡದೆ ಕೂಡಿ ದ್ದರಿಂದ ಸಾಲದ ಭಾರ ತಲೆಭಾರವಾಯಿತು. ಕಿರಣ ಬದುಕಿದನೆಂಬ ಸಂತೋಷ ಸಾಲದ ವೇದನೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಸಾಲ ತೀರಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಿಶ್ವಾಸನ ಮನದಲ್ಲಿ ಕೊರೆಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ತಾರಾ ಈಗ ತುಂಬಾ ಬಳಲಿದ್ದಳು. ಅವಳ ದೇಹ ಬಡಕವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಲದ ವಿಚಾರ ಚರ್ಚಿಸಲು ಹಿಂದೆಗೆದು ಅವನು ತನ್ನ ವೇದನೆಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲೇ ನುಂಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಈಚೆಗವನಿಗೆ ಎರಡಕ್ಷರ ಬರೆಯುವದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಂತ್ರದಂತೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದು; ಮನೆಗೆ ಬರುವುದು. ಈ ಜೀವನ ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಿದ ಬೇಸರವನ್ನು ತಂದಿತ್ತು. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಋಣಮುಕ್ತನಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಾಕಾ ಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಕೆಲಸವೂ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ತಿಂಗಳು ಕೊನೆಯ ತಾರೀಖಿನೊಳಗೆ ಅವನ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಾಲ ತೀರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ವಸೂಲು ಮಾಡಿದ ಫೀ ಹಣ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಈ ಹಣವನ್ನು ತಡೆದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಕ ರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಈ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವದೊಂದು ಮನೋರೋಗವೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಾಲೇಜದಲ್ಲಿ

ಇವನ ಪ್ರಿಯ ಗೆಳೆಯನಾಗಿದ್ದ ವೆಂಕಟೇಶನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಬರೆದು ನೋಡ ಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅವನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವಿಳಾಸದ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದೆ ಅವನು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಗಂಡನ ಸಂಕಟವನ್ನು ತಾರಾ ಅರಿತಿದ್ದಳು. ಈ ಸಾಲದ ವಿಚಾರ ವಾಗಿ ಪತಿ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಸರಿದೋರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳೊಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಆ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಆ ರಾತ್ರಿ ಕಿರಣನಿಗೆ ಅಟೋಳಿ ಕುಡಿಸಿ ಅವನು ಮಲಗಿದ ಮೇಲೆ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ನಡೆದಳು. ಅವಳ ನಿರ್ವಿಣ್ಣವಾದ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ದಣಿವು ತಲೆದೋರಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿ– "ಈ ಯೋಚನೆ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದೀತು ? ಸುಮ್ಮನೆ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಸಾಲ ತೀರಿಸಿದಂತಾ ಯಿತೆ ? ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದರೆ ನನಗೆ ಭಯವೇ ಆಗುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಹನಿದುಂಬಿದಳು.

" ನನಗೇನಾಗಿತೆ ತಾರಾ ? ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಳಲಿಕೆ ಅಷ್ಟೆ. ನೀನೇನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯಾ ?"

ಆ ಮಾತಿರಲಿ. ಸಾಲದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನೀವು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾ ದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಳೆಯನ್ನು ಮಾರಿಬಿಡಿರಿ. ಬಂದ ಹಣದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಯೋಚನೆ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಅದೂ ಪೂರೈಸದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಳೆಯೂ ಇದೆ."

ವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಿ– "ಬಂಗಾ ರದ ಬಳೆಯನ್ನು ಮಾರಿ ಸಾಲ ತೀರಿಸುವುದೇ ?"

"ಬಂಗಾರದಂಥ ಕೂಸೇ ನನ್ನ ಆಭರಣವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವಾಗ ಈ ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಯ ಬೆಲೆ ಏನು? ಮಾರಿ ಬಿಡಿರಿ." ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಒದ್ದೆಯಾದವು.

ಸಾಲದ ಭಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದ ಅವನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ಮೂಡಿತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಾನು ಚಿನ್ನದ ಬಳೆ ಮಾರಿ ಸಾಲ ತೀರಿಸು ವಂತಾಯಿತಲ್ಲ–ಎಂದು ಮರುಗುವನು. ಆದರೆ ದೇವರು ದಯದೋರಿ ದರೆ ಅಂತಹ ಬಳೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಾಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ

ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಕಿರಣನ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಿತು. ತಾರಾ ಮತ್ತೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಳು. ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಾವ್ಯವಾಹಿನಿ ಮತ್ತೆ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ನಿಸರ್ಗದೇವಿ ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆದಳು. ಅವನಿಗೆ ತಾನು ಆ ದಿನ ಕಂಡ ದಿವ್ಯದೃಶ್ಯದ ಅನುಭವ ಮತ್ತೆ ಮರು ಕಳಿಸಿತು. ಆ ರೂಪ, ಆ ವೀಣೆಯ ಸ್ವರ ಅವನನ್ನು ಕೆಣಕಿದುವು. ಆದರೆ ಆ ಮಾಯಾವಿ ಅದೃಶ್ಯಳಾದಳು. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸಾನಿಧ್ಯ ಬೇಡ ವಾಯಿತೇಕೆ? ಒಂದರ್ಧ ನಿಮಿಷದ ಆ ಕರಸ್ಪರ್ಶ ಅದೆಷ್ಟು ಸ್ವರ್ಗೀಯ ವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ನಿರಂತರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಕೊಡಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದಳೇಕೆ? ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ಸಂಕೇತವಾವುದು?

ಅವನಿಗೆ ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

೬

ಕಿರಣನ ದೇಹಾಲಸ್ಯದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವಿಯ ಸಾನಿಧ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಈಗ ನಿಸರ್ಗಸುಂದರಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯತೊಡಗಿದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲೀಗ ನೆಮ್ಮದಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕಿರಣನ ಆರೋಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ತಾರಾ ಮತ್ತೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಳು. ಸಾಲದ ಭಾರವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಾವ್ಯ ವಾಹಿನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಉಕ್ಕು ಬಂದಿತು. ಅನೇಕ ಕತೆ, ಲೇಖನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿತು.

ಆ ದಿನ ಭೈರವಿ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಅನುಪಮ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣಲು ಅವನು ಆತುರನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ದೃಶ್ಯ ಮರುಕಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಂದಿನ ನೋಟ ಅವನ ಹೃತ್ಪಟಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಅವನನ್ನು ಕಾಡು-ಮೇಡು ಅಲೆಯಲು ಹಚ್ಚಿತು. ನಿಸ್ಸ ಜೀವನದಿಂದ ಬೇಸತ್ತ ಪತಿಗೆ ಈ ಭಾವ ಮರಕಳಿಸಿದುದು ಶುಭ ಚಿಹ್ನೆಯೆಂದು ತಾರಾ ಬಗೆದಳು. ಜೀವನದ ಜೊಂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕಾವ್ಯವಾಹಿನಿ ಎಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿ ಹೋಗುವುದೊ ಎಂದು ಬೆದರಿದ್ದ ಅವಳಿಗೆ ಅವನ ಈ ಅಲೆದಾಟ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೇ ನೀಡಿತು. ಆದರೆ ಈ ಅಲೆದಾಟ ವಾಲೆಯುವೇಳೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಯ ತರಬಾರದೆಂದು ಆಗಾಗ ಅವನಿಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನ ನಡತೆಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಪತಿಯನ್ನವಳು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ದೇವಿಯಾಗಿ ನಿಂತಳು. ಬಾಳಿನ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಈ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಬಾಳು ತುಂಬಾ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅವನ ಕಾವ್ಯ ಪಕ್ಷಿ ಗರಿಗೆದರಿಕೊಂಡು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಉಡ್ಡಾಣ ಮಾಡಿತು.

ಇನ್ನೂ ಚುಮುಚುಮು ನಸುನಸುಕಿರುವಾಗಲೇ ಅವನು ಹೊರಬಿದ್ದ. ಈ ದಿನ ಅವನಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹ ಮೂಡಿತು;– ಸ್ಫೂರ್ತಿ ದನಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಊರ ಸನಿಯದಲ್ಲಿ ಕವಲೊಡೆದ ದಾರಿ ಗುಂಟ ಸಾಗಿದ ಅವನು ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕವನವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದ. 'ದೊಡ್ಡಗೌಡರ ತೋಟ' ವನ್ನು ಬಳಸಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ನದಿಯ ದಡೆಗುಂಟ ನಡೆದಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ನೀರು ಕವ ಲಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೇಕ ವೃಕ್ಷಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜುಳುಜುಳು ದನಿ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಗಿದ ಆ ಮಧುರ ತರಂಗಿಣಿಗೆ ಮುಗ್ಧನಾಗಿ ತನ್ನ ಹಾಡುವ ಸ್ವರವನ್ನಿನ್ನೂ ಎತ್ತರಿಸಿದ. ಆ ದನಿಗೆ ತಲೆದೂಗುವಂತೆ ಮರಗಳು ಅಲ್ಲಾಡಿದುವು– ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಂತೆ ಹಕ್ಕಿ-ವಕ್ಕಿಗಳು ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಟ್ಟಿದುವು. ಆ ತೋಟದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ವಕ್ರವಾಗಿ ಹರಿದ ನದಿಯ ಸುತ್ತಲೆಲ್ಲ ಹಸಿರು ಮುರಿಯುವ ಕಾಡುಮರಗಳು ಹೂತು ನಿಂತಿದ್ದುವು. ದಂಡೆಯ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಮಾವಿನ ತೋಪು ಶೋಭಾ ಯಮಾನವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲನ್ನು ಇಳಿ ಬಿಟ್ಟು ಅದೆಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ.

ಆ ದಿನ ಸರಿಯಾದ ವೇಳೆಗೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾರಾ ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯೋ ಪಾಧ್ಯಾಯರು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅವನು ಬರಿಯ ಮುಗುಳು ನಗೆಯ ಉತ್ತರವನ್ನಿತ್ತ.

ಮತ್ತೊಂದು ದಿನ ಬೆಳಗಾಗಲು ಇನ್ನೂ ಮೂರು ತಾಸಿನ ಅವಧಿ ಯಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಪಕ್ಕನೆ ಎಚ್ಚರನಾಯಿತು. ಹೊರಗೆ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಹಾಲಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಚಂದಿರನು ಕುಲು ಕುಲು ನಗುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದ. ಶುಭ್ರವಾದ ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಅವನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮಲ ಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ. "ಗೂಜೆಯ ಕೊಳ್ಳ"ದ ಕಡಿದಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಡು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಎಡಬಲದ ಎತ್ತರವಾದ ಮರಗಳು ಬೆಳ ದಿಂಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿವೆ. ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಡು ಮೌನ ವನ್ನು ಭೇದಿಸುವಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಗುಂಡುಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ

ಬಿದ್ದು ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಭೂತಾಕಾರದ ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳು ದೆವ್ವನಂತೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಹು ದೂರ "ಇರುಳುಗಣ್ಣ"ನು ಗುಳುಗುಳು ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಮೌನ ವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯ ಪರಿವೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಡಿನ ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಈ ಸುಂದರ ಸ್ವರೂಪದ ಧೀರ ಗಂಭೀರ ವನವಾಸಿಯ ದಿವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟುಹೋಗಿದೆ. ಅವನು ಒಂದೇ ಸವನೇ ಆ ಕಾಡುದಾರಿಯನ್ನು ತುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನಡೆಯು ತ್ತಿರುವ ದಾರಿ ಕಾಡನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಸಾಗಿದೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅದು ಕಟ್ಟಾದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಅವನು ಒಂದು ಕಂಟಿಯನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸರಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಬಂಡೆಗಲ್ಲನ್ನು ನೆಗೆದು ದಾರಿಗೆ ಹತ್ತುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಬಹುದೂರ ದಾರಿ ಕ್ರಮಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಪಂಚಿಗೆ ಬಂದಿ ದ್ದಾನೆ. ಕೆಳಗೆ ಹೆಬ್ಬಾವಿನಂತೆ ಪ್ರವಾಹ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಸಪ್ಪ ಳಕ್ಕೆ ಕಿವಿ ಗಡದ್ದು ಹಾಕಿದೆ. ಕೊಳವನ್ನಿಳಿದು ನದಿಯ ತೀರ ಸಮೀ ಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಹಾಡನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ. ಆ ಹಾಡಿಗೆ ಕಾಡು ನಡುಗಿತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಟಿಗಳಲ್ಲಿ ರೆಕ್ಕೆ ಬಡಿದು ಕೊಂಡ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿತು.

ಮುಂಜಾವಿನ ಗಾಳಿ ಬೀಸತೊಡಗಿದಂತೆ, ಕಾಡು ನಿದ್ದೆ ತಿಳಿದೆ ದ್ದಂತೆ ಹಕ್ಕಿಪಕ್ಕಿಗಳು ಹಾರಾಡಿದುವು. ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳು ಗಿಡದಿಂದ ಸೂಸಿಬಂದು ದಂಡೆಯ ನೀರನ್ನು ಬೆಳಗಿಸಿದವು. ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ದೃಶ್ಯ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಇಡಿಯ ಕಾಡನ್ನು ಕಿರಣಗಳು ತೋಯಿಸು ತ್ತಿರುವ ಆ ನೋಟ ದಿವ್ಯ ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಧನ್ಯವಾದುವು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೀ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಾರುವ ಜನ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೂ ಇದ್ದರು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬುತ್ತಿಯ ಗಂಟು ಹಗ್ಗದ ಸುರುಳಿಯ ಮೇಲೆ ವಿರಾ ಜಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಕೊಡಲಿ. ಅವನು ನೋಡನೋ

ಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅವರು ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸಿದರು. "ಕಟ್-ಕಡಲ್" ಎಂಬ ಧ್ವನಿ ಕಾನನವನ್ನು ಗಡಚಿಕ್ಕಿತು. ಅವರನ್ನವನು ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಿದ. ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ. ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದು ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದಾಗ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಷ್ಟು ದುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಬಾಳು ತನಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಮರುಗಿತು ಅವನ ಮನ. "ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವಿಯಲ್ಲ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಾಳೆ ?" ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಗೊಣಗುಟ್ಟಿದ. 'ನಾನೇಕೆ ಇವರಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಬಾಳಬಾರದು ? ಆಗ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಬೀಡನ್ನೇ ಗೂಡನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೌದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನನ್ನ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವದು. ಆದರೆ ನನಗವರ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಾಹಿತಿ, ನಾನು ಕವಿ. ಕವಿಯ ಜೀವನ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲವೆಂದು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಬಡತನಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನೇ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ನಾನು ಕವಿ....' ಅವನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕನು. ಬಿಸಿಲೇರಿತು. ಶಾಲೆಗೆ ಈದಿನ ಮತ್ತೆ ವಿಲಂಬವಾಗುವುದೆಂದು ಬೆದರಿ ಮನೆಯತ್ತ ಸಾಗಿದ. ಅವನಿಗೀಗ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತನಗೇ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮೂಡಿತು. ಈ ಬಾಳನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೀಗಿಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವೂ ಸುಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ 'ಹೆಂಡತಿಯ ಗತಿಯೇನು ? ಮಕ್ಕಳ ಪಾಡೇನು ?' ಮುಂಜಾನೆ ನಾಲ್ಕು ತಾಸು ನಡೆದು ಬಂದರೂ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವನು ಒಂದೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನೂ, ಕಿತ್ತು ಕಿತ್ತು ಇಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ವೇಳೆ ತೀರ ಸಮೀಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಪತಿ ಇನ್ನೂ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ತಾರಾ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಬಾಗಿಲ ವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅವನ ಸುಳಿವೇಯಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಅವನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ. ಮಾತು ಅವಳಿಗೆ ಮುಳ್ಳಿನಂತೆ ಚುಚ್ಚಿತು. 'ಈ ರೀತಿ ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗಿ

ದರೆ...' ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಕಾಲು ಸದ್ದು ಕೇಳಿತು. ಆದರೆ ಬಂದವನು ವಿಶ್ವಾಸನಲ್ಲ ಕಿರಣ. ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟಿತೆಂಬ ಅರಿವಾಗಿ ಅವಳ ಆತುರತೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಅವಳು ಮಣೆ ಹಾಕಿ ತಾಟನ್ನಿಟ್ಟು ಉಪ್ಪು, ಚಟ್ನಿ ಬಡಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಪತಿ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರೋ ಕೂಗಿದಂತಾಗಿ ತಾರಾ ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಬಂದವನು ಶಾಲೆಯ ಜವಾನನಾಗಿದ್ದ. "ಮಾಸ್ತರ ಸಾಹೇಬರನಃ ಕರೀತಾರೆ ಸಾಲೀಗೆ."

"ಇನ್ನೂ ಮನೀಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಬಂದ ಕೂಡಲೆ...."

"ಚೇರಮನ್ನ ಸಾಬರು ಬಂದಾರ ಬಾಯಿ. ಅವರಃ ಮಾಸ್ತರ ಸಾಬರನ...."

"ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಬಂದೇ ಬಿಡತಾರೆ ಹೋಗು" ಎಂದು ತಾರಾ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇವರು ತಡಮಾಡಿ ಹೋಗುವದನ್ನು ಅವರು ಸಹಿಸಲಾರರು" ತಾರಾ ನಿರ್ವಿಣ್ಣ ಭಾವದಿಂದ ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು. ಕಿರಣನಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸಿದಳು. ಉಷಾ ತಂದೆ ಬಾರದೆ ಊಟ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದು ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಕಮಲದ ಹೂಗಳನ್ನೂ, ಕಾಡುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಗುಚ್ಛಗಳನ್ನೂ, ಕರವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕವಳೀ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಗಂಟನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಾಸ ನೇರವಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಪತಿಯ ಈ ಸುಂದರಾಕಾರವನ್ನೂ, ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣ ಕಳೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿದ ತಾರಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟಳು. ಉಷಾ ಕೈ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಕ್ಕಿ ನಗುತ್ತ ತಂದೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದಳು. ತಾರಾ ಎದ್ದು ಹೂಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮಂದಸ್ಮಿತಳಾಗಿ—"ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಬಂದಿರಿ? ಪಾಪ! ಶಾಲೆಯ ಸಿಪಾಯಿ ಬಂದು ಹೋದ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯುವದೇ ಅವನ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ" ಎಂದಳು.

"ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು ಕರೆಯ ಕಳಿಸಿರಬಹುದು ಅದಕ್ಕೇನು? ನಾನೀಗ ಹೋಗುತ್ತೇನಲ್ಲ."

"ಈದಿನ ಚೇರಮನ್ನರು ಬಂದಿದ್ದಾರಂತೆ"

ಆಗಲಿ. ತುಸು ತಡವಾದರೆ ಏನು ಜಗತ್ತು ಮುಳುಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅನ್ನ ಬಡಿಸು." ಅವನು ಯಾವ ಗಡಿಬಿಡಿಯನ್ನೂ ತೋರದೆ ಅಂಗಿ ಬಿಚ್ಚ ತೊಡಗಿದ.

"ನೀವು ಬರದೆ ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಉಷಾ ಪಣ ತೊಟ್ಟದ್ದಾಳೆ."

"ಎಲಾ ಪುಟ್ಟಾಣಿ. ನಿನ್ನ ಪಣ ಬೇರೆಯೇ ?" ಎನ್ನುತ್ತ ಅವನು ಉಷಾನನ್ನು ಮುದ್ದಿಟ್ಟು ಹತ್ತಿರ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಊಟವಾರಂಭಿಸಿದ. ತಾರಾ ಗಂಡನಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನೀಡಿದಳು. ಅವಳು ಮಡಿಚಿಕೊಟ್ಟ ವೀಳ್ಯವನ್ನು ಮೆಲ್ಲುತ್ತ ಯಾವ ಸಂಕೋಚವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಅವನು ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು ಕರೆಯ ಕಳಿಸಿದರು. ವಿಶ್ವಾಸ ಯಾವ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನೂ ಪಡದೆ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದ.

"ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ಸಾಕಾಯಿತು ರಾಯರೆ. ನನ್ನ ಮಾತು ನೀವು ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ನೌಕರಿ ಮಾಡುವ ಇಚ್ಛೆ ಇರದಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿಬಿಡಿರಿ " ಅವರು ಗುಡುಗಿದರು.

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ನಡೆಯುವ ಇಚ್ಛೆ ನನಗಿಲ್ಲ ರಾಯರೆ. ಆದರೂ ಈ ಮಾತು ನನ್ನ ಕೈಮೀರಿ ಸಾಗತೊಡಗಿದೆ. ನಾನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷಮೆಯೇ ಹಿಗ್ಗಬೇಕು.

"ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಾನು ತೋರಿದ ಔದಾರ್ಯ ನನಗೆ ಮುಳುವಾಗ ತೊಡಗಿದೆ. ಈ ಹೊತ್ತು ಚೇರಮನ್ನರು ಸಹ ನನ್ನನ್ನೆಚ್ಚರಿಸಿ ಹೋದರು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ನಡತೆ ಸುಧಾರಿಸದಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸಬೇಡಿರಿ." ಅವರು ಖಂಡತುಂಡವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅವರ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕಳವಳವಿತ್ತು.

"ಸಾಹಿತಿಗೆ ಸಮಾಜದ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಬೇಡವೆ ?"

"ಈ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಆಡಳಿತ ಹದಗೆಟ್ಟು ನಿಲ್ಲಬಾರದಷ್ಟೆ ? ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿದೆ. ಆದರೆ ಆ

ಸಾಹಿತಿ ಶಿಕ್ಷಕನೂ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಿಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಾವ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಸಹಿಸಲಾರದು. ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡ ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ."

"ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಅವನು ಹೊರಟು ನಿಂತ.

"ಯಾವಾಗಲೂ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ ಒಂದು ದಿನವೂ ನೀವು ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆದಿಲ್ಲ." ಎಂದು ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು ನಗೆ ಸೂಸಿ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದರು– " ಈ ವಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಲೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ತಪಾಸಣೆ ನಡೆಯುವದಿದೆ. ಇನ್ಸಪೆಕ್ಟರರೂ ಬರುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಆದದ್ದು ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ...."

"ನಾನು ಖಂಡಿತ ನಿಯಮ ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೊರಬಿದ್ದು ತನ್ನ ವರ್ಗದತ್ತ ನಡೆದ. ಅವನಲ್ಲಿ ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೂ ಮೂಡಿತ್ತು.

ಆ ದಿನ ಮುಂಜಾವು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಲಕ್ಷಣ ಗಡಿಬಿಡಿ ಆರಂಭ ವಾಗಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಮೊದಲೇ ಬಂದು ಓಡಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಬರಹದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಇಡತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇಡಿಯ ವರುಷ ಹಾಳು ಸುರಿಯುವ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ದಿನ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಶಿರಾಶಿಯಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಸದ ಗುಂಪು ಈ ದಿನ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಶಾಲೆ ಮದುವೆಯ ಮನೆಯಂತೆ ಶೋಭಿಸು ತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರರು ಬರುವ ಅರ್ಧ ತಾಸು ಮೊದಲು ಕನ್ನೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವ ತಂದೆಯಂತೆ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಿಂದಲಂಕೃತರಾಗಿ ಬಂದರು. ಅವರು ಬಂದವರೇ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಶಿಸ್ತಿಗಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ಮೂಡಿತು. ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ತೂರುವ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದುವು. ಕೂಡಲೆ ಕಾರಕೂನರನ್ನು ಕರೆದು ಕೇಳಿದರು.

"ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಸ್ತರರು ಬಂದಿರುವರೆ ?"

"ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಸ್ತರರು ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಡಸಲಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ

ಬಹಳ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಹಾಕಿದ ತಂತೀಪ್ರೂಲನ್ನು ದಾಟುತ್ತ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಸುತ್ತಲೂ ಜಲರಾಶಿ. ಆ ಪ್ರೂಲಿನಿಂದ ಎದುರಿಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅಗಾಧವಾದ ಜಲ ಪ್ರಪಾತದತ್ತ ಭೋರ್ಗ ರೆಯುತ್ತ ಸಾಗಿದೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಹಾರಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗಾಗಿ ಆರ್ಭಟಿಸುವ ಜಲಧಾರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಆ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅವನು ಮಾರು ಹೋಗಿ ಪೂಲಿನ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಂಬವೊಂದಕ್ಕೊರಗಿ ನಿಂತ. ಹೀಗೆ ಕೆಲಸಮಯ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅವನು ತೀರ ಉಲ್ಲಸಿತನಾಗಿ ಸೇತುವೆ ದಾಟಿ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾಳುಬಿದ್ದ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಎದುರಿಗೆ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಬೀಳುವ ತಡಸಲಿನ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬೆರಗಾಗಿ ನೋಡಿದ. ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಜಲಪ್ರತಾಪದ ಅಂಚಿನಗುಂಟ ಕೆಳಗೆ ಸಾಗಿದ. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೀರ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ಚಾಚಿನಿಂತ ಕೋಡುಗಲ್ಲೊಂದರ ಮೇಲೆ ಮೈ ಚಾಚಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವ ಆ ಅಪೂರ್ವ ಜಲನಿಧಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ ತಾನೊಂದು ಈ ನೀರಿನ ಬಿಂದುವಾಗಿ ಬಾಳಬಾರದೇಕೆನಿಸಿತು. ನೋಡನೋಡುತ್ತ ಅವನಿಗೆ ವಿಸ್ಮ ರಣೆಯಾಗಹತ್ತಿತು. ಸುತ್ತಲಿನ ಜಗತ್ತು ಮಾಯವಾಯಿತು. ತಾನೆಲ್ಲಿ ರುವೆನೆಂಬುದನ್ನೂ ಅವನು ಮರೆತ. ಕೇವಲ ನೀರಿನ ಅಬ್ಬರವೊಂದು ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ತುಷಾರಗಳ ಹೊಗೆ ಮಂಜು ಅವನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೆನೆಯಿಸಿತು. ಅವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಯಾದರು ತಡ ಸಲಿನ ಕೆಳಭಾಗದಿಂದ ಈ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸವಿಯಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಧಿಗ್ಗನೆದ್ದು ಆಚೆಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ಸಾರಿ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗುವ ಗವಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇರುಕಲಿನಲ್ಲಿ ಬಂಡೆಗ ಲ್ಲೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅದು ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಕೆಳಗೆ ಸರಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೆ ಆ ಕಲ್ಲು ಕೂಡ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಸೌಂದರ್ಯದ ಹನಿಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ನ್ನಿಸಿತು. ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಾಗ ಅವನು ಕಂಡ ನೋಟ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯ ವಾಗಿತ್ತು. ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಕಾನನದ ಗೋಡೆಗಳು, ಆ

ಗೋಡೆಗಳನ್ನಾವರಿಸಿದ ಹಸಿರು ಮುರಿಯುವ ಕಂಟಿಗಳು, ಹಸಿರು ಪತ್ತಲದ ಹುಡುಗಿಯಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮೇಲಿನಿಂದ ಬೀಳುವ ನೀರು ಅನೇಕ ಕಡೆಗೆ ಮುತ್ತುಗಳನ್ನುದುರಿಸುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಹಲವಾರು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಆ ಅಬ್ಬರವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ಸೋಪಾನಗಳನ್ನಿಳಿದು ಬಹುದೂರವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ತಡಸಲು ಕಾಣುವ ಪರ್ವತಾಕಾರದ ಬಂಡೆಗಲ್ಲುಗಳತ್ತ ಸಾಗಿದ. ತುಷಾರಗಳ ಸಿಂಚನದಿಂದುಂಟಾದ ತಂಪು ಅವನಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿ ತೋರಿತೇನೋ–ಸಾಗರಬಿದ್ದು ಬಂಡೆಗಳನ್ನೇರಲು ಹವಣಿಸಿದ. 'ಹಾಂಸಿ'ಯಿಂದ ನುಣಪಾದ ಕೆಳಗಿನ ಕಲ್ಲು ಜಾರಿತು. ದೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದು ಮತ್ತೆದ್ದು ನಗುತ್ತ ಆ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಬೆರಗುಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಅನಂತ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನು ಆನಂದ ತುಂದಿಲನಾಗಿ ನೋಡಿಯೇ ನೋಡಿದ. ನೀರು ನೆಗೆನೆಗೆದು ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೇ ಸವನೆ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಆ ಜಲರಾಶಿಯೆಲ್ಲ ಫೇನೀಭೂತವಾಗಿ ಏಕಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಿಂದ ಇಳಿಬಿಟ್ಟ ಬಿಳಿಯ ಮೋಡದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅದಾವುದೋ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಕೈ ಅರಳೆಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ಹಿಂಜಿ ಹಿಂಜಿ ಒಗೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆ ಜಲವೆಲ್ಲ ಕೇವಿ ಬಣ್ಣದ ಉಂಡೆಯಾಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಕಂಡರೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸ್ಫಟಿಕದ ಶುಭ್ರಮಣಿಗಳ ಜಲ್ಲರಿಯಂತೆ ಕಾಣುವದು. ಅಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಅವನ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಮೋಡದ ಮರೆಯಿಂದ ನುಸುಳಿಕೊಂಡು ಈ ಪ್ರಪಾತದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುವು. ನೀರ ಹನಿಗಳೊಡನೆ ನೇಸರನ ಕಿರಣಗಳು ಚಲ್ಲಾಟಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಆ ಬಣ್ಣಗಳಿಗೆ ಎಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಆ ತಡಸಲಿಗೆ ತೋರಣ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು ಮೂಡಿತು. ಈ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವನಿಗೆ ಭಾವ ಸಮಾಧಿ ಬಂತು. ಅವನು ನೆಟ್ಟ ನೋಟದಲ್ಲಿ

ಒಂದೇ ಸವನೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಕಣ್ಣು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಜಲರಾಶಿ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು.

ಅವನಿಗೆ ಮೈಯರಿವು ಬಂದಾಗ ಸುತ್ತಲೂ ಜನರ ಕಲಕಲರವ ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವುದೋ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ಗೊಂದಲ ನಡೆಯಿಸಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಮರಾ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಅನೇಕ ಯುವತಿಯರು ಸೌಂದರ್ಯದ ಹನಿಗಳಂತೆ ಅವನಿಗೆ ತೋರಿದರು.

ಬಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಫಲಾಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಗುಂಪು ಗೂಡಿದರು. ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ಕುಳಿತ ಈ ಮಹಾನುಭಾವನಿಗೂ ಔತಣ ಬಂದಿತು. ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವನ್ನು ಮೀರಲಾರದೆ ಅವನೂ ಒಪ್ಪಿದ. ಫಲಾಹಾರದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಯುವತಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಕವನ ಹಾಡಲು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದರು. ಅವಳು ಒಲ್ಲೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಹಾಡು ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಅವಳು ಹಾಡಿದ ಕವನ ವಿಶ್ವಾಸನದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಅವನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವಳ ದನಿ ಮಧುರವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕವನದ ಭಾವ ಸ್ಫುರಣವಾಗುವ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನವನು ತುಂಬಾ ಮೆಚ್ಚಿದ. ಆದರೆ ಕೊನೆಯ ಚರಣವನ್ನು ಅವಳು ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯದೆ ನುಡಿದದ್ದರಿಂದ ಅದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿತೆಂದು ನಂಬಿದ ಅವನು ಆ ಚರಣವನ್ನೇ ಎಳೆದು ಹಾಡುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದ. ಹಾಡು ಅಮೋಘವಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಕೇಳುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೋಹಿತರಾದರು. ಅವರಿಗೆ ಅವನೊಬ್ಬ ಅಸಾಮಾನ್ಯನಿರಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆ ಯುವತಿ ಪುಲಕಿತಳಾದಳು. ಹಾಡು ಮುಗಿದಾಗ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದುವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇಸವನೆ 'ಕವಿ ವಿಶ್ವಾಸ'ರು ಕೂಡಾ ಹೀಗೆ ಹಾಡಲಾರರು' ಎಂದಾಗ ಅವನು ಘೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕ. ಹಾಡಿದ ಮಹಾನುಭಾವ ನಿಸರ್ಗ ಕವಿಯಾದ ವಿಶ್ವಾಸನೇ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾದ ಆನಂದ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಕ್ಯಾಮರಾವಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವನನ್ನು ಸಜ್ಜು ಮಾಡಿ 'ಕ್ಲಿಕ್' ಎನ್ನಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು 'ಫೋಟೊ' ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅನೇಕ ಉತ್ಸಾಹಿಗಳು ಅವನ

ಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಈ ಅಕಸ್ಮಿಕ ಯೋಗಾಯೋಗದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮೇರೆ ಮೀರಿದ ಆನಂದವಾಗಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಸನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವೇ ಮೂಡಿತು. ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ ತಾನೊಬ್ಬ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದವನೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅವನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ.

ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆ ಮೀರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ತಾರಾ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ವಿಶ್ವಾಸ ಅವಳ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ ತಡಸಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಭಿಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ತನ್ನ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಬಾಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ಬಿಂಬಿಸಿದ.

ತಾರಾ ಆ ದಿನದ ಅನೇಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಯಸಿದವಳು ಗಂಡನ ಈ ಉತ್ಸಾಹದ ಹೊಳೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಅವನ ಮಾತು ಅವಳಿಗೂ ಬಹಳ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಗಂಡನ ಕವನ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅವಳಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭಿಮಾನ ಮೂಡಿತು. ಆ ದಿನ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು ಅವನನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಕರೆಯ ಕಳಿಸಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕದಡಿಸುವದೇಕೆಂದು ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾರಾ ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

ಮರುದಿನ ವಿಶ್ವಾಸ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಕಾಲಿಟ್ಟಕೂಡಲೆ ಗುಜು ಗುಜು ಕೇಳಬಂತು. ಈ ಪಿಸುಮಾತುಗಳು ತನ್ನನ್ನೇ ಕುರಿತಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಅತ್ತ ಲಕ್ಷ ಹಾಕದೆ ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಡೆದ ಅವನು. ಆ ದಿನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ಕೊನೆಯ ಗಂಟೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ ಅವನು ಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವದರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದರು. ಅವನು ಅವರ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವರ ಮುಖ ದುಗುಡದಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು; ಅವನನ್ನವರು ಕುಳ್ಳಿರಹೇಳಿ ಒಂದು 'ಟಾಯಿಪ್' ಮಾಡಿದ ಕಾಗದವನ್ನು ಅವನ ಕೈಗಿತ್ತು ಓದಲು ಹೇಳಿದರು. ಅವನ್ನದನ್ನೋದಿ ತುಟಿಕಚ್ಚಿಕೊಂಡ. "ಈ ಪೆಟ್ಟು ಬಹಳ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ

ವಾಗಿ ಬಂದಿತು ಮಾಸ್ತರರೆ."

"ನನ್ನ ಮಾತು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಲಿ?"

"ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೇಕು. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕವಿ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅವನ ಪೋಷಣೆ ಬೇಡ. ಎಂತಹ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಇದು!" ಅವನು ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿ ನುಡಿದ.

"ಕೇವಲ ಕವಿಗಳ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಔದಾರ್ಯ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ವಿಶ್ವಾಸರಾವ್. ನಾನು ನಿಮಗಾಗಿ ಬಹಳ ಹೋರಾಡಿದೆ. ಯಶ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ."

"ಇದು ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯವೆ?"

"ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿ ಕರೆಕೂಡ ಹೋಗಿದೆ."

ವಿಶ್ವಾಸ ಆ ಹಾಳೆಯನ್ನು ಮಡಿಚಿ ಕಿಸೆಗೆ ತುರುಕಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತ–"ನೀವು ನನಗಾಗಿ ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞ. ಈ ಪ್ರೇಮ ಕೊನೆಯವರೆಗಿರಲಿ."

ದುಗುಡದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಾಸ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಡೆದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾರಾನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ. ಈ ಊರ ಅನ್ನದ ಋಣ ತೀರಿತೆಂದು ಹೇಳಿ ಗಂಭೀರನಾದ. ಆವಳಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆರಗಿತು. ಅವಳು ಮುಂಗಾಣದಾದಳು. ಆ ಕ್ಷಣ ಆವಳಿಗೆ ನಾಳಿನ ವಿಚಾರ ದೆವ್ವನಂತೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಗಂಡನ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಆಚರಣೆಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಈ ಶಿಕ್ಷೆ ಬಹಳವಾಯಿತೆಂದೇ ಆವಳು ಭಾವಿಸಿದಳು. 'ಆದರೆ ಮುಂದೇನು?' ಈ ನೋವು ಗಂಡನಿಗೂ ಕಡೆಯುದಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ತಪ್ಪನ್ನು ಚೆಪಕಿ ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ತನ್ನ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಆವಶ್ಯವೆಂದೂ ಮನಗಂಡ ಅವಳು ತುಟಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.

"ಆಗಲಿ ಅದಕ್ಕೇನು? ಜಗತ್ತು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ದೇವರು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳ ದನಿ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೆಂಡತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ

ನೋವನ್ನವನೂ ಅನುಭವಿಸಿದ. 'ಆದರೆ ತನಗೆ ಈ ವರುಷದ ಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿ ನೌಕರಿ, ನೌಕರಿ ಕೊಡುವವರಾರು? ಕೂಡಲೆ ನೌಕರಿ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಕುಟುಂಬ ರಕ್ಷಣೆ ಆಗಬೇಕೆಂತು? ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಹೋಗುವದೆ? ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನ ಸಂಸಾರದ ಹೊರೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಹೊರಬಿದ್ದ ತಾನು ಮತ್ತೆ ಅನಾಮಧೇಯನಂತೆ ಹೋಗಿ ಅತ್ತಿಗೆಯ ಸಿಡುಕಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕೆ? ಈ ಮಾತಿಗೆ ತಾರಾ ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪಲಾರಳು. ಹಾಗಾದರೆ ಮಾಡಬೇಕೇನು?' ಆ ರಾತ್ರಿ ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರು ಮೌನದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆದರು ಹೃದಯದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿ ಸುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದರೂ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಯಾವ ನೌಕರಿಯೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಕಿರಣನ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಪರಿಹಾರದ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ತಾರಾ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಚಿನ್ನದ ಬಳೆ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ಈಗ ಉದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅವಳ ಕರುಳು ಕಿತ್ತುಬರುವಂತಾಯಿತು

ದಿನಗಳು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ತಾಂಡವ ವಾಡಿತು. ಫಲಾಹಾರ ನಿಂತಿತು. ಕೇವಲ ಎರಡು ಊಟಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿದ ಅವನ ಕುಟುಂಬ, ನೌಕರಿ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಒಪ್ಪತ್ತಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾಗುವ ಚಿಹ್ನೆ ತೋರಿತು. ತಾರಾ ಹೌಹಾರಿದಳು. "ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ?" ಎಂಬ ಸಮಸ್ಯೆ ಧುತ್ತೆಂದು ಬಾಯ್ದೆರೆದು ನಿಂತಿತು. ಅವಳು ನಿರ್ವಿಣ್ಣಳಾದಳು. ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಾವ್ಯವಾಹಿನಿ ಬತ್ತತೊಡಗಿತು. ಜೀವನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿಸತೊಡಗಿತು.

೫

ಚಿನ್ನದ ಬಳೆ ಮಾರಿ ತಂದ ಹಣದಿಂದ ಉಪಜೀವನ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಸಾಗೀತು? ದಿನ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹಾಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಸಾರದ ನೆಮ್ಮದಿ ತಪ್ಪಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕದಡಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಿತು. ಗೋವಿನಪುರದ ಸುತ್ತಲೂ ಹಬ್ಬಿದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸನ್ನಿಧಾನ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೊಮ್ಮೆ ರಸ ನಿಮಿಶವಾಗಿತ್ತು. ಆ ನೆಲ, ಆ ಹೊಲ, ಆ ಜಲ, ಆ ಎತ್ತರವಾದ ಗುಡ್ಡಗಳು, ಆ ಹಸಿರು ಮುರಿಯುವ ವನಶ್ರೀ–ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಇದ್ದುವು. ಆದರೆ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈಗ ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿದ್ದುವು. ಅವನ ಯೋಚನೆ ತಲೆಯನ್ನೇ ತಿನ್ನತೊಡಗಿತ್ತು. ಅವನ ಕವನಗಳ ಹಾದಿ ಬೇರೆ ಹಾದಿ ಹುಡುಕಿತ್ತು. ಜೀವನದ ವಿಕಾರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕವನಗಳೀಗ ಏಕ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಪತಿಯ ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ತಾರಾಸಿಗೆ ತನ್ನ ಬಡತನದ ಅರಿವಿಗಿಂತಲೂ ಗಂಡನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನ ಬತ್ತಿ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಮಕ್ಕಳ ಹರಿದ ಅರಿವೆಗಳಾಗಲಿ, ಅವರ ದರಿದ್ರ ಊಟದ ಸಂಕಟವಾಗಲಿ, ಅವಳ ಸಹನೆಯನ್ನು ಕೆಣಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಪತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅವಾಂತರ ಅವಳ ಕರುಳನ್ನಿರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಅವಳು ಹೆದರದಿದ್ದರೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಮಾತು ಅವಳ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಲು ಅವಳು ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿದಳು. ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಧೂಳು ಮುಸುಕಿದ ಹೊಲಿಯುವ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದು ಅದರಿಂದಲಾದರೂ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಮಾರ್ಗ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಸದ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನದೆನಿಸುವ ಹಣ ಗಳಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಈ ಹೊಲಿಗೆಯಿಂದ

ಅವಳ ಸಂಸಾರದ ಸಮಗ್ರ ಜೀವನ ಸಾಗಬೇಕೆಂತು? ಪತಿ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ತಲಿತ್ತ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ನಿರಾಸೆ ಹೊಂದಿದ ಸಂಗತಿ ಅವಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಈ ನಿರಾಸೆ ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗಿದರೆ ಅವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳ ವಿಕ್ಷೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಅವಳು ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಳು.

ಆ ದಿನ ಊರ ಸನಿಹದಲ್ಲೇ ಇರುವ 'ಪತ್ರೀ ಬನ'ದಲ್ಲಿ ಮನಸೋಕ್ತನಾಗಿ ವಿಹರಿಸಿದ ವಿಶ್ವಾಸ ದಣುವಿನಿಂದ ಒಂದು ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನ ಕಾಲ ಬುಡದಲ್ಲಿ 'ಘಟಪ್ರಭೆ' ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಜನರು ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆ ದಂಡೆಯಿಂದ ಈ ದಂಡೆಗೆ, ಈ ದಂಡೆಯಿಂದ ಆ ದಂಡೆಗೆ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದು ಸಂತೆಯ ದಿನ. ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾರುವವರು, ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ ಮಾರುವವರು, ಮೀನು ಮಾರುವವರು–ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಜನಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಅವನು 'ಎಲ್ಲರೂ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರ ಆಲಸಿಗನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಉಪವಾಸದಿಂದ ಸಾಯುತ್ತಿವೆ. ಆದರೂ ನಾನು ಕವನಗಳನ್ನು ಗೀಚುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕವನದಿಂದ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಬಹುದೇ ನನ್ನ ಬರಹದಿಂದ ನನ್ನ ಸಂಸಾರದ ರಥ ಮುಂದೆ ಸಾಗಬಹುದೆ? ಯಾಕೆ ಸಾಗಬಾರದು? ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆಹಾರವೂ ಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಬೇಕು. ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರೋಷಿಸಲಾರದೆ? ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ನನ್ನ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ನಾಡು ಮೆಚ್ಚಿದೆ. ಅದು ನನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.' ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದ ಅವನು ಯಾವುದೋ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದ. ಅವನಲ್ಲಿ ಅದಾವುದೋ ಆಶಾಂಕುರ ತಲೆದೋರಿ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬಿತ್ತು.

ಅವನು ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ತಾರಾ ಹೊಲಿಗೆ ಯಂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸುತ್ತಲೂ ಹೊಸ ಅರಿವೆಯ ತುಣುಕುಗಳು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿ. ಆಶಾ ಹರಿದ ಅರಿವೆಗಳೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯು ಹೊಲಿಗೆಯ ಕೂಲಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ

ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಬರೆ ಎಳೆದಂತಾಗಿ ಕೋಪವೂ ಬಂದಿತು. ಅವನನ್ನೇನೂ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಅವಳು ಈ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡದ್ದೇ ಅವನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ದುಗುಡದಿಂದ ದನಿಯನ್ನೇರಿಸುತ್ತ ಅವನು— "ತಾರಾ, ಜಗತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನ ಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀನೂ ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಬೇಕೆ?"

ತಾರಾ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪತಿಯ ಕದಡಿದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಂದಸ್ಮಿತಳಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು— "ನಿಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ದುಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅವಮಾನದ ಮಾತೆಲ್ಲಿಯದೊ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು."

"ನೀನು ಪದವೀಧರನ ಹೆಂಡತಿ ತಾರಾ. ನೀನು ದುಡಿದರೆ ನನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜ ಟೀಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯೋಚಿಸು ತಾರಾ."

"ಸಮಾಜ ನಿಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಈ ಹಾಡು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಉಪವಾಸ ಸಾಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದು ಕಣ್ದೆರೆದು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಆಸರೆ ಸಿಗುವವರೆಗೆ ನಾನು ಇದನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತೇನೆ." ತಾರಾನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ನಿಂತ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವ ಧೈರ್ಯ ಅವನಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

"ನಿನ್ನ ಮಾತೇ ನಿಜ ತಾರಾ. ಆದರೆ ನನಗೂ ನನ್ನ ಭವಿತವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿ ನನಗೊಂದು ದಾರಿ ತೋರಿಸಬಹುದು. ಈ ದಿನ ಧಾರಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಬರುವೆ."

"ಯಾರು ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ? ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತು. ನೌಕರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಾಗ ಅದು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿರಲಿ. ನಿಯಮಿತ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದು ನಿಯಮಿತ ವೇಳೆಗೆ ಹೋಗುವದು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ...."

ತನ್ನ ನೌಕರಿ ಹೋಗಲು ಅನಿಯಮಿತತನವೇ ಕಾರಣವೆಂದು

ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ—"ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು, ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಮಂದ ಮತಿಗಳ ಲಕ್ಷಣ ತಾರಾ."

"ಅನಿಯಮಿತತನ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರ ಲಕ್ಷಣವೆ ?"

"ನಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನೇ ನೀನು ಹೇಳಿದಿ." ಇಬ್ಬರೂ ಮನಸೋಕ್ತವಾಗಿ ನಕ್ಕರು.

ಅದೇ ದಿನ ವಿಶ್ವಾಸ ಒಳ್ಳೇ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಧಾರಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟ. ಅವನಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಿತ್ತು. ತನ್ನಂತಹ ಸಾಹಿತಿಗೆ ಯಾವ ಸಂಪಾದಕನಾದರೂ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವನೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದ. ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಈ ವಿಚಾರ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದೇನಲ್ಲವಾದರೂ ಜಗತ್ತಿನ ಸತ್ಯತೆಯಿಂದ ಅದು ಬಹು ದೂರವಾಗಿತ್ತು. ಜೀವನ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿರುವುದೆಂಬ ಮಾತು ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸತ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುವಷ್ಟು ಇನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ಜೀವನ ಸಂಪರ್ಕ ಉಂಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಷ್ಠುರ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಬಾಳುವುದು ಯಾವ ಕವಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ತನ್ನ ಅಲ್ಪ ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿಯದಾದ. ಅವನಿಗೆ ಕಾವ್ಯವೇ ಜೀವನವಾಗಿತ್ತು. ಎಂತಲೇ ಜೀವನವೂ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಕಲ್ಪನಾ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ತನ್ನ ಜೀವನದ ಭವ್ಯ ಭವಿಷತ್ತಿನ ಹೆದ್ದಾರಿಯಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟ ಅವನಿಗೆ ಆ ಮಾರ್ಗ ತೀರಾ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತ್ತು. ಆ ಉತ್ಸಾಹವೇ ಅವನನ್ನು ಧಾರಾಪುರದ ಸಂಪಾದಕರಲ್ಲಿ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿತು.

ಮದುವೆಯಾದಂದಿನಿಂದ ಒಂದು ದಿನವೂ ಪತಿಯನ್ನಗಲದ ತಾರಾನಿಗೆ ಅವನು ಹೋದ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೆ ಮನೆ ಭಣಭಣ ಸುರಿಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಜೀವನದ ಸವಿ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಾಣುತಿದ್ದ ಅವಳಿಗೆ ತಾನಿಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಈ ದುರವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದೆಂದು ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿ

ನಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ; ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಗಂಡನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗುವಂತಹ ಬಾಳನ್ನವಳು ಬಯಸಿದ್ದಳು. ಅದು ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ ತೋರಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಾತು ಮಿಂಚಿ ಹೋಯಿತು. ಗಂಡನ ಅನಿಯಮಿತತನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಅವನನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಹೊರದೂಡಿಸಿದರು. ಈಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಾತು ದೂರ ಉಳಿದು ಬದುಕೇ ಒಂದು ಹೊರೆಯಾಗಿದೆ. ಧಾರಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೊಂದು ನೌಕರಿ ಸಿಕ್ಕರೆ? ಸಿಗಬಹುದೆ....?' ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ತಾರಾ ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ತೇಲಿಬಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೆ ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಹೊಲಿಗೆ ಯಂತ್ರದ ಧೂಳು ಜಾಡಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಆ ದಿನ ಹೊಲಿಗೆಯ ಕೆಲಸವೂ ಭಾರವೆನ್ನಿಸಿ ಮನಸ್ಸು ಜಡವಾಯಿತು.

"ಚಿಗಪ್ಪ ಎಂದ ಬರತಾನವ್ವ" ಎನ್ನುತ್ತ ಕಿರಣ ಓಡಿಬಂದ..

"ನಾಳೆ ಬರತಾರ ಬಾಳ. ನಿನಗ ಫೇಡೆ ತರತಾರ. ಉಷಾನಿಗೆ ಹೂ ತರತಾರ" ಉದ್ವಿಗ್ನಳಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು. ಫೇಡೆ ತರತಾನ, ಹೂ ತರತಾನ" ಅನ್ನುತ್ತ ಕಿರಣ ಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಕ್ಕುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಓಡಿದ. ತಾರಾ ಆ ಹುಡುಗರ ಉತ್ಸಾಹ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣೀರುದುಂಬಿದಳು. ಆ ಕಣ್ಣೀರು ಆ ಬಾಲಕನ ಭವಿಷತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದ ಉದ್ವೇಗದ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ತಾಯ್ತನದ ಪವಿತ್ರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನರಿತ ದಿವ್ಯ ಬಿಂದುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆದರವಳಿಗೆ ಸಧ್ಯ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸದ ಒತ್ತಡ ಅವಳನ್ನೆಚ್ಚರಿಸಿತು. ಅವಳು ಕೂಡಲೇ ಹೊಲಿಗೆ ಯಂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಕುಳಿತಳೇನೊ ಸರಿ.... ಕಾಲು ತುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕೈ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಿವಿಯೆಲ್ಲ ಪತಿಯ ಕವನಗಳ ದಿವ್ಯ ದನಿ ಗುಣುಗಾಡಿತು. ಆ ಭಾವಝುರಿಯಲ್ಲವಳು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋದಳು. "ನಾನು ಈ ದಿವ್ಯದನಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾಳಬಹುದೆ? ಈ ದನಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗದಂತೆ ನಾನು ದಕ್ಷಳಾಗಬೇಕು. ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಪಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಯಾದರೂ ಈ ರಸ ಬುಗ್ಗೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು..."

"ಝುಂಕರಾದುವೇನ್ರಿ ತಾರಾಬಾಯರ" ಎನ್ನುವ ನೆರೆಮನೆಯವಳ

ಕರ್ಕಶ ಕೂಗು ತಾರಾನನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿತು.

"ಬರ್ರಿ. ಅದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹತ್ತೀನಿ" ಎಂದು ತಾರಾ ಗಡಬಡಿಸಿದಳು.

"ಇದೇನ ಛಂದ್ರಿ ನಮ್ಮವ್ವ. ಇಂದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೊಡತೀನಂತ ಹೇಳಿದ್ರಿ. ಹಿಂಗೆ ಮಾಡಿದ್ರ ಹೆಂಗರೆವಾ ?"

"ನಾಳೆ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೆ ಕೊಡತೀನಿ. ನೋಡೆರೆ ನೋಡ್ರಿ."

"ಎಷ್ಟ ನೋಡೂದ ಸುಟ್ಟಬರ್ಲಿ. ನಿಮಗ ತಿಳಿಯಬೇಕರೆವಾ" ಎನ್ನುತ್ತ ನೆರೆಮನೆಯವಳು ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ತಾರಾನಿಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು. ಅವಳು ಕೂಡಲೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧಳಾದಳು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕಿರಣ ಚೀರುತ್ತಾ ಒಳಗೆ ಬಂದ. ಅವನ ಹಣೆಯೊಡೆದು ರಕ್ತ ಸೋರುತ್ತಿತ್ತು. ತಾರಾ ಚಂಗನೆ ನೆಗೆದು ಅವನ ಗಾಯ ತೊಳೆದು ಪಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿದಳು. ಕಿರಣ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ.

"ನೋಡ್ರೆವ ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗ. ನನ್ನ ಮಗನ ಕೈಯಾಗಿನ ಮೋಟಾರು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋಗಿದ್ದನಂತ. ಎಡವಿಬಿದ್ದು ಹಣೆ ಒಡಕೊಂಡಾನ" ಎನ್ನುತ್ತ ದೇಸಾಯರ ಕಮಲವ್ವ ಬಂದಳು.

"ಉಡಾಳಸಿದ್ದಾನ. ಏನು ಮಾಡುದು" ಎಂದು ತಾರಾ ಕಿರಣನ ಮೈ ಒರಸಹತ್ತಿದಳು. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ರಕ್ತ ಸೋರುತ್ತಿತ್ತು. "ನಾ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ ಅವ್ವ. ಅವನೇ ಕಲ್ಲ ಒಗೆದಾನ" ಎಂದು ಕಿರಣ ಜೋರಾಗಿ ಅಳುವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ.

"ಸುಳ್ಳ ಹೇಳತಾನ ಮುಂಡೆಗಂಡ" ಎನ್ನುತ್ತ ಕಮಲವ್ವ ಜಾರಿದಳು. ಹಣೆಯಿಂದ ಸೋರುತ್ತಿರುವ ರಕ್ತ ನಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ತಾರಾ ಅವನನ್ನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಡೆದಳು. ಉಷಾ ಬಗಲಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನಳಾದಳು. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಿರಣ ತಾನು ಬಿದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವನೇ ಕಲ್ಲು ಒಗೆದನೆಂದೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ತಲೆಗೆ ಔಷಧೋಪಚಾರವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೀರಿತ್ತು.

ಹೋಳಿಗೆಯ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು.— "ಅವನಂತಾ ಮೋಟಾರು ನನಗೂ ಬೇಕವ್ವ. ಚಿಗಪ್ಪಗ ಪತ್ರಾ ಹಾಕು" ಎಂದು ಕಿರಣ ಕಾಡತೊಡಗಿದ. "ನಾಳೆ ಬರತಾನ, ನಿನಗ ಮೋಟಾರೂ ತರತಾನ

ಆತಿಲ್ಲೋ" ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ತಾರಾನಿಗೆ ತುಂಬಾ ವೇದನೆಯಾಯಿತು. ತಾನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಅವಳು ತುಂಬ ಮರುಗಿದಳು.

ಬೆಳಗು ಜಾವ ಬಹಳ ಬೇಗನೆಯೇ ಎದ್ದು ತಾರಾ ಹೊಲಿಗೆ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸಿದಳು. ಯಂತ್ರದ 'ಕಿರರ್....' ಎಂಬ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ತನ್ಮಯಳಾದಳು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಗೋವಿನಪುರದ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿಳಿದು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮಂದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಕ್ಕುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದ. ಅವನ ಮುಖ ನಿಸ್ತೇಜವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಊದಿಕೊಂಡಿದ್ದುವು. ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಹರವಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಧೂಳಡಗಿತ್ತು. ಅವನು ತುಟಿಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ವಿಚಾರಗಳ ತಾಕಲಾಟದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅರಿವೂ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಒಂದೇಸವನೆ ಸಾಗಿದ್ದ. ಆಗಾಗ ಬಿಡುವ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಅವನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಗೋವಿನಪುರ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೂ ಊರಿಗೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಟ್ಟಡದೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಾಗ ಅದೇ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ಆ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಧುಮುಕುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಭೋಂಗಾ" ಒಂದೇ ಸವನೆ ಕಿರಿಚುತ್ತಿತ್ತು. ತಾಯಿಯೊಬ್ಬಳು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಕೂಸಿಗೆ ಮೊಲೆಯೂಡಿಸಿ ಅದು ಅಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅವನ್ನು ಹಿರಿಯ ಮಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು ಒಳಗೆ ಧುಮುಕಿದಳು. "ಮುದುಕರು, ಹರೆಯದವರು, ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳು ಎಲ್ಲರೂ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಏತಕ್ಕಾಗಿ? ಜೀವನದ ಹೋರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ತುತ್ತು ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ." ಅವನು ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಿದ. "ಈ ಜನರು ದುಡಿತದಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನೇಕೆ ದುಡಿಯಬಾರದು? ಈ ಕಾವ್ಯ ನನ್ನನ್ನು ದುರ್ಬಲನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ;– ಆಲಸಿಗನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ನಾನೂ ದುಡಿಯಬೇಕು. ದುಡಿದು ಹಣ ತರಬೇಕು. ಆದರೆ ನನ್ನಿಂದ ಈ ದುಡಿತ ಸಾಗಬಹುದೆ? ಈ ನಿಯಮಿತತನವನ್ನು ನಾನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆ?...ತಾರಾನಿಗೆ ಯಾವ ಮುಖ ತೋರಿಸಲಿ? ಮಕ್ಕಳ ಗತಿಯೇನು?

ನನಗಾಗಿ, ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ತಾರಾ ಹೊಲಿಗೆಯ ಕೂಲಿಯಾಗಬೇಕು....?" ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತ ಅವನು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದ. ದಾರಿಯ ಎಡಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು ತಡಸಲು. ಅವನು ಆ ಕಡೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಬರಬರುತ್ತ ಭೈರವೀ ಕೊಳ್ಳದ ಅವನ ವಿಹಾರ ಸ್ಥಾನ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಆ ಕಡೆಗೆ ಅವನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದಿನ ಅವನು ಅದನ್ನು ದಾಟಿದಾಗ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳೂ ಮೈದೋರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಪಾರ್ವತೀ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಅವನು ಬಳಸಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಅವನನ್ನು ಕೈಮಾಡಿ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಧೋವದನನಾಗಿ, ವಿಚಾರ ಶೂನ್ಯನಾಗಿ ಅವನು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸಾಗಿದ್ದ. "ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ಜೀವನದ ಗತಿಯೇನು?....ಗತಿ ಏನು??"....ಎಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ದಗ್ಧ ಮಾನಸನಾಗಿ ಒಂದೊಂದೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಕೀಳತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಹೆಜ್ಜೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಭಾರವೆನಿಸಿತು. ಅವನು ಮನೆ ತಲುಪಿದಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸನಿಯವಾಗಿತ್ತು.

ಇಷ್ಟು ನಿಸ್ತೇಜವಾದ ಪತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ತಾರಾ ತನ್ನಾಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೋದ ಕೆಲಸ ಆಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅದು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಗಾಬರಿಯಾದರೂ ಅದನ್ನು ತೋರಗೊಡದೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಂದಸ್ಮಿತವನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದು—"ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದವರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಾದರೂ ಬರಬಾರದೆ?" ಎನ್ನುತ್ತ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನೀರು ತಂದಳು. ಅವನು ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾಗಿ ಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರದ ಚುರಮುರಿ ತಂದಿದ್ದಳು. ಅವನು ತಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಒಂದೊಂದೇ ಕಾಳನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ— "ತಾರಾ, ಧಾರಾಪುರದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಗ್ಗುವ ಚಾಕರಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂಪಾದಕರ ಗೋಳನ್ನು ಹೇಳತೀರದು. ಅವರಿಗೆ ತಲೆ ಭಾರವಾದ ಸಾಲ: ತಕ್ಕ ಜೀವನಾಂಶ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರೇ ಉಪವಾಸವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನನ್ನನ್ನವರು ಹೇಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾರು? ಕೊಂಡು ಓದುವ ಜನರಿಲ್ಲದ

ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಕೇವಲ ಜಾಹಿರಾತಿನಿಂದ ಜೀವ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ಸಂಪಾದಕರು ಮಾತ್ರ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ಕವನ ಕಳಿಸಲು ಹೇಳಿ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದರಿಂದ ನಾನು ಬದುಕಬಹುದೆ? ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಹೊಗಳುವವರೇ. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕೆಲಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಹಳ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ ತಾರಾ?

ಅವನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡುವುದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಲ್ಲಿ ನುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಳುಗಳು ಉಂಡೆಯಾಗಿ ಬಂದುವು. ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದ. ತಾರನಿಗೆ ಅತೀವ ವೇದನೆಯಾಯಿತು. ಆ ವೇದನೆಯನ್ನವಳು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು– ಹೋಗಲಿಬಿಡಿರಿ. ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮಾರ್ಗ ಸಿಕ್ಕೀತು." ಎಂದಳು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕಿರಣ ಓಡುತ್ತ ಬಂದ– ".ಚಿಗಪ್ಪ ಬಂದಾನ ಮೋಟಾರ, ಫೇಡೆ ತಂದಾನ" ಎನ್ನುತ್ತ ನುಗ್ಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಉಷಾ ಕೈಚಪ್ಪಾಳೆಯಿಕ್ಕುತ್ತ– "ಹೂನು ತಂದಾನ" ಎಂದು ಕುಣಿಯುತ್ತ ಬಂದಳು. ತಾರನಿಗೆ ತನ್ನ ಸುಳ್ಳಿನ ಅರಿವಾಗಿ ಅವಳು ಕಿರಣನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಎಳೆದು– "ಒಳಗೆ ಜೋಗೋಣ್ಯಾಗ ಚುರುಮರಿ ಅವ ಹೋಗು. ಉಷಾನಿಗೂ ಕೊಡು" ಎಂದು ಒಳಗೆ ಅವಳು ಮಂದಸ್ಮಿತಳಾಗಿ ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಆ ನಗೆಯ ಹಿಂದೆ ಅವಿತುಕೊಂಡ ಕಾರ್ಮೋಡವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸ ಅರಿಯದಿರಲಿಲ್ಲ.

೬

ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ದಿನಗಳುರುಳಿದುವು. ಆದರೆ ವಿಶ್ವಾಸನ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಲೇಯಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಫಲ ವಾದುವು. ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಲು ಹವಣಿಸಿದ. ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಿದ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಸರೆ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಬಡತನ ಭೀಕರವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆ ಭಾರವೆನಿಸಿತು. ಕೊನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ವೆಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಇದರಿಂದ ಅಲ್ಪ-ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣ ಬಂದರೂ ಅದೂ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಪಾಸಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನ ಪಾಠ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋ ಜಕವೆಂದು ಬಗೆದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಅವನನ್ನು ತೊರೆದು ಶಾಲೆಯ ಅಧಿಕೃತ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕರು. ತಾರಾನ ದುಡಿತ ಅಖಂ ಡವಾಗಿ ಸಾಗಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹೌಹಾರಿದ. ಮಕ್ಕಳ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ತೇಪೆಗಳು ಅವನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಚುಚ್ಚಿದವು. ಹೆಂಡತಿಯ ಸೀರೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಹೊಲಿಗೆಗಳು ಅವನ ಕರುಳನ್ನಿರಿದುವು. ಇದನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಅವನೊಂದು ದಿನ- "ತಾರಾ, ಇಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೇಕೆ ಹೋಗಬಾರದು? ಮಕ್ಕಳಾದರೂ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಉಣ್ಣಬಹುದು" ಎಂದ.

ಗಂಡನ ಅಂತರಾಳವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಬಂದ ಈ ಮಾತುಗಳು ಅವಳ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಕಾದ ಬರೆಯನ್ನೇ ಎಳೆದುವು. "ನಾವು ಯಾವ ಗೆಲುವಿನ ಮುಖದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು?"

"ನನಗೆ ನೌಕರಿ ಸಿಗುವವರೆಗಾದರೂ...."

"ಪದವೀಧರರು ನೌಕರಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ? ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗಗಳೇ ಇಲ್ಲವೆ? ನೀವು ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರ ದೃಷ್ಟಿ ಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿದರೆ........"

"ನಾನು ಕೂಲಿಕುಂಬಳಿ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೂ ಆ ಶಕ್ತಿ ಈ ವಿದ್ಯಾವಂತನಿಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿದ್ಯೆ ನನ್ನ ದೇಹ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದಿದೆ."

"ನಾನು ನಿಮಗೆ ಕೂಲಿಮಾಡಲು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ನೌಕರಿಯೊಂದೇ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದೆ."

"ನಿನಗೆ ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಮಾತು ಅಲ್ಲವೆ?"

ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ನಿಜ. ನನಗೆ ಕೂಳಿಗಾಗಿ ಬೀಳುವ ನಾಯಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅವರ ಬಾಳಿನ ಕಷ್ಟವೇ ಅವರಿಗಿರುವಾಗ ನಾವವರ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕುವುದು ನ್ಯಾಯವೆ? ದೇವರು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಲ್ಲ. ನಮಗೂ ಬೆಳಕು ಕಾಣುವ ದಿನಗಳು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ." ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ತಾರಾನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಶ್ರು ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ತತ್ತರಿಸಿದ. "ನನಗೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವೂ ತೋರದಾಗಿದೆ."

"ಸೂರ್ಯ ಮೂಡುವ ವರೆಗೆ ಬೆಳಕಿನ ದಾರಿ ಕಾಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಕರಾಳ ಕತ್ತಲೆ ಸಹಿಸಬೇಕಾಗುವುದು."

"ಆ ಬೆಳಕು ಸಿಗುವವರಿಗಾದರೂ ಅಣ್ಣನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ತಪ್ಪೇನು?" ತಾರಾನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಪಳಕ್ಕನೆ ನೀರು ಚಿಮ್ಮಿದುವು. ಈ ಮಾತುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಹಟ ಸಾಧಿಸುವ ಗುರಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬೆಳಸಿ ಕಹಿಯನ್ನು ಎಳೆದು ತರುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಸೋಲಬೇಕೆಂದೇ ಅವಳು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡು— "ಆಗಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗೋಣ. ಅದೂ ನನ್ನ ಮನೆಯೆ" ಎಂದಳು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಸೋಲು ಅವನಲ್ಲಿ ಕಳವಳವನ್ನೇ ಉಂಟು ಮಾಡಿತು ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕಿರಣ— "ದೊಡ್ಡಪ್ಪ ಬಂದ" ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ದಂಪತಿಗಳು ಅವಾಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆ ಬಾಗಿಲತ್ತ ನೋಡುವಾಗ ಅಚ್ಯುತರಾಯರು ಕಿರಣನ ಮೈ ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಣ್ಣನ ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಆಗಮನವನ್ನು

ಕಂಡು ವಿಶ್ವಾಸ ಸರ್‍ರನೆ ಹೋಗಿ— "ಒಂದು ಕಾಗದವನ್ನಾದರೂ ಬರೆಯಬಾರದಿತ್ತೆ" ಎಂದು ಅಣ್ಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಒಳಗೆ ಕರೆದು ತಂದ. ತಾರಾ ಬಾಗಿ ನಮಿಸಿದಳು.

ರಾಯರಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣ ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಹನಿಗಳುದುರಿದವು. ಮಾತನಾಡುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಕೆಲಸಮಯ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ "ವಿಶೂ, ನಿನಗೊಬ್ಬ ಅಣ್ಣನಿರುವನೆಂದು ನೀನು ಮರೆಯಬೇಕೆ? ನಿನ್ನ ನೌಕರಿ ಹೋಗಿ ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದರೂ ನನಗೊಂದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬಾರದೆ? ನಿಮ್ಮ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾನು ಹೆರವರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರಬೇಕೆ? ತಾರಾ ನೀನಾದರೂ ಇವನಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದಿತ್ತೆ?" ಎನ್ನುತ್ತ ಕಂಠ ತುಂಬಿದರು.

"ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ ಅಣ್ಣ. ಈ ನೌಕರಿ ಹೋದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಗಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ."

"ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಆದದ್ದು ಆಗಿ ಹೋಯಿತು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ನಾನೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಸಂಜೆಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಒಂದು ಬಕ್ಕರಿಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೂ ಅರ್ಧ."

"ಅಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ಭಾರ ನಿನಗೆ ಕಡಿಮೆಯೇ?"

"ನಿನ್ನದೂ ನನ್ನದೇ ತಮ್ಮ. ನನ್ನದು–ನಿನ್ನದು ಸಧ್ಯ ಬೇಡ. ಎಲ್ಲವೂ ಹಿರಿಯರದು" ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರೂರಿತು. ತಾರಾ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಬೇಡಿ ತಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಅಣಿ ಮಾಡಿದಳು. ಭಾವನವರಿಗೆ ಒಳಿತಾಗಿ ಊಟ ಹಾಕುವ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಮರುಗಿದಳು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಮಾತಾಡಿದರು. ಆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟು ಹದಗೆಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಅವನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ. ಇಂತಹ ಆಪತ್ತಿನಲ್ಲೂ ರಕ್ಷಣೆಯ ಕೈಚಾಚಿದ ಅಣ್ಣನ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಶಿರಬಾಗಿದ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕುವದು ಅನುಚಿತವೆನ್ನಿಸಿತು, ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ.

"ತಮ್ಮ, ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಜಗತ್ತು ಮುತ್ಸಾಳರಿಗಿದೆ. ಮನೋರಮೆಯ ಗಂಡ ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ?"

"ಹೌದು. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾಗಿದ್ದ. 'ಪುಸ್ತಕದ ವೈರಿ" ಯೆಂದು ನಾವು ಆಗ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆವು."

"ಈಗವನು ಲಕ್ಷಾಧೀಶನಾಗಿರುವ ವಿಶೂ, ಹಣ ಅವನಿಗೆ ಕಾಲ ಕಸವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಉದ್ಯೋಗವೇನೋ ತಿಳಿಯದು. ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತ ಹಾಲಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಿರುವ. ಮನೋರಮೆಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಅರಳಿ ನಿಂತಿದೆ."

"ನೋಡಣ್ಣಾ-ಆ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಪಾಪ! ಅವಳ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೇ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ" ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ನಗೆಯಾಡಿದ.

ಮರುದಿನ ರಾಯರು ಮತ್ತೆ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮಾತು ತೆಗೆದರು-"ಅಣ್ಣಾ, ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ನಾನೇ ಬರುವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ?"

"ಈ ಹಟದ ಮಾತು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ ತಮ್ಮ. ನನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾದರೂ ನೀನು ಬರಬೇಕು.

"ಇದೊಂದು ತಿಂಗಳು ಹೋಗಲಿ. ನಾನು ಖಂಡಿತ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನಾನೀಗ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ: ಅದಕ್ಕಾಗಿ ..."

"ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯಷ್ಟೆ ತಾರಾ?"

"ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇನು ಕೇಳುವುದು? ಅವರ ಇಷ್ಟವೇ ನನ್ನಿಷ್ಟ." ತಾರಾನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಯರು ಹನಿದುಂಬಿದರು. ಅವರು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವಾಗ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ತೆಗೆದು-"ವಿಶೂ, ನಾನು ದರಿದ್ರ. ಸಧ್ಯ ಇಷ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ ತಮ್ಮ. ಮತ್ತೆ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ."

"ಬೇಡಣ್ಣ. ಖಂಡಿತ ಬೇಡ."

"ನಿನಗೆ ನನ್ನಾಣೆಯಾಗಿದೆ. ತೆಗೆದುಕೋ" ವಿಶ್ವಾಸ ಅಣ್ಣನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ. ತಾರಾ ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿ- "ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ...."

"ಹುಚ್ಚಮ್ಮ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆಯೆ? ಎನ್ನುತ್ತ ಭಾರವಾದ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ರಾಯರು ಹೊರಬಿದ್ದರು.

ಅಣ್ಣನು ಕೊಟ್ಟ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತಾರಾನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು–"ಇಂತಹ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪುಣ್ಯಬೇಕು" ಎಂದ. ಪತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ತಾರಾ– "ಅವರು ದೇವಮನುಷ್ಯರು" ಎಂದು ಹಣವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡಳು.

"ಅಂತಃಕರಣದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸುಖವೇ ಇಲ್ಲ ತಾರಾ. ತನ್ನ ಸಾವಿರ ತಾಪಗಳನ್ನು ಬದಿಗಿರಿಸಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಅವನಿಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಉಪಕಾರವಾಗಿದೆ? ಅವನನ್ನು ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿಡಬೇಕು. ಅದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ"

"ಆ ಕಾಲವೂ ಬರಬಹುದು."

"ನೀನು ಬಹಳ ಆಶಾವಾದಿ ತಾರಾ."

"ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕುವುದು ಇದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಆಶಾವಿರಹಿತ ಜೀವಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬೆಲೆ ಇದೆ? ಜೀವನದ ಏರಿಳಿತಗಳನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ಇಳಿದ ಜೋಕಾಲಿ ಮತ್ತೆ ಏರಲೇಬೇಕು."

"ಜೀವನ ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ ತಾರಾ. ಜೀವನದ ಯಶಸ್ಸಿಗೂ ಬುದ್ಧಿಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಗೆಳೆಯ ವೆಂಕಟೇಶನ ಕತೆ ಕೇಳಿದೆಯಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಹೆಡ ಇಂದು ಲಕ್ಷಾಧೀಶ. ಅವನು ಸುಖಿ....ನಾನು....ನಾನು...."

"ಜೀವನದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಅಳೆಯುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಅದರ ತತ್ವದಿಂದಲ್ಲ.

"ನನಗೆ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿದೆ ತಾರಾ. ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿಯೆ. ಯಾವ ಸಾಧನವಾದರೂ ಸರಿಯೆ. ಬುದುಕು ಮುಖ್ಯ."

ಈ ರೀತಿ ಮಾತನಾಡುವ ಪತಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅದಾವುದೋ ಕ್ರೂರ ಭಾವನೆ ಕೊಚ್ಚಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತಾರಾ ಅಪ್ರತಿಭಳಾದಳು. ಈ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಬರುವ ನಿರಾಸೆಯ

ಕಿಡಿಗಳೇ ಈ ಮಾತುಗಳು ಎಂದು ಅರಿತಳು. ಅವಳಿಗೂ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಬದುಕು ಗಂಡನ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪತನ್ನೂ ಸೂರೆ ಗೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಅವಳು ಮನಸಾ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಕದಡಿದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಇನ್ನೂ ಹದಗೆಡಿಸಬಾರದೆಂದು ತಾರಾ ಆ ಮಾತನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಕಿರಣನನ್ನು ಕೂಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಆವನೊಂದು ದಪ್ಪ ಲಕೋಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಓಡುತ್ತ ಬಂದ. ಅವಳು ಆ ಕಾಗದ ಬಿಚ್ಚಿ ಓದಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಉಕ್ಕಿತು. ಸಂತೋಷದಿಂದ– "ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದವರು ಸಂಘದ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ವಾಚನ ಕೇಳಲು ಜನರೆಲ್ಲ ಆತುರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀವೇ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳು." ಎಂದು ಬಾಯಿ ತುಂಬಾ ಹೇಳಿ ತಾರಾ ನಗೆ ಬೀರಿದಳು.

ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗಾದುವು. ಅವನು ನಿಷ್ಠುರನಾಗಿ, "ಸಂಘದ ಕೆಲಸಗೇಡಿಗಳು ಬಾಳ ಹೇಡಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಾರನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು? ಕವಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಸತ್ತು ಹೋದನೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸು."

ತಾರಾ ಜರ್ರನೆ ಇಳಿದು ಹೋದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣಾಲಿ ತುಂಬಿ ದವು. "ಎಂತಹ ಅಭದ್ರ ಮಾತನಾಡುವಿರಿ? ಈ ದಿನ ನಿಮಗೆ ಆಗಿದೆ ಯಾದರೂ ಏನು? ಈ ಆಮಂತ್ರಣ ನೀವು ಸ್ವೀಕರಿಸಲೇಬೇಕು."

"ಖಂಡಿತ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಬಾಳು ನನಗೆ ಹೇಯವಾಗಿದೆ. ತಿರಸ್ಕರಣೀಯವಾಗಿದೆ."

"ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಕೊರಳಾಣೆಯಾಗಿದೆ. ನೀವು ನನಗಾಗಿ ಹೋಗ ಲೇಬೇಕು. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಎರಡು ದಿನ ಬದಲಾವಣೆಯಾದರೂ ಆಗುವುದು." ಹೆಂಡತಿಯ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಅವನು ತಲೆಬಾಗಿದ. ಆದರೂ ಕೊನೆಯ ಮಾತೆಂದು– "ಅವರಿಂದ ಹಣವಾದರೂ ಬರಲಿ ನೋಡೋಣ" ಎಂದು ಮಾತು ಮುಗಿಸಿದ.

"ಈ ದಿನವೇ ಮನಿಯಾರ್ಡರ ಮೂಲಕ" ಹಣ ಕಳಿಸಿದ್ದಾರಂತೆ. ಹಣ ಮುಟಿದರಾದರೂ ಹೋಗುವಿರಾ?"

"ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರುವ ಶಕ್ತಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ತಾರಾ" ಎಂದು ಅವನು ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮುಗಳು ನಗೆಯಿಂದ ನೋಡಿದ. ಆ ನೋಟದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹದ ಛಾಯೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಭಿಮಾನ ಮೂಡಿ ನಿಂತಿತ್ತು.

ಮಾತಿನ ಸಂದರ್ಭವನ್ನರಿತ ಕಿರಣನಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಯಾವುದೋ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯಾಯಿತು. ತಾಯಿಯ ಮೊಗವನ್ನು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ತಂದೆಯ ಬಳಿಸರಿದು ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆ ಮಂಡಿಸಿದ– ಈ ಸಾರೆಯಾದರೂ ನನಗೊಂದು ಮೋಟಾರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಚಿಗಪ್ಪ. ದೊಡ್ಡದು ಬೇಡ ಸಣ್ಣದೇ ಇರಲಿ"

"ಈ ಹುಡುಗನಿಗೊಂದು ಮೋಟಾರ ಹುಚ್ಚೇ ಹಿಡಿದಿದೆ" ಎಂದು ತಾರಾ ಕಿರಣನನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. "ನಾ ಏನ ನಿನಗೆ ಹೇಳುದಿಲ್ಲ ಬಿಡು. ಚಿಗಪ್ಪಗ ಹೇಳೀನಿ" ಎನ್ನುವ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ನಕ್ಕರು.

ಸಂಘದವರು ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಇಂಟರ ವರ್ಗದ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ತಗಲಬಹುದಾದ ಹಣ ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ನಿಲ್ದಾಣದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಹಣದಿಂದ ಕಿರಣನಿಗೊಂದು ಆಟಿಗೆ ಮೋಟಾರು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದ. ಆದರೆ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ತಲಪಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ವಿಚಾರ ತಪ್ಪೆಂದು ತೋರಿತು. ಸಂಘದ ಗೌರವ ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು ತರವಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ಇಂಟರ್ ವರ್ಗದ ಟಿಕೀಟನ್ನು ಪಡೆದು ಗಾಡಿ ದಾರಿ ಕಾಯತೊಡಗಿದ. ಆ ಹೊತ್ತು ಜನದಟ್ಟಣೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗದ್ದಲ ವಿಪರೀತವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ನಿರ್ಣಯವೇ ಸರಿಯೆಂಬ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಅವನು ಇಂಟರ ವರ್ಗದ ಡಬ್ಬಿಯೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದ. ಬಾಗಿಲನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಗೋಣುಚಾಚಿದ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು– "ಇದು ಇಂಟರ ವರ್ಗ. ಮುಂದೆ ಸಾಗಿರಿ" ಎಂದ. ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಅರಿವಿತ್ತು. ಸಾಬಾಣದ ಲೇಪನವಿಲ್ಲದೆ ಒಗೆದು ಹಾಕಿಕೊಂಡ, ನೆಹರೂ ಶರ್ಟು; ಪಾಯಜಾಮುಗಳು ಈ

ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಅವನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಎಣ್ಣೆ ಕಾಣದ ಕ್ರಾಪು ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗದ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೂ ಅಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಸಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಿಂದ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನಿಂತ ಆ ಯುವಕನ ಹೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂತಾಪವಾಯಿತು. ಅವನು ಪಳಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ನಿಷ್ಠುರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ– "ನಾನು ಯಾವ ವರ್ಗದವನೇ ಇರಲಿ. ಅದನ್ನು ಕೇಳುವ ಹಕ್ಕು ನಿಮ್ಮದಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ. ರೇಲ್ವೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ದಾರಿ ಬಿಡಿರಿ" ಎಂದ. ಯುವಕ ತೆಪ್ಪಗಾದ.

ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಳ ಸಿಗದೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಗಾಡಿ ಬಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ ಜನರನ್ನು ದಾಟುತ್ತ ಆ ಡಬ್ಬಿಯ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿಗೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ದಂಪತಿಗಳು ಹಾಯಾಗಿ ಕಾಲುಚಾಚಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮೂರು ವರ್ಷದ ಮಗು ಹೋಲ್ಡಾಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಚಾಚಿ ಆಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಟಿಗೆ ಮೋಟಾರು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಆಶೆಬುರುಕ ನಂತೆ ನೋಡುತ್ತ– "ಕಿರಣನಿಗೂ ಇಂಥ ಮೋಟಾರು ಬೇಕು. ಆದರೆ...."

ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಜೀವನ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಸುಖಪ್ರದವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಆ ತುಂಬುಗಲ್ಲದ ನಲ್ಲೆಯ ಮುಖವನ್ನು ತಾರಾನ ಮುಖ ದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದ. ತಾರಾನ ಮುಖವೇ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅದು ಮೋಡ ಮುಸಕಿದ ಚಂದ್ರಕಳೆಯಂತೆ ಬಾಡಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ತಾರಾನ ಬಡತನದ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವಳ ಹೃದಯದ ಸೌಂದರ್ಯ ಅವಳದೇ–ಎಂದುಕೊಂಡ. ಅವನ ಕಾಲು ನೋಯಲಾರಂಭಿ ಸಿದ್ದರಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸಿ ಅವನು ನಲ್ಲನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ– "ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ನನಗೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಅನು ವಾಗುವದು" ಎಂದ. ಆ ಮಾತು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಯಿತು. ಕೇಳಿಯೂ ಕೇಳದಂತೆ ಆ ಮಹಾನುಭಾವ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಸರಸವಾ ಡುವಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ. ಅವನ ಈ ನಡತೆಯಿಂದ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಂಡು

ವಿಶ್ವಾಸ ತಿರುಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ನಿಂತಾಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸೂಟು ಧಾರಿಯೊಬ್ಬ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೊಗಲಿನ ಚೀಲ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದ. ಅವನು ನೇರವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಆ ನಲ್ಲನಿಗೆ ಕಾಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಹೇಳಿ ಅವನ ಉತ್ತರದ ದಾರಿಯನ್ನೂ ಕಾಯದೆ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟ. ಆ ನಲ್ಲ ಸರ್ರನೆ ಕಾಲು ಸರಿಸಿಕೊಂಡ. ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ನಗೆ ಬಂದಿತು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳಬೇಕಾದರೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ಬಾಳಬೇಕು. ಸೂಕ್ಷ್ಮಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಗೋಜಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕುಳ್ಳಿರೆಂದು ಯಾರೂ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. "ನಾನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಕವಿ; ಸಾಹಿತಿ ಒಂದು ಸಂಘದ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನವೇನು? ನನ್ನ ವಸ್ತ್ರಗಳು ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ನನ್ನ ಬಡತನದಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬ ಕ್ಷುದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಈ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಬೇಕು. ಸುಖ ಜೀವನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು" ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ನಿಂತ ಅವನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದಾರಿಗಳು ಕಂಡುವು. ಆಕ್ಷಣ ಅವನಿಗೆ ಭೈರವೀ ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸ್ವಪ್ನದ ಅರಿವಾಯಿತು. "ಆ ಸ್ವಪ್ನ ಸುಂದರಿಯ ದರ್ಶನ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದೆ. ನಾನವಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ. ಆ ಕನ್ನೆ ಜೀವನದ ಕುರುಹಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೋ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳು ಮಾಯವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಹೌದು ನಾನೂ ಸುಖಜೀವನ ಪಡೆಯಬೇಕು ಪಡೆಯಬೇಕು...." ವಿಶ್ವಾಸನ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿ ಹುಚ್ಚು ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರೆಲ್ಲ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲನೇಕರನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕಂಡಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅವನ ಕೊರಳಿಗೆ ಸೇವಂತಿಗೆಯ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿದ. ಆ ಹೂಮಾಲೆ ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗದೆ ದುಗುಡವೇ ಆಯಿತು. ಉಷಾ ಅನೇಕ ಸಾರೆ

ಹೂಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಅವನಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆ ಕಾಯ್ದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಭಾವ ಅವನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಗ ತುಸು ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಅವನ ಮಲಿನ ವಸ್ತ್ರ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯಾದಂತೆ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಶಂಕೆಯನ್ನೇ ತಾಳಿದರು. ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದ ನೋಟ ಬುಕ್ಕುಗಳ ಕೈಚೀಲ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವನವೆನ್ನುವ ಬೇರೆ ಸಾಮುಗ್ರಿಗಳಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೀಚೀನವಾದ ಫಲಾಹಾರದ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಗಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಟ್ಟೆಗಳ ಮುಂದೆ ಕೂಡ್ರಿಸಿದಾಗ ಅವನಿಗಾದ ಹಸಿವೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಬಿಸ್ಕೀಟು, ಸಜ್ಜಿಗೆವಡೆ, ಉಪ್ಪಿಟ್ಟಿನ ಪ್ಲೇಟುಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಸಾರದ ದುರ್ದೆಸೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಕಿರಣ ಅನೇಕಸಾರಿ ಬಿಸ್ಕೀಟು ಬೇಡಿದ ದೃಶ್ಯ ಅವನೆದುರು ಸುಳಿದು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಕಹಿಯಾಯಿತು; ಸಜ್ಜಿಗೆ ಸಪ್ಪಗೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವನು ಬರಿಯ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಚಹ ಕುಡಿದು ಎದ್ದ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಯಿತು. ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಅಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ವಿವರಿಸಿ ಕೊನೆಯದಾಗಿ— "ತಮ್ಮನ್ನು ಈ ರಾತ್ರಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಹಾಲಳ್ಳಿಯ ಸಾಹುಕಾರ ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಬಿನ್ನವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಲಳ್ಳಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಕೇವಲ ಹನ್ನೆರಡು ಮೈಲು. ಎಂಟೂವರೆ ಗಂಟೆಗೆ ಕಾರು ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯುಂಟೆ ?" ಎಂದರು.

"ಆಞ ? ವೆಂಕಟೇಶ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆಯೆ ? ಆಗಲಿ ಅದಕ್ಕೇನು ? ಅವನು ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತ" ಎಂದ ಅವನು. ವೆಂಕಟೇಶನ ಚಿತ್ರ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಸುಳಿದು ಹೋಯಿತು;— ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನೆನಪಾಗಿ ಮನೋರಮೆಯ ಮೊಗ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಗೆಳೆಯನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವೂ ಆಯಿತು.

ವಿಶ್ವಾಸ ಸಭಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅದು ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿತ್ತು.

ಸ್ವಾಗತ ಗೀತೆಯಾಗಿ ಸಭೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಸಂಘದ ಸ್ತ್ರೀ ಸದಸ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ತುಸು ತಡೆಯಾಯಿತು. ಬಂದ ಮಹಿಳೆ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಗಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ತೆರವಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದಳು. ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದ ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ—" ವೆಂಕಟೇಶ ರಾಯರೂ ಬಂದಿರುವರೆ? " ಎಂದು ಕೇಳಲು ಅವಳು ಮುಗುಳು ನಗೆ ಸೂಸುತ್ತ—" ಇಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಬರಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ " ಎಂದಳು.

ವಿಶ್ವಾಸ ಗಡಬಡಿಸಿದ. ಬಂದವಳು ಮನೋರಮೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಖಚಿತವಾಯಿತು. ಅವನೊಮ್ಮೆ ಅವಳೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳು ಮಂದಸ್ಮಿತಳಾಗಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವನಿಗೆ ಈದಿನ ಅವಳು ಅಪೂರ್ವ ರಮಣಿಯಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿದಳು. ಅವಳ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಡಂಭಾಚಾರ ಮಾತ್ರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಕ್ಷಣ ಅವನೆದುರಿಗೆ ತಾರಾನ ಮುಖ ಕುಣಿಯಿತು. ಆ ಮುಖ ಅಪೂರ್ವ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅದರ ಮುಂದೆ ಈ ಮೊಗ ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಿ, ನಿರ್ಜೀವವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಈಗವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಾರಾನ ಮೊಗ ಮಾತ್ರ ಎದ್ದು ನಿಂತಿತು;— ಅವನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬಿತು. ಆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಅನೇಕ ಕರತಾಡನಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಅವನು ಎದ್ದು ನಿಂತ. ಜನ ಸ್ತಬ್ಧವಾಯಿತು.

ಜನ ಮಂತ್ರ ಮುಗ್ಧರಾಗಿ ಅವನ ಕವನ ವಾಚನ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. 'ಪ್ರೇಮ ದೇವತೆಗೆ' ಎಂಬ ಮೊದಲ ಕವನವೇ ಜನರ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡಿತು. 'ಮೈಗೂಡಿದ ಪ್ರೇಮಾ ತುಂಬಲಿ ಭೂ-ವ್ಯೋಮಾ 'ಎಂಬ ಪಲ್ಲವಿಯನ್ನು ಅವನು ಪದೇ ಪದೇ ನುಡಿಯುವಾಗ ಜನರ ಕಾವ್ಯನಾಡಿ ಸ್ಪಂದನ ಮಾಡಿತು. ಸೃಷ್ಟಿ ವೈಭವದ ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ನವೋನವವಾದ ಕವನಗಳ ಜೇನು ಸವಿಯ ಸುಖಾನುಭವ ಹೊಂದಿದ ಜನರು ಪರವಶರಾದರು. ಅವನ ಪ್ರಣಯ ಗೀತಗಳು, ಸಂಸಾರದ ಕಟು ಮಧುರ

ವಿನ್ಯಾಸದ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗಳ ಸುಧಾರಸವನ್ನು ಸೂಸುವ ಸಂಸಾರ ಗೀತಗಳು ಜನರನ್ನು ಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುವು. ‘ ಮೆಚ್ಚಿದಾಕೆ ’ ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ಅವನು ಅಮೋಘವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಮನೋರಮೆ ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಕಣ್ಣೊರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಳು. ‘ ನಗುನಗುತ ಕವಿಯ ರಸಗೆಯ್ಯ ಹಿಡಿದ ಚದುರಿ ! ’ ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅನೇಕರಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ತಂದಿತು. ಮನೋರಮೆಯಂತೂ ಕರಗಿ ನೀರಾದಳು. ಒಂದೂವರೆ ತಾಸಿನವರೆಗೆ ಅಮೋಘವಾಗಿ ಹಾಡಿದ ಅವನು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಾಗ ಅವನ ಮೈ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದುವು. ಅವನ ಜೀವನ ಪಕ್ಷಿ ಕಾವ್ಯ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹಾರಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ನಿತ್ಯಜೀವನದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದಂತೆ ಅವನೂ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ. ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಮಲಿನಾಂಬರ ವಸನ ಧಾರಿಯಾದ ಪತ್ನಿಯ ಮೊಗ ಕಾಣಿಸಿತು. “ ಈ ಸಾರೆಯಾದರೂ ಮೋಟಾರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾರೋ ಚಿಗಪ್ಪ ” ಎಂದ ಕಿರಣನ ಧ್ವನಿ—“ ಹೂ ತರತಾನ ಮಾಲೀ ತರತಾನ ” ಎಂಬ ಉಷಾಳ ಮುಗ್ಧ ಮಾತು ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಬಂದುವು. ಅವನು ಹತಾಶನಾದವನಂತೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಮೊಗ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತ. ಅವನ ಕವನ ರಸ ಸ್ವಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮ ಪುಳಕಿತರಾದ ಜನ ಈ ವೇದನೆಯನ್ನೆಂತು ಕಾಣಬೇಕು ? ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಹೂಮಾಲೆ ತೊಡಿಸಿ ಚದುರಿದರು. ತನ್ನ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಮನೋರಮೆ ಆದರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ— “ ಇನ್ನು ಹೋಗಬಹುದಲ್ಲವೆ ನಾವು ? ” ಎಂದಳು.

“ ವೆಂಕಟೇಶ ಬರಲಿಲ್ಲವೆ ? ” ವಿಶ್ವಾಸ ಗೊಂದಲದ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದ.

“ ನಿಮಗಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದಾರಿಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”

“ ಕಾವ್ಯದ ಕಡುವೈರಿ ಆತ ” ವಿಶ್ವಾಸ ನಗೆಯಾಡುತ್ತ ಹೊರಟು ನಿಂತ. ಸಭಾಗ್ರಹದ ಹೊರ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಮಿರಿಮಿರಿ ಮಿಂಚುವ ಕಾರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಮನೋರಮೆ ತಾನೇ ಮೊದಲು ಏರಿ ಕುಳಿತು ಅವನಿಗೆ ಸ್ಥಳ ಸರಿಪಡಿಸಿದಳು. ಅವನು ಮುಂದೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಬೇಕೋ ಎನ್ನುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವಳು— ಮುಂದಿನ ಸೀಟಿನಲ್ಲಿ

ಸಾಮಾನಿಡಲಾಗಿದೆ. ತಾವಿಲ್ಲಿಯೇ ಬರಬಹುದು" ಎಂದಳು. ಅನೇಕ ಹೂಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಅವನು ಒಳಗೆ ಕುಳಿತು ಕರಜೋಡಿಸುತ್ತಲೆ ಕಾರು ಸಾಗಿತು.

ಪರಿಚಯದವಳಾದರೂ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮಡದಿಯೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಅವನ ಮನ ಮುದುಡಿತು; ನಾಲಿಗೆ ಏಳದಾಯಿತು. ತನ್ನ ಜೀವನ, ಈ ಪ್ರವಾಸ— ಎಲ್ಲ ವಿಚಿತ್ರವೆನ್ನಿಸಿತವನಿಗೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಏನನ್ನೊ ಮಾತನಾಡಲು ಹವಣಿಸಿದ. ಆದರೆ ನಾಲಿಗೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೂ ಅದೇ ಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೇಕ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವಳ ತಾಯಿ— "ವಿಶ್ವಾಸನೇ ನಿನ್ನ ಗಂಡನೆಂದು" ಹೇಳಿದ ಮಾತು, ಅದನ್ನೇ ಅವಳು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಹೊರಗೆ ಬಾರದಿದ್ದುದೂ,— "ಈಗೆಯೆ ಹೀಗೆ. ನಾಳೆ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆಂದು" ತಾಯಿ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದುದು—ಎಲ್ಲವೂ ಈಗವಳಿಗೆ ನೆನಪಾದುವು. ಹಿಂದಿನ ನೆನಪನ್ನು ಮರೆಯಲು ಅವಳು— "ನೀವು ನನ್ನ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವಿರೊ ಇಲ್ಲವೊ ಎಂದು ಹೆದರಿದ್ದೆ" ಎಂದಳು.

"ಪರಿಚಯದವರನ್ನು ಮರೆಯುವಷ್ಟು ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇನೂ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿಲ್ಲ ಮನೋರಮಾ ಬಾಯಿ! ನನ್ನನ್ನು ಇನ್ನೂ ನೆನಪಿಟ್ಟು ಕರೆಯ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದು ವೆಂಕಟೇಶನ ಘನತೆ" ಎಂದು ಅವನು ಬಾಯಿ ತೆರೆದ.

"ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರಾಗಿದ್ದರಂತೆ."

"ನಿಜ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ನನ್ನ ಜೀವನ ಗೆಳೆತನ ಕುದುರಿಸುವಂತಹದಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಟೇಶನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮೊನ್ನೆ ಅಣ್ಣ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿದಂದಿನಿಂದ ನನಗೂ ಬಹಳ ಕುತೂಹಲ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಅಣ್ಣ ಬಹಳ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೇಳಿದರು."

"ದೇವರು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

"ವೆಂಕಟೇಶ ಭಾಗ್ಯವಂತ."

"ನಿಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೇನು ಕೊರತೆಯಿದೆ ಮತ್ತೆ? ನಿಮ್ಮ ಕೈಹಿಡಿದವಳು

ಪುಣ್ಯವನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ."

"ಆ ಪುಣ್ಯವೇ ಅವಳನ್ನು ಬಡತನದಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ತಾರಾನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲ ಮನೋರಮಾಬಾಯಿ."

"ನೀವು ಸಿರಿತನದ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಸುಖವನ್ನಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ತಾನೆ?"

"ಸಿರಿತನ ಹೋಗಲಿ. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಾನದಂಡದಿಂದ ಅಳೆಯುವದು ಅನಿವಾರ್ಯವಷ್ಟೆ?"

"ಅಂದರೆ ನೀವು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ........"

"ಅದು ಹಿಂದಿನ ಮಾತು ಮನೋರಮಾಬಾಯಿ."

"ಈಗ?"

"ಕವಿಯಾಗಿ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ."

"ಈ ಭಾಗ್ಯವೇನು ಕಡಿಮೆಯದೆ?"

"ಯಾರಿಗೆ?"

"ನಿಮಗೆ. ನಿಮ್ಮ ಕೈಹಿಡಿದವಳಿಗೆ."

ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ—"ಹಣದ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುವ ನಿಮಗೆ ಬಡತನದ ಅರಿವಾಗಲಾರದು. ತಾರಾ ನನಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದು. ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದದ್ದು ಮಾತ್ರ ಅವಳ ದುರ್ಭಾಗ್ಯ. ಬಡತನದ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಬೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಅನುಪಮ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಬಡತನ; ಉಪವಾಸ."

ಅವಳು ದೀರ್ಘವಾದ ಉಸಿರು ಹಾಕಿದಳು—ಹಣದ ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುವವರೂ ಸುಖವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾರಾ ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ. ಅವಳ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಿದೆ. ಎಂದ ಅವಳಲ್ಲಿ ಅದಾವುದೋ ದುಃಖ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾತಿನ ಸರಣಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕೆಂದು—"ಇಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ವೆಂಕಟೇಶನು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಒಳಿತಾಗುತ್ತಿತ್ತು" ಎಂದ.

" ಅವರಿಗೆ ಬಿಡುವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮನೆಯನ್ನು ಕಾಣುವದು ದುಸ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯವಹಾರ ಬೆಳೆದು ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಕೆಲಸ. ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದವರೇ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯ ನನಗೆ ಹೇಳಿ ತಮಗೆ ಬಿಡುವು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಹೋಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆತರಲು ಹೇಳಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಬಿಡುವು ಸಿಗದೆ ನಾನೇ ಬಂದೆ."

ಕಾರು ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಓಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಸಮಯ ಅವರು ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಮೌನವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವನ ದುಃಖ ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ ವೇದನಾಪೂರ್ಣಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು ಅವಳು. ಆಗಾಗ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಸೂಸಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಜೀವನದ ಕಹಿ ನೆನಪಾಗಿ ಅವನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೂ ಬಿರುಗಾಳಿ ಎದ್ದಿತ್ತು. ಅದರ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನಂತೆ ಅವನೂ ಮೌನವಾಗಿದ್ದ.

ದೂರದ ಗಿಡಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೀಪಗಳು ಕಾಣಿಸಿದುವು. " ಅದೇ ನಮ್ಮ ಮನೆ " ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಮನೋರಮೆಯ ದನಿ ಕುಗ್ಗಿತು. ಕಾರು ಕೊಂಕು ದಾರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ತೋಟದ ಭವ್ಯ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿ ಬಂಗಲೆಯೆದುರು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಳಗಿನಿಂದ ವೆಂಕಟೇಶ ಓಡಿಬಂದು–" ಕವಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ " ಎಂದು ಕಾರಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ.

" ಹೇಳಿದ ವೇಳೆಗೆ ಎಂದೂ ಬಾರದ ನೀವು ಈ ದಿನ ಸರಿಯಾದ ವೇಳೆಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕವಿಗಳಿಗೆ ನಾನೇ ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿರಬೇಕು " ಎಂದು ಮನೋರಮೆ ಮಂದಹಾಸ ಬೀರಿದಳು.

" ನನ್ನ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆಯಾ ? " ಎಂದು ನಗುತ್ತ ವೆಂಕಟೇಶ ಸ್ನೇಹಿತನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಡೆದ. ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳಿಂದ ಝುಗಝುಗಿಸುವ ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆಯ ಥಳಥಳ ಹೊಳೆಯುವ ಆಸನಗಳು, ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಹಾಸಿದ ರತ್ನಗಂಬಳಿ, ಸುವಾಸನೆ ಬೀರುತ್ತ ಸುಸ್ವಾಗತಗೈಯುವ ಹೂವಿನ ಕುಂಡಗಳು– ಎಲ್ಲವೂ

ವೆಂಕಟೇಶನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಇಂದ್ರಭವನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಸ್ಪ್ರಿಂಗಿನ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ವೆಂಕಟೇಶನು ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು-"ಎಷ್ಟು ಬದಲಾಗಿದ್ದೀ ವಿಶ್ವಾಸ?" ಎಂದ.

ವಿಶ್ವಾಸ ಅವನನ್ನೇ ನೇರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ—"ನಾನು ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಗಿದ್ದೇನೆಯೆ? ನೀನೂ ಬದಲಾಗಿದ್ದಿ, ಆದರೆ ನೀನು ಬದಲಾದ ರೀತಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ" ಎಂದು ನಗೆಯಾಡಿದ. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಅದೇ ಮಡಿಕೆ ಮುರಿದ ಶುಭ್ರವಾದ ಟಾವೇಲನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತ ಅಡಿಗೆ ಆಳನ್ನು ನೋಡಿ ವೆಂಕಟೇಶ—"ಮೊದಲು ಮೋರೆ ತೊಳೆದುಕೊ. ಆಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಮಯವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಮೊಗ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅವನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಾಗ ಅದರಿಂದ ಒರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆದರಿಕೆಯೇ ಆಯಿತು. ಅಡಿಗೆಯ ಆಳು ಚಹದ ಬಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು 'ಟ್ರೇ'ಯನ್ನು ಸ್ಟೂಲಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ವೆಂಕಟೇಶ— "ಏನಾದರೂ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕಳಿಸು" ಎಂದು ಕಿಟಿಕಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಲು "ಅಡಿಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ" ಎಂದುತ್ತರ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಚಹ ಕುಡಿದರು. ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಮರೆಯಾದ. ವಿಶ್ವಾಸ ಏಕೋ ವೇದನಾಪೂರ್ಣನಾದ. ಬೆರಗುಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆ ಕೋಣೆಯನ್ನು ನಿರುಕಿಸಿದ. ಕಾಲೇಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮಂಕು ಮೂರ್ತಿಯಾದ ವೆಂಕಟೇಶನಿಗೂ ಇಂದಿನ ಸಂಪನ್ನ ಮೂರ್ತಿಗೂ ಹೋಂದಿಸಿ ನೋಡಿದ "ಪುಸ್ತಕದ ವೈರಿ ಇಂದು ವೈಭವ ಶಿಖರಕ್ಕೇರಿರುವ. ಕಾವ್ಯೋಪಾಸನಾಗಿ ನಾನು ದರಿದ್ರನಾಗಿಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವಿದೆ? ಆದರೆ ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಾರಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ನನ್ನ ಕಷ್ಟ ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ತೆರುತ್ತಿರುವ ತ್ಯಾಗವೆಷ್ಟು?.... ಮನೋರಮೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಅವಳ ಮುಖ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಸುಖವಿಲ್ಲದೆ ಕಾತರಿಸುತ್ತದೆ. ಏಕೆ?....ಅವಳ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ

ಕೊರತೆಯಿದೆ ?....ಯಾವ ಕೊರತೆ ಇದೆ ?...."

"ಒಳಗೆ ಹೋಗೋಣ ವಿಶ್ವಾಸ. ತಾಟು ಹಾಕಿದೆ? ಎನ್ನುತ್ತ ವೆಂಕಟೇಶ ಬಂದವ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎದ್ದು ನಿಂತ. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುವ ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಎರಡು ಮಣೆಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಎರಡು ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಾಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಲಾಗಿತ್ತು. ಅನ್ನವನ್ನುಳಿದು ಎಲ್ಲ ವ್ಯಂಜನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಂಬಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಚಂಬುಗಳೆರಡು ತಂಬಿಗೆಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಲಕಲಕ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ತಾಟುಗಳೆದುರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಎಸಳುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ದ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪದ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡು ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಸ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಕ್ಕಸ ಬೆರಗಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಗೆಳೆಯನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ– "ಈ ಊರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳಿರು ವಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ...."

"ನನ್ನ ಮನೆಗಾಗಿ ಈ ಏರ್ಪಾಟನ್ನು ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಿಂದ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ" ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ ವೆಂಕಟೇಶ.

"ನೀನು ಬಹಳ ದೈವಾನನಪ್ಪ ವೆಂಕಟೇಶ" ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ಆನಂದದಿಂದ ನುಡಿದ. ಗಮಗಮಿಸುವ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿಯ ಅನ್ನವನ್ನು ಅಡಿಗೆ ಮನಸು ನೀಡಿ ಹೋದ. ಆ ವಾಸನೆ ವಿಶ್ವಾಸನ ಮೂಗಿಗೆ ತಾಗಿದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ದಿನಾಲು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವ ಕದನ್ನದ ನೆನಪಾಯಿತು. ಬಾದಾಮಿ ಬಣ್ಣದ ರೇಶಿಮೆಯ ಪತ್ತಲವನ್ನು ಗೋಲಾಕಾರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಅದೇ ಬಣ್ಣದ ರವಕೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೋರಮೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪವನ್ನು ತಂದಳು. ಅವಳ ಮೊಗ ತುಂಬಾ ಪ್ರಫುಲ್ಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಅಪೂರ್ವ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೆಂಡತಿಯ ಈ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಎಂದೂ ನೋಡದವನಂತೆ ವೆಂಕಟೇಶ ಅವಳನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬಾ ನೋಡಿ—"ಕವಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಜಡ ವಸ್ತು ಗಳನ್ನೂ ಚೇತನ ತುಂಬುತ್ತದೆ ವಿಶ್ವಾಸ" ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹುಬ್ಬೇರಿಸಿ ನೋಡಿದ.

"ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರ ಕವನಗಳನ್ನು ನೀವುಕೇಳಬೇಕಿತ್ತು. ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನ ಇಂದು ರಸಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟರು" ಅವಳು ಅಭಿಮಾನ ದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

"ಇದಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಮನೂ."

"ಅವರ ಪ್ರಭಾವವೇ ಅಂತಹುದು."

"ಕವಿಗಳ ವರ್ಚಸ್ಸು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಬಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ."

ಮನೋರಮೆಗೆ ಈ ಮಾತು ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ.– "ಅವರ ವರ್ಚಸ್ಸಿಗೆ ಒಳಗಾಗದ ಅರಸಿಕರು ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅ ಕವನಗಳು ಬಹಳ ಹಿಡಿದವು."

"ನನ್ನ ಕವನಗಳು ಮನಸ್ಸು ಹಿಡಿಯುವ ಕವನಗಳಲ್ಲ ಮನೋ ರಮಾಬಾಯಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊರೆಯುವ ಗೀತೆಗಳವು. ಕೇಳಿದವರಿಗೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿದವರಿಗೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ."

"ಚಂದ್ರನಿಗೆ ತಾನು ಬೀರುತ್ತಿರುವ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಯಾವ ತಂಪೂ ತಗಲದಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಷ್ಟೆ?" ಮನೋರಮೆಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸ ಬಹಳವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿದ ವೆಂಕಟೇಶನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾ ದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಕವಿಗಳು ಹಸಿದಿದ್ದಾರೆ? ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಬೇಡ."

ಮನೋರಮೆ ಅಡಿಗೆಯವನನ್ನು ಕೂಗಿ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಸೀಕರಣೆ ಹಾಕು ವಂತೆ ಹೇಳಿದಳು. ವೆಂಕಟೇಶನ ಮಾತಿನ ಸರಣಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ಭೀತಿಯನ್ನೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಗಿನ ಕೋಣೆ ಯಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲ ಸೇವನೆಗೆ ಕುಳಿತರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಗುಮಾಸ್ತೆ ಜೀವಣ್ಣ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ವೆಂಕಟೇಶ ಆವನನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಣೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು. ಅವರ ಮಾತು ಅಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿತು.

ಈ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಕೊಡುವನೇನು? ಮೊನ್ನೆ ಐದುನೂರು ರೂಪಾಯಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದಿ. ಈ ದಿನ ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಮಾತು.

"ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಧನಿಯರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲಕ್ಷದಿಂದ ಹೀಗಾಯಿತು."

"ಅಲಕ್ಷತನವೆ? ಒಡೆಯರ ಗಂಟನ್ನು ಮುಳುಗಿಸುವ ಕುತಂತ್ರವಿದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ದವಡೆಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗು. ಲಕ್ಷವಲ್ಲಿರಲಿ. ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಸಲ. ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೊಡನೆ ಕುತಂತ್ರ ಹೂಡಿದ್ದು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಂಡು ಬಂದರೆ...."

"ನಾನೂ ಅವರೊಡನೆ...."

"ನನಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ ಹೋಗು. ಸುಮ್ಮನೆ ನಡೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒದೆತ ತಿಂದೀ" ಎಂದು ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ಹೊರಬಿದ್ದ ವೆಂಕಟೇಶ. ಇಂತಹ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮನೋರಮೆ ದಿನಾಲು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ದಿನ ಅತಿಥಿಗಳೆದುರಿಗೆ ಇದು ಇನ್ನೂ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಆಗಲೇ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಬಿದ್ದ ಪತಿಯನ್ನೂ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನೂ ಅವಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ನೋಡಿದಳು. "ಸುಮ್ಮನೆ ಏಕೆ ಅವನ ಜೀವ ತಿನ್ನುತ್ತೀರಿ? ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಸಮಯವಿಲ್ಲವೆ?"

"ಅವನು ನನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮುಠ್ಠಾಳ."

"ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗ ಪಾಪ! ಏ ಜೀವಣ, ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗು."

ಜೀವಣ್ಣ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಹೊರಟು ಹೋದ. ಸಿಟ್ಟು ವೆಂಕಟೇಶನ ತಲೆ ಕಾಯಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ರಜಾಕ್ ಸಾಹೇಬ ಗೆಲುವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತ ಒಳಗೆ ಬಂದು ದನಿಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣದ ಚೀಲವನ್ನಿತ್ತು– "ನಾಳೆ ಮತ್ತೆ ಹನ್ನೆರಡು" ಎಂದ.

"ಅಚ್ಛಾ! ನಿನ್ನ ಕೈಚಳಕವೂ ಈ ಮುಠ್ಠಾಳನಲ್ಲಿಲ್ಲ."

"ಪರದೇಶಿ ಸಿಗದಿದ್ದರೂ ದೇಶಿಯಾದರೂ...."

"ಸರಿ-ಸರಿ. ಕುಡಿಯುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಯಾ ದೇಶವೇನು?" ಎಂದು ವೆಂಕಟೇಶ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ನಕ್ಕ. ಅವನ ಕೋಪವೆಲ್ಲ ಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು– "ರಜಾಕ ಮೊದಲು ಊಟಮಾಡು. ಆ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ಆನಂದದಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸನ ಬಳಿ ಬಂದ– "ಈ ನೌಕರಿಯವರನ್ನು ಸಂಬಾಳಿಸುವದೇ ಕಠಿಣವಾಗಿದೆ. ಈ

ಜೀವಣ್ಣ ಮೊದಮೊದಲು ಬಹಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಿದ್ದ. ಈಗ ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ನೋಡುವಷ್ಟು ನೋಡುವದು. ಆ ಮೇಲೆ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ದಬ್ಬುವುದು. ಈ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣೂ ಸಾಲುವದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಹೇಗೆ ನೋಡುವದು?" ಎಂದು ಎಲೆಗೆ ಸುಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿದ.

ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರಿಂದ– "ವ್ಯವಹಾರದ ಜವಾಬು ದಾರಿ ಮತ್ತೆ" ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ.

ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೆಷ್ಟು ಮಂದಿ? ಹುಡುಗರ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಾಳಿ ದಿರಬಹುದಲ್ಲ?" ಎಂದು ಮಾತಿನ ಓಘವನ್ನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಬದಲಾಯಿ ಸಿದ ವೆಂಕಟೇಶ.

"ನಾನು ಆ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ ವೆಂಕಟೇಶ."

"ಆ್ಞ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಬಿಡು. ಒಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಭೇಟ್ಟಿ ಯಾದಾಗ ಹೇಳಿದ್ದರು."

"ನನಗೆ ಆ ವೃತ್ತಿ ಒಗ್ಗಲಿಲ್ಲ ಗೆಳೆಯ"

"ಹಾಗಾದರೆ ಈಗೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ?" ವಿಶ್ವಾಸ ಸುಮ್ಮನೆ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟ– ಅಲ್ಲೋ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ ಈ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು...."

"ಈಗಲೂ ಕಾಲ ಮಿಂಚಿಲ್ಲ ವೆಂಕಟೇಶ."

"ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಒಗ್ಗುವಂತಹದಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ಮಾಡು."

"ನಾನು ಉಪವಾಸ ಸತ್ತು ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು...."

"ಆ್ಞ? ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಈಗ?"

"ಒಂದು ಗಂಡು ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು."

"ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಇವಳು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ದೈವಕ್ಕೆ ಒಂದೂ ಆಗಬಾರದೆ?

"ಈಗೇನು ನೀನು ಮುದುಕನಾದೆಯಾ?" ವೆಂಕಟೇಶ ಅಸಮಾ ಧಾನದಿಂದ ನಕ್ಕ.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ಮಾತನಾಡಿ

ದರು. ವಿಶ್ವಾಸ ತನ್ನ ಬಾಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡ. ವೆಂಕಟೇಶನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಮನಸ್ಸಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವನು ಯಾವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಏನನ್ನೊ ಗುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

೭

ಅ ದಿನ ಬೆಳಗು ಜಾವ ತಾರಾ ಒಂದು ಕನಸು ಕಂಡಳು. ತಳಿರು ತೋರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಸಭಾಗೃಹದ ಉನ್ನತವಾದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ವಿಶ್ವಾಸ ತನ್ನ ಸುಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಕವನ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಜನ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ತುಳಿತ ಅವಳೂ ಮೈಮರೆತಿದ್ದಾಳೆ. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆನಂದಾಶ್ರು ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ. ಅವನ ಹಾಡು ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತಾಗ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಬಂದು ಸೇವಂತಿಗೆಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಅವನ ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಆ ಹಾರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು– "ಈ ಮಾನ ನನಗೆ ಸಲ್ಲದು. ನನ್ನ ಸ್ಫೂರ್ತಿದೇವಿಯಾದ ನನ್ನ ಮಡದಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು" ಎಂದು ಅವಳೆಡೆಗೆ ಹಾರದೊಂದಿಗೆ ಸಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಯಾವನೋ ತಡೆದು ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಲೆತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ವಾಸ ಅದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೂವಿನ ಪಕಳೆಗಳೆಲ್ಲ ಹರಿದು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಗವನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಚೀರಿ– "ತಾರಾ, ಈ ಮಾಲೆ ತೆಗೆದುಕೋ" ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಪತಿಯ ಕೂಗನ್ನಾಲಿಸಿ ದಿಗ್ಗನೆದ್ದು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕೈಯೊಡ್ಡುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಮನುಷ್ಯ ಮಾಲೆ ಬಿಡದಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸುಂದರ ಯುವತಿಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಂದ ಮಾಲೆ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ತಾರಾನೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಆತ ಅವಳನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ನೋಡಿ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಫಳೀರನೆ ಬಿಗಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ದೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ.

"ಅಪ್ಪಯ್ಯ, ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು" ಎನ್ನುತ್ತಾ ತಾರಾ ಗಡಬಡಿಸಿ ಎಚ್ಚತ್ತಳು. ಅವಳ ಸರ್ವಾಂಗವೂ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಭಯಂಕರವಾದ ಸ್ವಪ್ನ ಅವಳೆದೆಯನ್ನು ಕಲುಕುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಾದರೂ

ವಿಶ್ವಾಸ ಬಾರದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಸಂಶಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಮೊಗ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ತುಳಸೀ ವೃಕ್ಷದ ಮುಂದೆ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಟ್ಟು, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಪತಿ ಬೇಗ ಬರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಕದಡಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದವು. ಅವರನ್ನು ಕಣ್ಣುತುಂಬಾ ನೋಡಿ ಸರಿದು ಬಿದ್ದ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೊಚ್ಚಿ ಹೊಸ್ತಿಲ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕಲು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲೋ ಸುತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಅವಳ ಕೈ ಹೊಸ್ತಿಲ ಸಾರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ರಂಗೋಲೆಯ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗ ತೀಡಿದಳೆಂಬ ಅರಿವೇ ಅವಳಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕನಸಿನ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಮೆಲುಕಾಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಂಗೋಲೆಯನ್ನು ತೀಡಿ ಮೇಲೇಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಿಸ್ಕೀಟು ಮಾರುವ ಮೋದಿನಸಾಬ ಅವಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ. ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯ ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತ ಸಾಗುವ ಆ ಸಂಚಾರಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಯನ್ನು ಅವಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವನ ಹಾಡಿಗೆ ಮನಸೋತ ಮಕ್ಕಳು ಬಿಸ್ಕೀಟು ಕೊಡಿಸೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳು ಏನಾದರೂ ನೆವ ಹೇಳಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಂದು ಮತ್ತೆ ಅವನೇ– "ಕುರುಕುರು ಬಿಸ್ಕೀಟಾ! ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಬಿಸ್ಕೀಟಾ! ಮೇಲುಗಾಡಿಗೆ ಬಂದೇನ್ರಿ! ತಾಜಾ ಬಿಸ್ಕೀಟ ತಂದೇನ್ರಿ ದುಡ್ಡಿಗೊಂದು ಕೊಡತೇನ್ರಿ! ಆಣೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಕೊಡತೇನ್ರಿ" ಎಂದು ಮನ ಪ್ರೋಲಿಸುವ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರಲು ಅವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಕಟವೇ ಆಯಿತು. ಅವಳ ಅಂಜಿಕೆ ತಪ್ಪಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಬನ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಿರಣ ಎಚ್ಚತ್ತು ಓಡುತ್ತ ಬಂದು– "ಅವ್ವಾ, ಬಿಸ್ಕೀಟು ಕೊಡಿಸು" ಎಂದ. ಉಷಾ ಕಣ್ಣು ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಓಡಿ ಬಂದು ಬಿಸ್ಕೀಟಿಗಾಗಿ ಕಾಡಹತ್ತಿದ್ದಳು.– ಸುಡುಗಾಡ ಬಿಸ್ಕೀಟು ತಿಂತಾರ್ರೇನೊ ಹುಚ್ಚಗೋಳ್ರ್ಯಾ. ಇಂದು ಸಂಜೆಗೆ ಅವರು ಬರತಾರ. ನಿಮಗೆ ಬಿಸ್ಕೀಟು ತರತಾರ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ತಿನ್ರಿ ಅತಿರ್ಲ್ಲೋ? ಎಂದು ಬುರುಡೆ ಉರುಳಿಸಿದ ಅವಳ

ಮನಸ್ಸು ಅಳುಕಿತು. ಹುಡುಗರು ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಸಾಬಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ಚಿಮಣೀ ಡಬ್ಬಿಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಗಾಜು ಕೂಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಅವನು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸ್ಕೀಟುಗಳ ಪೊಟ್ಟಣ ಮಾಡಿ ಒಳಗಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಂಥವೇ ಕೆಲವು ಪುಡಿಕೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದ. ಗರಿಗರಿಯಾದ ವಿಲಕ್ಷಣ ಟೋಪಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ದನಿ–ಬೆಣ್ಣೆಬಿಸ್ಕೀಟಾ! ಬಟಾರ ಬಿಸ್ಕಿಟಾ" ದೂರದೂರ ಸರಿಯಿತು. ಮಕ್ಕಳು ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಒಳಗೆ ಸರಿದವು. ತಾರಾನ ಕತ್ತು ತುಂಬಿ ಬಂತು. ಅವಳು ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೆಳೆಯುತ್ತ ಒಳಗೆ ಸರಿದಳು.

ಅವಳು ಇನ್ನೂ ಪಡಸಾಲೆಯನ್ನು ತಲುಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗೆ ಕಾಲು ಸದ್ದಾಯಿತು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡುವಾಗ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರ ಸವಾರಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಂದದ್ದು ಮೂರನೆಯ ಸಲ. ತಾರಾ ವಿನಯದಿಂದ– "ಅವರು ಇನ್ನೂ ಊರಿನಿಂದ ಬಂದಿಲ್ಲ ಯಜಮಾನರೆ" ಎಂದಳು"

"ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಅವರು ಊರಿನಿಂದ ಬರುವದೇ ಇಲ್ಲ."

"ಇಷ್ಟು ದಿನ ತಡೆದಿರುವಿರಿ. ಇನ್ನೊಂದು ನಾಲ್ಕು ದಿನ...."

"ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆರು ತಿಂಗಳಿಂದಲೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ನನ್ನ ಮೂರ್ಖತನವಾಗಿದೆ."

"ನಿಮ್ಮ ಬಾಡಿಗೆ ನಾವು ಮುಳುಗಿಸುವ ಅಧೈರ್ಯವೆ?"

"ಹಿಂದಿನ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ನಾನು ನೀರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ತಾರಾಬಾಯಿ. ನನಗೆ ಮುಂದಿನ ಬಾಡಿಗೆಯ ಚಿಂತೆ. ನನ್ನ ಮನೆ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಾಗ ಬಾರದಷ್ಟೆ?"

"ಅವರಿಲ್ಲದಾಗ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಹಣವೆಲ್ಲಿಂದ ತಂದು ಕೊಡಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಧಾನಿಸಿ."

"ನಿಧಾನಿಸಿ ನನಗೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಬೇಕಾದಾಗ ಚಕ್ಕಂದ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡಲು ನಿಮ್ಮ ಕೈ ಏಳುವದಿಲ್ಲ." ಈ ಮಾತಿನ ಮೊನೆ ತಾರಾನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಇರಿಯಿತು. ಅವಳ

ಕಣ್ಣು ಹನಿಗೂಡಿದವು. ಹೆಂಗಸಿನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ಕರಗಿದರೋ, ಇಲ್ಲವೇ ವಿಶ್ವಾಸ ಬಂದೊಡನೆ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ದಬ್ಬುವ ನಿರ್ಧಾರ ಮೂಡಿತೋ ಅಂತೂ ಅವರು ಬಿರಬಿರನೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ "ಶನಿವಾರ ಸಂತೆ! ಬಡವರಿಗೆ ಬಹು ಚಿಂತೆ" ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತ ದಾಸಯ್ಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ. ತಾರಾ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಿಟ್ಟು ತಂದು ನೀಡಿದಳು. ಅವನು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಸಂತೆಯ ಚಿಂತೆ ಅವಳನ್ನು ಬಾಧಿಸಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿಲ್ಲದೆ ಸಂತೆ ಮಾಡುವದು ಅವಳಿಗೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಯಿತು.

ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳು ಸರಿದವು. ವಿಶ್ವಾಸ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನೆರೆಮನೆಯ ರೈತನ ಹೆಂಡತಿ ನಿಂಗವ್ವನಿಂದ ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ ಕಡ ತಂದು ಚಿಲ್ಲರೆ ಸಾಲ ಮುಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಹೊಲಿಗೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸಂತೆಯ ಖರ್ಚನ್ನು ಬಾಯಿಗೂಡಿಸಿದವು.

ಮತ್ತೆ ಎರಡು ದಿನ ಸರಿದವು. ಗಂಡನ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ತಾರಾ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬೆದರಿದಳು. ಹೋಗುವಾಗಿನ ಅವನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನೆದ ಮೇಲಂತೂ ಅವಳ ಹೆದರಿಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಅವನು ಮನಬಂದತ್ತ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಅವಳು ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತಳಾದಳು. ಆ ಸ್ವಪ್ನ ಬೇರೆ ಅವಳನ್ನು ನೆರಳಿನಂತೆ ಕಾಡುತ್ತಲಿತ್ತು. ತಾನು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬಾರದಿತ್ತೆಂದು ಹಳಹಳಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅಚ್ಯುತರಾಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟ ಅವಳಿಗೆ ಊಟ ರುಚಿಸದಾಯಿತು. "ಅವರು ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನಾದರೂ ಬರೆಯಬಾರದಿತ್ತೆ? ಈ ನಿರ್ದಯತನದಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಸುಖ?" ಎಂದು ಆ ಪುಟ್ಟಿಗೆ ಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪವೂ ಮೂಡಿತು. "ಚಿಗಪ್ಪ ಮೋಟಾರ ತರತಾನ ಹೌದಲ್ಲೊ ಮತ್ತ?" ಎಂದು ಕಿರಣ ತಾರಾನ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಗೊಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟ.

"ನಿನಗೊಂದು ಮೋಟಾರಿನ ದಿಪ್ಪ ಒಡಿಡಿವೆ" ಎಂದು ತಾರಾ ಚಪಕ್ಕನೆ ಕಿರಣನಿಗೆ ಎರಡೇಟು ಕೊಟ್ಟಳು. ಎಂದೂ ಕೈ ಎತ್ತದ ತಾಯಿಯು,

ಹೊಡೆತದಿಂದ ಕಿರಣ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಿಂದ ಅಳತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಅಳು ಕೇಳಿ ಹೌಹಾರಿ ಉಷಾ ಅಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ತಾನೂ ಸ್ವರ ಕೂಡಿಸಿದಳು. ತಾರನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು. ಮಗನ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹರಿಹಾಯ್ದದ್ದು ತಪ್ಪೆಂದು ತೋರಿ ಅವನನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ– "ಹತ್ತಾ ಮಾಡಿದರ ಅಳತಾರೇನೊ ಹುಚ್ಚಪ್ಪ" ಎಂದು ಸಂತೈಸಿದಳು. ಕಿರಣ ತಾಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬಿಕ್ಕುತ್ತಲಿದ್ದ. ಅವಳು ದಿಙ್ಮೂಢಳಂತೆ ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕದಲದೆ ಅದೆಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಜೀವನ ಬಹಳ ಹೈರಾಣಾಗಿತ್ತೆಂದು ಮೊಗ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಂಜೆ ತಾರಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೇವರ ಮುಂದೆ ದೀವಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಪತಿಯ ಕ್ಷೇಮಚಿಂತನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ಅವನ ಬರುವಿಕೆಯ ಅನುಗ್ರಹ ದಯಪಾಲಿಸಲು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಳು. ಅವಳು ಕಣ್ಣು ತೆಗೆದಾಗ ಹಚ್ಚಿದ ದೀಪ ಶಾಂತವಾಗತೊಡಗಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಗಲು ಜೋರೆಂದು ಬೆವೆತಳು; ಗದಗುಟ್ಟಿ ನಡುಗಿದಳು. ಆದರೆ ದೀಪ ಶಾಂತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗಿತು. ತಾರಾ ದೇವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದಳು. ಅಂಗಾರವನ್ನು ತಾನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಮೈತುಂಬ ಸವರಿದಳು.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ದೀಪದ ವಿಚಾರ ಕಾಡುತ್ತಲಿತ್ತು. "ದೀಪ ಶಾಂತವಾಗುವಂತೆ ತೋರಿತೇಕೆ? ಮತ್ತೆ ಬೆಳಗಿತೇಕೆ? ಇದರಲ್ಲಿ ದೇವರು ನನಗೆ ಯಾವ ಸಂದೇಶ ನೀಡಿರಬಹುದು? ನನ್ನ ದೀಪ ಬೆಳಗಲಿ ತಾಯಿ. ನನ್ನವರು ಕೂಡಲೆ ಬರಲಿ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ" ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಲೆ ಮನೆ ತಲುಪಿದಳು. ಚಿಮಣಿ ಹಚ್ಚಲು ಕಡ್ಡಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆರೆದಳು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಿಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನೆರೆಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ತಂದಳು. ಅದನ್ನು ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲೂ ಮನಸ್ಸಾಗದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಳು. ದೀಪದ ಸುತ್ತಲೂ ಹಾರಿ ಬರುವ ಪಕ್ಕದ ಹುಳಗಳಿಗೆ ಹೆದರಿ ಉಷಾ ತಾಯಿ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಕಿರಣನಿಗೆ ತಂಗಿಯ ಭಯ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಅವನೊಂದು ಪಕ್ಕದ

ಹುಳವನ್ನು ತುದಿ ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು– "ನಿನಗೆ ಕಡಸ್ತೀನಿ" ಎನ್ನುತ್ತ ಕುಣಿದಾಡಿದ. ಉಷಾ ಅಣ್ಣನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಚೀರಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ತಾರಾನ ಮನಸ್ಸು ಈ ಮಕ್ಕಳ ಆಟ ನೋಡಿ ನಲಿಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಾಗಲೇ ಗಂಡನ ಸುತ್ತ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

"ತಾರಾ!" ಅವಳಿಗೆ ದನಿಯ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಸಮಾಧಿ ಭಂಗವಾಯಿತು. ಬಂದರು ಕಾಣಸ್ತದ ನೋಡು ಕಿರಣ" ಎಂದು ಅವಳು ಎಚ್ಚತ್ತು ನುಡಿದಳು. "ಚಿಗಪ್ಪ ಬಂದ. ಚಿಗಪ್ಪ ಬಂದ" ಎಂದು ಕಿರಣ ಕುಣಿದಾಡಿದ. ಅವನ ಕುಣಿದಾಟಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಳೆ ಏರಿದಂತೆ ತಂದೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮೋಟಾರು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಸರ್ರನೆ ಅದನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು– "ಮೋಟಾರ್ ಮೋಟಾರ್" ಎಂಮ ಪಡಸಾಲೆಯ ತುಂಬಾ ಓಡಾಡಿದ. ಅಣ್ಣನ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಉಷಾ ಕಂಗೆಡುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವಳಿಗೊಂದು 'ಸಿಲೋಲಾಯ್ಡು'ದ ಪುಟ್ಟ ಪಾಪನನ್ನು ಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಕುಣಿದಾಟ ಕಿರಣನ ಅಬ್ಬರವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿತು. ವಿಶ್ವಾಸನ ನಗು ಪಡಸಾಲೆಯನ್ನು ತುಂಬಿತು, ತಾರಾ ಆಗಲೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ದೇವರ ಮುಂದೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ, ಅರಿಷಿಣ ಕುಂಕುಮ ಏರಿಸಿ ಕುಂಕುಮದ ಬಟ್ಟನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದವು, ಮಕ್ಕಳ ಗಲಾಟೆಯನ್ನೂ ಪತಿಯ ನಗೆಯ ಕಡಕಡಾಟವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಅವಳು ಹೊರಬಂದಳು. "ನೋಡಿದೆಯಾ ಇವರ ಆಟವನ್ನು" ವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೊಗ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ. "ಮೋಟಾರು ಸಿಕ್ಕ ಮೇಲೆ ಇವನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವದೇ ಕಷ್ಟ. ನಿನ್ನ ಪಾಪಾ ಎಷ್ಟು ಛಂದದನ ಉಷಾ" ಎನ್ನುತ್ತ ತಾರಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುದ್ದಿಸಿದಳು.

ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗಲೂ ಕಿರಣನ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಮೋಟಾರು ನಿಂತಿತ್ತು. ಅವನು ಮಲಗುವಾಗಲೂ ಅದವನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಉಷಾ ತನ್ನ ಪಾಪನನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡೇ ನಿದ್ದೆ ಹೋದಳು. ತಾರಾ ಆ ಆಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿರಿಸಿದಳು. ಮಕ್ಕಳ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುವ ನಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳೆದೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ತುಂಬಿತು.

ಅವರಿಗೆ ಹೊದ್ದಿಸಿ ಅವಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ವಿಶ್ವಾಸ ಟ್ರಂಕನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕುತೂಹಲ ನಯನಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಅವನು ಟ್ರಂಕಿನೊಳಗಿನ ಒಂದೊಂದೇ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಹೊರದೆಗೆಯ ಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಅವಳಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತುಂಬಾ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನು ಹೇಗೆ ತಂದನೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಕುತೂಹಲವಾಯಿತು. ಉಷಾನಿಗಾಗಿ ತಂದ ಅರ್ಧ ಡಜನ್ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಲಂಗಗಳು, ಕಿರಣನಿಗಾಗಿ ತಂದ 'ಶ್ಯಾಮ್ಸನ್' ಕಂಪನಿಯ ಸಿದ್ಧ ವಸ್ತ್ರಗಳು, ಪ್ಯಾಂಟುಗಳು. ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಅಷ್ಟೇ ಬುಶ್‌ಕೋಟುಗಳು ಅವಳಲ್ಲಿ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯನ್ನೇ ಉಂಟು ಮಾಡಿದವು. ಅವಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳಸವಿಟ್ಟಂತೆ ಮೂರು ಸೀರೆ ಪೊಟ್ಟಣಗಳು ಹೊರಬಂದವು. ಎಲ್ಲವೂ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವಂತಹವು. ಜರದಂಚಿನಿಂದ ಮಿರುಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಜರದ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿಸಿದವು. ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಬಣ್ಣದ 'ಝುಂಪರು'ಗಳು ಮೋಹಕವಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಪುಲಕಿತಳಾದರೂ ಅವುಗಳು ಬಂದ ಇತಿಹಾಸದ ಪರಿಚಯವಾಗದ್ದರಿಂದ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ತಡೆಯಾಯಿತು. ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲಾಗುವ ಈ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅವನು ಮೊದಲೇ ಊಹಿಸಿದ್ದ ನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಸಂದೇಹವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಅವನು– "ತಾರಾ, ಇವೆಲ್ಲ ಮನೋರಮೆ ನನಗಿತ್ತ ಕಾಣಿಕೆಗಳು" ಎಂದ.

ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ತಾರಾಳ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಸೀರೆ ಜಾರಿ ಬಿತ್ತು. ಅವಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಸರು ಒಮ್ಮೆ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಆ ಹೆಸರಿನ ಬಗ್ಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರವೇ ಮೂಡಿತ್ತು. ಪತಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಅವಳು– "ಈ ಮನೋರಮೆಯೆಂದರೆ...."

"ನಿನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಅವಳೇ ಇವಳು. ಮನೋರಮೆ ಈಗ ನನ್ನ ಲಕ್ಷಾಧೀಶ ಗೆಳೆಯ ವೆಂಕಟೇಶನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ."

ಸಿರಿವಂತನ ಮಡದಿಯಾದ ಅವಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅವತಾರವೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಬಡವರನ್ನು ಅಣಕಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಎಲ್ಲಿಯದು?" ತಾರಾ ಕಟುವಾಗಿ ನುಡಿದಳು.

"ಇದರಲ್ಲಿ ಅಣಕದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ ತಾರಾ. ನೀನು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀ. ಅವಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೀನು ಕಾಣಬೇಕು" ಎಂದು ನಡೆದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿ– "ಇಂದು ನಾನು ನಿರ್ಗತಿಕನಲ್ಲ ವೆಂಕಟೇಶನ ನೌಕರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅವನ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ ನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲವು ದಿನ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನನಗೂ ತುಸು ಪಾಲು ಕೊಡುವ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನೂ ಒಬ್ಬಂಟಿಗ ನಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಗೆಳೆಯನ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಅವನಿಗೂ ಇತ್ತು. ದೈವ ಸಹಾಯದಿಂದ ನನಗೆ ಈ ಸಂಧಿ ದೊರೆತಿರುವಾಗ ನೀನು ಸಂತೋ ಷದಿಂದಿರಬೇಡವೆ? ಮನೋರಮೆ ಗಂಡನ ಮನ ಒಲಿಸಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ ತಾರಾ. ಅವಳ ಔದಾರ್ಯದಿಂದಲೇ ನಾವು ಬದುಕು ವಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಹೊರಟು ನಿಂತಾಗ ಈ ಅರಿವೆ ದಯಪಾಲಿಸಿ ಸ್ನೇಹದ ಕಾಣಿಕೆ ಇತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ವ್ಯಂಗ ವಿಲ್ಲ ತಾರಾ. ನಮ್ಮ ಬಡತನ ಹಿಂಗುವ ಕಾಲ ಬಂದಾಗ...."

"ಈ ನೌಕರಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಬರಲಾರದೆ?

"ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ನನ್ನ ರಕ್ತದಲ್ಲೇ ಕೂಡಿರುವಾಗ ಯಾವ ನೌಕ ರಿಯೂ ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದು ತಾರಾ,"

"ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರ ಯಾವ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.?"

"ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿಯುವುದು. ಅವನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ."

"ನಿಮ್ಮಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ...."

"ಒಮ್ಮೆ ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದು ಹೈರಾಣಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಂತಹ ಆಘಾತಗಳನ್ನೆದುರಿಸುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ ತಾರಾ."

ಅವನು ಮಾತು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿರುವಾಗ ಇಲ್ಲದ ಸಂಶಯ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದು ಅನುಚಿತವೆಂದು ಬಗೆದ ತಾರಾಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸುಖಕರವಾಗುವ ಸಮಾಚಾರ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಜೀವನ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತೆಂಬ ಖುಷಿಯು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಅವಳ

ಭಾಗಿಯಾದಳು.

"ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲವೆ—ನಮಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನಗಳು ಬರಬಹುದೆಂದು. ನನ್ನ ಮಾತೇ ನಿಜವಾಯಿತು."

"ಈ ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕೂಡ ನೀನೇ ಹೊಣೆಯಾಗಿರುವಿ ತಾರಾ."

"ಅದು ಹೇಗೆ ಮತ್ತೆ ನಾನು ಹೊಣೆ?"

"ನೀನು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ವೆಂಕಟೇಶನ ದರ್ಶನವಾಗದಿದ್ದರೆ ಈ ನೌಕರಿ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ."

"ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೊಣೆಯಾದಂತಾಯಿತೆ? ಈ ಹೊಸ ಜೀವನದ ಹೊಣೆ ಮನೋರಮೆಯದು."

"ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕೈವಾಡವಿದೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪಿದರೂ ಮೂಲ ಕಾರಣ ನೀನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಮರೆಯಲಾರೆ." ಗಂಡನ ವಿಶ್ವಾಸ ಪೂರ್ಣ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾರಾ ಪುಲಕಿತಳಾದಳು. ಅವಳ ಹರುಷ ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಹರಿಯಿತು. ಹೆಂಡತಿಯ ಈ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ವೇಳೆ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಮೊದಲು ಕಹಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಅವಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನೂ ಬೆದರಿದ್ದ. ಈಗ ಆ ಮೋಡ ಚೆದರಿ ಆಕಾಶ ತಿಳಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಉತ್ಸಾಹ ಭರಿತನಾಗಿ ಹೇಳಿದ—"ಮನೋರಮೆಯ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾವು ನೆನೆಯಬೇಕು ತಾರಾ. ನಮ್ಮ ಬಾಳಿಗವಳು ಕೈದೀಪವಾಗಿ ಬೆಳಗಿದಳು ನೋಡು."

"ಅಂತೂ ಅವಳು ನಿಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಳು" ತಾರಾನ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಾಟದ ನಗೆ ತೂಗಿತು.

"ನಿನ್ನ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ."

"ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಅಂದು ನೀವವಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದಿರಿ. ಇಂದವಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ."

"ಅಂದರೆ?"

"ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅವಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದಿರಿ. ಆ ಸೇಡನ್ನವಳು ತೀರಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಳಿದ ಬರೆ

ನಿಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ" ತಾರಾ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಕ್ಕಳು.

"ಓ, ಆ ಮಾತೋ? ಅದವಳ ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತಾರಾ. ಅವಕ್ಕೆ ಅವಳ ಔದಾರ್ಯವೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ವೆಂಕಟೇಶನ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಸಾಧ್ವಿಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಾಳೆ ಅವಳು."

"ಅವಳ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದ ನಿಮ್ಮ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಅಷ್ಟೆ."

ವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಂಡತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸರಿದು ಬಂದು ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೆಲ್ಲನೆ ತಟ್ಟುತ್ತ "ನಾನು ಹಿಡಿದ ಕೈ ಬಹಳ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡ. ಗಂಡನ ಭಾವಪೂರ್ಣ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ತಾರಾನ ಕೈ ಆಡಿತು. ಹೆಂಡತಿಯ ಹನಿದುಂಬಿದ ಮುಖವನ್ನು ಅವನ ಕಣ್ಣು ಕಂಡಿತು. ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳ ಭ್ರಮರ ರೆಪ್ಪೆ ಬಡಿದು ಗರಿಗೆದರಿ ನಿಂತಿತು. ಮಂದಾರ ಪುಷ್ಪದ ಜೇನುಹನಿ ಚೆಲ್ಲು ವರಿಯಿತು.

ಆ ರಾತ್ರಿ ಪತಿ–ಪತ್ನಿಯರು ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಹೊಸ ಜೀವನದ ಯೋಜನೆಗಳೇ ಅವು. ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ತಾರಾ– "ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಾಲ ಬಂದದ್ದು ದೇವ ಕೃಪೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಹೊಸ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಸ್ಫುರಣವು ನವೋನವವಾಗಿ ಹೊರಬೀಳುವದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಧನ್ಯಳಾಗಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಕೀರ್ತಿ ದಿಗಂತವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು" ಎಂದಾಗ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೇಲು ದನಿ ಯಲ್ಲಿ "ಮೊದಲು ಜೀವ ಬದುಕಲಿ ತಾರಾ. ಕಾವ್ಯ ಸ್ಫುರಣವು ತನ್ನ ತಾನೇ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ."

ತಾರಾ ಆ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವಂತೆ– "ಕಾವ್ಯ ಸ್ಫುರಣವಿಲ್ಲದ ಜೀವಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬೆಲೆಯಿದೆ? ನಿಮ್ಮ ಜೀವನವೇ ಕಾವ್ಯವಾಗಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

"ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿದೇವಿ ನೀನೇ ನನ್ನ ಸುತ್ತು ಬಳಸಿ ನಿಂತಿ ರುವಾಗ ನನ್ನ ಸೆಲೆ ಎಂದೂ ಬತ್ತಲಾರದು ತಾರಾ" ಎಂದು ಅವನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅವಳ ಕುರುಳು ನೇವರಿಸುತ್ತಿರಲು ತಾರಾ ಸುಲಜ್ಜಿತ ಳಾಗಿ ಮೃದುವಾಗಿ ನಕ್ಕಳು.

೮

ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಹಾಲಹಳ್ಳಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ವೆಂಕಟೇಶ ದೀರ್ಘವಾದ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿಯೇ ಆ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವನ ವ್ಯವಹಾರದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಅನಧಿಕೃತ ಕಾಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕಳ್ಳ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರುವುದು, ಕುಶಂತ್ರದಿಂದ ಸಕ್ಕರೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಧಾರಣೆಗೆ ಅದನ್ನು ತಳ್ಳುವದು, ವಿದೇಶೀಯ ಸೆರೆಯನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಡುಕರಿಗೆ ಪೂರೈಸುವದು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಕುಡುಕರಿಗೆ ಭಟ್ಟಿಯ ಸರಾಯಿ ಒದಗಿಸುವದು, ನಯವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಯಾರದೊ, ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾಗಿ ಮಾರುವದು–ಹೀಗೆ ಕಳ್ಳಪೇಟೆಯ ಅನಧಿಕೃತ ವ್ಯವಹಾರಗಳೇ ಅವನನ್ನು ವೈಭವ ಶಿಖರಕ್ಕೇರಿಸಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹಣ ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಧನಪಿಶಾಚಿಯೇ ಹಿಡಿಯಿತು. ಈ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಗಿಸುವ ಕುಶಲತೆ ಅವನಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟಿತ್ತು, ಅದರೂ ಅವನಿಗೆ ಕೆಲವರ ಸಹಾಯವಾದರೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜೀವಣ್ಣ, ರಜಾಕರನ್ನು ಅವನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಮೊದಮೊದಲು ಜೀವಣ್ಣ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿಯೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಆದರೆ ದಿನಕಳೆದಂತೆ ಅವನು ವೆಂಕಟೇಶನ ಹಣದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಗುಪ್ತ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಗಿಸಿ ಅವನ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಹತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಬಿಡಲೂ ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ ಯೋಗ್ಯ ಉಪಾಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವೆಂಕಟೇಶ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದ. ಈ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಬಿಡುವೇ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನಿಡಲು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮೇಧಾವಿಯ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಅವನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಇನಕಮ್ ಟ್ಯಾಕ್ಸ ತಪ್ಪುವ ಸುಳ್ಳು ಲೆಕ್ಕ ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕಿದ್ದವು.

ವಿಶ್ವಾಸನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತೆಯನ್ನು ಅವನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿದಿದ್ದ. ಅವನ ಬಡತನದ ಅರಿವಾದಾಗ ಅವನಿಗೊಂದು ಹಂಚಿಕೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಹಾಲಳ್ಳಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು. ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಇದು ಕೇವಲ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ತಾನು ತೋರುವ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಸೋಗು ಹಾಕಿ ಅವನ ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲಾಭ ಪಡೆದು ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಂಪನಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಮನವಲ್ಲಿಯೇ ಹಂಚಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ರಾತ್ರಿ ಏಕಾಂತ ದಲ್ಲಿ ಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮನೋರಮೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆರವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಒದಗಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅವನ ಸಹಾಯ ತನಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ತೊರಗೊಡದೆ ಕೇವಲ ಅವಳ ಮಾತಿ ಗಾಗಿಯೇ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅವನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವೆಂಕಟೇಶ ಒಪ್ಪಿದ.

ಮನೋರಮೆ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಪ್ರಬಲವಾದ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಹಿಡಿತ ತಪ್ಪಿ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಗಂಡನ ಬಾಳನ್ನು ಜಗ್ಗಿ ಹಿಡಿಯಲು ಅವಳಿಗೆ ಒಬ್ಬರ ನೆರವಿನ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಸನಲ್ಲಿ ಆ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಅವಳಿಗೆ ಅವನ ಬರುವಿಕೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ನೋಡುವ ರೀತಿಗೂ ಧನ ಪಿಶಾಚಿ ಬಡಿದ ಬಳಿಕ ನೋಡುವ ರೀತಿಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಅವಳ ಬಾಳು ದಿನದಿನವೂ ನೀರಸವಾಗಿ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ಈ ನರಕದ ಬಾಳು ಹೇಯವಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾ ಟಾದರೆ ತನ್ನ ಬಾಳಿಗೊಂದು ಅರ್ಥವೆಂದೇ ಬಗೆದಳು. ಆವನ ಆಚ ರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಸಾರೆ ಅವಳು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಉಪಯೋಗವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ನಡೆದು ಹೋದ ಘಟನೆ ಯಿಂದಂತೂ ಅವಳು ಅವನ ಉಸಾಬರಿಯನ್ನೇ ಬಿಡುವಂತಾಯಿತು. ಹಣದ ಹೊಳೆಯಲ್ಲೀಜತೊಡಗಿದ್ದ ಅವನಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟಪ್ರವರ್ತಿಗಳು ಬೆಳದು ಬಂದವು. ಕುಡುಕತನ, ಸುಂದರ ವೇಶ್ಯೆಯರ ಸಹವಾಸ ಅವಳ ಕಿವಿ ತಲುಪಿದವು. ಆ ವಿಷಯುವನ್ನು ಪತಿಯೆದುರು ಪ್ರಾಸ್ತಾಪಿಸಲು– ”ಇದು ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯವಲ್ಲವೆಂದು ದಬಾಯಿಸಿದ್ದ. ದಿನ

ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವನು ಅನೀತಿಗಳ ಮಡುವಿನಲ್ಲೇ ಈಜಾಡಿದ ಒಮ್ಮೆ ನಾಲ್ಕೆಂಟು ಗೆಳೆಯರನ್ನೂ, ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ, ಕರೆದ ಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಔತಣವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದ. ಮನೋರಮೆ ಇದೊಂದನ್ನೂ ಅರಿಯಳು. ಅಡಿಗೆಯೆಲ್ಲವೂ 'ಜಿನ್ನಾ ಹೋಟೆಲಿ'ನಿಂದ ಬರುವ ಏರ್ಪಾ ಡಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಅವಳಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಬರೆ ಎಳೆದಂತಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿದಳು ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಹರಟ ತೊಡಗಿದ್ದನ್ನು ಅವಳು ಸಹಿಸದಾದಳು. ಅವರನ್ನು ದಬ್ಬಿಯೇ ಬಿಡ ಬೇಕೆಂದು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳು ನೋಡಿದ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಎದೆ ಧಸ್ಸೆಂದಿತು. ಅವಳಪತಿ ಹರೆಯದ ವೇಶ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಅವಳೂ ಮತ್ತವಾಗಿ ಕುಡಿದು ಅವನ ಮುಂಗುರುಳನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಮನೋರಮೆಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಸಿಟ್ಟನಿಂದ ಕಂಪಿಸುತ್ತ ಘರ್ಜಿಸಿದಳು. ಇದು ಮನೆಯೋ, ಧರ್ಮಶಾಲೆಯೊ? ನಮ್ಮ ಮನೆ ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಯಾಗಬೇಕೆ? ಕುಡುಕರ ಗಂಡಗವಾಗ ಬೇಕೆ? ಹುಂ-ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಗೆ ನಡೆಯಿರಿ. ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ...."

ವೆಂಕಟೇಶ ಅವಳಿಗೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಲು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಅವನ ಕೈ ವೇಶ್ಯೆಯ ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ತಾಕಿದ್ದನ್ನು ಮನೋರಮೆ ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಬಿರ್ರನೆ ಬಂದು "ಏ ಹೇಸಿಮುಂಡೆ....ಇದೇನು? ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ?" ಎಂದು ಅವಳನ್ನೆಳೆದು ಹೊರಗೆ ದಬ್ಬಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಆವೇಶ ಬಂದಂತಿತ್ತು. ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಅಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಈ ದುರ್ಗಾವತಾರದ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ನಿಶೆಯಿಳಿಯಿತೇನೊ-ಅವರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟರು. ಅವರು ಹೋದೊಡನೆ ವೆಂಕಟೇಶ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಒಳಗೆ ನಡೆದಾಗ ಅವಳು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು.- "ನಾಲ್ಕು ಜನರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆದು ಈಗ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಅಳುತ್ತ ಬಿದ್ದೆಯಾ?" ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಒದೆದ. ಅವಳ ಜೀವಮಾ ನದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅವಳನ್ನೀರೀತಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪೆಟ್ಟು ಅವಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೀರು ಧಾರಾಕಾರ

ವಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಅವಳು ನಡುಗುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ- "ಬೀದಿಯ ಬಸವಿಯರನ್ನು ಕರೆದು ತಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಹೆಂಡದಂಗಡಿ ಮಾಡುವದು ಮರ್ಯಾದೆವಂತರ ಲಕ್ಷಣವೆ?"

"ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೇಕಾದದ್ದು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ನೀನು ಯಾರು?"

"ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅವರು ಕಾಲಿಡಲಿ. ನಾ ಯಾರೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ."

"ಯಾರ ಮುಂದೆ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಿಯೆ?" ಎಂದು ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗೊಂದು ಛಳೀರನೇ ಕೊಟ್ಟು ಅವನು ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಹೊರಗೆ ನಡೆದ.

ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದು ಹೋದಮೇಲೆ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಇಂತಹ ಅನಾಚಾರವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವನ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಪ್ರವರ್ತಿ ಹೊರಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿರಾಸೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಸೂಳೆಯರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಮಲಿನಗೊಂಡ ಪತಿಯು ಮೈ ಮುಟ್ಟುವದೂ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಸಿಕೆ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಅವಳ ಬಾಳು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತೋ ಅಷ್ಟೆ. ವೆಂಕಟೇಶನಿಗೂ ಮನೆಯ ಸುಖ ಮಾಯವಾದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಅವನು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅವನು ಮನೆಗೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಈ ವರ್ತನೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿ, ಬಾಳು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಅವಳಿಗೂ ಸ್ನೇಹದ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನರ ನೆರವಿನ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಅವಳು ಪೂರಾ ಬಲ್ಲವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವನ ಸ್ನೇಹದಿಂದಲಾದರೂ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಾತಾವರಣ ಹುಟ್ಟಬಹುದೆಂದು ಅವಳು ಅವನ ಸಾನಿಧ್ಯ ಬಯಸಿದಳು. ಅವನ ಪತ್ನಿ, ಮಕ್ಕಳ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗ ಬಾಳು ಅಳಿದು ಹೋಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜೀವ ಬರಬಹುದೆಂದು ಬಯಸಿದಳು. ಆ ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಗಾದರೂ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬಹುದೆಂದು ಬಗೆದಳು. ಅಂಕುಡೊಂಕಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಬಾಳು ಅವನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಸರಳ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ

ಬರಬಹುದೆಂದು ಕನಸು ಕಂಡಳು.

ಹೀಗೆ ದಿವ್ಯ ಸ್ನೇಹಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ತಾರಾ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳ ಹಿಗ್ಗು ಹಿಡಿಸದಾಯಿತು. ಉಷಾ ಕಿರಣರು ಮನೆತುಂಬ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಅವಳು ಮೈಮರೆತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಮಾತ್ರ. ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಅವಳಿಗೆ ಅರಿಯದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು. ಬಂದ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ, 'ಮನೂಮಾವಿ' ಕಿರಣನ ತಾಯಿಯಾದಳು; ಅವನೊಡನೆ ಆಡುವದು, ಅಕ್ಕರೆಯ ಮಳೆಗರೆಯುವದೇ ಅವಳಿಗೊಂದು ಕೆಲಸವಾಯಿತು.

ಹೊಸ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲು ತಾರಾನಿಗೆ ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು. ಹಿಂದೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ಸಣ್ಣಾಗಿದ್ದ ಅವಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆಯಾಳು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ನೀರಿನವರು ನೀರು ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಡಿಸುವವರು, ಕಸಮುಸುರೆ ಎತ್ತುವವರು ಬೇರೆಯೇ. ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬೆಳ್ಳಗಿನ ಮೇಲ್ಹಾಸುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಗಾದೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನವಳು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದರೆ ಮನೋರಮೆ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ ಅಡ್ಡಬಂದು– ಆಳುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಳ ಕೊಡುವುದು ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ?" ಎನ್ನುವಳು. "ನಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡದಷ್ಟು ಹೇಡಿಯೇ ಮನೋರಮಾ?" ಎಂದು ನಗುತ್ತಲೇ ಅನ್ನುವಾಗ– "ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಿಯಂತೆ ಸುಮ್ಮನಿರು" ಎಂದು ಮನೋರಮೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

ದಿನಗಳುರುಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮನೋರಮೆಯ ಔದಾರ್ಯ, ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತಾರಾ ಮೆಚ್ಚಿದಳು. ಆ ದಿನ ಪತಿಯೆದುರು ತೋರಿದ ಕಹಿ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅವಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು. ಅವಳಂಥ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಾವಿರಕೊಬ್ಬರೆಂದು ನಂಬಿದಳು. ಈ ಹೊಸ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮೈ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನೆಗೆದಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ಸುಖವೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು; ತೃಪ್ತಿಯೆನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕಾಣದ

ಮಕ್ಕಳು ಕೆನೆಕೆನೆ ಮೊಸರನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಕಚ್ಚಿ ತಿನ್ನುವದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಭರಿತಳಾದಳು. ಉತ್ಸಾಹದುಂಬಿದ ಕಿರಣ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪದ ಕೊಂಡಿಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಸಲ 'ಚಟ್‌ಪಟ್' ಮಾಡಿ ಮನೋರಮೆಯೊಂದಿಗೆ ನಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಜೀವನದ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೊದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಅವಳನ್ನು ತಾರಾ ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ವಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸುಖ, ಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದ ತಾರಾನ ದೇಹ, ಮನಸ್ಸು ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ಅವಳ ಈ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ಕಂಡು ಮನೋರಮೆಗೆ ತುಂಬಾ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಸ್ನೇಹದೊಂದಿಗೆ ಎರಡು ಜೀವಗಳೂ ಬೆರೆತುಕೊಂಡವು. ಮನೋರಮೆ ತಾರನ ಬಾಯಲ್ಲಿ "ಮನ್ನಕ್ಕ"ಳಾದಳು ತಾರಾ ಮನೋರಮೆಯ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ 'ತಾರಕ್ಕ'ನಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಳು.

ತನ್ನವ್ಯವಹಾರದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ವೆಂಕಟೇಶ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬಂದ. ಆ ಸುತ್ತಾಟದಿಂದ ಆಯಾಸವಾಗಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೆ ಆ ವ್ಯವಹಾರ ಅವನಲ್ಲಿ ದುಗುಡವನ್ನು ತಂದಿತ್ತೊ ತಿಳಿಯದು. ಅವನ ಮುಖ ತುಸು ಸಪ್ಪಗಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದಾವುದೋ ವಿಚಾರ ಮಂಥನ ನಡೆದದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ತಾರಾ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದರೂ ಅಷ್ಟು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ತನ್ನ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಪತಿಯ ಆನಂದವನ್ನೇ ಗುರುತಿಸಿದಳು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಈ ಹೊಸ ಜೀವನ ಹರುಷವನ್ನೇ ತಂದಿತ್ತು.

ವೆಂಕಟೇಶನ ರಸಿಕತೆ ಈ ದಿನ ಹೊನಲಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಅವನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ– ಈ ದಿನ ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಸಿನೇಮಾ ನೋಡಲು ಹೋಗೋಣವೆ ಮನು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಈಚೆಗೆ ಇಂತಹ ಸೂಚನೆಗಳೆಂದೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಶುಭ ಸೂಚಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವಳು– "ಆಗಲಿ ಅದಕ್ಕೇನು ? ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗೋಣ" ಎಂದಳು.

"ಸಂಜೆ ಜೀವಣ್ಣನಿಗೆ ಬರಲು ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಕರ್ತವ್ಯದ ನೆನಪಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೇಳಿದ.

"ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ ಬಿಡು. ನಮಗೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬೇಡವೆ?

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೋಣ. ತಾರಾಬಾಯಿ ಪಟ್ಟಣ ನೋಡಲಿ. ಯಾಕೆ ಮನು?" ವೆಂಕಟೇಶ ತಾರಾನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕೇಳಿದ. "ನನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿದೆ." ಮನೋರಮೆ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನುಡಿದಳು.

"ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಬಹುದೇನೊ ವಿಶ್ವಾಸ?" ವೆಂಕಟೇಶನ ಈ ಮಾತು ಮನೋರಮೆಯಲ್ಲಿ ನವಿರನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಇಂತಹ ರಸ ಹನಿಗಳಿಗಾಗಿ ಅವಳ ಜೀವ ಕಾತರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ಮಂದ ವಾಗಿ ನಗುತ್ತ ತಾರಾನೆಡೆಗೆ ನೋಡಲು ಅವಳೂ ವೆಂಕಟೇಶನ ಮಾತು ಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಂದಸ್ಮಿತಳಾದಂತೆ ತೋರಿತು.

ಸಂಜೆ ಕಾರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದಿತು. ರೇಶಿಮೆಯ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿದ ಸುರಸುಂದರಿಯಂತೆ ಹೆಂಗಸರಿಬ್ಬರೂ ಹೊರಬಂದರು. ಕಿರಣ ಮರಿ ಸಾಹೇಬನಾಗಿ ಮನೂಮಾಮಿಯ ಕೈಹಿಡಿದ. ಉಷಾ ಬಣ್ಣದ ಲಂಗ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಾರಾನ ಬಗಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ವಿಶ್ವಾಸ ಪತ್ನಿ, ಮಕ್ಕಳ ಸಂತೋಷದ ನಗೆ ಕಂಡು ತನ್ನ ಬಾಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದು ಕೊಂಡ. ಅವನಲ್ಲೀಗ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು ಅವರು ಹೊರಡುವ ವೇಳೆಗೆ ಜೀವಣ್ಣ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಮನೋರಮೆ—" ನಿನ್ನ ಹಣೆಬರಹವೇ ಹೀಗೆ. ನಾವು ಹೊರಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ" ಎಂದು ಕಟ್ಟಿಗೆ ಮುರಿದಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಜೀವಣ್ಣನಿಗೆ ಅವಳ ಮಾತು ಅರ್ಥ ವಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವನು ತೀರ ವಿನಯದಿಂದ—" ನೀವು ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿರಿ ತಾಯಿ. ನಾನು ರಾತ್ರಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕೇನು ? " ಎನ್ನುತ್ತ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹತ್ತು ನೋಟುಗಳನ್ನು ವೆಂಕಟೇಶನ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು— " ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟದ್ದಾರೆ. ನಾಳೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾರಂತೆ " ಎಂದ. ವೆಂಕಟೇಶ ಆ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು—" ಚಿಲ್ಲರೆ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಈ ಹಣ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇರಲಿ ಮನೂ " ಎಂದು ನಿರ್ಲಕ್ಷದಿಂದ ಆ ನೋಟುಗಳನ್ನು ಪತ್ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ಚಿಲ್ಲರೆ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಅವನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಊಹಿಸಿ

ತಾರಾ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಳಾದಳು. ಇಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಎಂದೂ ಕೊಡದವರು ಇಂದು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೂ ಇದೂ ಒಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಮಾರ್ಪಾಟಿನ ಶುಭ ಸೂಚನೆ ಯೆಂದು ಬಗೆದು ಅವಳು ಹಣವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಚೀಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು.

ಜೀವಣ್ಣ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಮನೋರಮೆ—"ಜೀವಣ್ಣ, ಇವರು ವಿಶ್ವಾಸ ರಾಯರ ಮನೆಯವರು" ಎಂದು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು. "ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಬಹಳ ಸಂತೋಷ" ಎಂದು ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಅವನೊಂದು ಸಲ ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ತಾರಾನನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವನ ನೋಟವನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸ ಕಂಡುಹಿಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಾರು ಹೊರಡು ವಾಗ ಜೀವಣ್ಣ ಏನೋ ಅರ್ಥವಾದವನಂತೆ ಗೋಣು ಹಾಕಿದುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸನಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ಮೂಡಿತು— "ನೀನು ರಾತ್ರಿ ಬರುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ಜೀವಣ್ಣ. ನಾಳೆ ಎಲ್ಲ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಕಾರು ಸಾಗಿಸಿದ.

ತಾರಾ ಸಿನೇಮಾ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಿಸಿದಳು. ಮಕ್ಕಳಿಗೊಂದು ಹೊಸ ಅನುಭವವೇ ಆದದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಕುಣಿದಾಡಿದರು. ವೆಂಕಟೇಶನ ರಸಿಕತೆ ಕವಲು ಕವಲಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಮನೋರಮೆಗೆ ಗಂಡನ ಈ ಉತ್ಸಾಹ ಹೊಸ ಜೀವನವನ್ನೇ ತಂದಿತು. ಅವಳು ನಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಾದಳು. ಈ ಉತ್ಸಾಹಭರಿತ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರುತ್ಸಾಹಿಯಾದವನು ವಿಶ್ವಾಸನೊಬ್ಬನೇ. ಅವನಿಗೆ ತಾನು ನೋಡಿದ ಚಿತ್ರ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾರು ಬಿಡುವಾಗ ಗೋಣು ಹಾಕಿ ನಕ್ಕ ಜೀವಣ್ಣನ ಚಿತ್ರವೇ ಅವನ ಮುಖದೆದುರು ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. "ಜೀವಣ್ಣ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಾದರೂ ಏನು? ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ನಕ್ಕ?" ಎಂದು ಅವನು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಕೊನೆಗೆ ಅವನು ಹಾಗೆ ನಕ್ಕದ್ದು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ಮುಗುಡವನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದ.

೯

ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತೀರಾ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾರಾ ಸಂಸಾರ ಹೂಡುವ ದಿನ ಬಂದಾಗ ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಕಲಕಾಡಿತು. ಮನೋರಮೆಯ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಹೊಸ ಜೀವನದ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದಳು.— ಮನ್ನಕ್ಕ, ನನ್ನ ಬಾಳಿಗೊಂದು ನೆಲೆಯನ್ನು ತಂದ ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ತೀರಿಸಬೇಕು ಹೇಳು. ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ ಭಾಗ್ಯ ದೇವತೆ ನೀನು " ಹೊಸ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವ ದಿನ ತಾರಾ ಹನಿದುಂಬಿ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಆ ಮಾತು ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿತ್ತು.

" ಇದರಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡಿರುವುದಾದರೂ ಏನು ದೊಡ್ಡದು ತಾರಾ ಬಾಯಿ ! ವಿಶ್ವಾಸ ದುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಉಪಕಾರದ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ." ವೆಂಕಟೇಶ ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ. " ಈ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾನು ಮರೆಯುವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ನೀವು " ಎಂದು ತಾರಾ ಅವನನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸಿದಳು.

ತಾರಾನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಮಾರ್ಪಾಡು ತಲೆದೋರಿತು. ಹೊಸ ಬಾಳಿನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಸುಖ ಜೀವನವನ್ನೇ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ ಅವಳೀಗ ದಿನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಮನೆಯನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳ ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ, ಸ್ವಂತ ಸಿಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೊಸ ಜೀವನ ಅವಳಿಗೊಂದು ರೀತಿಯ ಉನ್ಮಾದವನ್ನೇ ತಂದಿತ್ತು

ತನ್ನ ಪತ್ನಿ-ಮಕ್ಕಳು ಸುಖವಾಗಿ ನಲಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಹಾಯಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ತನ್ನ ಸೂತ್ರವೇ ನಿಜವೆನ್ನಿಸಿತು. ಹಿಂದಿನ, ಇಂದಿನ ಬಾಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಎಂತಹ ಅಂತರ!

ಇಂದಿನ ಸುಖ ಜೀವನದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವೇ ಮೂಡಿತು. ಕಾವ್ಯವು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಬೇಕಾದಾಗ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಜೀವನದ ಸುಖವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಡೆಗಣಿಸಿದರೆ ಅದು ತಿರುಗಿ ಸಿಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಈ ಜೀವನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕು. ಕಾವ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಜೀವನದ ಉದ್ಧಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಪಡೆದರೆ ಕಾವ್ಯವೇನು ಆಕಾಶ ಕುಸುಮವಲ್ಲವೆಂದು ವಿಚಾರಿಸುವನು. "ಆದರೆ....ಈಚೆಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಬಿಡಿ ಕವನವೂ ಬಂದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ನಾನು ಅನೇಕಸಲ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ? ಕಾವ್ಯದೇವಿ ನನ್ನಿಂದ ಸಿಡಿದು ಹೋದಳೆ? ನಾನು ಅಷ್ಟು ದರಿದ್ರನಾದಾಗ ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ ತೇಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಭಾವಗಳು ಇಂದೇಕೆ ಮರೆಯಾಗಿವೆ? ಕಾವ್ಯದೇವಿ ದರಿದ್ರರ ಕೈವಾರಿಯೇ? ನನಗೆ ಇಂದು ಯಾವುದು ಮುಖ್ಯ? ಕಾವ್ಯವೆ–ಜೀವನವೆ?...." ವಿಶ್ವಾಸ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಾಡತೊಡಗಿದ. ಅವನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಹರಕು ಸೀರೆಯುಟ್ಟ ಅಂದಿನ ತಾರಾ, ರೇಶಿಮೆಯ ಸೀರೆಯುಟ್ಟ ಇಂದಿನ ತಾರಾ—ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಳು. "ಅದೇ ಅದೇ....ಜೀವನವೇ ಅಲ್ಲ....ಕಾವ್ಯ....ಕಾವ್ಯವೇ ಜೀವನವಲ್ಲ....ಆದರೆ...." ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಬಾರಿಸಿತು. ಹೊರಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದಿತ್ತು. ಯಾರೊ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ ಸದ್ದಾಯಿತು.—"ಯಾರು ರಜಾಕ್" ಎಂದು ಅವನು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ.

"ಮೂರು ಡಜನ್ ತಂದಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ರಜಾಕ ಒಂದು ಭಾರವಾದ ಟ್ರಂಕನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದ. ಕೂಡಲೇ ಚಿಲಕ ಹಾಕಿ ಆ ಟ್ರಂಕನ್ನು ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಕಾಣದಂತಿರುವ ನೆಲಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬಂದ. ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಟ್ರಕ್ಕು ಬಂದ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಭವ್ಯವಾದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಯ ಚೀಲ ಇಳಿಸಿ ಬಂದ. ವೆಂಕಟೇಶನ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲ ಇರುಳಿಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯು ದೈನಂದಿನವಾಗಿತ್ತು. ಈಚೆಗೆ ಉಗ್ರಾಣದ ಹೊಸ ನಿರ್ಮಾಣ ವಿಶ್ವಾಸನ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಆಗಿತ್ತು. ಆ ಹೊಣೆಗಾರಿ

ಕೆಯನ್ನವನು ತುಂಬಾ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಆ ದಿನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭದ್ರವಾಗಿರಿಸಿ ಬಂದ ವಿಶ್ವಾಸ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಯಾರು ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ತಲುಪಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಹೊರಗೆ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಅವನು ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಾಗ ವೆಂಕಟೇಶನ ಮೂರ್ತಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗಾಗಿದ್ದುವು. ಬಾಯಿಯಿಂದ ವಾಸನೆ ಉಗ್ರವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಸ ಅವನನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೇರವಾಗಿ ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರ. ಅವನು ಕತ್ತರಿಸುತ್ತ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಖುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದ.—"ಆ ಜೀವಣ್ಣನ ಗಂಟಲು ಹಿಚಕಬೇಕು. ಬದಮಾಷ್. ಅಕ್ಕಿಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಐದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಗಿಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾನೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ಅವನು ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನೆತ್ತಿದ.

"ಆ ಸಂಶಯ ನನಗೂ ಬಂದಿದೆ ವೆಂಕಟೇಶ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ದುಡುಕುವುದು ತರವಲ್ಲವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತೇ ಹೀಗೆ. ಅವನ ವೈರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವದು ಕೂಡಲೇ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ" ವಿಶ್ವಾಸ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ನುಡಿದ

"ಒದ್ದುಬಿಡು ಬದಮಾಷನನ್ನು. ಅವನನ್ನು ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

"ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡೋಣವಂತೆ ಬಿಡು."

ವೆಂಕಟೇಶ ಡುರುಕಿ ಹಾಕಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ— "ತಾರಾಬಾಯಿ ಮಲಗಿರುವರೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

"ರಾತ್ರಿ ಎರಡು ಗಂಟೆಯಾಗಿವೆ ಮಾರಾಯ. ಹೆಂಗಸರು ಎಚ್ಚರಾಗಿರುವದು ಸಾಧ್ಯವೆ?" ವಿಶ್ವಾಸ ಗಡಬಡಿಸಿ ಹೇಳಿದ.

"ಸ್ವಲ್ಪ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಚಹ ಮಾಡಿಸಬಾರದೆ?" ವಿಶ್ವಾಸ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾರಾ 'ಟ್ರೇ'ದಲ್ಲಿ ಚಹ ತುಂಬಿದ ಕಿಟ್ಲಿಯನ್ನೂ ಎರಡು ತೆರವಾದ ದೊಡ್ಡ ಕಪ್ಪಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಬಂದಳು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ನಗೆ ಅವಳ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿತ್ತು. ಆದೇ ತಾನೆ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದುದರಿಂದ ಮುಂಗುರುಳುಗಳು ಕಪೋಲಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ತಾರಾನನ್ನು ನೋಡಿ ವೆಂಕಟೇಶ ನಗುತ್ತ— "ನಿಮಗೆ ತ್ರಾಸವಾಯಿತು ತಾರಾಬಾಯಿ" ಎಂದು ಬಾಯಿತೆರೆದ. ಉಗ್ರವಾದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮೂಸಿದ ತಾರಾ ಬೆದರಿದಳು. ಶಂಕಿತಳಾಗಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನ ಕೆಂಪಡರಿದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಒಳಗೆ ನಡೆದಳು.

"ತಾರಾಬಾಯಿ ಬಹಳ ಸುಧಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ ನೋಡು ವಿಶ್ವಾಸ. ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ" ಕೈ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಚಹ ಸುರಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ವೆಂಕಟೇಶ ತೊದಲತೊಡಗಿದ. ಹೆಂಡತಿಯ ಲಾವಣ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅಭಿಮಾನ ವ್ದರೂ ವೆಂಕಟೇಶನ ವರ್ಣನೆ ಅವನಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅವನು ಮಾತು ತಪ್ಪಿಸುವವನಂತೆ— "ಹಾಲಳ್ಳಿಯ ಹವೆ ಅವಳಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಹಿಡಿವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಿರುವದು ನಿಜ". ಎಂದ.

"ಇನ್ನೂ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ....ಇನ್ನೂ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತದೆ....ನೋಡುವಿಯಂತೆ...." ವೆಂಕಟೇಶ ಕೋಣೆ ನಡುಗುವಹಾಗೆ ನಕ್ಕ. ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾರಾ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವನೆಂದು ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಅವಳು ಮನೋ ದಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕನಿಕರಗೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು.

"ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವಳಿಗೆ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಸ. ಯಾವಾಗಲೂ ದುಮುದುಮು ಉರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ನನಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸುಖ....ಸುಖವೇ ಇಲ್ಲ....ನೀನು....ನಿನ್ನ ತಾರಾ....ಬಾಯಿ...." ವೆಂಕಟೇಶನ ಬಾಯಿ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಾರಾ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವ್ಯಾಕುಲಳಾದಳು. ದುಮುದುಮು ಉರಿದರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಅವನನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಇದೇ' ಎಂದು ಮನೋದ

ಮೆಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಳು ಅವಳು.

ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸ ಮನೆಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ಬಂದ. ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಮುಖ ಹೀರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಅಡಕೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಅಡಿಕೆಯಂತಾಗಿತ್ತು ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ.—"ಏನು ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರ ಪಾಡಿದು?" ವ್ಯಾಕುಲ ಚಿತ್ತಳಾದ ತಾರಾ ಅವನು ಬರುತ್ತಲೇ ಉದ್ಗಾರತೆಗೆದಳು.

"ಹೆಂಡಕುಡುಕರ ಹಣೆಯಬರಹವೇ ಹೀಗೆ. ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ."

"ನಾನು ನನಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ;—ಮನೋರಮೆಗಾಗಿ."

"ಆ ಮಾತು ನನ್ನ ಜೀವವನ್ನೂ ಹಿಂಡುತ್ತದೆ ತಾರಾ. ಏನು ಮಾಡಲಿ ಹೇಳು?"

"ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನೀವವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವಿರಾ?"

"ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಪರಿಣಾಮವೂ ಆಗಲಾರದು. ನಾನು ಸೇವಕ. ಅವನು ಯಜಮಾನ."

"ಆದರೆ ನೀವು ಗೆಳೆಯರೂ ಆಗಿದ್ದೀರಿ."

"ಈ ಗೆಳೆತನದ ಮಾತು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದೆ ತಾರಾ. ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋದ ದಿನವೇ ನಾನು ಗುಡಚಾಪಿ ಕಿತ್ತಬೇಕಾದೀತು."

"ನಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕುವ ಧಣಿ ಅಧೋಗತಿಯ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡ್ರುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವಾದೀತೆ? ನಮಗಾಗಿ ಔದಾರ್ಯದ ಜೋಳಿಯನ್ನೇ ಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನೋರಮೆಯ ಬಾಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಕೆ? ನಮ್ಮ ಬಾಳಿಗೊಂದು ದಾರಿದೋರಿದ ಅವಳ ಬಾಳು ಅಗ್ನಿಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ನೋಡದಂತಿರುವುದು ಕೃತಘ್ನತೆಯಾಗಲಾರದೆ?"

"ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಬೇರೂರಿದ ಕೆಟ್ಟ ಚಟಗಳನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತ ಕೀಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ತಾರಾ."

"ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಡ್ರಲಿಕ್ಕಾ

ದೀತೆ? ”

“ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇನೊ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವದೆಂಬ ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಸುಳ್ಳು. ನಾನು ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ. ಅವನಿಗೆ ಹಣದ ಬಲವಿದೆ. ಗುಣದ ಬಲವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಮನೋರಮೆ ತೋರುವ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ಅವನು ಪೂರಾ ಅಡ್ಡದಾರಿಗೆ ಬೀಳಹತ್ತಿದ್ದಾನೆ.”

“ ಅವಳನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರುವುದು ನನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿತು.”

“ ಆದರೆ ನೀನು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಿರಿವಂತರ ಸಹವಾಸ ನೀನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಟೇಶನ ಕೃಪೆ ತಪ್ಪಿದರೆ....”

“ ನಾವು ಹುಟ್ಟಾ ಶ್ರೀಮಂತರಲ್ಲ. ಈ ಕೃಪೆಯ ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಡಿರಿ.”

“ ಜೋಕೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸು.”

“ ನಿಮ್ಮ ಅಂಜಿಕೆ ನನಗೆ ನಗೆಯನ್ನೇ ತರುತ್ತದೆ.”

“ ಈ ನಗೆ ಹೊಗೆಯಾಗಬಾರದು ತಾರಾ ” ವಿಶ್ವಾಸನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾರಾನಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೊ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಮಾತುಗಳು ಸಪ್ಪಗಾಗಿ ಅವನು ಜೀವನದ ಕೆಚ್ಚನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಅರಿವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ವೇದನೆಯಾಯಿತು ಈಗ ಸುಖ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಾಳು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದರೂ ಮೊದಲಿನ ಕಾವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತೆನ್ನಿಸಿತು ಅವಳಿಗೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಅವಳು ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. ‘ ಗೆಳೆಯನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ.... ಛೇ ಛೇ.... ಅವರು ಕವಿ. ಈ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಳಿಯಲಾರರು....” ವಿಶ್ವಾಸ ಕವಿಯಾಗಿರುವನೆಂಬ ಮಾತು ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಏನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅರಿವಾಗಿ ಅಂತರಂಗ ಭಣಭಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ‘ ಅವರ ಕವಿತ್ವ.... ಅದು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಕವನಗಳ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ.... ಏತಕ್ಕಾಗಿ....’

ಆ ರಾತ್ರಿ ತಾರಾ ತುಂಬಾ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ತಮಗೆ ಸುಖ ಜೀವನ

ಪೂರೈಸಲು ವಿಶ್ವಾಸ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಕೆಂದೇ ದಬ್ಬಿಬಿಡು ತ್ತಿರುವನೆಂದು ಭಾಸವಾಯಿತು. 'ಮೊದಲು ಹಾಯಾಗಿ ಬದುಕೋಣ. ಆ ಮೇಲೆ ಕಾವ್ಯ ಸ್ಫುರಣವು ತನ್ನ ತಾನೇ ಆಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳ ನೆನಪಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. 'ಜೀವನವೂ ಸಾಗಬೇಕು. ಅದು ಪತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಪೋಷಕವೂ ಆಗಿರ ಬೇಕೆಂಬ ತತ್ವ ತಲೆಕೆಳಗಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಅವನ ಜೀವನ ಮಾರ್ಗ ಇಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಹಣ. ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಣದಂತೆ ದುಡಿದು ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಲೋಲಾ ಡಿಸುವ ಈ ಮಾರ್ಗ ಅವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಈ ಮಾತನ್ನರಿಯದೆ ಉನ್ಮತ್ತಳಂತೆ ಸಾಗಿದ ತಾನು ಅಪರಾಧಿ ಯೆಂದೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದಳು. ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿ ಎದ್ದು ಪಶ್ಚಾ ತ್ತಾಪ ಮೂಡಿತು.—'ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಸುಖದ ಬೊಂಬೆಯಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ರಸವನ್ನು ಕಲಕಿನಿಂತ ಕೇಡಾಳಿಯಾಗಿ ದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ಸುಖ ಜೀವನವಲ್ಲ; ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೆಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ನನ್ನಿಂದ ನಾಡಿಗೊಂದು ಅನ್ಯಾ ಯವಾಗಬಾರದು....' ಅವಳ ವಿಚಾರ ನಿಂತಾಗ ಕರ್ತವ್ಯ ಜಾಗ್ರತವಾ ಗಿತ್ತು. ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಕಾರ್ಯದ ಜತೆ ತಾನು ಮಾಡ ಬೇಕಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಯವೂ ಇದೆಯೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಾಯಿತು.

ಅವಳು ದಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು ಬಿರಬಿರನೆ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಟ್ರಂಕು ತೆಗೆದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳ ಪತಿ ಬರೆದ ಅನೇಕ ಕಾಗದಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹೊರದೆಗೆದು ಧೂಳು ಜಾಡಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಅರಿವೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿದಳು. ಆ ಗಂಟನ್ನೊಮ್ಮೆ ವಂದಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ಕಂಠ ತುಂಬಿಬಂದಿತು. ಅವಳವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಟ್ರಂಕಿನಲ್ಲಿರಿಸಿ ದೇವರ ಮನೆ ಯಿಂದ ಅರಿಷಣ-ಕುಂಕುಮ ತಂದು ಏರಿಸಿ ಒಂದು ಬೊಟ್ಟು ಕುಂಕುಮ ತಾನೂ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಎದೆ ಹಗುರಾಯಿತು. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ದಪ್ಪ ಮನಸ್ಸು ತಿಳಿಯಾಯಿತು. ಆಕ್ಷಣ ಅವಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ

ಜಾಗ್ರತಿ ತಲೆದೋರಿತು.

ಇಡೀ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಅವಳು ಜಾಗರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದರೂ ದಣಿವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅಮೂಲ್ಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮರಳಿಪಡೆದಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪತಿಯೆದುರು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಪಡಸಾಲೆಗೆ ಧಾವಿಸಿದಾಗ ವಿಶ್ವಾಸ ಎದ್ದು ಎಲ್ಲಿಗೊ ಹೋಗಿದ್ದ. ಅವಳು ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಒಳಗೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಜೀವಣ್ಣ ಕಾಣಿಸಿದ—"ಅವರು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿರುವರು ಜೀವಣ್ಣ."

"ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೋಗಿರುವರೆ?" ಎಂದು ಜೀವಣ್ಣ ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ನಟಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಒಳಗೆ ಬಂದು—ತಾಯಿ, ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ನೀವು ಕೋಪಿಸುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ನೀವು ನನ್ನ ಮಗಳಂತೆ ಇದ್ದೀರಿ" ಎಂದ.

"ಹೇಳು ಜೀವಣ್ಣ ನೀನು ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಮಾನ."

ಹೇಳಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಹೇಳಲೇಬೇಕೆಂದು ಬಂದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರನ್ನು ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನರ ಸಹವಾಸ.. ನಾನೀಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಆದರೂ ಜೀವನಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ತಾಯಿ. ಅವರು ಕವಿಗಳೆಂಬ ಕೀರ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಬಾಡಿಲ್ಲ ಆದರೆ...."

"ಆದರೆ?....ಆದರೆ ಏನು ಜೀವಣ್ಣ ?"

"ಅವರ ಜೀವನ ಅಂಕು ಡೊಂಕಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಮೊದಲು.... ನೀವು ನನ್ನ ಮಗಳ ಸಮಾನ....ಅವರಿನ್ನೂ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಹವಾಸ ಫಲ ಅವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಬಂದರೆ ನಾನಿದ್ದೇನೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಜನರು ಏನೇನೋ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಜನರ ಮಾತನ್ನು ಯಾರು ಹಿಡಿಯುವರು ಮಗಳೆ? ಆದರೂ ಒಂದು ಮಾತು ನೆನಪಿರಲಿ. ಈ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿರಿ. ಈ ಮಾತನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರಿಗೂ ಹೇಳಿರಿ."

"ಜನರು ಮಾತಾಡುವದಾದರೂ ಏನು ಜೀವಣ್ಣ ?"

"ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯಜಮಾನರು ನನ್ನನ್ನು ಬಗೆದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದ

ರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ನನಗೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ನನ್ನನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಬಾರದು ಅಷ್ಟೆ" ಜೀವಣ್ಣ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ಬಿರಬಿರನೆ ನಡೆದು ಬಿಟ್ಟ. ತಾರಾನಿಗೆ ಅವನ ಮಾತುಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೇ ತಂದೊಡ್ಡಿದವು. ಆದರೂ ಅವನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಅವಳು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

೧೦

ಜೀವಣ್ಣನ ಕಪಟ ಚಾರಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ತಾರಾ ಅವನ
ಾತುಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರೂ
ಮಾತುಗಳು ಅವಳನ್ನು ಕಾಡತೊಡಗಿದ್ದವು. ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ
ಡಿಯನ್ನಿಕ್ಕಿದ್ದವು– "ಜನರು ಯಾವ ಮಾತನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡಿಕೊಳ್ಳು
ದ್ದಾರೆ? ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನಾರೋಪಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟು
ೂಳ್ಳಬೇಕು? ಯಾರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಅವರ ಬಾಳು ಅಂಕು-ಡೊಂಕಾಗಿ
ೆರಿಯುತ್ತಿದೆ? ಅವರ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ಬರುವ ಯಾವ ಘಟನೆ
ಡೆದಿದೆ? ಸುಮ್ಮನೆ ಜೀವಣ್ಣನೇಕೆ ಈ ಬಿರುಗಾಳಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದ?...."
ೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ತಾರಾನ ಮನಸ್ಸು ಕದಡಿಹೋಯಿತು ಅವಳು
ಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಯೋಚಿಸಿದಳು.

"ಜೀವಣ್ಣನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲವೆ?"

"ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂತೆಗಳಾಗಿವೆ."

"ಜೀವಣ್ಣನ ಮಾತುಗಳು ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂತೆಗಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿದರೂ
ಶ್ವಾಸನ ಜೀವನ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಸಾಗಿದೆಯೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತೀಯಾ?"

"ಜೀವನ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಾಗುವದಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಹಾರ ಜೀವ
ದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಗಿಸುವ ಜೀವನದ ರೀತಿ ಬೇರೆಯಾದರೂ ಅವರ
ುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳಂಕ ತರುವ ಜೀವನವನ್ನೆಂದೂ ಅವರು ಸಾಗಿ
ಲಾರರು."

"ಇದು ನಿನ್ನ ಭ್ರಮೆ.. ಈಗಾರು ತಿಂಗಳಿನಿಂದಲೂ ಅವರು ಮನೆ
ೇಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ?"

"ಗಂಡಸರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸಿಗೇನು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ?"

"ನೀನು ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಿ. ನಿನಗೆ ಸುಖ
ೀವನದ ನಂಜೇರಿದೆ. ಪತಿಯನ್ನು ಕೆಣಕಿದರೆ ನಿನ್ನ ಸುಖ ಜೀವನದಲ್ಲಿ

ಮಣ್ಣುಗೂಡುತ್ತದೊ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಿರುವಿ."

"ಉಹ್ಞೂಂ-ನನಗೆ ಸುಖ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮೋಹವಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹಿರಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯಿದೆ?"

"ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಹೀಗೆ ಶೂನ್ಯಳಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವಣ್ಣ ನಿನಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿಕೊ."

"ನನಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ."

"ಎಂತಲೇ ಅವನು ನಿನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತಿರುವನು."

"ಅವರು ವಂಚಕರಲ್ಲ."

"ನಿನ್ನ ಬಾಳಿನ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ. ಆ ಬಾಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ತೂರಿಬಿಡುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸ ವಂಚಕನಲ್ಲವೆ?"

"ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ವಂಚಕಳು."

"ಹತ್ತುಸಾರೆ ಅನ್ನು. ಸಾವಿರ ಸಾರೆ ಅನ್ನು. ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮರೆತು ನೀನು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ್ದೀ. ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ನಿನ್ನಿಂದಾಗಿಯೇ ಕಮರುತ್ತಲಿದೆ. ಈ ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಒಂದಾದರೂ ಕವನ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆಯೇ? ಅವನ ಸೆಲೆ ಏಕೆ ಬತ್ತಿತು ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದೀಯಾ?"

"ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಹಾಸು-ಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ."

"ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಿಕೆ ಅಷ್ಟು ಅಗ್ಗವಾಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಾ? ಅವಳು ತಪಸ್ವಿನಿ. ಅವಳಿಗಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಧ್ಯಾನಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಾ? ಅವಳೊಮ್ಮೆ ಸಿಡಿದುಹೋದ ಳೆಂದರೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವಷ್ಟು ಚಂಚಲೆಯಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಯಾವುದು ಬೇಕು ಹೇಳು-ಸುಖ ಜೀವನವೆ.... ಪತಿಯ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನವೆ?"

"ನನಗೆ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನ ಬೇಕು."

"ಹಾಗಾದರೆ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗು."

"ಯಾವ ತ್ಯಾಗ? ಯಾರೊ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸ ವಾಯಿತು. ಆ ನಗುವಿನ ಅಬ್ಬರ ತಡೆಯಲಾರದೆ ತಾರಾ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮನೋರಮೆ ಉಷೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ನಗುತ್ತಿದ್ದಳು.

"ಯಾರು ಈ ಮನೋರಮೆ?"

"ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಳು"

"ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೇಕೆ ಅಷ್ಟು ಆಸೆ?"

"ಅವಳು ಸದಯಾಂತಃಕರುಣಿ."

"ಮೂರ್ಖಳಂತೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ಅವಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಾ? ಅವಳು ಪ್ರೀತಿ ವಿರಹಿತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಜೀವನದ ಆಸೆ ಬಕ್ಕ ಬರಿದಾಗಿದೆ. ಗಂಡನ ಅಪವಿತ್ರ ಜೀವನದಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಸಂತಾನ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಆ ಕೊರಕಲನ್ನು ತುಂಬಲು ಅವಳಿಗೆ...."

"ಎಂತಹ ಹೀನ ವಿಚಾರವಿದು? ಅವಳು ಮಹಾಸಾಧ್ವಿ"

"ಎಂತಲೇ ಇಷ್ಟು ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ."

"ಅವಳ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಘನತೆಯನ್ನು ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಬಾಳು ಅವಳಿಗೆ ಮುಳ್ಳು ಮೊನೆಯಾಗಿದ್ದು ಅವಳ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಅದನ್ನವಳು ಪಡೆಯುವಂತೆ ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ."

"ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಬಾಳನ್ನು ನೋಡಿಕೋ."

"ಆ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಈಗಲೇ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ" ತಾರಾ ಈ ಮಾತನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿಯೇ ನುಡಿದಳು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನೋರಮೆ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುತ್ತ- "ಯಾವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ ತಾರಕ್ಕ? ನಿನಗೆ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕನಸು ಬೀಳುವುದೇನು? ನಾನು ಬಂದು ಮುಂದೆ ನಿಂತರೂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡದೆ ಕಲ್ಲುಗೊಂಬೆಯಂತೆ ನಿಂತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿಯಾದರೂ ಏನು?"

ತಾರಾ ಕನಸೊಡೆದಂತೆ ಎಚ್ಚತ್ತಳು- "ಯಾವಾಗ ಬಂದೆಯೇ ಸುನ್ನಕ್ಕ. ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ನಡಿ ತಾಯಿ" ಎಂದು ತಾರಾ ಮುಗುಳು ನಗೆ ಸೂಸಿದಳು.

"ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆ?"

"ನಸುಕಿನಲ್ಲೇ ಎದ್ದು ಹೋದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ"

"ಗಂಡಸರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸುಖವೇ ಇಲ್ಲ ನೋಡು."

"ಅವರು ಮಾಡುವದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲವೆ?" ಮನೋರಮೆ ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಳು. ಚಹಾ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಬಾ ಮನ್ನಕ್ಕ.

ಗೆಳತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಹ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಮನೋರಮೆಗೆ ಏನನ್ನೋ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬಾಸೆ ಬಲವಾಗಿ ಮೂಡಿದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು.– "ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಮುಂಜಾನೆ ಹೋದರೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ ತಾರಾ?"

"ತೀರಾ ನಸುಕಿನಲ್ಲೇ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ."

"ರಾತ್ರಿ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು ಹಾಗಾದರೆ...."

"ನಸುಕಿನಲ್ಲೇ ಹೋದರೆಂದ ಮೇಲೆ ರಾತ್ರಿ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲ.?" ತಾರಾ ನಕ್ಕಳು. "ಹಾಗಾದರೆ ಅವರು ರಾತ್ರಿ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೆನ್ನು...." ಎಂದು ಮನೋರಮೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಉಸಿರಿದಾಗ ತಾರಾನಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಮನೋರಮೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏನೊ ಕಾಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆ ರಾತ್ರಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೇಳಬಾರದೆಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ತಾರಾ ಅವಳ ಮಾತಿಗೆ, "ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು ಮನ್ನಕ್ಕ"

ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಭಾರ ಇಳಿದಂತೆ ಮನೋರಮೆ ಸಮಾಧಾನದ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತ– "ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವದು ಜೀವಣ್ಣನಿಗೊಂದು ಚಟವೇ ಆಗಿದೆ" ಎಂದಳು

"ಏನು ಹೇಳಿದ ಅವನು?" ತಾರಾ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಂತೆ ಕೇಳಿದಳು.

"ಆ ಮುಠ್ಠಾಳ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಲಿ ಬಿಡು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಮಗೇನು ಮಾಡುವದಿದೆ? ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ನಮ್ಮವರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು ನಿಜವಲ್ಲವಷ್ಟೆ" ಮನೋರಮೆ ಕಾತರದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

"ಅದೇಕೆ ನಿಜವಲ್ಲ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ನಾನೇ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಚಹ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ."

"ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆಯಾಳಿರುವಾಗ ಸರಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿನಗೇಕೆ ತ್ರಾಸು ಕೊಟ್ಟರೋ ತಿಳಿಯದು."

“ ಅವರು ಚಹ ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಮನ್ನಕ್ಕ. ಏನೋ ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತನಾಡಲು ಬಂದಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮವರೇ ನನಗೆ ಚಹ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿರಬೇಕು.

“ ಅವರು ರಾತ್ರಿ ಮನೆಗೆ ಬರುವುದೇ ವಿರಳ ತಾರಕ್ಕ. ಬಂದಾಗಲೂ ಕೋಣೆಯೇ ಅವರ ಸರ್ವಸ್ವ. ರಾತ್ರಿ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಕೂಡದೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಇದು ಸಾವಿರನೇ ಸಲ. ಅವರು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ” ಮನೋರಮೆಯ ಕಣ್ಣು ಹನಿಗೂಡಿದವು. ತಾರಾನಿಗೆ ಈ ವ್ಯಾಕುಲದ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವಳು ಇದೇ ಸಂಧಿಯೆಂದು ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಹೇಳಲು ಸನ್ನದ್ಧಳಾದಳು— “ ಅವರೇನು ಬೇರೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ ಬಿಡು. ಮರ್ಯಾದೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಆದರೂ ನಿನ್ನೆ ತುಂಬಾ ಕುಡಿದಿದ್ದರು. ”

“ ಬಹಳ ರಂಭಾಟ ಮಾಡಿದರೆ ? ”

“ ಕುಡುಕರ ನಾಲಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ ಮನ್ನಕ್ಕ. ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ನೋವಾಯಿತು. ”

“ ನನ್ನ ಹಣೇಬರಹಕ್ಕೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡುವದು ? ”

“ ದೈವದ ಮೇಲೆ ಭಾರ ಹಾಕಿ ಹೀಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದು ಸರಿಯಾಗಬಹುದೆ ? ನನಗೆ ನಿಮ್ಮವರಿಗಿಂತ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದೆ. ”

“ ಒಳ್ಳೆಯ ಪತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ನೀನು ಹೀಗನ್ನುವದು ಸಹಜವೇ. ”

“ ನಿನ್ನ ಪತಿ ಬಂಗಾರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ”

“ ಅವರ ಸಂಪತ್ತು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ ! ”

“ ನಾನವರ ಸಿರಿತನ ಕುರಿತು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನರಿಯಲು ನೀನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ”

“ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೃದಯವಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸರಿಯಾಗುತಿತ್ತು. ”

“ ನೀನು ಬಹಳ ನೊಂದಿರುವಿ. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಯಾವ ಸುಖವಿದೆ ? ಗಂಡಸನ್ನು ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದ ದುರಭಿಮಾನ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮನ್ನಕ್ಕ. ನೀನವರನ್ನು ಅವರ ಪಾಡಿಗೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದ

ರಿಂದ ಈ ಅನರ್ಥವಾಗಿದೆ. "

" ನಿನಗವರ ಪರಿಚಯು ತೀರ ಹೊಸದು ತಾರಕ್ಕ. ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿವೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಲಕಸದಂತೆ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ದುಡ್ಡಿನ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದ ಅವರಿಗೆ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಬಾಳು ನರಕದ ಮಡುವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಳು ಮುಳುಗಿ ಏಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಬದುಕು ನರಕವಾಗಿದೆ. "

" ನೀನು ಬೇಕಾದ್ದು ಹೇಳು. ಹೆಂಡತಿಯ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸುವಷ್ಟು ಗಂಡು ಕಟುಕನಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. "

" ನಿರ್ದಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರು. ನಾನು ತೋರಿದ ಸಹಾನು ಭೂತಿಗೆ ನನ್ನೆಲಬುಗಳು ಪುಡಿಯಾದವು. ಏಕಾಂಗಿ ಬಾಳು ಅನಿವಾರ್ಯ ವಾಯಿತು. ಈ ಯಾತನೆಯನ್ನು ನಾನಾವಾಗಲೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೇ ? "

" ಹಳೆಯದೆಲ್ಲ ಮರೆತುಬಿಡು. ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ.... "

" ನಾಯಿಯ ಬಾಲದ ಡೊಂಕನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯ. "

" ನಿನಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೇಸರವೆ ಮನ್ನಕ್ಕ ? "

" ನನ್ನಷ್ಟು ಜೀವನವನ್ನು ಯಾರೂ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ ತಾರಕ್ಕ. ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಅವರ ಅಪೂರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯಾದರೂ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ದಾರಿಗೆ ಬರಲಿ ಎಂದಲ್ಲವೇ ? "

" ಅವರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮನ್ನಕ್ಕ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ನೆರವೂ ಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಸಹಾನುಭೂತಿಯೇ ನಿನ್ನವರನ್ನು ಕಾಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

" ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನಗೀ ಸಂಪತ್ತು ಬೇಡ, ಸಿರಿತನ ಬೇಡ;-ಅವರ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಹೃದಯ ದೊರೆತರೆ ಸಾಕು. "

" ಅದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಿ ತಾಯಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕೊರಗಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿನ್ನನ್ನು ಒಳ್ಳೇದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚುವದು. "

" ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. "

" ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ಯಾವದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಾಳು ಸಹನೆಯಲ್ಲಿದೆ."

" ಈ ಸಹನೆಯ ಸುಖವನ್ನು ನಾನು ಗೋರಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು."

" ನೀನು ಕಡಡಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಿರುವಿ. ನೋಡೋಣ. ದೇವರು ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವ ದಿನ ಬಂದರೆ ಯಾವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. "

" ದೇವರ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣೀರು ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೇವರು ಭಗ್ನಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ;- ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಬೇಕಿತ್ತು; ಸಂಪತ್ತಲ್ಲ. ಹಣ ಸಿಕ್ಕಿತು; ಗುಣ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ತಾರಕ್ಕಾ, ನೀನೆಂತಹ ಭಾಗ್ಯವಂತೆ. ನಿನ್ನ ಪತಿಯಂತಹ ಪತಿ ಸಿಗಲೂ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೇ ನನ್ನದಾಗುವ ದಿನ ನಾನೆಂತಹ ಗಾಳಿಗೋಪುರ ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ; ಎಂತಹ ಸುಂದರ ಕನಸು ಕಟ್ಟಿದ್ದೆ ! ಅದರೆ ತಾರಾಕ್ಕ, ನಾನು ಹೀಗೆನ್ನುವೆನೆಂದು ನೊಂದು ಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನ ಬಂಧು. ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಆಸೆಯನ್ನು ಅವರೇ ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಪೂರೈಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಮತ್ಸರವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಜೀವನವನ್ನು ಬಾಳುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. " ಮನೋರಮೆಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೀರು ಧಾರೆ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂತಹಗದ ಕುದಿಗೆ ಉಕ್ಕಿಬಂದು ಹೊರಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ ಹನಿಗಳೇ ಅವು.— ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತೆ ಮನ್ನಕ್ಕ? " ಎಂದು ತಾರಾ ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿದಳು. ಅವಳ ಮಾತಿನಿಂದ ತಾರಾನ ಹೃದಯದಲ್ಲೂ ಭೀತಿ ಮೂಡಿತ್ತು. ಅವಳ ನಿರಾಸೆ ಯಾವ ಗಂಡಾಂತರ ತಂದೊಡ್ಡುವದೋ ಎಂದು ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು ತಾರಾನಿಗೆ. ಪ್ರೀತಿ ವಿರಹಿತ ಜೀವನ ಉರಿ ಉನ್ಮಾದವಾಗಿ ಹುಚ್ಚು ಹೋಳಿಯಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅವಳು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಮನೋರಮೆ ಈಗ ತಾರಾನಿಗೆ ಉನ್ಮಾದಿನಿಯಂತೆ ಕಂಡಳು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಿರಣ ಒಳಗೆ ಬರಲು ಮನೋರಮೆ ಅವನನ್ನು ಕಣ್ಣರಳಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವನು ಅವಳ ಬಳಿ

ಸಾರಿ– "ಮನೂ ಮಾಮಿ" ಎಂದು ಅಚ್ಚೆಯಿಂದ ನುಡಿದ.

"ನೋಡು ತಾರಕ್ಕ, ನೀನು ಪುಣ್ಯವಂತೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ– ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಬಾಳು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ನಿನ್ನ ಕುಡಿಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ನನಗೀ ಪುಣ್ಯ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲ." ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಲಟಲಟ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟಳು. ಭರದಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಅವಳ ಅಪ್ಪುಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಜಿಬ್ಬೆಯಾದವನಂತೆ ಕಿರಣ "ಹೋಗತೀಸಿ ಬಿಡು ಮನೂ ಮಾಮಿ" ಎಂದು ಕಿರಚಿದ. ಅವಳು ಅವನನ್ನು ಸಡಿಲು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಮುದ್ದಿನ ಮಳೆಗರೆದಳು.

ಒಂದು ಅಸಂಪೂರ್ಣ ಬಾಳಿನ ಅವ್ಯಕ್ತ ಆಸೆಯ ಘೋರ ನಿರಾಸೆ ಯಿಂದೊದಗುವ ಭಾವ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನು ತಾರಾ ಮೊದಲ ಸಲ ಕಂಡಾಗ ಅವಳಿಗೆ ಮನೋರಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರ ಮೂಡಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೇ ಭೀತಿಯೂ ಆವರಿಸಿತು. ತಾನೊಂದು ಚಕ್ರವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರು ವಂತೆನ್ನಿಸಿತು ಅವಳಿಗೆ. ವಿಷಮ ಭಾವಗಳೆಷ್ಟೋ ಅವಳ ಹೃದಯವನ್ನ ಲುಗಾಡಿಸಿದವು. ಪತಿಯ ಭಾವ ಜೀವನವೆಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ನೀರಾಗುವದೋ ಎಂದು ಗಡಗಡ ನಡುಗಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಸಲ ಅಚ್ಯುತರಾಯರ ತುಂಗಮ್ಮನ ನೆನಪಾಯಿತು. ಈ ಬಾಳನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೀಗಿಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಿಗೆ ಓಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಈ ಭಾವ ಮನೋರಮೆಯ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಕನಿಕರಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದಳು. ಎಂತಲೇ– "ಈ ಮಕ್ಕಳು ನಿನ್ನವೇ ಅಲ್ಲವೆ. ಮನ್ನಕ್ಕ?" ಎಂದು ಸಂತೈಸಿದಳು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಮನೋರಮೆಗೆ ತನ್ನ ಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಮೂಡಿತ್ತು. ಆ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಉದ್ರೇಕ ಸರಿದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಆವಳಿಗೆ ದಣಿವೂ ಬಂದಿತ್ತು.– "ಹಾಗಾದರೆ ಕಿರಣ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರಲಿ ತಾರಕ್ಕ."

"ಯಾರು ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮಾರಾಯಳೆ. ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಯು ವದು ನನಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಖುಶಾಲ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಮಾಮೀ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಿತಿಲ್ಲೇ ಕಳ್ಳಾ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು

ನೋಡು. ”

“ ಒಲ್ಲೆ. ನಾ ಬರೊ ಒಲ್ಲೆ. ”

“ ಯಾಕೋ ತುಂಟಾ ?”

“ ಮಾಮಿ ನನಗೆ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಮುದ್ದೇ ಕೊಡತಾಳ. ”

“ ದಿನಾ ಫೇಡೆ ಕೊಡೂದನ್ನ ಮರೆತೇನೊ ಲುಚ್ಚಾ ? ”

“ ಫೇಡೆ ಕೊಡತೀದಿ. ಆದರ ಮುದ್ದೂ ಕೊಡತೀಯಲಾ. ” ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಕ್ಕರು.

ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಹೋಗುವ ಮುಂದೆ ಅಡಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನೇ ಕಳಿಸುವದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವೂ ತಪ್ಪಿತು. ಪತಿ ಬರುವ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಸ್ವಸ್ಥಳಾಗಿ ಕುಳಿತಳು, ಒಂದು ಗಂಟೆಯಾದರೂ ಅವನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ತಾರಾ ಸ್ನಾನ ತೀರಿಸಿ ತಾಟು ಹಾಕಿ ಮತ್ತೆ ಹೊರಬಂದಳು. ಅವನು ಬರಲೇಯಿಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆಯಾಳು ಊಟ ತಂದಿರಿಸಿ, ವಿಶ್ವಾಸ ಈಗಲೇ ಬರುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಊಟ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದ. ಈ ಮಾತು ದಿನದ ಮಾತಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತಾರಾನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಅಚ್ಚರಿ ಎನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಊಟ ಬೇಸರವಾಗಿ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನೆ ಎಂಜಲು ಮಾಡಿ ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಮನಸ್ಸ ವ್ಯಾಕುಲದಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು.

ಅವಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೀಗ ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಗಿದ್ದವು. ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನ ಎಚ್ಚರಿಸುವದು;- ಮನೋರಮೆಯು ಬಾಳಿಗೊಂದು ನೆಲೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವದು. ಮೊದಲಿನದು ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಅವಳು ಬಗೆದಳು. ಎರಡನೆಯದು ಮಾತ್ರ ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಜಟಿಲವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಮನೋರಮೆಯ ಉದ್ರೇಕಕ್ಕೂ, ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕೂ ತುಂಬಾ ಅಂತರ ಕಂಡಳು. ಮನೋರಮೆಯ ಉದ್ರೇಕದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿನ ಕಹಿ ತುಂಬಿದ್ದರೆ, ವಿಶ್ವಾಸನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಾಳನ್ನು ಸವಿ ಮಾಡುವ ಸುಮಧುರ ಭಾವ ತುಂಬಿತ್ತು. ಈ ಸವಿಯ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರುವದು ಅವಳಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೀವನ ಕಹಿಯನ್ನೇ ಬೇರು ಸಹಿತ ಕೀಳಲು ದಾರಿಯಾವುದೆಂದು ಅವಳು ಯೋಚಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಅವನು ಬಂದ ಕೂಡಲೇ

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಚರ್ಚಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಅವಳು ಸಧ್ಯ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಳು.

ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಗಂಟೆಯಾದರೂ ವಿಶ್ವಾಸ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾದರೂ ಅವನ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸದ ಒತ್ತಡದ ಮೂಲಕ ಕೂಡಲೇ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲೆಂಬ ಸಂದೇಶ ಮಾತ್ರ ಬಂದಿತು. ತಾರಾ ಕಳವಳಕ್ಕೀಡಾದಳು. "ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಬಂದು ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇಕೆ ? ಅವರಿರುವದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ?...." ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಅವಳು ಬೆಂದು ಹೋದಳು.

ವಿಶ್ವಾಸ, ವೆಂಕಟೇಶ ಆ ಕ್ಲಬ್ಬಿನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಡುವ ವಿಶಾಲ ಬೀದಿಗುಂಟ ಸಾಗಿದರೆ ಅಡ್ಡ ಮಗ್ಗಲು ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಬೀದಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬೀದಿಯಿಂದ ಒಳಗೆ ಸಾಗಿ ಬಲಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿದರೆ ಅಲ್ಲಿ ತೀರ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಒಂದು ಕಾಡು ಹಾದಿ ಒಂದು ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಹಗಲು ಅಲ್ಲಿ ಯಾರ ಸುಳಿವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯಾದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಜೀವಕಳೆ ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಸಿರಿವಂತರ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸದನವೇ ಅದು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಡಿತಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಕೂಲವಿದೆ. ಆಗಾಗ ಕೈಬಳೆಗಳ ಸದ್ದೂ ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ಹಣದ ಜಣ ಝಣತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನ ಅಮಲು ಬರುವಂತೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ಬಂದವರಲ್ಲಿಯ ಹಲವರ ಕಿಸೆ ಬರಿದು; ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಜೇಬು ಹಿರಿದು. ಆ ವಿಲಾಸ, ಆಮುದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಕ್ಕೆ ನಡುಕವನ್ನೇ ತರುವಂತಹದು. ವೆಂಕಟೇಶನೇ ಆ ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭ. ಅವನ ಬಲವಂತದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣ ಅಸಹ್ಯವನ್ನೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದವರೆಲ್ಲ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದವರು, ಹಣವಂತರು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು– ಎಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ತೇಲುಗಣ್ಣು ಹಾಕುತ್ತ ಮದೋನ್ಮತ್ತರಂತೆ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉಳಿಗಾಲವೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಿಸಿತು ಅವನಿಗೆ. "ಆದರೂ ಸಮಾಜ ಅವರನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ನೀತಿ

ಭ್ರಷ್ಟರನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ...."

ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವೆಂಕಟೇಶ ಮನಸೋಕ್ತವಾಗಿ ಕುಡಿದು ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ. ಉಳಿದವರ ಪಾಡಂತೂ ಹೇಳತೀರದು. ಆ ದೃಶ್ಯ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಅರ್ಧ ಜರಿದು ಬಿದ್ದ ಸೆರಗಿನ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಲವಲೇಶವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವೈಯಾರ ತೋರುತ್ತ ಬಂದ ಮದಿರಾಕ್ಷಿಯೋರ್ವಳು ಬುರುಗು ನಿಂತ ಗ್ಲಾಸು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಹೇಸಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಓಡಿ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಲಜ್ಜೆಗೆಟ್ಟವಳಂತೆ ಅವನ ಕೈಮೈ ತಾಕುವಂತೆ ನಿಂತು ಆ ಗ್ಲಾಸನ್ನು ನೀಡಿ ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದಳು. ಅವಳನ್ನು ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತ ಕೈ ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನು– "ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ" ವೆಂದು ಹೇಳಿದ. ಅವಳು ಬೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕು "ಇದು ಹುಳಿ ಹೆಂಡವಲ್ಲ ರಾಯರೆ. ವೆಂಕಟೇಶ ರಾಯರು ಗೋವೆಯಿಂದ ತರಿಸಿದ...."

"ನಾನು ಏನೂ ಕುಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ...."

"ಅವರಿಗೆ ಸೋಡಾ ಕೊಡು...." ವೆಂಕಟೇಶ ತೊದಲುತ್ತ ಹೇಳಿದ. ಅವನ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಸೋಡಾ ಮಾತ್ರ ಕುಡಿದ. ಅದೇನೊ ಜಾಟು ಬಡಿವವರಂತೆ ಅದನ್ನು ಕುಡಿಯುವಾಗ ಅನೇಕ ಸಲ ಕೆಮ್ಮಿದ. ಅವನಿಗೆ ಓಕರಿಕೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು. ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಮೂಡಿತು. ಗೆಳೆಯನ ಅವಸ್ಥೆ ಅವನನ್ನು ಕಂಗೆಡಿಸಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬು ಮುಖದ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಸಹ ನೋಡದ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಗುಳಿಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳ, ಬತ್ತಿ ಹೋದ ಗಲ್ಲಗಳ ಅಸಹ್ಯ ತುಂಬಿದ ಹೆಣ್ಣುಗಳೊಡನೆ ಚಕ್ಕಂದವಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಅವನಿಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅವನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ನೇರವಾಗಿ ತಾನಿಳಿದುಕೊಂಡ ಹೋಟೇಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅವನಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಲಮಲ ಎದ್ದಿತ್ತು.– "ಈ ಬಾಳು ಕ್ಷುದ್ರವಾಗಿದೆ; ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅಧೋಗತಿ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಈ ನರಕದ ಹುಳಗಳೊಡನೆ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುವುದು ಮಹಾ ಪಾಪವಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ನಾನು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬೇಕು.

ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಮಾಡಬೇಕೇನು ? ಮತ್ತೆ ಬೀದಿಯ ಭಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗೋಳಿಗೀಡು ಮಾಡಬೇಕೇ ? ಈಗ ಅವರೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟು ಸುಖವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸುಖವಾದ ಬಾಳೂ ನನಗೂ ಸುಖವೇ. ಆದರೆ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ?.... ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ? ತಾರಾ ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸುವದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು. ಹೌದು. ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಗೆಳೆಯನ, ಮನೋರಮೆಯ ಬಾಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಅವನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವದು ನನ್ನ ಧರ್ಮ. ಅವನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ಆ ವಿಶ್ವಾಸದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕು. ” ಆವನೊಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಮಾಧಾನ ತಂದು ಕೊಳ್ಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಹಾಲಹಳ್ಳಿಯ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ, ಅವನ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ ಕಳೆ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿತ್ತು; ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು. ಅವನ ಈ ಉಗ್ರರೂಪದ ಕಾರಣ ತಿಳಿಯದೆ ವಿಶ್ವಾಸ– “ ಬರ್ರಿ, ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮ ಚೀಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ರವಾನಿಸಿ ಆಯಿತೇ ?” ಎಂದು ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತೆತ್ತಿದ.

“ ಎಲ್ಲಿಯ ಚೀಲ ಏನು ಕಥಿ—ನಿಮ್ಮ ಗುಮಾಸ್ತ ಜೀವಣ್ಣ ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ತಲೆಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿದ. ನಿಮ್ಮ ರಾಯರಿಗೆ ಕೆಲ ದಿವಸದಲ್ಲಿಯೇ ತಂಬೂರಿ ಹಿಡಿಸದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬನಲ್ಲ ! ”

“ ಆದದ್ದಾದರೂ ಏನು ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ ?”

“ ನನ್ನ ಭಾಗದ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಚೀಲಗಳನ್ನು ಚೀಲಕ್ಕೆ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿ ನನ್ನ ವೈರಿ ಶಮಸುದ್ದೀನನಿಗೆ ಮಾರಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೇಕೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಈ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಹೀಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರ ಹೇಗೆ ಸಾಗಬೇಕು ಹೇಳಿರಿ ? ”

ವಿಶ್ವಾಸ ಜೀವಣ್ಣನ ಮೇಲೆ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದ. ಮಾತು ಮಿಂಚಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಆಗ ಏನೂ ಹೇಳದೆ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಆ ವ್ಯವಹಾರ ತಾನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟ.– “ ಅವನಿಂದ ರಾಯರಿಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ.

ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗ ಎಂದು ನಾನು ಸಡಿಲು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ಸಲಿಗೆ ನಾಯಿ ತಲೆಗೇ ಏರಹತ್ತಿದೆ. ”

“ ರಾಯರನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಲು ಅವನು ಪಣ ತೊಟ್ಟಹಾಗಿದೆ. ”

“ ಉಂಡ ಮನೆಗಳ ಎಣಿಸುವ ನೀಚ. ”

“ ಮೊದಮೊದಲು ರಾಯರೆಂದರೆ ಜೀವಣ್ಣನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ ! ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅವನೂ ಚನ್ನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರೂ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಅವನೂ ಉರಿದು ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ”

ಜೀವಣ್ಣನ ನಡುವಳಿಕೆಗೊಂದು ಇತಿಹಾಸವಿರುವದೆಂದು ಬಗೆದ ವಿಶ್ವಾಸ ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಆತುರನಾಗಿ– “ ರಾಯರು ಮಾಡಿದ್ದಾದರೂ ಏನು ? ”

“ ಬಹಳ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದರು ರಾಯರೆ. ಜೀವಣ್ಣನ ಮಗಳು ಚಿನ್ನದಂಥ ಹುಡುಗಿ. ಪಾಪ ! ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳ ಗಂಡ ತೀರಿದ. ಅವನು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪದಕದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ರಾಯರು ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತರು. ಅವರ ಸಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು. ಅವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವದನ್ನು ಅವನೆಂದೂ ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ರಾಯರು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಳಿ ಹಿಂಡಿದರು. ಕುಡಿದ ದುಂದಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಿದರು. ಜೀವಣ್ಣನಿಗೆ ಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತಾಗಿ ಈ ಸೇಡಿನ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸಿದ. ನಿಮ್ಮ ರಾಯರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದಿತ್ತು.... ”

ವಿಶ್ವಾಸನ ಮೈ ಜೋರೆಂದು ಬೆವತಿತು; ನಾಲಿಗೆ ಒಣಗಿತು. ಆ ದಿನ ಜೀವಣ್ಣ ನಕ್ಕು ಗೋಣು ಹಾಕಿದ ಚಿತ್ರ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದಂತೆ ಬಂದು ಘುತ್ತೆಂದು ನಿಂತಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿದ ಜೀವಣ್ಣ ಈಗ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಿ ತೋರಿದ. “ ನೀಚನಾರು ? ಜೀವಣ್ಣನೊ ವೆಂಕಟೇಶನೋ ? ” ವಿಶ್ವಾಸನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಚೇಳು ಕುಟುಕಿತು. ಬಾಬಾಸಾಹೇಬನೆಂದರು ತನ್ನ ಮನದ ಹೊಯ್ದಾಟ ತೋರಗೊಡದೆ ಅವನು— ರಾಯರು ಅಂಥವರಲ್ಲ ಸಾಹೇಬ. ನಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ

ತಪ್ಪು. ಆದರೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವಣ್ಣ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿರಬೇಡವೇ ?"

"ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದ ಹಾವು ನೋವಿಗಾಗಿ ಸೇಡನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ." ಎಂದು ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ ನಕ್ಕ. ಅವನಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸನ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರ ಮೂಡಿತೇನೊ ಅವನನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣನಾಗಿ ನೋಡಿದ. ಆ ನೋಟವನ್ನು ಸಹಿಸುವದು ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು.– "ರಜಾಕನ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ರಾಯರು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರೀತಿಯು ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ಹೀಗೆ ಆಗುವದು ನೋಡಿರಿ." ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ ಮತ್ತೊಂದು ಎಳೆ ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿದ. ಈ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ಹಾವು ಹೊರಬೀಳುವದೊ ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ಹೆದರಿದ.– "ರಜಾಕ್ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಏಜಂಟನಾಗಿದ್ದಾನೆ."

"ಅವನು ರಾಯರಿಗೆ ಬಾಟ್ಲಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಏಜಂಟನಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಾಮ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಏಜಂಟನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ" ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕ. ಅವನ ನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸನ ಅಂತರಾಳವನ್ನೇ ತಿವಿಯಿತು. ವೆಂಕಟೇಶನೀಗ ಅವನಿಗೆ ತಿರಸ್ಕರಣೀಯನಾಗಿ ತೋರಿದ. ತಾನೊಂದು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಜೇಡರ ಹುಳುವೆನ್ನಿಸಿತು. ಆ ಕ್ಷಣ ಅವನಿಗೆ ಅ ದಿನ ವೆಂಕಟೇಶ ಬಣ್ಣಿಸಿದ ತಾರಾನ ವರ್ಣನೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಜೀವಣ್ಣನ ವಿಧವೆ ಮಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಯಾದ ಗೆಳೆಯನ ಜೀವನ ಅವನಿಗೊಂದು ಭೂತವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಾಕಲಾಡಿದವು. ಯಾವವೂ ನಿರ್ಧಾರವಾಗದೆ ಅವನ ತಲೆ ಭಾರವಾಯಿತು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಟಲು ಮಾಣಿ ಚಹ ತಂದಿತ್ತು ಹೋದ. ವಿಶ್ವಾಸ ಒಂದು ಕಪ್ಪನ್ನು ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ನೀಡಿ ಅವನಿಗೆ ಕೆಲವು ಸ್ವಾಂತನ ಪರ ಮಾತು ಹೇಳಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ. ಅವನು ಹೋದೊಡನೆ ವಿಶ್ವಾಸನ ಯೋಚನೆ ಮತ್ತೆ ಮರುಕೊಳಿಸಿತು– "ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಅಡ್ಡ ಹಾದಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಕಾರಣನಾದ ರಜಾಕನನ್ನು ಒದ್ದು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಧನಿಯ ವ್ಯವಹಾರ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನೂ ಅವನು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ.... "

" ಜೀವಣ್ಣನೆಂದಿಗೂ ಅಪ್ರಮಾಣಿಕನಲ್ಲ. ಅವನು ಸೇಡುದುಂಬಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕಾರ ಭಾವ ತುಂಬಿದೆ."

" ಈ ಸೇಡಿನ ಭಾವದಿಂದ ಹೋದ ಮರ್ಯಾದೆ ಬಂದೀತೇ ? "

" ಅವನ್ನನುಭವಿಸಿದವರೇ ಬಲ್ಲರು. ಇಂದು ಆ ವಿಧವೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ನಾಳೆ ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಎತ್ತಿದರೆ ನೀನೂ ಜೀವಣ್ಣನಾಗುವಿ."

" ಇದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನವಳನ್ನು ಅವನು ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ."

" ಕಾಮುಕರ ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ರಜಾಕನನ್ನು ವೆಂಕಟೇಶ ಪ್ರೀತಿಸುವದು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ?....ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವದು, ಸಂಪತ್ತು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವದು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ?....ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯ ಕೈಯಿಂದ ಚಹ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಡಿದದ್ದು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ?....ಹೇಳು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ??...." ವಿಶ್ವಾಸನ ಹೃದಯ 'ಡಗ್-ಡಗ್' ಎಂದು ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡಿತು. ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾರಾನಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲೂ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಚಿತವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ತಾನೊಂದು ಮಹಾಪರಾಧ ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರಿ- " ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದಿತ್ತು...." ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟ. " ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ವೆಂಕಟೇಶನಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅವನ ಸುತ್ತಲು ವೈರಿಗಳು ಬಹಳ. ಇದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬಹುದೇ ? " ಈ ಹೊಸ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗದಿದ್ದರೂ ಗೆಳೆಯನ ಬರುವನ್ನು ಆತುರದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ.

ಊಟದ ವೇಳೆಗೆ ವೆಂಕಟೇಶ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಂದಲೇ ಬಂದು ನೇರವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ- " ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬನಿಂದಾದರೂ ಜೀವಣ್ಣನ ನೀಚತನ ಗೊತ್ತಾಯಿತಿಲ್ಲೋ ? ನೀನು ನಡುವೆ ಬರದಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನೆಂದೋ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೂ ಊರಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಅನರ್ಥ ಮಾಡಿದ್ದಾನೊ. ನಾನೀಗಲೇ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಬಂದು ಬಿಡು."

" ನಾನು ಬರುವವರೆಗೆ ಜೀವಣ್ಣನಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಬೇಡ. ನಾನೇ

ಅವನ ಸಮಾಚಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಜೀವಣ್ಣನಿಗಿಂತ ರಜಾಕನದೇ ಭೀತಿ. ಅವನನ್ನೇ ಮೊದಲು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ”

“ ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ವಿಶ್ವಾಸ. ಅವನನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಿದರೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಸೊನ್ನೆ. ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ”

“ ಅವನ ಕೆಲಸ ಪಾಪಪೂರಿತವಾಗಿದೆ. ”

“ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ಅವನದು ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸೇವೆಯೇ. ಜನರಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಪೂರೈಸುವದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ. ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ಕೈ ತುಂಬಾ ಹಣ ಸಿಕ್ಕರೂ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಅಲ್ಪವೇ. ಅವನ ಈ ಜನತಾ ಜನಾರ್ಧನ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕು ವಿಶ್ವಾಸ. ”

“ ಅವನಿಂದ ನಮಗೆ ಅಧೋಗತಿ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಅವನಿಂದ ಯಾರ ಉದ್ಧಾರವೂ ಆಗಲಾರದು. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೋ ವೆಂಕಟೇಶ. ”

“ ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧಾರದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸುವ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರ ಹಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು; ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಯಾರ ಉದ್ಧಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೇ ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ, ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಜನ, ಸಮಾಜ ಯಾವ ಆಧಾರ ಕೊಟ್ಟಿತು? ಜನಕ್ಕೆ ಅನ್ನಬೇಕು. ಅದನ್ನು ನಾವು ಎಂತಹ ಗಂಡಾತರಗಳನ್ನೆದುರಿಸಿ ಪೂರೈಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಅನ್ನ ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಅನ್ನ ಕೊಡುವದು ಪುಣ್ಯ ಕೆಲಸವಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ರಜಾಕನ ಕೆಲಸವೂ ವಿಶ್ವಾಸ....”

“ಈ ವ್ಯವಹಾರದ ವಿಚಾರವಲ್ಲ ವೆಂಕಟೇಶ—ಅವನ ಹೇಯವಾದ ಕೆಲಸಬೇರೆ ಇದೆ. ಯಜಮಾನನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿ ಅವ ನನ್ನು ಕಾಮಪಿಪಾಸೆಗೆ ಗುರಿ ಮಾಡುವದು ಪುಣ್ಯದ ಕೆಲಸವೆ?—” ಗೆಳೆಯನ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಧೀರನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಣ್ಣು ಪಿಳುಕಿಸಿದವು ಮಾತ್ರ. ಅವನು ಆವೇಗದಿಂದ– “ನಿನ್ನ ತಲೆ

ಮುನ್ನ ಯಾರೋ ಚನ್ನಾಗಿ ಊದಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನ ಕಂಡು ಮತ್ಸರ ಪಡುವ ಜನ ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ಅನೇಕ ಸಾರೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ; ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆಯಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ರಜಾಕನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಅಲ್ಲ.-ಜೀವಣ್ಣನ ಮಗಳಿಗೂ ನನಗೂ ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಈ ಜನ ಕೆಲದಿನ ಮೋಜು ಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ನಾನೇ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವಾಗ ಯಾರಿಗೂ ಅಂಜುವಹಾಗಿಲ್ಲ."

ಗೆಳೆಯನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಕನಾದ. ಯಾವ ಆತಂಕ ವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ತೆರೆದು ತೋರಿದ ವೆಂಕಟೇಶನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಅಭಿಮಾನವೇ ಮೂಡಿತು. ಬಾಬಾಸಾಹೇಬನನ್ನು ಅವನು ಶಪಿಸಿದ.- "ನಾನು ಕೇಳಿದ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ಅಸತ್ಯವಾಗಿವೆಯೇ ವೆಂಕಟೇಶ?"

"ಸುಳ್ಳಿನ ಕಂತೆಗಳು, ಆಗದವರು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಳಾಪ ಗಳು ವಿಶ್ವಾಸ. ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದೂ ನೀನು ಸಂಶಯ ತಾಳ ಬೇಕೆ? ಮೂರ್ಖರ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡಬೇಕೆ? ಆಮಾತಿರಲಿ. ಮೊದಲು ನಾವು ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿ ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ನೂಲಿನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಪೂರೈಸಿದರೆ ನಿನಗೂ ತುಂಬಾ ಲಾಭ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆ, ಆ ಜನರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಡರ್ಜ ಬಾಟಲಿ ಪೂರೈಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜಾತ್ರೆಯ ಮಿಠಾಯಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಪಡೆಯಬೇಡವೆ? ವೀರಭದ್ರ ಸಾಹುಕಾರರಿಗೆ ನೂರು ಜೋಡು ನಯವಾದ ಧೋತರ ಜೋಡು ಒದಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ....ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನೊ ಬ್ಬನೇ ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ಬೇಗ ಬಾ. ಅಲ್ಲೇ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳ ಯೋಚನೆ ಹಾಕೋಣ...." ವೆಂಕಟೇಶನ ವಾಕ್ಚರಿಯ ಪರಿಣಾಮ ವಿಶ್ವಾಸನ ಮೇಲೆ ಚನ್ನಾಗಿಯೇ ಆಯಿತು. ಅವನ ಸರಳ ಹೃದಯವನ್ನು ವೆಂಕಟೇಶ ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿದ, ವಿಶ್ವಾಸ ತೀರಾ ಸರಳತನದಿಂದ- "ಆದರೆ ವೆಂಕಟೇಶ, ನೀನು ಈ ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ಜೀವನ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಹೇಸಿಕೆಯಾಗಿದೆ."

"ಇದರಿಂದ ನನಗೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಸ. ಆದರೆ ಅನಿವಾರ್ಯ

ವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಂಬಂಧ ನನಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ಕುದುರಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹುಟ್ಟಾ ಕುಡಕನೂ ಅಲ್ಲ. ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರಿದು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ನಿಲ್ಲುವ ಮಾತಲ್ಲ. ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ಈ ಕಳ್ಳ ಪೇಟೆ ಕೊನೆಗಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ನಾನು ಹೊಸಮನುಷ್ಯನಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತೇನೆ..."

"ಮನೋರಮೆಗಾಗುವ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀಯಾ?"

"ನನ್ನನ್ನು ಅವಳು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ನಾನಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಈದ ಹುಲಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಭ್ರಮನಿರಸನವಾಗುವ ಸಮಯವೂ ಬರಬಹುದು. ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮನೋರಮೆಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ನಿನ್ನನ್ನವಳು ನಂಬುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿ ಹೇಳುವ ಭಾರವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನದೇ. ಈ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇರಲಿ. ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೆ ಕೈ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿಯಬೇಡ. ಈ ಸಾವಿರಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಗಳಿಸುವದೇನೋ ಕಠಿಣವಲ್ಲ....." ಗೆಳೆಯನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ನೋಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ.

"ನಾನು ಬರುವವರೆಗೂ ಜೀವಣ್ಣನಿಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಬೇಡ. ಅವನಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರದ ಗುಟ್ಟೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತು. ಒಮ್ಮೆಲೇ ದುಡುಕಿ ವೈರ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬೇಡ...ನಾನೇ ಅವನ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ದಬ್ಬುತ್ತೇನೆ...." ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ವೆಂಕಟೇಶ ಬಿರಬಿರನೆ ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟ. ಅವನು ಹೋದೊಡನೆಯೇ ವಿಶ್ವಾಸನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಧ್ವನಿಗಳೆದ್ದು ಕೂಗಿದುವು.— "ಬಾಬಾಸಾಹೇಬನನ್ನು ನಂಬಬೇಕೆ?....ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ನಂಬಬೇಕೆ?....ಬಾಬಾಸಾಹೇಬನಲ್ಲಿ ಮತ್ಸರವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನು ವೆಂಕಟೇಶನ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆಯಲು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ವೆಂಕಟೇಶ ಆ ರೀತಿ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದಿತ್ತು. ಆದರಿದು ಸುಳ್ಳು. ಜೀವಣ್ಣ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಂದ ನಮಗೆ

ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ....ವೆಂಕಟೇಶನ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವಣ್ಣನೊಂದು ಅಡ್ಡ ಮುಳ್ಳು. ಅವನನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ....ಆದರೆ ಅವನ ಸಂಸಾರ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು....ಸಂಸಾರ ದೊಡ್ಡದೆಂದು ಉಂಡಮನೆಗೆ ಎರಡು ಬಗೆಯುಬೇಕೆ?...." ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬನ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳಿಬಂದವು. ತಾರಾನ ನೆನಪಾಯಿತು. "ವೆಂಕಟೇಶ ಬೇಕೆಂದೇ ನನ್ನನ್ನಿಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿ ಹೋಗಿರಬಹುದೆ?.... ಛೇ ಎಂತಹ ದರಿದ್ರ ವಿಚಾರ ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ...."

ಸಾಯಂಕಾಲ ಹೊರಬಿದ್ದು ವಾಯುಸೇವನೆಗಾಗಿ ಹೊರಟ. ಇಡೀ ದಿನ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಅವನ ತಲೆ ಕಾದು ಕೆಂಡವಾಗಿತ್ತು.

೧೧

"ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಸ್ತರ್" ತನ್ನ ಗುಂಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದ ಅವನು ಈ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತಾಗ ಎದುರಿಗೆ ಗೋವಿನಪುರ ಶಾಲೆಯ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ತರರು ನಿಂತಿದ್ದರು. "ಏನು ಅಲಭ್ಯ ಲಾಭ ಮಾಸ್ತರರೆ! ಏನು ಕಾರಣ ಬಂದಿರಿ, ಏನು ಸುದ್ದಿ? ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಾಣುವೆನೆನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ನೋಡಿರಿ. ಎಲ್ಲವೂ ಚನ್ನಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಹೆಡ್ ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ಕಂಡು ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆನಂದವಾಯಿತು; ಗೋವಿನಪುರದ ನೆನಪೂ ಮರಕಳಿಸಿತು.

"ಹೀಗೆ ಬಂದೆ ವಿಶ್ವಾಸರಾವ್. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾನಫರನ್ಸು ಒಳಗೆ ಕೂತು ತಲೆ ಎಬ್ಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಊರನ್ನಾದರೂ ಸುತ್ತಾಡೋಣ ವೆಂದು ಬಂದೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು...."

"ಬನ್ನಿರಿ. ಹೀಗೆ ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತರೆ ಮುಗಿಯುವ ಮಾತಲ್ಲ ನಮ್ಮವು" ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಸ್ತರರನ್ನು 'ಮಿತ್ರ ಸಮಾಜ'ಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ತಿನ್ನಿಸಿ, ಕಾಫಿ ಕುಡಿಸಿ ಹತ್ತಿರವೇ ಇದ್ದ ಮುನಸೀಪಾಲ್ಟಿಯ ತೋಟದೆಡೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ. ಅಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತರು.–

"ಅಂತೂ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವರು ಶ್ರೀಮಂತರೇ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮದೇ ಉದಾಹರಣೆ." ನಗುತ್ತ ಮಾತು ತೆಗೆದರು ಮಾಸ್ತರರು.

"ನಾನು ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ನಿಮಗಾರು ಹೇಳಿದರು ಮಾಸ್ತ ರರೆ? ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಮಾತ್ರ ತಾಪತ್ರಯವಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೆ."

"ನಿಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟ ಖುಲಾಯಿಸಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ಬಿಡಿರಿ. ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಶ್ರೀಮಂತರೇ ಆಗಿದ್ದೀರಿ."

"ಎಲ್ಲವೂ ಅವನ ಕೃಪೆ ಮಾಸ್ತರರೆ. ಅವನ ಋಣವನ್ನು ಏಳು

ಜನ್ಮದಲ್ಲೂ ತೀರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ."

"ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಕಾರಣವೆ?"

"ಅವರು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಮಾತಾಡಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ವೆಂಕಟೇಶ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ."

"ಅವರನ್ನೇ ಮೊದಲು ತಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದರಂತೆ ನಿಜವೆ?"

"ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮೊದಲು ಏನೆಲ್ಲ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅತ್ತಿಗೆ, ಅಣ್ಣಂದಿರು ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವಿಧಿಸಂಕಲ್ಪ ಬೇರೆಯೇ ಇತ್ತು,"

"ಈ ವಿಧಿ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಹಳ ದುಃಖಿಗಳಾಗಿರುವರಂತೆ. ಪಾಪ! ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಮುರಿದಿದೆಯಂತೆ...."

"ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಮಗಾರು ಹೇಳಿದರು ಮಾಸ್ತರರೆ? ಅವಳ ಜೀವನ ಸುಖವಾಗಿದೆ; ಆದರ್ಶವಾಗಿದೆ! ಪತಿಯನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಔದಾರ್ಯ ಎಷ್ಟೋ ಬಡ ಸಂಸಾರಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದೆ."

"ಅವರ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಾವು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದೂ ಅವರ ಔಧಾರ್ಯದಿಂದಲೇ. ಅವರು ಒಬ್ಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಮುಖಕ್ಕೂ ಮಸಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡರು." ಮಾಸ್ತರರ ಧ್ವನಿ ವೇದನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿತು. ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಈಟಿಯಿಂದ ಇರಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಅವನು ತತ್ತರಿಸಿದ. ಅವನು ಯಾವುದೂ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡಿದ್ದ. ಭಾರವಾದ ಧನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರರು ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.- "ನನ್ನ ಜವಾಬುದಾರಿಯನ್ನರಿತುಕೊಂಡೇ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದ್ದೇನೆ ವಿಶ್ವಾಸರಾವ್. ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ಆಸ್ಥೆಯೇ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಲು ಹಚ್ಚಿದೆ."

"ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಾನು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ ಮಾಸ್ತರರೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥವೇ ನನಗಾಗದಾಗಿದೆ."

"ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಳಿರಿ-ನೀವೀಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಕವಿತೆ ಬರೆದಿದ್ದೀರಿ? ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆ ಯಾವ ಪ್ರಗತಿಯ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿದೆ? ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದ ಧ್ಯೇಯವೇನಿತ್ತು? ಈಗದರ ಅವಸ್ಥೆ ಹೀಗೇ

ಕಾಯಿತು? ಮನೋರಮಾಬಾಯಿಯ ಔದಾರ್ಯ ನಿಮಗೆ ಸುಖ ಜೀವನ ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ನಾಡು, ನುಡಿ ಬಡವಾದವು. ನಿಮ್ಮ ಕೊಲೆ ನಾಡಿನ ಕಾವ್ಯದ ಕೊಲೆ. ಈ ಪಾಪ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡವರಾರು? ನಿಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಜೀವನ ನಾಡಿಗೊಂದು ಭಾಗ್ಯವಾಗಿತ್ತು; ಸಮಾಜದ ಅಮೂಲ್ಯ ಸೊತ್ತಾಗಿತ್ತು"

"ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಮಾಸ್ತರರೆ."

"ನಿಮ್ಮ ಕವನಗಳ ಕೀರ್ತಿ ನಾಡಿನ ತುಂಬ ಪಸರಿಸಿದ್ದು ಯಾರ ಪುಣ್ಯದಿಂದ?

"ಹೊಗಳಿಕೆಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಲಾರದು ಮಾಸ್ತರರೆ? ನನ್ನ ಕವನಗಳನ್ನು ಬಾಯಿತುಂಬಾ ಹೊಗಳಿದ ಸಮಾಜ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪಾಡು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಹಸಿದು ಕಂಗೆಟ್ಟ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಮಾಜದಿಂದ ನನಗೇನಾಗಬೇಕು?"

"ಸಮಾಜ ಹಾಳಾಗಲಿ. ಅದು ಕೈಬಿಟ್ಟಿತೆಂದು ನೀವು ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆ? ಈ ಧನ ನಿಮಗೆ ಆತ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವದೆ? ನೀವು ಸಮಾಜವನ್ನು ವಂಚಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ಆತ್ಮವನ್ನಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅಧೋಗತಿ ತಪ್ಪಿದಲ್ಲ."

"ನಾನು ಅಧೋಗತಿಗಿಳಿದಿಲ್ಲ ಮಾಸ್ತರರೆ."

"ಮತ್ತೆ ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಬೇಕೆಂದೇ ಮರೆಮಾಚುತ್ತಿದ್ದೀರಿ; ಸುಖವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸುಖಿಯಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನನಗೆ ಬಹಳ ಕನಿಕರವಾಗುತ್ತದೆ–ವಿಶ್ವಾಸರಾವ್, ಕಳ್ಳಪೇಟೆ, ಮೋಸದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಮಾರಿಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನ ಮಾಡುವ ಅನಾಚಾರ, ಅತ್ಯಾಚಾರ ಸಹಿಸುತ್ತೀರಿ. ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ದುಡ್ಡಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದುಮುತ್ತಲಿದ್ದೀರಿ—"

"ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೂ ಏನು ಮಾಸ್ತರರೆ?"

"ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಗೋ ಇರಲಿ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಳ್ಳಾಗಲೆಂದೇ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ...."

"ಜನರು ಅನ್ನುವದಾದರೂ ಏನು?"

"ಅವರು ಬೇಕಾದದ್ದು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮನೋರಮಾಬಾಯಿಗೂ ನಿಮಗೂ ಇಲ್ಲದ ಸಂಬಂಧ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ, ಜನರ ಬಾಯನ್ನು ಯಾರೂ ಮುಚ್ಚಲಾರರು. ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದೆನೆಂದು ಕೋಪಿಸಬೇಡಿ ವಿಶ್ವಾಸರಾವ್. ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಲು ಹೆಚ್ಚಿತು. ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ನೀವಿಲ್ಲಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೊರಬೀಳಬೇಕು. ನನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ನಿಮಗೆ ವ್ಯಥೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ."

ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಯಾರೋ ಅವನನ್ನು ಆಳವಾದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೂಕಿದಷ್ಟು ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಅವನು ಜೋರೆಂದು ಬೆವತ. ಅವರ ಅಪಾದನೆಗೆ ಅವನಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತ- "ಮಾಸ್ತರರೆ, ನಿಮ್ಮದು ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆ. ನಿಮ್ಮ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರ ತುಂಬಿದವನು ಒಳ್ಳೇಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ. ಆದರೆ ಆಮೇಲೆ ನುಡಿದ ಮಾತು ಭಯಂಕರವಾಗಿದೆ. ಪೂರಾ ಸುಳ್ಳಾಗಿದೆ."

"ಅದನ್ನು ನಾನೂ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರೆ. ನಮ್ಮ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗ ಜೀವಣ್ಣ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಆ ಮಾತು ಹೋಗಲಿ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವಚನವಿತ್ತರೆ ಧನ್ಯನಾಗುವೆನು. ಸಮಾಜ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಮುದುಕ ನಿಮ್ಮನ್ನೆಂದೂ ಮರೆಯುವದಿಲ್ಲ."

ವಿಶ್ವಾಸ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಒಮ್ಮೆಲೇ- "ಆ ಜೀವಣ್ಣ ಬದಮಾಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಮಾಸ್ತರರೆ."

"ಅವನು ಬದಮಾಷನೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆವನ ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಿದ ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರೂ ಸಂಭಾವಿತರೆಂದು ಹೇಳಲಾರಿರಿ?"

"ಅದೂ ಪೂರಾ ಸುಳ್ಳು," ಮಾಸ್ತರರು ಪೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕರು. ಆ

ನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಗುಂಡು ಕಲ್ಲುಗಳ ಮಳೆಗರೆಯಿತು.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಜನ ಸಾಗತೊಡಗಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳು ಒಂಭತ್ತು ಗಂಟೆಯಾದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಮಂದವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು– "ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?" ಮಾಸ್ತರರ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ವಿಷಣ್ಣನಾಗಿ ನಕ್ಕ. ಆ ನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖರವಾಗಿತ್ತು; ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಹೊಗೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಅರ್ಧ ಹಾದಿಯವರೆಗೆ ಕಳಿಸಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮರಳಿದ. ಅವನಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಯಾವಾಗ ಬಿಟ್ಟೇನೊ ಅನ್ನಿಸಿತ್ತು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವನು ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾಗಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ದಾರಿ ಸಾಗದಾಗಿತ್ತು. ಭಯಾನಕ ವಿಚಾರಗಳು ಅವನನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದವು– "ನಾನೇಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ? ....ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು? ....ಅಯ್ಯೋ, ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸವಾದರೂ ಎಂತಹುದು! ಕಳ್ಳಪೇಟೆ, ಅನ್ಯಾಯ, ಹೌದು ಮಾಸ್ತರರ ಮಾತೇ ನಿಜ....ನಾನು ನನ್ನ ಧ್ಯೇಯವನ್ನು ಮುರಿದಿದ್ದೇನೆ—ತಾರಾನಿಗೆ ಈ ಹೊಲಸು ಜೀವನದ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು....ಮಾಸ್ತರರು ಹೇಳಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತಿನ ಪರಿಹಾರವನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು....ಈ ಮಾತು ಮನೋರಮೆಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಗತಿ ಏನು?....ಈ ಸುಳ್ಳನ್ನು ವೆಂಕಟೇಶ ನಂಬಿ ನನ್ನನ್ನು ಒದ್ದು ಬಿಡುವದೇನೊ ಅಸಹಜವಲ್ಲ. ತಾರಾ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಾರಳು....ಆದರೆ ತಾರಾ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಲಾರಳು. ನಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ....ದೇವರು ನನಗಿತ್ತ ಹಿರಿಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಗೊಳಿಸಿದೆ....ಛೀ-ಛೀ...." ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ತಾನೊಂದು ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದಂತೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಮೂಡಿತು.– "ನಾನು ಮಹಾಪಾಪಿ....ಅದೃಷ್ಟಹೀನ....ನನ್ನಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ....ಮನೋರಮೆಗೆ ಎಂತಹ ಅಪವಾದವಿದು?....ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಎದ್ದು ಹೋದರೆ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸಿದ ಹಾಗಾಗುವದು?.... ಬದಲಾಗಿ ಈ ವ್ಯರ್ಥ ಅಪವಾದವನ್ನು ನಾನೇ ಒಪ್ಪಿದಂತಾಗುವುದು.... ಈ ಅಪವಾದ ಹರಡುತ್ತಿರುವವನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ

ಹೊರಡಲಾರೆ.... ಆ ಔದಾರ್ಯದ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ವಂಚಿಸಲಾರೆ...." ಆಗಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ. ಅವನೊಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಅಟ್ಟದ ಪಾವಟಿಗಳನ್ನೇರಿದ. ಅವನಿಗೆ ಜಗತ್ತು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಅದಾವುದೋ ಜಟಿಲವಾದ ಬಲೆ ಬೀಸಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು– "ಜೀವಣ್ಣ! ....ಜೀವಣ್ಣ." ಎಂದು ಅವನು ಕರಕರನೆ ಹಲ್ಲು ತಿಂದ.– "ನೀನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು...."

ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಜೀವಣ್ಣನೇ ನಿಂತಿದ್ದ. ಅವನ ಮುಖ ಹೀರಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದಾವುದೋ ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಸಂಕಟಗ್ರಸ್ತನಂತೆ ಅವನು ಬಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ.– ವಿಶ್ವಾಸ ರಾಯರೇ!!

ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವನ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದ್ದವು; ರೊಚ್ಚು ಕಳಕಳಿಸಿ ಭುಗಿಲ್ಲೆಂದಿತು ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ಆಕ್ಷಣ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ಕೆಳಗೆ ದಬ್ಬಬೇಕೆಂಬ ಕ್ರೂರತನ ಆ ಗಂಟಿಕ್ಕಿದ ಹುಬ್ಬಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏರಿಕೆಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಆರ್ಭಟಿಸಿದ–"ಜೀವಣ್ಣ?...."

"ಯಜಮಾನರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ರಾಯರೆ. ಯಾವ ತಪ್ಪೂ ಇಲ್ಲದೆ ನನ್ನನ್ನು ನೌಕರಿಯಿಂದ ಕಡಿಮೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ದಯೆಯಿಂದ ನೋಡಲಿಲ್ಲ...."

ಅವರು ಸರಿಯಾದದ್ದನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ?"

"ನೀವು ನನ್ನನ್ನುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ರಾಯರೆ. ಅವರು ಎಲ್ಲ ಭಾರವನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ನೀವೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದರೆ ಈ ಬಡವ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಊಟ ಮಾಡಬಹುದು."

ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಿನ್ನನ್ನು ಉಳಿಯಗೊಟ್ಟದ್ದೇ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವುದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಅಪ್ರಮಾಣಿಕ.... ಕೃತಜ್ಞ....ನಿನ್ನಿಂದ ನನಗೆ ಉಳಿಗಾಲವಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಟೇಶನ ಮಾತು

ಮೀರುವದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ."

"ನೀವು ಹೇಳಿದರೆ ಯಜಮಾನರು ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಯಗೊಡುತ್ತಾರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಅನ್ನವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ನೀವು ಕೈ ಬಿಟ್ಟರೆ ನಾನು ಉಪವಾಸ ಸಾಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು..."

"ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಬೇಡ. ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಿಡು,"

"ಬಡವನ ಗೋಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ಇದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಅನರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ–ರಾಯರೆ...."

"ಈಗೇನು ಕಡಿಮೆ ಅನರ್ಥ ಮಾಡಿರುವೆ?....ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗುವಿಯೋ ಇಲ್ಲ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ದಬ್ಬಿಬಿಡಲೊ?" ವಿಶ್ವಾಸ ಥರಥರ ನಡುಗಿದ.

"ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ...."

"ಬದಮಾಷ್" ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ಜೀವಣ್ಣನ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಫಳೀರೆಂದು ಏಟು ಕೊಡಲು ಅವನು ಗಿಮಿಗಿಮಿ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟ. ಜೀವಣ್ಣ ಮೇಲೆದ್ದು ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ—"ಮರೆಯಲಾರದ ಪೆಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿರಿ. ಈ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ನಾನು ಮರೆಯುವದಿಲ್ಲ...." ಜೀವಣ್ಣ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕೆಂಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಬಿರಬಿರನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಡೆದ. ವಿಶ್ವಾಸ ರಭಸದಿಂದ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ತಗೆದು ಕಾಟಿನ ಮೇಲೆ ಉಸ್ಸೆಂದು ಕುಳಿತ. ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಹೀಗೆ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಕೈಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅಂಗೈ ಬಹಳ ನೋಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಮುಗುಚಿ ಬಿದ್ದ ಜೀವಣ್ಣನ ದೇಹ ಅವನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕುಣಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಅವನೆಲ್ಲೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಮಾತು ಮಿಂಚಿಹೋಗಿತ್ತು. ಜೀವಣ್ಣ ಹೋಗುವಾಗ ನೋಡಿದ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳು ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಗಾಸಿ ಮಾಡಿದುವು. "ನಾನು ಹೊಡೆಯಬಾರದಿತ್ತು ...." ಎಂದು ಉಸಿರಿಡುತ್ತ ವಿಶ್ವಾಸ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಸಿದು ಕುಳಿತ. ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿತ್ತು.

“ ನೀನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ಹೊಡೆದೆ ?....ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ನಿನಗೇನು ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು?....”

“ ಅವನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.”

“ ಈ ಅನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ನೀನವನ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ ಕೇಳಿದ್ದೀಯಾ?”

“ ಕಂಡ ಮಾತಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣದ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮಾಸ್ತರರೇ ಸಾಕ್ಷಿ.”

“ ಮತ್ತಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆ?”

“ ಅವನು ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ....”

“ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕನಾಗಿದ್ದವರು ನೀವೊ–ಅವನೊ?....”

“ ಜೀವಣ್ಣನೇ....”

“ ನಿಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನವಿದೆ?....”

“ ಎಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕೈಕೆಳಗಿನ ನೌಕರರು ಕೃತಘ್ನರಾಗಿರಬೇಕೆ?....”

“ ಅದನ್ನು ನಾನು ನಂಬಲಾರೆ....”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಮಾಸ್ತರರ ಮಾತನ್ನೇಕೆ ನಂಬುತ್ತಿ ?....” ವಿಶ್ವಾಸ ದಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು ತಲೆ ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡ.— “ ಏನು ನಿನ್ನ ಬಾಳು ವಿಶ್ವಾಸ!....” ಯಾರೋ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕಂತಾಯಿತು. “ ನಿನ್ನ ಧ್ಯೇಯವೆಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು”- ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನಿನ್ನ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೊಗಳಿದರೋ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯಾ?....”

“ ನನಗೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕಿತ್ತು.”

“ ಈಗ ಹಾಯಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೀಯಾ ? ”

“ ನನ್ನ ತಾರಾ....”

“ ಮೂರ್ಖಾ, ನಿನ್ನ ತಾರಾ ಈ ಬಾಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವದಿಲ್ಲ....ಅದು ನಿನ್ನ ಭ್ರಮೆ....” ವಿಶ್ವಾಸ ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಲೆ ಜಾಡಿಸುತ್ತ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಾಡತೊಡಗಿದ.

“ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮುಖ್ಯ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿಬಿಡು....”

“ ಜೀವಿಸುವುದೇ ಮುಖ್ಯ.”

“ ಕವಿಯಾಗಿಯೂ ನೀನು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಆ ದರಿದ್ರ ಬಾಳು ನನ್ನನ್ನು ಕಮರಿಸಬಹುದಿತ್ತು.”

“ ಹೀಗೆಂದು ನಿನ್ನ ಹೃದಯ ಸಂಪನ್ನತೆಗೆ ನೀನಾಗಿಯೇ ಕಿಚ್ಚು ಹಚ್ಚಬೇಕೆ ? ”

“ ಅದನ್ನು ಸಮಾಜ ಮಾಡಿತು.”

“ ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ದೋಷ ಹೊರಿಸುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೇಡಿತನ.”

“ ನಾನೆಂದಿಗೂ ಹೇಡಿಯಲ್ಲ....”

“ ಕೈಲಾಗದವನು. ಸದ್ಯದ ಬಾಳಿಗೆ ಹೇಸಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಅಂಜುತ್ತಿರುವುದು ಯಾವ ಧೈರ್ಯದ ಲಕ್ಷಣ ? ”

“ ವೆಂಕಟೇಶನ ಹೊಣೆಯಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಘ್ನನಾಗಲಾರೆ....”

“ ಇದು ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತು. ನಿನಗೆ ಸುಖ ಜೀವನದ ಸವಿ ಹತ್ತಿದೆ. ಪಾಪದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನರಸುವ ವಂಚನೆಯನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಬೇಕೆನ್ನುವಿ....”

“ ಹಾಗಾದರೆ... ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ” ವಿಶ್ವಾಸ ತನ್ನ ಅಂಗೈಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಗುದ್ದಿಕೊಂಡ. ಅವನಂತರಂಗ ಒಂದೇಸವನೆ ಚೀರಿತು. ಮಾಸ್ತರರು, ತಾರಾ, ಅಚ್ಯುತರಾಯರು—ಅವರ ಕಣ್ಣೆದುರು ಸುಳಿದು ದಯಾರ್ದ್ರರಾಗಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ನೋಡಿದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು.—“ ಹಾಗಾದರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ?....ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ವೆಂಕಟೇಶನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲು ಕೀಳಬೇಕು....ನಾನು ತಪ್ಪಿದೆ...ಜೀವನವನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ....” ವಿಶ್ವಾಸ ಬಾಗಿಲ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದಿಙ್ಮೂಢನಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ಅವನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೀರು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವನ ಹೃದಯ ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿತ್ತು.

ಅವನೊಮ್ಮೆಲೇ ಕೆಳಗಿಳಿದು ನಿಲ್ದಾಣದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಾಗಿದ.—“ ಹೌದು. ಆ ಬಾಳು ನನಗೆ ಹಿತವಾಗಿತ್ತು; ಅಪ್ರತಿಮವಾಗಿತ್ತು....ಮತ್ತೆ ನಾನದನ್ನು ಕಾಣಲಾರೆನೆ ? ಗೋವಿನಪುರದ ದಿವ್ಯ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯಲಾರೆನೆ ?...” ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಗೋವಿನ

ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಗಾಡಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಆವೇಶ ಬಂದವನಂತೆ ಅವನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತ. ಅವನಿಗೆಷ್ಟೊ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು.– "ನನ್ನ ತಾರಾ!....ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಯಾವ ಬಾಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ?....ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾದರೂ ನನಗಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವದಾಗಲಿಲ್ಲ....ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳು ಏನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು?....ನಾನವಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ....ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವೆ....ಆಗಲಾದರೂ ನನ್ನ ತಾರಾ....ತಾರಾ...."

೧೨

ತಾರಾ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ವಿಶ್ವಾಸನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಜೀವಣ್ಣ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯಾದರೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೋದ ಮಾತು ಶಲ್ಯದಂತೆ ಇರೆಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನಂಬುವದು ಕೂಡ ಅವಳಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ಮನೋರಮೆ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ತೋರುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂತಃಕರಣ ಇಲ್ಲದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಕಲ್ಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಮನೋರಮೆ ಅವಳ ಪತಿಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಆಡಿದ ಎಲ್ಲ ಆದರ, ಅಭಿಮಾನದ ನುಡಿಗಳೂ ಈಗ ನೆನಪಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ವಿಪರೀತ ವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದವು. ಮನೋರಮೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಮೋಸ ವಿದೆಯೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಬಾಳು ಯಾವುದೋ ಗಂಡಾಂತರ ದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲದ ಯೋಚನೆಗೆ ಮೊದಲಾಯಿತು– "ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲು ಒಪ್ಪಲೇ ಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಶ್ರೀಮಂತರ ಜೀವನ ದಲ್ಲಿ ಸರಳತನವೆಂದಿಗೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ, ಗಂಡ ತುಂಬ ಕುಡುಕ. ಹೆಂಡತಿ ಅತೃಪ್ತಳು. ಇವರ ಜೊಂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ನಾವು ಜೆಟ್ಟಿಯಾಗುವದು ನಮ್ಮ ಹಣೆಯಬರಹವಾಗಿತ್ತೆ ?....ಈಗ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾದರೂ ಅವ ರೇಕೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ ? ನಾನು ಅಷ್ಟು ಬೇಡವಾದೆನೆ ?....ಮೊನ್ನೆ ಭಾವ ನವರು ಬಂದು—"ವೆಂಕಟೇಶನ ಸಹವಾಸ ಸರ್ಪದ ಸಹವಾಸ. ವಿಶ್ವಾ ಸನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರಲು ಹೇಳು. ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೋ ಮಾತು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದರಲ್ಲ. ಆ ಮಾತುಗಳು ಯಾವ ವಾಗಿರಬಹುದು ? ಭಾವನವರಮುಂದೆ ಮನೋರಮೆ—"ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಮನೆಯವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳಲ್ಲ. ಅವಳಂತರಂಗದ ಮಾತುಗಳೇ ಇವಾಗಿರಬಹುದೆ ? ಮನೋರಮೆಯೊಡನೆ ಅವರು ತೋರು ತ್ತಿರುವ ಸಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲವೆ ? ಈ ಸಲಿಗೆಯನ್ನು ನಾನು ಬೆಳೆಯಗೊಡಬೇಕೆ ?....ಅವನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ

ದಂತಾಯಿತು ? ನಾನು ಯಾವ ಭಾಗ್ಯ ಪಡೆದಂತಾಯಿತು ? ಅಯ್ಯೋ ಮನೋರಮೆ, ನಿನ್ನ ಅತೃಪ್ತ ಕಾಮದ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಂಸಾರದ ಹೋಮವನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ಮಾಡಗೊಡಲಾರೆ." ಈ ಭಾವ ಬರುತ್ತಲೆ ತಾರಾ ಸಿಡಿಮಿಡಿಗೊಂಡಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಧಾರದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹಾಲಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಸಿಡಿದು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವಳು ಯೋಚಿಸಿದ ಯೋಜನೆ.

ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಅವಳು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ವಿಚಾರಿಸುವಳು;—ವಿಶ್ವಾಸ ಬಂದೊಡನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಬೇಕೆಂದು ದಿನದಿನವೂ ದಾರಿ ಕಾಯುವಳು, ಆದರೆ ಅವನು ಬರುವ ಮಾತೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಸಹನೆ, ತಾಳ್ಮೆ ತಪ್ಪಿ ತಾನೊಂದು ಇರುಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು; ಈ ಬೇಗುದಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ದೇಹವೂ ಬೆಂದಿತು. ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದ ಆಘಾತದಿಂದ ಎದೆಯೊಡೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಅವಳು ತೀರಾ ಖಿನ್ನಳಾದಳು. ಅವಳೆದೆಯಲ್ಲಿ ತುಮುಲವೇ ಎದ್ದಿತು.

" ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೆ ? "

" ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇದೆ. ಆದರೆ ಅವರು 'ಮಾಯಾವಿ'ಯ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ."

" ನಿನ್ನದು ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆ. ಮನೋರಮೆ ಮಾಯಾವಿಯಲ್ಲ. ಅವಳು ಉದಾರ ಚರಿತಳು."

" ಅವಳ ಔದಾರ್ಯ ಸ್ವಾರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ."

" ನಿಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಊರುಗೋಲಾಗಿರುವ ಅವಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ವಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳು ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಬಂಧುವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾಳೆ."

" ಇದೇ ಅವಳ ನೀಚತನದ ಪರಮಾವಧಿ."

" ಕಾಮಣಿಯಾದವರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಹಸಿರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನೀನು ಜೀವಣ್ಣನ ಮಾತಿಗೆ ಮೋಸ ಹೋಗಿದ್ದೀ;—ಮನೋರಮೆಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡುತ್ತೀ."

" ನಾನು ಯಾರ ಮಾತಿಗೂ ಮೋಸ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜೀವನವೇ ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತಲಿದೆ."

" ಅದಕ್ಕಾಗಿ....?...."

" ನನ್ನ ಬಾಳನ್ನೇ ನಾನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ."

ಹೊರಗೆ ಯಾರೋ ಕೂಗಿದ ಸ್ವರ ಕೇಳಿ ತಾರಾ ಎಚ್ಚೆತ್ತಳು. ಇಂತಹ ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗುವವರು ಮತ್ತಾರೂ ಆಗಿರದೆ ವಿಶ್ವಾಸನೇ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ಬಳಿ ಧಾವಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಬಂದ ವನು ವಿಶ್ವಾಸನಾಗಿರದೆ ವೆಂಕಟೇಶನಾಗಿದ್ದ.— ತಾರಾಬಾಯಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವಿರಾ " ಅವನ ಧ್ವನಿ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು. ತಾರಾ ತುಂಬಾ ಹೆದರಿದಳು. ನಡುಗುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ—" ಅವರು ಇನ್ನೂ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ."

" ಅವನು ಊರಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೇ ನಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆ ತಾರಾ...." ತಾರಾ ಹೌಹಾರಿದಳು. ವೆಂಕಟೇಶನೆಂದಿಗೂ ' ತಾರಾ ' ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಕರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಗಂಡಾಂತರದ ಅರಿವಾಯಿತು. ಅವಳು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಉತ್ತೇಜಿತನಾದ ಅವನು—" ಒಳಗೆ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನುಗಳಿವೆ ತಾರಾ. ನಾನೀಗಲೇ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯಬಾರದೆ ? "

" ಮುಂಜಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರಾಗದೆ ? ಇಂತಹ ಅಪ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನುಗಳದೇನು ಕೆಲಸ ? " ಎಂದು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

" ಅವುಗಳನ್ನೀಗಲೇ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ."

" ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವೇ ಬರಬೇಕೆ ? ರಜಾಕನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದರೆ ಆಗ ಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ. ನೀವು ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರಿ."

" ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಒಯ್ಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬೇಗಬಾಗಿಲು ತೆರೆ ತಾರಾ."

" ನನ್ನಿಂದ ಈಗ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯುವದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ದಯ ವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು."

" ಇದು ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತು. ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲವೆ ? "

" ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನೀವು ಇಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದೇ ತಪ್ಪು."

“ ಇದು ಉದ್ಧಟತನ. ಸುಮ್ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆ.”

“ ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ದಯವಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ.”

ನನ್ನ ಅನ್ನದ ಸೊಕ್ಕು ಈ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತೆ ? ನೀನು ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬಾಗಿಲವನ್ನು ಮುರಿದು ಬರಬೇಕಾದೀತು ” ಎನ್ನುತ್ತ ಅವನು ಧಡಧಡ ಬಾಗಿಲು ಒದೆಯಹತ್ತಿದನು.

“ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರೆ. ನೀವು ಕುಡಿದು ಮತ್ತರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ–ದಯವಿಟ್ಟು....”

“ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆ........” ‘ಧಡಧಡ’ ಸಪ್ಪಳ ಜೋರಾಗತೊಡಗಿತು. ತಾರಾನ ಎದೆ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ಗಂಡಾಂತರ ದಿಂದ ಹೇಗೆ ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯದೆ, ವಿಶ್ವಾಸ ಎಂತಹ ಕ್ರೂರಿಯ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಳಿದುಕೊಂಡಳು.—“ ನೀನು ತೆರೆಯುವಿ ಇಲ್ಲವೊ ? ”

“ ಆ ಮಾತೇ ಸುಳ್ಳು. ನಾನು ಖಂಡಿತ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯುವದಿಲ್ಲ.”

ಸೊಕ್ಕಿದ ಹೆಣ್ಣೇ........” ಆ ವೇಳೆಗೆ ವೆಂಕಟೇಶನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ‘ ಟಾರ್ಚ ’ ಬೆಳಕು ಅವನ ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸಿತು. ಆ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ಉಗ್ರವಾದ ಮೊಗದಲ್ಲಿಯ ಕೆಂಪಗಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು; ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಹರವಿದ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತಾರಾನ ಜೀವನ ತಲ್ಲಣಿಸಿತು. ವೆಂಕಟೇಶ ಆ ಬೆಳಕಿನತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಮನೋರಮೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ‘ ಟಾರ್ಚು ’ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವನತ್ತ ಧಾವಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಸರ್ವಾಂಗ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ತುಟಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿ, ಪತಿಯ ಕೈಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತ–“ ಈ ಟಾರ್ಚನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೇರವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹೊಗಿರಿ ನೋಡೋಣ. ಯಾರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಸಿ ಹಚ್ಚಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀರಿ ? ”

“ ನನಗೆ ಒಳಗೆ ಸಾಮಾನು ಬೇಕಾಗಿದೆ ಮನು....”

“ ಸುಮ್ಮನೆ ನಡೆಯಿರಿ. ಹುಂ–ಈ ಟಾರ್ಚು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿರಿ ಎಂದು ಅವನ್ನು ಗಂಡನ ಕೈಗಿತ್ತು ಅವನನ್ನು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದಳು. ವೆಂಕಟೇಶ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುತ್ತಲೇ ಒಳಗೆ ಬಂದಳು ಮನೋ ರಮೆ. ಅವಳ ಕಣ್ಣಾಲಿ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ

ತಾರಾನ ಹೋದ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಗಿ ಅವಳು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅತ್ತಳು. "ಮನ್ನಕ್ಕ...."

"ಕುಡಿದಾಗ ಅವರು ಮನುಷ್ಯರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ತಾರಕ್ಕ. ನನಗೆ ಬೇಗ ಟಾರ್ಚು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ತಡೆಯುತ್ತಿದೆ."

"ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬಾಳುವದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ತಾಯಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಆಸರೆಗೆ ಬಂದು ತಪ್ಪುಮಾಡಿದೆ.... ಅನ್ನದ ರಿಣದಲ್ಲಿ ನಾವೆಂತಹ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು ಮನ್ನಕ್ಕ...." ತಾರಾ ಒಂದೇ ಸಮನೇ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೋರಮೆಗೆ ಅವಳ ವೇದನೆ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು;– ಆವಳೆದೆಯೂ ವೇದನೆಯಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು.

"ತಾರಾ, ನಿನ್ನ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲೆ. ಅವರಿಗೆ ಒಳಿತಾಗಿ ಛೀ ಹಾಕಿ ಇಂತಹ ಕೆಟ್ಟ ಪ್ರಸಂಗ ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆಂದಿಗೂ ಬಾರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ಈ ದುಶ್ಚಟದಿಂದ ಅವರ ಬಾಳು ಹೀನಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸತ್ವ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ ನಡೆದಿದೆ. ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ನೆರವಾದರೂ ಇದೆ. ನನಗೆ....ಯಾರ ನೆರವಿದೆ ಹೇಳು?....ನನ್ನ ಗೋಳು ನನಗಿರಲಿ ತಾರಾ, ನೀನು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಪತಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕಬೇಡ. ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡು–ನಿನ್ನ ಕೂದಲಿಗೂ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರ ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬೇಡ."

ಮನೋರಮೆ ತನ್ನ ಜಾಲದಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನೇ ಬಿಗಿಯುತ್ತಿರುವಳೆಂಬ ಅನುಮಾನದಲ್ಲಿ ತಾರಾ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ವ್ಯಾಕುಲಳಾದಳು. ಅವಳ ಹೃದಯ ಮಾರ್ದವತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅವಳು ಕಟುವಾಗಿ– "ಯಾಕೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಅವರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅವರು ಎದ್ದು ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ನಿನಗೆ ಭೀತಿಯೆ?"

"ನಿನ್ನ ಅನುಮಾನ ಸರಿಯಾಗಿದೆ ತಾರಕ್ಕ. ಅವರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರರು? ನನಗವರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ."

ತಾರಾ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಳು— "ಅವರಿಂದ ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಮಾರ್ಗ ತೋರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವಿದೆ. ನನಗವರು ಬೇಕೇಬೇಕು. ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಾರೆಯಾ?"

ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮನೋರಮೆ ತೀರ ಲಜ್ಜೆಗೆಡುತ್ತಿರುವ ಳೆಂದು ತಾರಾನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವಳ ಒಂದೊಂದು ನುಡಿಯೂ ತಾರಾನಿಗೆ ಕಾಯ್ದ ಬರೆಯನ್ನೇ ಎಳೆದವು. ಅವಳು ಪೂರಾ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ದಿಂದ— 'ನಿನ್ನ ಔದಾರ್ಯವಾಗಲಿ, ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯಾಗಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಮಾರಾಯಳೆ. ನನ್ನ ಪತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ನನಗಿಂತಲೂ ನಿನಗೇ ಹೆಚ್ಚಾ ಗಿರುವದನ್ನು ಕೇಳಿ ಧನ್ಯಳಾದೆ. ನನಗೆ ಈ ಮನೆ, ಈ ಹಳ್ಳಿ, ಈ ಸಹವಾಸ ಎಲ್ಲವೂ ತುಚ್ಛವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ನಾವು ಹೊರಟು ಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ನೀನು ಅವರನ್ನೆಂದಿಗೂ ತಡೆಯಲಾರಿ."

"ತಾರಕ್ಕ, ನಿನ್ನ ಮತಿ ಭ್ರಮಣವಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ನನಗಾಗಿ ಕನಿಕರ ಪಟ್ಟು ಏನೇನೊ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದೆಯಲ್ಲ; ಅವು ಸಫಲವಾದವೆ? ನನ್ನ ಬಾಳಿಗೊಂದು ಉದ್ಧಾರವೀಯದಿದ್ದರೆ ನಾವು ಬಂದ ಸಾರ್ಥಕ ವೇನು ಎಂದಿದ್ದೆಯಲ್ಲ—ಆ ಮಾತು ಈಗೆಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು? ನನ್ನ ಪತಿ ಯನ್ನು ರೊಜ್ಜಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನನ್ನು ನರಕಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡು ವಂತೆ ನೀವು ಹೋಗಬಹುದೆ? ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವರು ನೀಚರಲ್ಲ. ಅವರ ಜೀವನ ಅವರನ್ನೀಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪತಿ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಣೆಯೂ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಿರುಗಾಳಿ ಎಬ್ಬಿಸಬೇಡ. ನನ್ನ ಉದ್ಧಾ ರಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ನೀನೀ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಯಿಸಬೇಕು."

"ನಾನು ಬಹಳ ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಮನ್ನಕ್ಕ. ನನಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಉದ್ಧಾರ ದಲ್ಲಿ! ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಸಿರಿವಂತರ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಬಹುದೂರ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗ

ದಲ್ಲಿ ಕಂಟಕಳಾಗಿ ಬರಬೇಡ ಮನ್ನಕ್ಕ."

"ತಾರಕ್ಕ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ನಿನ್ನ ಪತಿಯೆಂಬ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ನೀನು ಮಾತನಾಡುತ್ತೀ. ಆದರೆ ಅವರು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಲ್ಲವೆ? ಯೋಚಿಸು ತಾರಕ್ಕ."

"ನಾನೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಅನರ್ಥವನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆ." ಎಂದು ತಾರಾ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸ್ವಸ್ಥಳಾಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುವದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೊರಡಲನುವಾದಳು.

"ಒಂದು ಮಾತು ಮನ್ನಕ್ಕ. ಅವರನ್ನು ಈ ಕೂಡಲೆ ಕರೆಯಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯ ಕಟ್ಟಿಕೋ"

"ಅದಕ್ಕೇನು? ಇಂದೇ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಬಿಡು. ಆದರೆ ತಾರಕ್ಕ ಯಾವುದನ್ನೂ ಈಗ ವಿಚಾರಿಸಬೇಡ. ನನ್ನಾಣೆಯಾಗಿದೆ."

ಮನೋರಮೆ ಭಾರವಾದ ಎದೆಯಿಂದ ಮನೆಯೆಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಕರೆದು ತರಲು ಆಳಿನೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದಳು. ಎರಡು ದಿನ ತಿರುಗಾಡಿ ಬಂದ ಆಳು— "ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಎಲ್ಲಿರುವರೋ ತಿಳಿಯದು. ಅವರಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ," ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾರಾ, ಮನೋರಮೆ ಕಂಗೆಟ್ಟರು. "ಇವರು ಹೋಗಿರುವದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ದೇವರೆ" ಎಂದು ತಾರಾ ಹತಾಶಳಾಗಿ ಉಸಿರ್ಗರೆದಳು.

೧೩

ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯನ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕಿರಣಗಳು ತಡಸಲಿನ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಓಕಳಿಯಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಅಪೂರ್ವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ವಿಶ್ವಾಸ ತಡಸಲಿನೆದುರಿನ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಗುಡಿಯ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ. ಈ ದೃಶ್ಯ ವೈಭವದಿಂದ ಅವನ ಕದಡಿದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ದೊರೆಯಹತ್ತಿತ್ತು. ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಬೀಳುವ ನೀರು, ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಹಾರಾಡುವ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಗಳು, ಆಕಾಶದಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದ ದೇವ ಕನ್ನಿಕೆಯ ನೃತ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಆರತಿಯ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆಗಳು–ವಿಶ್ವಾಸನ ಹೃದಯದ ಮಲಿನವನ್ನು ತೊಳೆದವು. ಅವನಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟು ಕದಲುವ ಮನಸ್ಸೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನು ಜಲರಾಶಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಬಂಡೆಗಳನ್ನು ಭೇಧಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ಮಹಾ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದ.— "ನಾನು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ? ಏನನ್ನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡುದು ಮಾತ್ರ ತಿರುಗಿ ಬಾರದಷ್ಟಾಗಿದೆ. ಈ ಜೀವನದಿಂದ ನಾನು ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು? ಗೆಳೆಯ ಹೊರಿಸಿದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು? ಅವನಿಂದ ಜಾರಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಮಾರ್ಗವೇನು? ನನ್ನನ್ನಾರು ಕೇಳುವರು? ಇನ್ನು ಅವನ್ನೊಂದಿಗಿರುವದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಈ ಹೀನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತರೆ ಅವನು ಬಂಗಾರವಾಗುವನು. ಹಾಗಾದರೆ ಅವನ ಒಳ್ಳೆಯ ಜೀವನದ ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನವೂ ಸಾಗೀತು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನವನು ಕೇಳುವನೆ? ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎದ್ದು ಬಂದರೆ ಜೀವಣ್ಣನ ಹರಕು ಬಾಯಿ ಏನೇನನ್ನೊ ಹುಟ್ಟಿಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಮನೋರಮೆಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುವುದು.

ಈ ತೊಡಕಿನಿಂದ ನಾನು ಹೇಗೆ ಪಾರಾಗಬೇಕು? ನನಗೆ ನನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಬಾಳು ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕೀತು.?

ಸಾವಿರ ಚಂದಿರರು ತಡಸಲಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡತೊಡಗಿದರು. ಶುಭ್ರವಾದ ಬೆಳದಿಂಗಳು ತಡಸಲಿನಿಂದ ಹಾಲನ್ನೇ ಸುರಿಯಿತು. ವಿಶ್ವಾಸನಿನ್ನೂ ಆ ಸ್ಥಳ ಬಿಟ್ಟು ಕದಲಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವನು ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಾರಾನೊಡನೆ ಕುಳಿತ ಸಂದರ್ಭ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅಂದು ಅವಳು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡಿದ್ದಳು. ಭವಿಷ್ಯ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವಳ ಕನಸು ಕನಸಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು, "ಯಾಕೆ? ಅವಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಜೀವನದ ಸಾರವನ್ನೂ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟು ಬಿಡಲಿಲ್ಲವೆ? ಅವಳು ಇದನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮೇಲೆ ನಾನು ಈ ಜೀವನವನ್ನು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಹೇರಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇ ನಿಜ....ಜೀವಣ್ಣ ಅವಳ ಮುಂದೆಯೂ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅತಿರಂಜಿತ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಗತಿಯೇನು?" ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಕೂಡಲೆ, ಹಾಲಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರದಿಂದಲೇ ಹೋಗಬೇಕು. ಯಾವ ನಿರ್ಧಾರ?

'ಢಣ್' ಎಂದು ಭಕ್ತನೊಬ್ಬ ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಿದ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಬಿದ್ದ. ಆ ಗುಡಿಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ ಅವನಿಗೆ ಬೆರಗನ್ನೇ ಉಂಟು ಮಾಡಿತು. ಇದರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಅನ್ಯ ಜಾತಿಯ ಐರೋಪ್ಯನೊಬ್ಬನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನೆನೆದಾಗಲಂತೂ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಜನದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಡಂಭಾಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯೇ ಮೂಡಿತು. "ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ದೇವರ ಗುಡಿಗಳೆಂದರೆ ಹರಟೆಯ ಚಾವಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇಸ್ಪೇಟಿನ ಅಂಗಡಿಗಳಾಗಿವೆ. ನರಕದ ಬೀಡಾಗಿವೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಏರಿ ಮುಖ್ಯ ಬೀದಿಯಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ತೋಟದ ವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಲಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ ಉಡುಪೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಾಟೇಲಿನಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಿ ಹೊರಬಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಗೋವಿನಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಕಂಡು ಬರಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ

ವಿಚಾರಿಸುವಾ—ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮಲಗಿಕೊಂಡ.

ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ತಡಸಲಿನ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಬೆಳಗೆ ಬೆಳಗಾಗಿತ್ತು. ಏನನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸದೆ ಅವನು ಗೊವಿನಪುರಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದ. ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಹಾದಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತುಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಹೀಗೆ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ ಇಳುಕಲನ್ನೆಲ್ಲ ಇಳಿದು ಬಲಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿ ಹೊಲದೊಳಗಿನಿಂದ ಹಾಯ್ದು 'ಗೂಗೀಕೊಳ್ಳ'ದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾಗಿದ. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಡದ ಸುತ್ತಲೂ ಹರಿಯುವ ನೀರು, ಆ ನೀರಿನೊಡನೆ ಚಲ್ಲಾಟವಾಡುವ ಬಳ್ಳಿ, ಆ ಬಳ್ಳಿಯ ಮೇಲೆ ಚಿಲಿಪಿಲಿಯಾಗಿ ದನಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳು ವಿಶ್ವಾಸನಲ್ಲಿ ನವಿರನ್ನೆಬಿಸಿದವು. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳದಂತಹ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅವನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯವೇ ಬಂದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅವನು ಹಾಗೇ ಕೆಲಸಮಯ ನಡೆದು ಹೊಳೆಯನ್ನು ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ದಾಟಿ 'ಘಟ್ಟೀ ಬಸವಣ್ಣ'ನ ಗುಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕಳಿತು ಒಂದೇ ಸವನೇ ಹರಿಯುವ ನೀರನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದ.— ಈ ನೀರು ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗಲೂ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಚೈತನ್ಯ ಮಾತ್ರ ಕೊಳಚೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಾಡಿದ್ದೆ. ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಆ ಕವನಗಳು ಬಾರದಾಗಿವೆ? ಕವನ ಕನ್ನಿಕೆ ಕರೆದಾಗ ಬರುವ ಕೂಲಿ ಯಾಕೆ? ಅವಳು ಮತ್ತೆ ಬರಲಾರಳೆ? ನನ್ನ 'ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಿ'ಯನ್ನು ನಾನು ಪಡೆಯಲಾರೆನೆ? " ವಿಶ್ವಾಸನಲ್ಲಿ ಅದಾವುದೋ ಸಂಕಲ್ಪ ಮೂಡಿತು. ಅವನ್ನೇ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತ ಅನೇಕ ತಾಸುಗಳನ್ನು ಕಳೆದ. "ಹೌದು ಇದೇ ನಿಶ್ಚಯ. ನನಗೆ ಈ ಬರಗು ಬಣ್ಣದ ಜೀವನ ಬೇಡ; ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನಪ್ಪುವ ಸಂಭವ ಬಂದರೂ ಸರಿ. ನನ್ನ 'ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಿ'ಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ 'ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಿ'ಯೆಂಬ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಅವನಿಗೊಂದು ಆವೇಶವೇ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಅವನು ನೇರ

ವಾಗಿ ಬೀದಿಗೆ ಹೊರಟು ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಗುಜ್ಜನೊಬ್ಬನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಚಪಾತಿಗಳನ್ನು ಕಡ್ಲೀಬೇಳೆಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ಬೆರಸಿದ ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿಯ ಪಲ್ಯೆಯನ್ನೂ ತಿಂದು ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಚಹ ಕುಡಿದು ಗಾಡಿ ಬರುತ್ತಲೇ ನಿಲ್ದಾಣದತ್ತ ಸಾಗಿಬಿಟ್ಟ.

ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ತನ್ನ ಹಾಟೀಲಿನ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನೇರಿ ಮೇಲಟ್ಟದ ಕೋಣೆಗಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಆ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಯಾರೋ ತೆಗೆದು ಕುಳಿತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವನು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುವಾಗ ಸಿಗರೇಟಿನಿಂದ ದುಂಡಾಕಾರವಾಗಿ ಹೊಗೆ ಬಿಡುತ್ತ ವೆಂಕಟೇಶ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಇವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಅವನು— "ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಸಾಕಾಯಿತು. ಮಾರಾಯಾ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೋಗಬಾರದೆ? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾರಾಬಾಯಿಯವರು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಚಪಡಿಸುತ್ತಿರುವರು."

"ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬೇಕಾಯಿತು. ಗೋವಿನಪುರದ ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇಸರವನ್ನು ಕಳೆಯಲೆಂದು ಹೋಗಿ ಬಂದೆ. ಅಷ್ಟೆ,"

"ಓ ಹೋ ಕವಿಗಳಲ್ಲವೇ ತಾವು. ಅದೇನೆ ಇರಲಿ. ನೀನು ಕೂಡಲೇ ಹಾಲಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜೀವಣ್ಣನ ಪತ್ತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರಗಳೆಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತಿವೆ. ಆ ದಿನ ನಾನೇ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕೆಂದು ರಾತ್ರಿ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡುವದು. ತಾರಾಬಾಯಿ ಏನನ್ನೋ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲನ್ನೇ ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲ ನಿಂತಂತಾಗಿದೆ. ಜೀವಣ್ಣನ ಬದಲಿ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ನೀನು ಒದ್ದು ಹಾಕಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು. ಆ ಮೂರ್ಖ ಈಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಹರಡುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಹಲ್ಲು ಮುರಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೋಗಲಿ. ಈ ಐದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಿಗೆ ಏನು ಇಲ್ಲವೆ

ನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗೊಂದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡು. ನಾನು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಮುಂಬಯಿಂದ ಬರುವ ಹಣ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಬಾಬಾಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಸಕ್ಕರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡು. ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟರು ಸಣ್ಣಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೋ." ವೆಂಕಟೇಶ ಉಸಿರು ಬಿಡದೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದನು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಆಗಲೇ ಹೇಳಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. "ವೆಂಕಟೇಶ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು ತ್ತೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳಬೇಡ."

ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ನಾನು ಮೀರಿಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಸ."

"ಈ ಮಾತು ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಈ ವ್ಯವ ಹಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತ ಮಾಡಿ ಬಿಡು."

"ಅಂದರೆ ?"

"ನನಗೆ ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಸಿಕೆಯಾಗತೊಡಗಿದೆ. ನನ್ನ ಜೀವನ ಈ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಯಾಗಿದೆ."

"ನಾ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಹಣದ ಲಾಭಾಂಶವು ಕಡಿಮೆಯುದೆಂದು ಈ ಮಾತೆ?"

"ನಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಹಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದ್ದಲ್ಲ. ಜೀವ ನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು, ನನ್ನ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು."

"ನಿನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾವ ಕೊರತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ದ್ದೇನೆಂಬುವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡು, ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸದಿದ್ದರೆ ಆ ಮೇಲೆ ಮಾತಾಡು."

"ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊರಕಲು ಬಿದ್ದಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ."

"ನಿನ್ನ ಮಾತೇ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಲೊಲ್ಲದು."

"ನಿನಗೆ ಈ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಟೇಶ. ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಮರಿ ಹೋಗಿದೆ."

"ನಿನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಬೇಡ ವೆಂದೆನೆ?"

"ಈ ವ್ಯವಹಾರದ ವಕ್ರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸರಳತೆಗೆ ದಾರಿ ಸಿಗಲಾರದು ವೆಂಕಟೇಶ. "ನಾನು ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿರುವೆ. ಈ ಅಪರಾಧ ಉಪಶಮನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮುಕ್ತ ಮಾಡಬೇಕು." ಹೊತ್ತಿದ ಸಿಗರೇಟು ಅರ್ಧ ಸುಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಜುರುರೆಯನ್ನು ಎಳೆದು ವೆಂಕಟೇಶ ಕೋಣೆಯ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಹೊಗೆ ಕಾರಿದ. ಅವನಿಗೆ– ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯ ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತೆಯಿಂದ ಅವನ ಸಂಪತ್ತು ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಹೆಡ್ಡಾಟಕ್ಕೂ ಮನೋರಂಜನೆಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವ ಕಾಶ ಅವನ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೇ ದೊರೆಕಿತ್ತು. ಸಟ್ಟಾ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಮನಸ್ಸು ತೊಡಕಿಸಲು ಅವನ ದಯೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅವನ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರ ಅಡೆತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗು ತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಸಿದ್ಧನಿರಲಿಲ್ಲ. ಏರಿಕೆಯ ಗೃಹ ಗಳು ಅವನಿಗೆ ಈ ಸಟ್ಟಾ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಲಾಭವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಲಾಭ ಗಳಿಂದ ಅವನ ಹಣದ ದಾಹವು ಕಡಿಮೆಯಾಗದ್ದರಿಂದ ಅವನೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಸಟ್ಟಾವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿ ಕುಬೇರನಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವೂ ಇತ್ತು. ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಯಶವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಇಡಿಯ ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನೇ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾಗೋಪುರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಹಾಗೆ ಬರುವ ಸಂಪತ್ತಿನ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಅವನು ಈಜ ತೊಡಗಿದ್ದ. ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಬಿಡುವ ಮೂರ್ಖತನವನ್ನು ಅವನು ಮಾಡಬಹುದೆ? "ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ

ವಿಶ್ವಾಸ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಕ್ತ ಮಾಡಿದೆನೆಂದು ತಿಳಿ. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯುವುದು ಹೇಳು ನೋಡೋಣ. ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುವರು? ಸಮಾಜ ನಿನ್ನನ್ನು ಕತ್ತುಹಿಡಿದು ದಬ್ಬಿದುದನ್ನು ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಮರೆತೆಯಾ ? ನಿನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹಾರ ಕುಶಲತೆ ಇರದಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನ ಹೇಳು. ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬಲ್ಲದೆ ? ನಾನು ಈ ಮೊದಲೇ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ಮಾಡಿರುವೆ. ಈ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮುದ್ರಣಾಲಯ ತೆರೆದು ಕೊಡುವೆ. ನೀನು ಒಂದು ಮಾಸಿಕ ಹೊರಡಿಸಬಹುದು. ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಬಹುದು. ಆಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತ ಮಾಡಿಬಿಡುವೆ. ನಿನ್ನ ದಾರಿ ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗುವದನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಅಗುವ ಆನಂದ ಕಡಿಮೆಯದಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ನೀನಾಯಿತು ನಿನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಈಗ ಸುಮ್ಮನೇ ದುಡುಕಬೇಡ. ವಿಚಾರಿಸು. ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿರುವಿ."

ವೆಂಕಟೇಶನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸ ಬಹುವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿದ. ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾತನ್ನು ಮೊದಲೇ ವಿಚಾರಿಸಿದ ಅವನ ಗೆಳೆತನವನ್ನು ಅನುಕೂಲ್ಯವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ–" ಈ ಮಾತು ಖಂಡಿತವಷ್ಟೆ ?"

" ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯರ್ಥ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿರ್ಧಾರದ ಮಾತಾಗಿದೆ." ವಿಶ್ವಾಸನ ಗೆಳೆಯನ ಕೈಯನ್ನು ಅದುಮಿದ. ಅವನ ಕಣ್ಣು ಒದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವವು ಆ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. "ನೀನು ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ದೇವರು ವೆಂಕಟೇಶ."

" ನಿನ್ನ ಕವಿತ್ವ ಈಗಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತೇನು?"

" ಇದು ಕವಿತ್ವವಲ್ಲ ವೆಂಕಟೇಶ, ಕೃತಜ್ಞತೆ."

" ಹಾಂ! ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ನೀನು ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೇ ನಾನು ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದೆನೆಂದು ನಿನ್ನ

ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳು."

" ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ?" ವಿಶ್ವಾಸ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ.

" ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ. ಆ ರಾತ್ರಿ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ತರಲೆಂದು. ಈ ಸುಟ್ಟ ಚಾಳಿಯೊಂದಿದೆಯಲ್ಲ. ಆ ದಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೇ ಕುಡಿದಿದ್ದೆನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಕೂಡಲೇ ಕೆಲವು ಬಾಟ್ಲಗಳನ್ನು 'ಕ್ರಿರ್ಶ್ಚ ಕ್ಲಬ್ಬಿ'ಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ತಾರಾ ಬಾಯಿ ಬಾಗಿಲನ್ನೇ ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿರುಸಾಗಿ ಹೋಯಿತೇನೊ. ಈಗ ನನಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆ. ತಂಗಿಯ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಿದೆನಲ್ಲಾ ಎಂದು."

ಇದೇನು ದೊಡ್ಡ ಮಾತು ಬಿಡು. ನಾನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಕುಡಿಯುವ ಚಟ ಎಂದು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗುವದೋ?"

" ಅದಕ್ಕೂ ಸಮಯ ಬಂದಿದೆ. ನೋಡುವಿಯಂತೆ." ಎನ್ನುತ್ತ ವೆಂಕಟೇಶ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೂಡಲೇ ಹೋಗಿಬಿಡಲು ಹೇಳಿದ. ಈ ಹೊಸ ವಿಚಾರದಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸ ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯೇ ಉದಯಿಸಿತು. ಅವನು ಆಗಲೇ ತನ್ನ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಕನಸನ್ನು ಕಾಣತೊಡಗಿದ. ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ. ಗೋವಿನಪುರದ ಹೆಡ್‌ಮಾಸ್ತ ರರಿಗೆ ತಾನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲು ಅನುವಾಯಿತೆಂದು ಆನಂದಿತನಾದ. ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಕಾಣದ ತಾರಾನ ಮುಂದೆ ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವಳ ಬಾಳು ಹೇಗೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವದೆಂಬು ದನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಆತುರನಾದ. ಇದರಿಂದ ಜೀವಣ್ಣನ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ತಣ್ಣೀರನ್ನೆರಚುವ ಯೋಗವು ಬರುವದೆಂದು ಹಾರಿಯಾಡಿದ. ತನ್ನ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗೆ ತಾರಾನ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ 'ಸಾಧ್ವಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ್ನಿಡಬೇಕೋ ಅವಳ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನೆನೆದು ಅದಕ್ಕೆ 'ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಡಬೇಕೋ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸ ತೊಡಗಿದ.

೧೪

ವೆಂಕಟೇಶನ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ನವೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ತಾಳಿದ ವಿಶ್ವಾಸ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗಾಳಿಗೋಪುರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತ ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದ. ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಗಂಟುಗಳು ಹುರಿಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಮನೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಗರವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಹಗರಣದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದ ಅವನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ತೀರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರತೊಡಗಿತು. "ತಾರಾ ಹೊರಟಿರುವಳಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ? ಏನು ಕಥೆ?" ಎಂದವನು ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳ ಬಿಳುಪೇರಿದ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡ ವಿಶ್ವಾಸನ ಉತ್ಸಾಹ ಸಪ್ಪನೆ ಇಳಿಯಿತು. ಅವಳು ಅಷ್ಟು ಕೃಶಳಾಗಿ ತೋರಿದಳು. ಅವಳ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ಮಾಯವಾಗಿತ್ತು; ತುಂಬಿದ ಗಲ್ಲ ಒಳಸೇರಿದ್ದವು. ಬಣ್ಣ ಕಮರಿದಂತಾಗಿ ಕರಿಯ ಛಾಯೆ ಮುಖದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಅವಳು ಯಾವ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಂತೂ ಅವನು ತೀರಾ ಗಾಬರಿಯಾದ. "ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಮನೆಯ ನೆನಪಾಯಿತೆ?"

"ಕೆಲಸದ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೇ ಬರಲಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನು ಮನೆಯನ್ನೇ ಮರೆತಂತಾಯಿತೆ? ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ರೀತಿ ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ."

"ವಿಚಿತ್ರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನವಳ ರೀತಿಯು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿಯೇ ತೋರುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ" ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಅವಳ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೀರು ಚಿಮ್ಮಿದುವು. ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಆಗಲೇ ವೆಂಕಟೇಶನ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಾದವು. ಅವನ ನಡತೆಯ ಆಘಾತದ ಪರಿಣಾಮವೇ ತಾರಾಳ

ನೋವಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಅವನೇ ಒಪ್ಪಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿರುವಾಗ ಈ ಭೀತಿಗೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅವನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆ ನಿವೇದಿಸಬೇಕೆಂದು ಸನ್ನದ್ಧನಾದ. ಅವಳ ಕಂದಿದ ಮುಖ ಅವಳ ಭೀತಿಯ ಆಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. “ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಮನೆಯ ನೆನಪಾಯಿತೆ?” ಎಂದ ಮಾತು ಅವನ ಕರುಳನ್ನು ಕೊರೆಯಿತು. ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿದ. ಅವನ ಹಸ್ತ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಅವಳ ದುಃಖ ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಯಿತೇನೊ ಅವಳು ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿ ಅವನ ಹೃದಯದ ಮೇಲೆ ಮುಖವನ್ನಿರಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಬಿಸಿಗೆ ಅವನ ಹೃದಯ ಕರಗಿಹೋಯಿತು. “ತಾರಾ.”

“ ಈ ನರಕದ ಬಾಳಿನಿಂದ ನಾವು ಮುಕ್ತರಾಗಲೇಬೇಕು. ನನಗೆ ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸಹ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ. ಆ ತಪ್ಪಿನ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಿ ಆಯಿತು. ಮರ್ಯಾದೆಗೆಟ್ಟ ಜೀವನವನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.” ತಾರಾನ ಮಾತು ಬಿಸಿಯಾಗಿ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. “ ನೀನು ಯಾವ ಮಾತನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಆಡುತ್ತಿರುವಿಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆ ತಾರಾ! ಅದೊಂದು ವಿಷಮ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಎಚ್ಚರವಿಲ್ಲದಾಗ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆ. ಅವನು ನಿನ್ನ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಯನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ಅವನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು”. ಮೇಲಾಗಿ ಆ ದಿನ ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಿ.“

ತಾರಾ ಗಂಡನನ್ನು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. “ ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯನು ಪರಮ ನೀಚನಾಗಿದ್ದಾನೆ.”

ಅವನ ಕುಡುಕತನ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ ತಾರಾ. ಅವನು ಜನ್ಮತಃ ನೀಚನಲ್ಲ. ”

“ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ದುರ್ಯೋಧನನು ಕೂಡ ಸುಯೋಧನನಾಗಿ

ಕಾಣುವದು ಆಶ್ಚರಿಯಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಸರಳ ಹೃದಯ ನಿಮಗೊಂದು ಕುಂದು. ಅದೇನೆ ಇರಲಿ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿರುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ."

"ತಾರಾ, ವೆಂಕಟೇಶನ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ನೀನು ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅವನು ನನಗಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಸಹಾಯ ಅನುಪಮ ವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಕೂಡ ಈ ಬಾಳು ಬೇಡವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನನಗಾಗಿ ಅವನು ಬೇರೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಸಿಗುವಂತೆ ಏರ್ಪಾಡನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ಸಹಾಯವನ್ನು ದೂಡಿ ನಾವು ಎದ್ದು ಹೋಗುವದು ಸರಿಯಾಗ ಬಹುದೇ ಹೇಳು."

"ಅವನ ಯೋಜನೆ ಕವಡು ಕಂಟಕವಾಗಿದೆ. ಈಗಾದ ನಿಮ್ಮ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪೂರಾ ಚರಂಡಿಗೆ ನೂಕಿ ಬಲಿ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಅವನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವನ ಸಹಾಯವೂ ಬೇಡ;–ಅವನ ಸಹವಾಸವೂ ಬೇಡ. ಬಡವರಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ದರಿದ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವದೇ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯ ವಾಗಿದೆ. ಈ ಶ್ರೀಮಂತರು ಯಾವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಅಧಮತನ ವನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಜೀವ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರೋ ತಿಳಿಯದು."

"ನಾವು ಎದ್ದು ಹೋದರೆ ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಂತಾಗುವದು ?"

"ನಾವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಸಾಧಿಸುವದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ."

"ನೀನು ಮನೋರಮೆಯ ಜೀವನವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಡವೇ ? ಆ ದಿನ ನೀನು ಅವಳ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಕಿದ ಯೋಜನೆಗಳೆಲ್ಲ ವಾಯ ವಾಗಬಾರದು. ಅವಳ ಬಾಳಿಗಾಗಿ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಇದೆ ತಾರಾ."

ಮನೋರಮೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ತಾರಾ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದಳು. ಜೀವಣ್ಣ ಹೇಳಿ ಹೋದ ಮಾತುಗಳು ನೆನಪಾಗಿ ಅವಳ ಹೃದಯ ಕಸವಿಸಿ ಗೊಂಡಿತು; ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಜ್ವಾಲೆಯೇ ಎದ್ದಿತು. ಅವಳು ನಡುಗುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ, "ಈ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಅವಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವಾಗ ಅವಳ ಬಗ್ಗೆ

ನಾನು ಮಾಡುವ ವಿಚಾರ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳು ಕುಲಟಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮತ್ಸರವೇ ಇದೆ. ಆ ಸೇಡನ್ನು ಅವಳು...."

"ತಾರಾ, ನಿನಗೆ ಆಗಿದೆಯಾದರೂ ಏನು? ಅವಳು ಮಹಾ ಸಾಧ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ."

"ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ ದಿನವೇ ನಾನು ಅವಳ ಸಾಧ್ವಿತನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೇನೆ."

"ಅದು ಅವಳ ಔದಾರ್ಯದ ಗುರುತು ತಾರಾ."

"ಈ ಔದಾರ್ಯದ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಬೆಳೆಯುಗೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸುವ ಔದಾರ್ಯ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಮನೋರಮೆಯ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ."

"ನಾಲಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವಿರಲಿ ತಾರಾ."

"ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಲಾರದು. ನೀವು ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರೆ ಸಮಾಜವೆಂದಿಗೂ ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರದು. ಆಗಬೇಕಾದ ಅನಾಹುತ...."

"ತಾರಾ, ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ."

"ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವದು ನನಗೇ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗಿದೆ. ನೀವು ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ದಬ್ಬಿದುದು ಯಾವ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದೆ?"

ಜೀವಣ್ಣ ಇಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷದ ಬೀಜವನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವ ಮಾತು ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಈ ವಿಚಾರದಿಂದಲಂತೂ ಅವನು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಶ್ಚಯವನ್ನೇ ಮಾಡಿದ. ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ ತಾರಾನನ್ನು ಹಾದಿಗೆ ತರುವ ಕೆಲಸ ಸುಲಭವೆಂದು ತಿಳಿದ. "ತಾರಾ, ಆ ಜೀವಣ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಬೇಡ. ಅವನು ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತಕ;–ಕೃತಘ್ನ...."

"ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತಕರು ಯಾರು?"

"ನಿನ್ನ ಮಾತು ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ತಾರಾ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ

ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹುರುಳೂ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ನಂಬುವದು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಜೀವಣ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬುತ್ತಿ. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷುಲ್ಲಕನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೀ. ನಿನ್ನ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಯಿತು;.? ನೀನು ಅಪ್ರಬುದ್ಧಳಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ. ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೂ ಮೀರಿಸಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನನಗಾಗುವ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳವಷ್ಟು ಮೂಢಳು ನೀನೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ. ಮನೋರಮೆಗೆ ದೋಷಾರೋಪಣೆ ಮಾಡುವ ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನೇ ತುಳಿಯಹತ್ತಿರುವಿಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೋ. ”

“ ಹೌದು ನಾನು ಮೂರ್ಖಳು. ನಾನು ಅವಿಚಾರಿ. ”

“ ಈ ಉದ್ವೇಗ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬಾರದು. ನಿನ್ನ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ನಾನು ಮೀರಿಲ್ಲ ತಾರಾ ...”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಈಗಲೇ ಈ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಿ. ”

“ ಈ ಮಾತು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ತಾರಾ. ನಾನು ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಜೀವಣ್ಣನ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅವಳ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ತೂರಿ ಬಿಡುವ ಅಧಮತನವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡಲಾರೆ. ಅವಳ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಬೇಕು. ”

ನಾನು ನನ್ನ ಬಾಳುವೆಯನ್ನು ಯಜ್ಞಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಹಾಕಬೇಕು.”

“ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿಗೆ ಉಜ್ವಲವಾದ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ. ಮನೋರಮೆಯ ಹಿತದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಿತವೂ ಇದೆ. ನಾವು ಅವಳಿಗಾಗಿ....”

“ ನೀವು ಈಗಲೇ ಹೊರಡುವಿರೋ ಇಲ್ಲವೊ ?.”

“ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ” ತಾರಾ ಒಮ್ಮೆ ಗಂಡನನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣು ತಿರುಗಹತ್ತಿದವು. ಅವಳೊಮ್ಮೆಲೇ ಚಿಟ್ಟನೇ ಚೀರಿ ದೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದುಬಿಟ್ಟಳು. “ ತಾರಾ. ತಾರಾ. ಏ ಕಿರಣ ! ಉಷಾ....” ಎನ್ನುತ್ತ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದ. ಓಡುತ್ತ ಹೋಗಿ ನೀರನ್ನು ತಂದು ತಲೆಗೆ ತಟ್ಟಿದ. ಅವಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರವೇ ಬರದಾಯಿತು. ಅವಳ ಬಿಳುಪಾದ ದೇಹ ತೀರಾ ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿ ಅವನು ವ್ಯಾಕುಲನಾದ.

ಕಿರಣ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು "ಅವ್ವಾ! ಅವ್ವಾ" ಎಂದು ಕೂಗಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗದಾಯಿತು. ಉಷಾ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ವಿಶ್ವಾಸ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಗಾಳಿಹಾಕುತ್ತ- "ತಾರಾ ತಾರಾ" ಎಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣವೂ ಉಸುರ ತೊಡಗಿದ. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಭೋರೆಂದು ಅಳತೊಡಗಿದಳು. "ತಾರಾ, ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತೇನೆ. ಶಾಂತಳಾಗು...." ಎಂದ. ವಿಶ್ವಾಸ ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನು ತಟ್ಟತೊಡಗಿದ. ವಿಶ್ವಾಸ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದವನಾದ. ಅವನ ಭವಿಷ್ಯ ಜೀವನದ ಕನಸುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದವು. ತಾರಾನ ಆರೋಗ್ಯದ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕಃಪದಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಅವಳ ಸ್ಥಿತಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಅರಿವು, ಒಮ್ಮೆ ಮರೆವು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೋರಮೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಉರಿದು ಬೀಳುತ್ತ, ಮುಖವನ್ನು ವಿಕಾರ ಮಾಡುವಳು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಕಿರಣ ಬಾಯಿಂದ ಕೆಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳು ಹೌಹಾರಿದ್ದಳು. ತಾರಾ ಈ ಭಾವ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು. ವಿಧಿ ವಿಲಾಸವೆಂದೇ ಬಗೆದಳು. ಅವಳ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಾದರೂ ಅವಳ ಹೃದಯ ಕತಕತನೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಇತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತೀರಾ ಗಂಭೀರವಾಗಿತ್ತು. ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ತಾರಾ- "ನಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ....ನಾನು ಪಾಪಿ.... ಮನೋರಮೆ ನನಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿದಳು........ಕಿರಣ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನಿಗೆ ಪತ್ರ ಹಾಕು....ಅಯ್ಯೋ ಮನೋರಮೆ ಬಂದಳು....!! ಎಂದು ಚಿಟ್ಟನೇ ಚೀರಿದ ಸಂದರ್ಭ ನೆನೆದಾಗ ಅವನು ನಾಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಶಕ್ತಿಯೇ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವನ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪತ್ನಿಯ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದ. ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಬಸಿರಿಯಾದ ಅವಳು ಇಂತಹ ಆಘಾತವನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಹೇಗೆ ಪಾರಾಗುವಳೆಂದು ಅವನಿಗೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಆಯಿತು. ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಅವನು ತಾರಾನ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ, ಮಕ್ಕಳ ಕಡೆ

ಗೊಮ್ಮೆ ನೋಡುವದೇ ಅವನ ದೈನಂದಿನ ಕೆಲಸವಾಯಿತು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ತಾರಾ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ಮುದ್ದಾಡಿದಳು. ಪತಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕುಳ್ಳಿರ ಹೇಳಿ. ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು. ಎಷ್ಟು ಸೊರಗಿದ್ದೀರಿ—" ಎಂದು ಹನಿದುಂಬಿದಳು.

" ನೀನು ಎದ್ದು ಕುಳಿತೆಯಲ್ಲ ಅದೇ ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ತುಂಬಿಸುವದು ಬಿಡು. ಪಾಪ! ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದವು." ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ಮಕ್ಕಳ ಮೈದಡವಿದ.

" ಹುಚ್ಚಮ್ಮಗಳು! ನನಗೇನಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಂದು ತಾರಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮುದ್ದಿಸಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣ ಯಾವ ವಿಚಾರ ಬಂದಿತೊ- "ಇಂದು ಸಂಜೆ ಗಾಡಿ ಬರುವದಷ್ಟೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

" ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ ತಾರಾ. ನಿನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಲಿ. ಇಂದೇ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ. ಆಯಿತಿಲ್ಲೊ ? "

ತಾರಾನ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಮಂದಸ್ಮಿತ ಮಿಂಚಿತು. ಅವಳು ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಿರಣನಿಗೆ – "ನಿನ್ನ ಮನೂಮಾಮಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಳೇನೋ ?"

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಗಡಿಬಿಡಿಯಾಯಿತು. ಕಿರಣ ಏನು ಹೇಳುವನೋ ಎಂದು ಕಾತರಿಸಿದ.

" ಅವತ್ತ ಬಂದಾಗ ನೀ ಮನೂಮಾಮಿನ್ನ ಬೈದುಬಿಟ್ಟೆ. ಅವಳು ಅಳಕೋತ ಮನೀಗೆ ಹೋದಳು–ಅವ್ವಾ. "

" ಹಂಗಾರ ಅವಳು ಇಲ್ಲೆ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ ?"

" ನಾ ಏನ ಸುಳ್ಳ ಹೇಳತೀನೇನು ? ಮುಂಜಾನೆ ಸಂಜೀನಾಗ ಬರೇ ಅಳಕೋತ ಕೂತಾಳ. ನಿನ್ನೆ ನನಗ ಉಂಡಿಕೊಟ್ಟು- ನಿಮ್ಮ ಅವ್ವಗ ಹೆಂಗ ಅದನೊ ಬಾಳಾ. ದೇವರ ಮ್ಯಾಲೆ ಆಣೆ ಇಟ್ಟ ಹೇಳತೀನಿ– ನಿಮ್ಮವ್ವನ ಭಂಗಾರದ ಮ್ಯಾಲೆ ನನಗೆ ಯಾವ ಆಶಾನೂ ಇಲ್ಲ. ಆ ಭಂಗಾರ ಅವಳದು. ಅದು ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ಅಂತ ಏನೇನೋ ಹೇಳಿದಳವ್ವಾ. ನಿನ್ನ ಭಂಗಾರ ಮನೂಮಾಮಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಅವ್ವ– ನೀ ಸುಳ್ಳೆ

ಅವಳನ್ನ ಜೈತೀದಿ" ಎಂದ ಕಿರಣ.

ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಣ್ಣು ಹನಿಯಾಡಿತು. ತಾರಾ ಅದನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದ ಒಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಹೊರ ಹಾಕಿದಳು. ಆ ಹೊರಬಿದ್ದ ಉಸಿರಿನಿಂದ ಅವಳ ಎದೆಯೂ ಹಗುರಾಯಿತೇನೋ! "ಹಂಗಾರ ನನ್ನ ಭಂಗಾರ ಅವಳಿಗೆ ಬೇಡವಾ" ಎಂದು ಗಂಡನನ್ನು ತುಂಟ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದಳು.

"ಆಕೇನು ಸುಟ್ಟ್ಯಾಳು ಬಿಡು ನಿನ್ನ ಭಂಗಾರ. ಆಕಿಗೇನು ಭಂಗಾರ ಕಡಿಮಿ ಅದ. ನಿನ್ನ ಭಂಗಾರ ನಿನ್ನ ಕೊಳ್ಳಾಗ ಕಟ್ಟಿಗೋ. ನೀ ಸುಮುಸುಮ್ನ ಆಕಿನ್ನ ಜೈಯಬ್ಯಾಡ ನೋಡು." ಮಗನ ಮಾತಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಖೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕ. ಈ ಭಂಗಾರದ ಮಾತು ತಂದೆಯಲ್ಲಿ ನಗೆ ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದು ಕಿರಣನಿಗೆ ಸೋಜಿಗವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅನೇಕ ದಿನಗಳಿಂದ ಆ ನಗೆಯನ್ನು ಕಾಣದ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂಭ್ರಮವೆನಿಸಿತು. ಅವನೂ ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ತನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದವನ ಹಾಗೆ ನಗಹತ್ತಿದ. ಉಷಾ ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತವಳು ಒಮ್ಮೆಲೆ–"ಅವ್ವಾ–ಅವ್ವಾ ನಗತಾನ್ಯಾಕ?" ಎಂದಳು..

"ಅವನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ."

"ಚಿಗಪ್ಪಗ?"

ತಾರಾ ಉಷಾನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಲಟಲಟ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟಳು.

ಮಧ್ಯ ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯ ಮೀರಿ ಹೋದರೂ ಮನೋರಮೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಮಲಗುವ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಪವಾದ ಶಲ್ಯದಿಂದ ಗಾಯ ಗೊಂಡ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವೇದನೆಯ ಮುಳ್ಳು ಕುಟುಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು? ಅ ದಿನ ನುಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಭಯಂಕರವಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳು ಹೊರಿಸಿದ ಅಪವಾದ ಸಹನಾತೀತ ವಾಗಿತ್ತು. ತಾರಾನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ತಳಬುಡವಿಲ್ಲದವೆಂದು ಮನೋರಮೆಗೆ ಅರಿವಿದ್ದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಬಡೆದ ಸಂಶಯ ಪಿಶಾಚಿ ಭಯಂಕರವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದುಂಟಾದ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಅವಳಾಗಲೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ವಿಷ ಹೊರಚೆಲ್ಲುತ್ತಲಿತ್ತು. ಈ ವಿಷದ ಮೂಲವನ್ನು ಪರಿಶೋದಿಸಿ ಅವಳಿಗೆ ಮನಗಾಣುವಂತೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಮಾತನಾಡುವ ಪರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವಳು ವಿಕಾರವಾಗಿ ಕೂಗಿ ಉರಿದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈಗ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಂದ ಮನೋರಮೆಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತನ್ನ ಸಮಸ್ಯೆ ಪೂರಾ ಗಡಚಾಗಿ ತೋರಿತು; ಅನ್ನ ರುಚಿಸದಾಯಿತು; ನಿದ್ರೆ ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ತನ್ನಿಂದಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸನಂತಹ ಕಾವ್ಯ ಜೀವಿಗೆ ಪರಿತಾಪ ಉಂಟಾದದ್ದು ದುರ್ದೈವವೆಂದೇ ಬಗೆದಳು– "ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಪರಾಧವಿದೆ? ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದುದೇನು–ಈಗ ನಡೆಯಿತೇನು? ನನ್ನ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ, ನನ್ನ ಪತಿಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬೇಡಿ ಬಯಸಿದುದೇನು? ಈಗ ಅದೆಲ್ಲ ಹುಳಿಯಾಗಿ ಅವರ ಬಾಳ ಹೊಳೆಯೇ ಕಲಕಿ ಹೋಗುವದು ಎಂತಹ ಅನಾಹುತ? ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೊಣೆಯಾಗಬೇಕೇ?" ಮನೋರಮೆ ಒಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಮುದುಡಿ ಮುದುಡಿಯಾದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೊರಳಾಡಿದಳು. ಮತ್ತೆ

ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು. ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಹೊಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಬಂದ ಚಿತ್ರವೊಂದು ಸುಳಿದು ಬಂದಿತು. ಅದನ್ನೇ ಮೆಲುಕು ಹಾಕ ಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಬಹಳ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಮನೋರಮೆಯ ತಂದೆ ಅವಳ ತಾಯಿಯೆದುರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು– "ಮನೋರಮೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವರ ವಿಶ್ವಾಸ. ಹುಡುಗ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಬರಹಗಾರನಾಗುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಅವನ ಕೀರ್ತಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ನಮಗಾ ದರೂ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ? ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನೇ ಮನೆಯ ಅಳಿಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡರಾಯಿತು.— ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಕುಂದಣ ವಿಟ್ಟಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. "

" ಹಾಗಾದರೆ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಬಿಡಿರಿ. "

" ನಿಶ್ಚಯದ ಮಾತೇನು ? ಅಚ್ಯುತರಾಯರೊಡನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾತಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವಿಶ್ವಾಸ ಮನೋರಮೆಯ ಗಂಡನಾಗುವದು ನಿಶ್ಚಯ. "

" ಮನೋರಮೆಗೂ ಓದುವ ಹುಚ್ಚು. ಗಂಡ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೇ ಓದಲಿ. ತಾಯಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಕ್ಕು ನುಡಿದಳು. ಅವಳ ನಗೆಯೊ ಡನೆ ತಂದೆ ತಮ್ಮ ನಗೆಯನ್ನೂ ಬೆರಿಸಿ– "ಓಹೋ ! ಬೇಕಾಕಷ್ಟು ಓದಲಿ " ಎಂದರು.

ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳ ಹೃದಯ ಸಂತಸದಿಂದ ತುಂಬಿತು. ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಂಡಳು. ಆದರೆ.... ಈ ಚಿತ್ರ ಈ ದಿನ ಮತ್ತೆ ತೇಲಿಬಂದಾಗ ಅವಳು ದಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದಳು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಎಡೆಯಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ವಿರಾಮಾಸನದ ಮೇಲೊರಗಿದಳು.–"ನಿಜ, ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಪತಿಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅನೇಕ ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದು ನಿಜ. ಅವನು ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರಿಂದು ನನ್ನ ಜೀವನ ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ಮೀಸಲು...."

" ಆದರೂ ನೀನು ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀ. "

" ಇಲ್ಲೆನ್ನಲಾರೆ."

" ಹಾಗಾದರೆ ತಾರಾನ ಸಂಶಯ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. "

" ತಪ್ಪು. ನಾನವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಅವನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ, ಉಜ್ವಲ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ...."

" ನಿನಗೆ ಈ ಹಂಬಲವೇಕೆ ? "

" ಅದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯದು. ಅವನ ದರಿದ್ರ ಜೀವನವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ನೋಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಬಾಳ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡೆ. "

" ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಸುಖ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೂ ದೊರಕಿದೆಯೇ ? ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಸಹವಾಸ ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಜೀವನವೂ ದುರ್ದೆಶೆಯ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿಯಿತು....ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೀನಲ್ಲದೇ ಮತ್ತಾರು ಹೊಣೆ ?...."

" ಹೀಗಾಗಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಎಣಿಸಿದ್ದೆನೆ ?...."

" ಈಗಾದರೂ ಏನಾಯಿತು ? ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆತನನ್ನು ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ದೂರ ಕಳಿಸು. ಅವನು ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಿಯಾನು ?" ಮನೋರಮೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಧಾರೆ ಧಾರೆಯಾಗಿ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿ ಪಥದೆದುರು ಆ ದಿನ ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾಡಿದ ಕಾವ್ಯ ಗಾಯನದ ಸಂದರ್ಭ ಫಕ್ಕನೆ ಸುಳಿಯಿತು. ಅವನ ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಗುಣುಗುಣಿಸಿತು. ಅವಳೊಮ್ಮೆಲೇ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ– " ತಾರಾ ಮೂಢಳಂತೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಉರಿದುಬೀಳಲಿ. ನಾನು ಅವಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಜೀವನ ಸಾಫಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಹಾಲಹಳ್ಳಿಯಿಂದ....ಹೌದು....ಈ ಜೊಂಜಾಟದಲ್ಲಿ ಅವನು ಕಮರಿ ಹೋಗುವದು ಬೇಡ....ನನ್ನ ಜೀವನ ನನಗಿದೆ.... ಅದು ನನ್ನ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಗಂಟು....ನನಗಾಗಿ, ನನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಇಲ್ಲಿರುವದೇ ಬೇಡ....ಅವನು ಬಂದು ಹೇಳುವದೂ ಬೇಡ. ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡವಳು ನಾನು....ನಾನೇ ಅವನಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ....ಇದೇ ಸರಿ...."

ಅವಳು ದುಡುದುಡುನೆ ಒಳಗಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಟ್ರಂಕಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಗಡಿಯಾರ ನಾಲ್ಕು ಸಲ 'ಢಣ್' ಎಂದಿತು. ತನ್ನ ಟ್ರಂಕಿನೊಳಗಿಂದ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೊರದೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ತವರು ಮನೆಯ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಇದ್ದಬಿದ್ದ ಹಣವನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಅದರ ಬಾಗಿಲು ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಾಕಿ ರೇಶಿಮೆಯ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸುತ್ತಿದಳು. ಅವಳಿಗೊಂದು ರೀತಿಯ ಸಮಾಧಾನ ಆಗ ದೊರತಿತ್ತು, ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೇರವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಆಗಲೇ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಹೊರಗೆ ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲು ಕವಿದಿತ್ತು. ಬೆಳಕು ಹರಿಯಲೆಂದು ಅವಳು ಕಿಡಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿದ್ದಳು–ಬೆಳಕಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ.

ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ನಿದ್ರೆಯ ಅಭಾವದಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣು ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಕೆಂಪಗಾಗಿದ್ದವು. ನಡೆದು ಹೋದ ಘಟನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವಳ ಹೃದಯ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿತ್ತು. "ನಾನು ಏನನ್ನೊ ಸಾಧಿಸಲು ಹೋಗಿ ಏನನ್ನೊ ಪಡೆದುಕೊಂಡೆ. ಜೀವನದ ಗುರುತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನೆದುರಿಸಲಾಗದೆ ಕೈಲಾಗದ ಹೇಡಿಯಾಗಿ ಸುಖ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಅಂತರ್ಯವನ್ನೇ ತೂರಿಕೊಂಡೆ. ಇಂದು ಈ ಸುಖ ಜೀವನದ ಅಂತರಂಗವಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ನನ್ನ ಬಾಳನ್ನೇ ಕಹಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ಮಡದಿ, ಮಕ್ಕಳ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಸೊಗಸಿಲ್ಲವೆಂದರಿತರೂ ಅದನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದೆ. ಕಳ್ಳ ಸಂತೆಯ ಕದೀಮನಾದೆ. ಕುಡುಕರ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ತೇಲಿಬಿಟ್ಟೆ. ಇದು ತಪ್ಪೆಂದೆನಿಸಿದರೂ ಒಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದೆ. ಇಂದು ಈ ಬಾಳು ಮುಗಿಯಬೇಕು. ನಾನು ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯನಾಗಬೇಕು. ಕಾವ್ಯ ಜೀವನ ಹೋಗಲಿ. ಸಂಸಾರ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ಈ ಜೊಂಜಾಟದಿಂದ ಬಹುದೂರ ಹೋಗಬೇಕು. ಅವಳ ತಾರಾ ಮನೋರಮೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೋ ಭಾವಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಮಾತು ತಿಳಿಯಾ

ಗವೆ ನಾನು ಹೋಗಲಾರೆ. ಆದರೆ ಅದು ತಿಳಿಯಾಗಬೇಕೆಂತು? ಈಗ ನಾನೊಮ್ಮೆಲೇ ಎದ್ದು ಹೋದರೆ ವೆಂಕಟೇಶನಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಪೋಷಣೆಯ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನಾನರಿಯಬೇಡವೇ? ಆದರೆ ತಾರಾ ಈ ಊರನ್ನು ಬಿಡಲು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಮಾತು ನಡಯದಿದ್ದರೆ ಸಾಗುವಂತಿಲ್ಲ ಹೋದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅನರ್ಥ. ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೂ ಅವಳು ಅವಿಶ್ವಾಸ ತಳೆದಿದ್ದು ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಒಂದು ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗಾಗಿ ನನ್ನ ಜೀವನವೇ ಜರಂಡೆಯ ಮಾರ್ಗದತ್ತ ಸಾಗಿರುವ ದುರ್ದೈವ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಏಕೆ ಬಂದಿತು? ನನ್ನಲ್ಲಿ ಧೃಡತೆಯಿಲ್ಲ. ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಗೊಂದಲ. ನಾನು ಹಿಂದಿನ ಜೀವನ ಮರೆತು ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳುಗಳೇ ಇದ್ದರೂ ಆ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕು. ತಾರಾನಿಗೆ ಈ ಜೀವನವೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ನನಗೂ ಬೇಕು. ಆದರೆ....ಆದರೆ.. "

ವಿಶ್ವಾಸನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣನ ಮಾತು ಗುಡುಗಾಡಿದವು. ಗೋವಿನಪುರದ ಶಿಕ್ಷಕರ ವಿಶ್ವಾಸದ ಮಾತುಗಳು ಅವನನ್ನಣಕಿಸಿದವು. ಆ ದಿನ ಹೂವಿನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನ ಮಂತ್ರ ಮುಗ್ಧರಾಗಿ ತನ್ನ ಕವನಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಅಪೂರ್ವ ದೃಶ್ಯ ಅವನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಕುಣಿಯಿತು.– "ಹೌದು ನಾನು ನನ್ನ ಧ್ಯೇಯದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿರುವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಅನರ್ಥ. ಕಾವ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸರಳ ಹೃದಯಗಳ ಕೈವಾರಿಯೆಂಬುದನ್ನರಿತೂ ವಕ್ರ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಸಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲವೇ ಇದು. ನನ್ನ ದಾರಿದ್ರ್ಯವೀಗ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಅಂದು ಹಣದ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿತ್ತು. ಹೃದಯ ಸಂಪತ್ತು ಮಿಗಿಲಾಗಿತ್ತು. ಇಂದು ಹೃದಯವೂ ಬರಡಾಗಿದೆ. ಜೀವನವೂ ಹಿಡಿಯುತ್ತ ನಿಂತಿದೆ. , ಮುಂದೇನು?....ಮುಂದೇನು?...." ಅವನ ಅಂತರಂಗ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಚೀರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆ ಮಾತುಗಳು ಆತ್ಮಗತವಾಗಿದ್ದರೂ ದನಿ ಮಾನು ಎತ್ತರವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿತು. ಆ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೋ ಏನೋ ತಾರಾ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದಳು.

" ಮುಂದಿನ ಮಾರ್ಗ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಇಂದೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಗುಡಿಚಾಪಿ ಕಿತ್ತಬೇಕು " ತಾರಾ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

" ವೆಂಕಟೇಶ ಬಾರದ ವಿನಃ ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ಹೇಳು ತಾರಾ ?"

" ಯಾಕೆ ? ಅವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?"

" ಹಾಗೆಂದು ನಾನು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗ ಬಹುದೇ ? ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳಬೇಕು ತಾರಾ. ಅವನು ಬರಲಿ. ಅವನಿ ಗೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಬಹುದೂರ ಹೋಗೋಣ. ಆಯಿತಿಲ್ಲೊ ?"

" ಇದು ಅಗದ ಮಾತು. ನಾವು ಈ ದಿನವೇ ಹೊರಡಬೇಕು. "

" ಇದು ಹೇಗೆ ತಾರಾ ? ನಿನ್ನ ವಿವೇಕವೆಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ?"

" ನನ್ನ ವಿವೇಕ ಬುದ್ಧಿ ಎಂದೋ ಮಸಣ ಸೇರಿದೆ. ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಿದ ಮುಟ್ಠಾಳನ ದಾರಿ ಕಾಯುವವರ ವಿವೇಕ ಬುದ್ಧಿ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿದೆ. "

" ತಾರಾ !...."

" ಅದು ಸಾಲದೆ ಮನೋರಮೆಯ...."

" ವಿಶ್ವಾಸ ಸರ್ರನೆ ಎದ್ದು ಅವಳ ಬಾಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಗದ ಗದ ನಡಗುತ್ತ ಹೇಳಿದ. " ಆ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಆಡಿದರೆ ಪ್ರಾಣ ವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟೇನು. ನನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ಕೀಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚೇ ಹಿಡಿದಿದೆ. ಮನೋರಮೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಾಣದ ನೀನು ಕುರುಡಾಗಿದ್ದೀ. ಆಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನೇ ನಡೆಯಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ನುಡಿದ ವಿಶ್ವಾಸ ಉದ್ವೇಗದಿಂದ–" ಏ, ಕಿರಣ, ಹೊರಬೇಳು. ಉಷಾ ಹೊರಬಿದ್ದು ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಗಂಟು ಗದಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಪಡಿಸು ಹೋಗು ತಾರಾ. ಈ ವೇದನೆಯನ್ನು ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಯುವದಕ್ಕಿಂತ...." ವಿಶ್ವಾಸ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ಇನ್ನೂ ಏನೋ ಮಾತ ನಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಾರಾ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊರಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಬೀರಿದಳು. ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಕಾಗದ ಮೂಲಕ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೊಗ ಅಷ್ಟು

ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತೀರ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮನೋರಮೆಯೆಂದು ತಾರಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು–“ ಮನೋರಮೆ !” ವಿಶ್ವಾಸ ಕಣ್ಣು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಒಂದೇ ಸವನೆ ಓಡುತ್ತ ಬಂದುದರಿಂದ ಮನೋರಮೆಗೆ ಕೂಡಲೆ ಮಾತನಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಉಬ್ಬುಸಬಡುತ್ತ ಕ್ಷಣ ಕಾಲ ಹಾಗೆ ನಿಂತಳು. ತಾರಾ ಅವಳ ಗಾಬರಿದುಂಬಿದ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡಳು ಏಕೆಂದು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

“ ಎಂತಹ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಿ ಮನೋರಮಾಬಾಯಿ. ಏನು ಸಮಾಚಾರ ? ಹೀಗೇಕೆ ನಡಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ ? ಏ ತಾರಾ. ಅವರನ್ನು ಆ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿರಿಸು. ಹೇಳಿರಿ. ಏನು ಸಮಾಚಾರ ? ”

ತಾರಾ ಗಂಡನನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ನೋಡಿ–“ ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು ಮನ್ನಕ್ಕ ? ಹೀಗೆ ಕುಳಿತುಕೋ ” ಎಂದು ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಳು.

“ ಏನೋ ಘಾತವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ವಿಶ್ವಾಸರಾವ್. ಆ ರಜಾಕ ಹೇಳಿದ. ಜೀವಣ್ಣ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೋಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನಂತೆ. ”

“ ಆ ? ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದ ರಜಾಕ್ ?” ವಿಶ್ವಾಸ ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಿದ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಮುಂಜಾವಿನ ನೀರವತೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸುವಂತೆ ಮೋಟಾರು ಹಾರ್ನುಗಳ ಸಪ್ಪಳವಾಗಿ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಘೂಳಿದ್ದಿತು.–“ ಅಯ್ಯೋ ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟರು” ಎಂದು ಮನೋರಮೆ ನಡುಗಿದಳು.

ಈ ಗದ್ದಲವೇನೆಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಎರಡು ಕಾರುಗಳು, ಒಂದು ಜಾಳಿಗೆಯ ಮೋಟಾರು ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೇ ನಿಂತವು. ಜಾಳಿಗೆಯ ಮೋಟಾರಿನಿಂದ ಹದಿನೈದು, ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಶಸ್ತ್ರ ಪೋಲೀಸರು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತರು. ಕಾರುಗಳೊಳಗಿಂದ ಸುಸಜ್ಜಿತ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಧಾರಿಗಳಾದ ಪೋಲೀಸ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೆಳಗಿಳಿದರು. ಅವರೊಡನೆ ಜೊತೆಗೆ ಇಳಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಜೀವಣ್ಣ. ವಿಶ್ವಾಸನಿಗೆ ಗಂಡಾಂತರದ ಅರಿವಾಯಿತು. ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದ ಬಳಿಕಂತೂ ಅದು ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಬಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಪರಿಚಯದವರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೊ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಅವನು ದಿಙ್ಮೂಢನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ.

ಅಧಿಕಾರಿಯ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕೆಲವು ಪೊಲೀಸರು ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿನ ಕೋಣೆಯೆಡೆಗೆ ನಡೆದರು. ಕೆಲವರು ಮನೆಯ ಸುತ್ತು ಕಾವಲು ನಿಂತು ದಕ್ಷರಾದರು. ಅಧಿಕಾರಿ ನೇರವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸನ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗಡಸು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ– "ನಮಗೆ ಈ ಮನೆ ಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದ. ಅವರೆಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಸನ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಒಳ ಹೊಕ್ಕು ಅತ್ತಲಿತ್ತ ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ನಿಮಿಷ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಹೊರ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಿರಾಶೆ ಮೂಡಿತ್ತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಕೋಣೆಯೆಡೆಗೆ ಹೋದ ಪೊಲೀಸರು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೋಣೆಗೆ ಮೋಹರು ಮಾಡಿ ಬಂದಿರುವದಾಗಿ ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ತುಸು ಸಮಾಧಾನವಾದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿ ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ದರ್ಪದಿಂದ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ–" ಸೆರೆಯ ಬಾಟಲಿಗಳೆಲ್ಲಿ ಜೀವಣ್ಣ ?" ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿದ. ಆ ಗದ್ದರಿಕೆ ಕೇಳಿ ನಡುಗಿದ ಚಿಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು—" ಮನೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶೋಧಿಸಿಯಾಯಿತು. ಅವುಗಳ ಗುರುತೇ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದರು.– "ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಪಾರಾಗುವದು ಬಹಳ ಕಠಿಣ ಜೀವಣ್ಣ. ಎಚ್ಚರಿವಿರಲಿ" ಎಂದು ನುಡಿದ ಅಧಿಕಾರಿಯ ದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಜೀವಣ್ಣ ಮೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕ.– "ಬನ್ನಿರಿ ಸಾಹೇಬರೆ. ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಗುವ ಹಾಗೆ ಇಡುವ ವಸ್ತುವೆ ಅವು ? ಹೀಗೆ ಬನ್ನಿರಿ" ಎಂದು ಜೀವಣ್ಣ ವಿಶ್ವಾಸನ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯತ್ತ ಸಾಗಿದ. ಅವನ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತ. ಜೀವಣ್ಣ ಅವನನ್ನೊಮ್ಮೆ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ನೋಡಿ– "ನನ್ನ ಕಪಾಳ ಇನ್ನೂ ನೋಯುತ್ತಿದೆ ರಾಯರೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ದಾರಿ ಬಿಡಿರಿ" ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಸರಿಸಿ ಒಳ ನುಗ್ಗಿದ. ಅವನೊಡನೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ನುಗ್ಗಿದರು. ಜೀವಣ್ಣ ಒಳಗೆ ಹೋದವನೇ ಕಾಟನ್ನು ಎಳೆದು ಸರಿಸಿದ. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಹಾಸಿದ ರತ್ನಗಂಬಳಿ ಓರೆಯಾಗಿ ಸರಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೆಲ ಕಪಾಟು ಕಾಣಿಸಿತು. ಜೀವಣ್ಣ ಆಶೆಬುರುಕನಂತೆ ಅದರ ಕೀಲಿಯನ್ನು ಗಪ್ಪನೆ ಹಿಡಿದು

ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ಮುರಿಯ ಹೇಳಿದ. ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಳ ತೆರೆಯಿತು. ಒಳಗೆ ರಾಸಿ ರಾಸಿಯಾಗಿ ಒಟ್ಟಿದ ಸೆರೆಯ ಬಾಟಲಿಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸಿದವು. ಅಧಿಕಾರಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಜೀವಣ್ಣನ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿದ. ಪೊಲೀಸರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬಾಟಲಿಗಳನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ತಂದು ಪಡಸಾಲೆಯುಲ್ಲಿ ಗುಂಪು ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಅದರ ಹತ್ತಿರವೇ ಖುರ್ಚಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಅಧಿಕಾರಿ ಸಿಗರೇಟೆಳೆಯುಉತ್ತ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡಿದ. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜೀವಣ್ಣ ಬಂದು ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಎನೋ ಹೇಳಿ ಹೋದ. ಅಧಿಕಾರಿ ಬರಿಯ ಗೋಣನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದ.– "ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರೆಂದರೆ ತಾವೇ ಅಲ್ಲವೆ?" ಅಧಿಕಾರಿ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಿದ.

"ನಿಮಗೆ ಈಗಾಗಲೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಜೀವಣ್ಣನ ಮಾತು ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ನಾನೇ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯ" ಎಂದು ಅವನು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಮನೋರಮೆ ತಾರಾನೊಂದಿಗೆ ನಡುಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಳು.

"ಸರಿ. ಸರಿ. ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಸಾಹಿತಿಗಳಂತೆ. ಕವಿಗಳಂತೆ. ಒಮ್ಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಆಗಿದ್ದಿರಂತೆ...." ಅಧಿಕಾರಿಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿತವಾದ ಚೂರಿಯ ವೇದನೆಯನ್ನೇ ವಿಶ್ವಾಸ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ– "ನೀವೂ ಕೂಡ ಇಂತಹ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕೆ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಅಂಗವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು. ಆದರೆ....ಆದರೆ...." ಅಧಿಕಾರಿ ಜೋರಿನಿಂದ ಹೊಗೆ ಎಳೆದು ಕೇಳಿದ– "ಈ ಬಾಟಲಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಹುಕಾರ ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವೆಂದೂ. ಈಗಾಗಲೇ ಆ ಕೋಣೆಯುಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ಅವರ ಮಾಲಕಿಯವೆಂದೂ ನೀವು ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿಯುವಿರೆಂದು ನಾನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಇದ್ದ ಮಾತನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನ್ಯಾಯವೂ ಇಲ್ಲ. ನೀವು ಒಪ್ಪುವಿರಷ್ಟೆ ವಿಶ್ವಾಸರಾವ್"

ವಿಶ್ವಾಸನೊಮ್ಮೆ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಮನೋರಮೆಯ ಕಣ್ಣಂಚಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದವು. ತಾರಾ ನಡುಗು

ತ್ತಿದ್ದಳು.–"ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ನನಗರ್ಥವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಸಾಹೇಬರೆ. ಇದು ನನ್ನ ಮನೆ. ನಿಮಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ."

"ಅದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಇದು ನಿಮಗಾಗಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಸಾಹುಕಾರರು ಕೊಡಿಸಿದ ಬಾಡಿಗೆಯ ಮನೆ. ಈ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ಅವರವು ಅಲ್ಲವೆ.?"

"ನಿಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಾಮಾನು ಇರುವದೆಂದರೇನು ? ಇದೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಸಾಮಾನುಗಳು. ಈ ವ್ಯವಹಾರ ನನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರಿಗೂ ನನಗೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ" ಮನೋರಮೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿದಳು.

ಅಧಿಕಾರಿ ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದ—"ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನೀವಾಗಿಯೇ ಗಂಡಾಂತರ ತಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳಿ"

"ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೀವು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು. ಈ ವ್ಯವಹಾರ ನನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೆಂದು ಹತ್ತು ಸಾರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ."

ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು. ದೂರಗಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಜೀವಣ್ಣ ಅಕ್ಕಸದಿಂದ –"ಈ ರಾಯರು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಸಾಹೇಬ. ಇವೆಲ್ಲ ಆ ಸಾಹುಕಾರ ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರ ಸಾಮಾನುಗಳು" ಎಂದ.

"ನಿಮಗದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡುವದಿದೆ? ಸುಮ್ಮನೆ ಪಂಚನಾಮೆ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಿ" ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

"ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ. ನೀವು ಬಂಧಿತರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನೊಡನೆ ಕಚೇರಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು" ಅಧಿಕಾರಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎದ್ದು ನಿಂತ.

"ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬಹುದೆ?"

"ಆಗಬಹುದು"

ವಿಶ್ವಾಸ ಒಳಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಮನೋರಮೆ ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರ ಕೋಡಿ ಹರಿಸಿದಳು. ಅವನು ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಳೆದು

ಕೊಂಡು—"ಇದೇನು ಮನೋರಮಾಬಾಯಿ, ಹುಚ್ಚರ ಹಾಗೆ ಇದನ್ನೇನು ನಡೆಯಿಸಿದ್ದೀರಿ?" ಎಂದಾಗ ಆವನ ಕಂಠ ತುಂಬಿ ಬಂತು.

"ಇದು ಶುದ್ಧ ಅನ್ಯಾಯ....ಅಸತ್ಯ ಅವರಿಗಾಗಿ ನೀವು...."

"ದಯವಿಟ್ಟು ಆ ಮಾತನ್ನಾಡಬೇಡಿರಿ. ಗಂಡಾಂತರ ಯಾರ ಮೇಲೆ ಬಂದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಅವನಿಗಾಗಿ ನಾನಿಷ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದು...."

"ಈ ಸುಳ್ಳಿಗಾಗಿ....ನೀವು..."

"ಬರಬಹುದಾದುದನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ."

"ಈ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆ... ನಾನೀಗಲೇ...."

ವಿಶ್ವಾಸ ಅವಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ— "ತಾರಾ, ಪರಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗೋ ತಿಳಿಯದು. ನೀನು ಗಾಬರಿಯಾಗಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೀನೂಹಿಸಲಾರಿ. ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರದ ಮಾತು ನಡೆಯಬೇಕಾದಾಗ ವಿಧಿ ಅಡ್ಡ ಬಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾನು ಪಾರಾಗಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಏನೇ ಆದರೂ ನೀನು ನಿನ್ನ ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರು. ಮಕ್ಕಳು ಗಾಬರಿಯಾದಾವು. ನನಗೀಗ ಏನೂ ಹೇಳಲು ತೋಚದು. ಮನೋರಮಾಬಾಯಿ ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕ....ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಿಸು...." ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾರಾ ಕೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಒದ್ದೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಾತ್ರ— "ತಾರಾ!...."

ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ತಾರಾ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. "ತಾರಾ....ಆಗಲಿ ಹಾಗಾದರೆ..."

ಹೊತ್ತಾಯಿತೆಂದು ಅಧಿಕಾರಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ. ಭಯಂಕರವಾದ ಧೂಳವನ್ನೆಬ್ಬಿಸುತ್ತ ಮೋಟಾರುಗಳೆಲ್ಲ ಹಾರ್ನಿನ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುತ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟವು. ಆ ಸಪ್ಪಳ ನಿಂತಾಗ ತಾರಾ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಚೀರಿ—"ಅವರು ಹೋಗಿಯೆ ಬಿಟ್ಟರು....ಹೋಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು...." ಎಂದು ದೊಪ್ಪನೆ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತಳಾಗಿ ಕೆಳಗುರುಳಿದಳು. ಮನೋರಮೆ ಸಂಕಟದಿಂದ

ಗಡಬಡಿಸಿ ಅವಳ ತಲೆಗೆ ನೀರು ತಟ್ಟಿದಳು. ತಾರಾನ ತಲೆ ಅವಳ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಮಾನವಾದಾಗ ಆ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮನೋರಮೆಯ ಕಣ್ಣೀರ ಹನಿಗಳುದುರಿದವು.— "ತಾರಕ್ಕ.... ತಾರಕ್ಕ...."

ತಾರಾ ಮಂದವಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ— "ಅವರು ಹೋಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು" ಎಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನುಡಿದು ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದಳು.

೧೬

"ಅವರು ಹೋಗಿಯೇ ಬಿಟ್ಟರು" ಎಂದು ನುಡಿಯುವ ತಾರಾ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ— "ಇವರು ಮೋಸ ಮಾಡಿದರು. ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗಿಸಿದರು" ಎಂದು ಚೀರುವಳು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೂಗಿ— "ಮನೋರಮೆ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನುಳಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮವರನ್ನು ಆಹುತಿಕೊಟ್ಟಳು. ಅಪ್ಪಯ್ಯ ನನಗಾರು ಗತಿ? ಕಿರಣ ಉಷೆಯರನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂತೈಸಲಿ?" ಎಂದು ಮುಳು ಮುಳು ಅಳುವಳು. ಮಗದೊಮ್ಮೆ— "ಇದೆಲ್ಲ ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರ ನೀಚತನ. ಅವರದೇ ಈ ಜಾಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಅನು ಕೂಲಳು. ಈ ನೀಚರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ನಾವೇಕೆ ಸಿಕ್ಕೆವು ದೇವರೆ ಅವರು ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಅಯ್ಯೋ....ಭಾವನವರಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಅವರು ಮೊದಲೇ ಎಚ್ಚರಿಸಿದ್ದರು" ಎಂದು ಮಲಗಿದಲ್ಲೇ ಸರಸರ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಒಮ್ಮೆ ದಿಗ್ಗನೆ ಏಳಲು ಹವಣಿಸಿ— "ನಾನು ಹೋಗು ತ್ತೇನೆ. ಬಹುದೂರ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅವರಿಲ್ಲದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನಾಥೆ" ಎಂದು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ನುಡಿದು ದೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಡುವಳು. ಈ ಅವಸ್ಥೆ, ಈ ಅಭ್ರಮ ಶುಭ್ರಮ ಒಂದೇ ಸವನೆ ನಡೆದದ್ದರಿಂದ ಮನೋರಮೆ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕರೆಯ ಕಳಿಸಿದಳು.

"ಅಕಸ್ಮಿಕ ಅಘಾತದ ಪರಿಣಾಮವಿದು ತಾಯಿ. ಇವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬೇಕು. ನಾನೊಂದು ಇಂಜಕ್ಶನ್ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬರುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಉಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಡಾಕ್ಟರರು— "ಸ್ವಲ್ಪ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕು." ಎಂದು ಎಚ್ಚರ ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಆ ಔಷಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ತಾರಾನಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬರ ಹತ್ತಿತು. ಇದರಿಂದ ಮನೋರಮೆಗೆ ಅದೆಷ್ಟೊ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಅವಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಲಗಿದ ಮೇಲೆ ನೀಲವ್ವ ದಾಸಿಯನ್ನು ಕರೆದು— "ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು ನೀಲವ್ವ. ನಾನು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ

ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಪಾಪ! ಗಾಬರಿಯಾಗಿವೆ" ಎಂದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಮನೋರಮೆ ಮನೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಮಕ್ಕಳೆರಡೂ ಅವಳ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ ಸಾಗಿದ್ದವು. ಇದೀಗ ನಡೆದು ಹೋದ ಘಟನೆ ಅವಳ ಕರುಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮಂಕುಕವಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ವಿಚಾರ ಮೂಢಳಾಗಿ ಅವಳು ಯಂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಸಾಗಿದಳು. "ಚಿಗಪ್ಪನನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಮನೂಮಾಮಿ" ಎಂಬ ಕಿರಣನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳು ತತ್ತರಿಸುತ್ತ—"ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವರೋ. ಅವರೇ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ."

"ಅವನು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಲಿಲ್ಲ ಮನೂಮಾಮಿ. ಜಾಳಿಗೆಯ ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ. ಅಲ್ಲಿ ಸುಡುಗಾಡು ಸಿಪಾಯಿಗಳಿದ್ದರು ಮನೂಮಾಮಿ."

"ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿರಲಿಲ್ಲ ಕಿರಣ. ಹೋಗಲಿ ಬಿಡು. ನಾಳೆ ನಾಡದು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾರೆ."

"ಅವ್ವ ಏಕೆ ಅಳುತ್ತಾಳೆ ಹಾಗಾದರೆ?"

"ಅವ್ವನಿಗೆ ಜಡ್ಡಾಗಿದೆ ಬಾಬಾ."

"ಜಡ್ಡಿನ ಅವ್ವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಿಗಪ್ಪ ಏಕೆ ಹೋದ?"

"ನೀನಿಲ್ಲವೆ ಕಿರಣಾ ನಾನಿಲ್ಲವೆ?"

"ಹಾಗಾದರೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ ಮನೂಮಾಮಿ."

"ಹೋಗೋಣಂತ. ಅವ್ವ ಈಗ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮಲಗಲಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಊಟ ಮಾಡಿ ಹೋಗುವಿಯಂತೆ."

"ಅವ್ವನಿಗೆ ಊಟ?" ಮನೋರಮೆಯ ಕಣ್ಣು ಹನಿಮುಂಜಿದವು.— "ಇಲ್ಲಿಂದ ನೀನೇ ಒಯ್ಯುವಿಯಂತೆ. ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ" ಕಿರಣನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆವಳ ಮನಸ್ಸು ಮುರಿಯಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ.

ಮನೋರಮೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಚಡಪಡಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಕಿವಿಯ ಪಟಲದ ಮೇಲೆ— "ಮನೋರಮೆ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ನಮ್ಮವರನ್ನು ಆಹುತಿ ಕೊಟ್ಟಳು" ಎಂಬ ಮಾತು ಕಾದ ಸೀಸದ ಗುಂಡಿನಂತೆ ಆವಳೆದೆಯನ್ನೇ ಬಗೆಯಿತು.— "ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ನಿರಪರಾಧಿ. ಅದನ್ನು ತಾರಾಸಿಗೆ ಹೇಗೆ ಮನಗಾಣಿಸಲಿ?" ಎಂದು ಅವಳು ಕುದಿದಳು. ಆಗಾಗ ಕಣ್ಣೀರು ಚಿಮ್ಮಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಇಳಿ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತಾರಾ ಎಚ್ಚತ್ತಳು. ಗಾಢ ನಿದ್ರೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಪಿಳಕಿಸಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು; ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಅರಿವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಹೋಗುವ ಮುಂದೆ ಪತಿಯ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳೂ ಮತ್ತೀಗ ಕೇಳಬಂದವು. ಅವಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಧ್ಯಾನಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು. ಅವಳು ಎದ್ದು ಕುಳಿತುದನ್ನು ನೋಡಿದ ನೀಲವ್ವ ಓಡಿ ಬಂದು— "ಹುಷಾರಾಯಿತೆ ತಾಯಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

"ನನಗೇನಾಗಿದೆ ಬಿಡು ನೀಲವ್ವ. ಏನಾದರೂ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿದೆಯೆ?"

"ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು ತಾಯಿ?"

"ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರು ಬಂದಿರುವರೆ?"

"ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ."

ತಾರಾ ಗಂಭಿರವಾಗಿ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು.— "ಮಕ್ಕಳ ಊಟವಾಯಿತೆ ನೀಲವ್ವ?"

"ದೊಡ್ಡ ತಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿರಿ ತಾಯಿ. ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಹಣ್ಣಿನ ರಸ ತಂದು ಕೊಡಲೇನು?"

"ಸಧ್ಯ ನನಗೇನೂ ಬೇಡ ನೀಲವ್ವ. ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನೀರೂ ಕುಡಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಹೋಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ತಾ."

"ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ. ಈಗ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ತರುವದು ಬೇಡ. ಸುಮ್ಮನೆ ಗಾಬರಿಯಾಗು

ತ್ತವೆ. ಮೊದಲು ನೀವು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಏನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು."

"ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಪೂರಾ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದೆ ನೀಲವ್ವ" ತಾರಾನ ಕಣ್ಣು ಒದ್ದೆಯಾದವು. ನೀಲವ್ವನಿಗೆ ಆ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥವಾಗಿತ್ತು.— "ಹೀಗೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ತಾಯಿ ?"

"ಅದಿರಲಿ—ನಿನ್ನ ಮನೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಹಳ ದೂರವೆ ?"

"ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವೇ ಎನ್ನಬೇಕು. ಯಾಕೆ ತಾಯಿ ?"

"ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ನೀಲವ್ವ ?"

"ಈ ಗೂಬೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ."

"ಒಂದೇ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿರುವಿಯಾ ?"

"ಎರಡು ಕೋಣೆಗಳಿವೆ–ಗೂಡಿನಂತಹವು."

"ನೀಲವ್ವ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ ?"

"ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ಮೀರುವೆನೆ ?"

"ನೋಡು ನೀಲವ್ವ—ನೀನು ನನ್ನ ತಾಯಿಯಂತಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕೆಲವು ದಿನ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡಬೇಕು. ನನಗಿಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತು ಈಗಲೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಈದಿನ ನೀರು ಕುಡಿಯುವವಳು. ಒಪ್ಪುವಿಯಾ ?"

"ನನ್ನ ಕೊಂಪೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಇರುವುದೆಂದರೇನು ತಾಯಿ ? ಈಗಂ ತಹದೇನಾಗಿದೆ ? ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹುಕಾರರು ಬಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರೂ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ ತಾಯಿ."

"ಆ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹುಕಾರರು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ನಾನೀಮನೆ ಬಿಡಬೇಕು ನೀಲವ್ವ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಿಳಿಯಲಾರದು. ನಿನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೇಳು—ನಾನು ಊರ ಹೊರಗಿನ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಾದರೂ...."

"ನೀವು ಬಂದರೆ ನನ್ನ ಮನೆ ತುಂಬೀತು ತಾಯಿ. ನಾನು ಆ ಮಾತು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ..."

“ ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೀಗಲೇ ಹೋಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದು ತಾ. ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಯಜಮಾನತಿಗೆ ಮನೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಹೇಳು.” ಆ ವೇಳೆಗೆ ಪಡಸಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಸಪ್ಪಳವಾಯಿತು. ಮನೋರಮೆ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಳು.—“ಅವರೇ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ತಾಯಿ ” ಎಂದು ನೀಲವ್ವ ನುಡಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವಳು ಒಳಗೇ ಬಂದಳು.

“ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಸುಮ್ಮನೆ ಆಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ ತಾರಕ್ಕ. ನಿನಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ ” ಎಂದು ನುಡಿದ ಅವಳನ್ನು ತಾರಾ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದಳು.

“ ನನ್ನ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ದಿನವೇ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನಾನೀಗ ಎದ್ದು ಕುಳಿತದ್ದು ಮತ್ತೆ ಮಲಗಲಿಕ್ಕಲ್ಲ ಮನೋರಮಾಬಾಯಿಯವರೆ, ಬಹು ದೂರ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ.”

“ ಅಂದರೆ?....”

“ ನನ್ನವರನ್ನು ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳು ಇರಬಾರದಷ್ಟೆ ? ”

“ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರನ್ನು ಅಪರಾಧಿಗಳೆಂದು ಹೇಳುವವರಾರು ? ”

“ ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದ್ದೂ ನಿನಗೆ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಅದೊಂದು ವಿಷಮ ವೇಳೆ ತಾರಕ್ಕ. ನಾನೀದಿನವೇ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಬಂದೊಡನೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗುವದು. ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ ದುಡುಕಬೇಡ.”

“ ಅವರನ್ನು ಬೇಕೆಂದೇ ಆಹುತಿ ಕೊಟ್ಟ ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನರು ನಂಬಿದವರ ಗೋಣು ಕೊಯ್ಯುವ ಕಟುಕರು. ಅವರು ಬರುವರೆಂದು ನಂಬುವಷ್ಟು ನಾನು ಮೂರ್ಖಳಲ್ಲ ”

“ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಾರದು ತಾರಕ್ಕ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೀವಣ್ಣನ ಕೈವಾಡವಿದೆ. ನೀಚತನವಿದೆ.”

“ ಒಬ್ಬರ ತಪ್ಪನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಿರಿವಂತರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ನೀನೂ ಅಪವಾದಳಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯ ನನ್ನದೇ

ತಪ್ಪಾಗಿದೆ. ಅವರ ಜೀವನ ಹಾಳು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಯಾದ ನನಗೆ ಈ ಶಿಕ್ಷೆ ಬಂದಿದೆ. ನಾನಿದನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಲೇಬೇಕು. ಸುಖ ಜೀವನದ ತೆರೆಯ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಜೀವನ ಇಷ್ಟು ಗಾಸಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿರಿತನವೊಂದು ಮುಳ್ಳು ಹಾಸಿಗೆ ಈ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ರಕ್ತ ಸುರಿದದ್ದಾಯಿತು; ಗಾಯಗೊಂಡದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೂಡಾ...." ತಾರಾ ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ತಾಯಿ ಅಳುವನ್ನು ಮಕ್ಕಳೂ ದನಿ ತೆಗೆದವು. ಮನೋರಮೆಗೆ ಮತ್ತೆ ತಾರಾನ ವ್ಯಾಧಿ ಮರುಕಳಿಸಿತೆಂಬ ಅರಿವಾಗಿ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ಅವಳು ತಾರಾನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಮೈ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ—"ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ವಿಚಾರ ಮಾಡು ತಾರಕ್ಕ. ಈ ಉದ್ವೇಗ ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದೀತು ?" ಎಂದಳು.

"ನನ್ನ ಸಮಾಧಾನ ಅವರೊಡನೆಯೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದೆ. ನೀನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಚುಚ್ಚುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ."

"ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?"

"ಆ ಮೋಜನ್ನಷ್ಟು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನಿನಗೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಆಸೆ ಕೈಗೂಡಲಾರದು ಮನೋರಮಾಬಾಯಿ. ನನಗೆ ಅವರ ಸಂದೇಶವಿದೆ. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವಕ್ಕಾಗಿಯೆ...."

"ನೀನು ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರಬೇಕು ತಾರಕ್ಕ...."

"ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ."

"ಮತ್ತೆ ಅದೇ ಮಾತು."

"ನೊಂದ ಜೀವನದ ಮಾತನ್ನು ನೀನೇನು ಬಲ್ಲಿ?"

"ಈ ನೋವು ನಿನ್ನೊಬ್ಬಳದೇ ಅಲ್ಲ ತಾರಕ್ಕ. ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ನನಗೆ ಹೊರಗಿನವರಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಪೂರಾ ಕೇಳು. ನಿನಗಾದ ವ್ಯಥೆಯ ಸಾವಿರಪಟ್ಟು ವ್ಯಥೆ ನನಗೂ ಆಗಿದೆ ..."

"ಅವ್ವಯ್ಯ—ಆಗದೇನು ಮಾಡೀತು? ಎಷ್ಟೆಂದರೂ...."

"ನೀನು ತಪ್ಪುವಿಚಾರದ ಮುಳ್ಳು ಹಾದಿಗುಂಟ ಸಾಗಿದ್ದೀ ತಾರಕ್ಕ. ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ಅನುಭವಿಸಿ ಕಾವ

ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಲೆಂದು, ನನಗೂ ನನ್ನ ಯಜಮಾನರಿಗೂ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಕರಾಗಲೆಂದು ಅವರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಆದರೆ ವಿಧಿಯ ಸಂಕಲ್ಪ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಜೀವನ ಹಾಳುಮಾಡಿದ ಪಾಪಿ ನಾನೆಂದು ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಡ ತಾರಕ್ಕ. ನನಗೆ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಅರಿವಿದೆ. ಏನೇ ಆಗಲಿ ನಿನ್ನವರನ್ನು ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುವೆ. ತಿಳಿಯಿತೆ?"

"ಈಗಾದ ಹಾನಿಯನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡಲಾರೆಯಷ್ಟೆ?"

"ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಹೊಣೆಯೆಂದು ನಂಬಲಾರೆ."

"ನಾನೇ ಹೊಣೆ....ನಾನೇ. ಹೊಣೆ...." ಎನ್ನುತ್ತ ತಾರಾ ದಿಗ್ಗನೆದ್ದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಉಷೆಯನ್ನು ಬಗಲಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ಕಿರಣನ ಕೈಹಿಡಿದೆಳೆಯುತ್ತ ತಲೆಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಮನೋರಮೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ— "ತಪ್ಪಾಯಿತು ತಾರಕ್ಕ. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು....ದಯ ವಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡ ತಾರಕ್ಕ...."

"ಹೊರಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕೀಳುವ ಸ್ವಭಾವ ನನ್ನದಲ್ಲ. ಏ ನೀಲವ್ವ, ಆ ಗೋಲಿನ ಮೇಲೆ ಒಣ ಹಾಕಿದ ಸೀರೆಯೊಂದೇ ನನ್ನದು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೊರಟು ಬಿಡು."

"ತಾರಕ್ಕ; ತಾರಕ್ಕ! ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಬೇಡ. ನೀನು ಹೋಗುವದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ?"

"ಸುಡುಗಾಡಕ್ಕೆ...."

"ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ತಾರಕ್ಕ-ಬೇಕಾದರೆ ನಾನೀಗಲೇ ಅಚ್ಯುತರಾಯ ರೆಡೆಗೆ ಆಳು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಬರುವವರೆಗಾದರೂ...."

"ಆ ಮಾತೇ ಸುಳ್ಳು. ಭಾವನವರು ಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ನೀಲ ವ್ವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಲಿ. ಏ ನೀಲವ್ವ ಏಕೆ ನಿಂತಿ? ಹೊರಡು ಬೇಗ ಇಲ್ಲವೋ?...." ಎನ್ನುತ್ತ ತಾರಾ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕೂಡಾ ನೋಡದೆ ಬಿರಬಿರನೆ ನಡೆದಳು. ಅವಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆವೇಶ ಬಂದಂತಿತ್ತು. ಮನೋರಮೆ ಅವಳ ಈ ಅವತಾರ ನೋಡಿ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಳಾದಳು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯ ತಿರುಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹೃದಯ ಗಿರ್ರನೆ ತಿರುಗಿತು. ಅವ

ಕೊಮ್ಮೆ ನೀಲವ್ವನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ— "ನೀಲವ್ವ, ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡು ಹೋಗು. ಅವಳ ತಲೆ ಸಧ್ಯ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಅನರ್ಥವಾದೀತು. ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರು. ನೋಡು ಅವಳಾಗಲೇ ಬಹುದೂರ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು...."

ನೀಲವ್ವ ಒಡತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತಾರಾನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಓಡಿದಳು.— "ತಾರಾನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದದ್ದೇ ನಿಜ. ತಲೆ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದವರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೇ ಇದು? ಗರ್ಭಿಣಿ. ಮೇಲೆ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆ. ಇಂತಹದರಲ್ಲೇ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದಿದ್ದಾಳೆ. ಎಂತಹ ಅನಾಹುತದ ಪ್ರಸಂಗವಿದು? ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಹೊಣೆಯೆಂದು ಅವಳು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನೇ ವಿನಾ ಹೀಗಾಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನೆ ? ಈ ದಿನದ ಘಟನೆಯೊಂದೇ ಅವಳ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಲಾರದು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸಂದೇಹದ ಭಾವವನ್ನು ಅವಳು ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಅದೀಗ ಸ್ಫೋಟವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಇದರ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ? ಅವಳು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಈ ದುರವಸ್ಥೆ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆದರೆ...." ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದ ಮನೋರಮೆಗೆ ಈ ವಿಚಾರ ಬರುತ್ತಲೇ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಡುಕ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಈ ವಿಷಯ ವೇಳೆಯೇ ಘನೀಭೂತವಾಗಿ ತಲೆದೋರಿದಂತೆ ಸಂಜೆಯ ಮಬ್ಬುಗತ್ತಲು ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಆವರಿಸಿತು. ಮನೋರಮೆಗೆ ಈ ಕತ್ತಲೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಹೊಕ್ಕಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವಳು ನಿರ್ವಿಣ್ಣಳಾಗಿ ಆ ಕತ್ತಲನ್ನು ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು.— "ಈ ಕತ್ತಲನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಬೆಳಕು ಬರಬಹುದೆ?" ಎಂದು ಪದೇ ಪದೇ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳಿಗೆ ಆಕ್ಷಣ ಗಂಡನ ನೆನಪಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ಅವಳು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಆಳು ಕಳಿಸಿದ್ದಳು. ವೆಂಕಟೇಶ ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಧಾವಿಸಬಹುದೆಂದು ಬಗೆದಿದ್ದಳು. ಅವನು ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ನಿಶ್ವಾಸದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬಹುದೆಂದೂ ನಂಬಿದ್ದಳು.

ಪತಿಯ ಕೃತತ್ವ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ಈಗ ಬಂದ ಗಂಡಾಂತರ ಕೂಡಲೆ ಹಾರಿ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವಳಲ್ಲಿ ತುಸು ಚೇತನೆಯನ್ನೇ ತಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಳು. ತಾರಾನ ಮನೆ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ತುಂಬಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಅವಳೊಮ್ಮೆ ಅವನ್ನು ಶೂನ್ಯ ಮನಸ್ಕಳಾಗಿ ನೋಡಿ ಎಲ್ಲ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಕ್ಕುತ್ತ ಸಾಗಿದಳು. ಇನ್ನೇನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವದರಲ್ಲಿ ಪತಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾನೆ; ಕೂಡಲೆ ವಿಶ್ವಾಸನ ಬಂಧ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ—ಎಂಬ ಭಾವ ಅವಳಲ್ಲಿ ಜಾಗ್ರತವಾಗಿ ಅವಳು ತನ್ನ ಮನೆಯೆಡೆಗೆ ಲುಟು-ಲುಟು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು.

೧೭

ವೆಂಕಟೇಶನ ಬರವನ್ನು ಆತುರದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನೋರಮೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಶಾಭಂಗವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಅವನಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಳುಗಳನ್ನಟ್ಟಿ ನೋಡಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಸುಳಿವೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ರಜಾಕನನ್ನಾದರೂ ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಮಟಾ ಮಾಯವಾಗಿದ್ದ. ಇದರಿಂದಲಂತೂ ಅವಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಸಂಶಯಗಳು ಸುರುಳಿಸುರುಳಿಯಾಗಿ ಬರತೊಡಗಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಯ ನೆಲಿಸಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೀಗ ತಾರಾನ ಮಾತೇ ನಿಜವಾಗಿ ತೋರಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಸಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಪಾರಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಸಂಶಯ ಬಲವಾಯಿತು. ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನುಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದು ಅವಳಿಗೀಗ ಪ್ರಬಲ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಗಂಡನ ಆಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂತಾಪವಾಯಿತು. ಈ ಸಂತಾಪದ ಜೊತೆಗೇ ಭಯವೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಮನೆಯ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲ ಅನ್ಯರ ಪಾಲಾಗಿರುವದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನು ಮನೆಯನ್ನೇ ತೊರೆದಿರಬಹುದೆ-ಎಂಬ ಭಾವವೇ ಆ ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಬಹುದಾದದ್ದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದು ಕಣವೆಂಬ ಅರಿವಾದಾಗ ಅವಳ ಭಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದು. ಆದರೆ ಅವನು ಬಾರದಿರುವ ಕಾರಣ ಯಾವದೆಂಬುದನ್ನೂಹಿಸಲು ಈಗೀಗ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಇತ್ತ ನೀಲವ್ವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾರಾ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಜೀವನವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲಂತೂ ಅವಳ ಹೃದಯ ಬಾಯಿಗೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊದಲು ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಬಂಡವಾಗಿದ್ದಳಂತೆ. ಈಗ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂತೈಸುವಳಂತೆ. ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಕದನ್ನವನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವಳಂತೆ. ತಪ್ಪಿ ಕೂಡ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬಂದರೆ ಉರಿದು ಬೀಳುವಳಂತೆ. ಹೊಲಿಗೆ ಯಂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸ

ಮಾಡಿ ಉಪಜೀವಿಸಲು ಬದ್ಧಕಂಕಣಳಾಗಿರುವಳಂತೆ. ಇದೆಂತಹ ವಿಪರೀತ. ಈ ಜೀವನವನ್ನು ಅವಳು ಸಹಿಸಬಹುದೆ? ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದವಳು ಹೀಗೆ ದುಡಿವರೆ ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ?–ಇವೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಾಡಿ ಮನೋರಮೆ ಬೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ. ಇದರ ಪರಿಹಾರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವದೆಂದು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ದಿನ ಹಗಲು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಏಳನೆಯ ದಿನ ಸಂಜೆಯ ಐದು ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ನೀಲವ್ವ ಓಡುತ್ತ ಬರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಹೊರಗಿನ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಮನೋರಮೆ ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ತಾರಾನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಅನಿಷ್ಟ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಇವಳು ಹೇಳಬಹುದೆಂಬುದೇ ಗಾಬರಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ನೀಲವ್ವ ತೇಕುತ್ತ ಬಂದಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು.— "ಯಾವ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಂದಿರುವೆಯೋ ನೀಲವ್ವ?"

"ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು ತಾಯಿ. ಅನರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಯಿತು."

"ಏನೇ ಹಾಗಂದರೆ?"

"ಸಣ್ಣ ಸಾಹುಕಾರರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಸಜಾ ಆಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಮೇಲೆ ಐದು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ದಂಡ. ದಂಡ ತೆರದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ವರುಷ ಕಠಿಣ ಸಜಾ."

'ಹಾ? ಏನು ಹೇಳುವಿಯೋ ಹುಚ್ಚಾಳಿ?" ಕರುಳುಗಳೆಲ್ಲ ಕಿತ್ತು ಬರುವಂತೆ ಸಂಕಟದಿಂದ ಮನೋರಮೆ ನುಡಿದಳು.— "ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ.... ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ...."

"ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ತಡವೇ ತಕ್ಕಾಗಬೇಕು. ತಾಯಿ? ಅವನನ್ನು ಒಂದು ತಾಸಿನ ಹಿಂದೆ ಹಿಂಡಲಗಿಗೆ ಒಯ್ದರಂತೆ."

ಮನೋರಮೆ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ನಡುಗುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನೀಲವ್ವನಿಗೆ ಕೇಳಿದಳು.—" ನಿನಗಾರು ಹೇಳಿದರೆ ಈ ಅನಿಷ್ಟ

ಸಮಾಚಾರ ನೀಲವ್ವ ?"

"ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದಾಗ ಜೀವಣ್ಣ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ತಾಯಿ. ಅವನೇ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಈ ಸಮಾಚಾರ ಹೇಳಿದ. ಅವನ ಮುಖ ಬಹಳ ಸಪ್ಪಗಾಗಿತ್ತು. ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಕಣ್ಣೀರೂ ಸುರಿಸಿದ."

"ಅದೆಲ್ಲ ಮೊಸಳೆಯ ಕಣ್ಣೀರು....ಅವನದೇ ಈ ಕುತಂತ್ರ....ಅದಿರಲಿ ನೀಲವ್ವ-ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಾರಾನಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಹೇಳು. ಅವಳ ಅವಸ್ಥೆ ಏನಾದೀತು ?...."

"ಆ ತಾಯಿಗೆ ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು...."

"ಹಾಂ! ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಕೇಳುವದು...."

"ನಾನು ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ ತಾಯಿ...."

"ಬಹಳ ರಂಬಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳೆ ನೀಲವ್ವ?...."

"ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತರು. ಅವರ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬೆರಗಾಯಿತು. ಕೆಲಸ ಮುಯದ ಮೇಲೆ—"ಈ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನವರು ಅನುಭೋಗಿಸಲೇಬೇಕು" ಎಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು. ಅವರಿಂದ ನಾನೀ ಸಮಾಧಾನ ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ ತಾಯಿ."

"ಹುಚ್ಚು ನೀಲಮ್ಮ. ನಿನಗಿದು ತಿಳಿಯದು. ಇದು ಸಮಾಧಾನ ವಲ್ಲ;—ಸಮಾಧಾನದ ಸಮಾಧಿ. ಅವಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರು. ಅವಳೇನೇ ಅನ್ನಲಿ-ನಾನೀಗಲೇ ಬಂದು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವೆ."

"ಬೇಡ ತಾಯಿ—ಆ ಮಾತೇ ಬೇಡ."

"ತಾರಕ್ಕನನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ನಾನು ಬರಕೂಡದೆ?"

"ಅವರಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಕೋಪ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ."

"ನಾನು ಯಾವ ತಪ್ಪು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ನೀಲವ್ವ."

"ಅದೇನೊ ಅವರು ಬೇರೆಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅವರೇ ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗ ಹೇಳಿ—"ಏ ನೀಲವ್ವ, ನಿಮ್ಮ ಒಡತಿಗೆ ಈ ಸಮಾಚಾರ

ತಿಳಿಸು ಹೋಗು. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಡಿಯಲಿ" ಅಂದರು ತಾಯಿ."

ನೀಲವ್ವನನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೇರವಾಗಿ ನೋಡಿ ಮನೋರಮೆ— "ಇದು ಸಂತೋಷದ ಸಮಾಚಾರವಲ್ಲವೇ ಮತ್ತೆ? ಆಗಲಿ ನಾನು ಈ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದೆನೆಂದು ಹೇಳು. ಅವಳ ನೊಂದ ಜೀವನದಿಂದ ಬಂದ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲ."

"ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ತಾಯಿ?"

"ನನಗೂ ಅದೇ ಯೋಚನೆ ನೀಲವ್ವ. ಇಂದು ನಾಳೆ ಅವರು ಬರಬಹುದು. ಆ ಮೇಲೆ ನೋಡೋಣ. ಅಚ್ಯುತರಾಯರಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೇನೋ ನೋಡೋಣ. ಎಲ್ಲವೂ ಅವರು ಬಂದ ಮೇಲೆಯೇ. ನೀನು ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ಬಿಡು. ಅವಳ ಆರೈಕೆಯಲ್ಲಿ...."

"ಅವರು ನನ್ನ ಒಡತಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ತಾಯಿ. ಈಗ ಮಗಳಂತೆ ಇದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿರಿ."

"ದೇವರು ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ಹೊರಟು ಬಿಡು" ಎಂದು ಮನೋರಮೆ ಅವಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಈಗ ಮತ್ತೆ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಚಿಂತೆಗಳು ಮುತ್ತಿದವು. ತಾರಾನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚಿಂತೆ ಅವಳೆದುರಿಗೆ ಧುತ್ತೆಂದು ನಿಂತಿತು. ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೆನೆದು ಅವಳು ಕಾತರಿಸಿದಳು ಇವುಗಳ ಜತೆಗೆ ಪತಿ ಇನ್ನೂ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಹೇಗಿನ ಮಾತು ಹೇಗೊ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಚಿಂತೆ ಗುಡ್ಡದಂತೆ ಏರಿ ಬಂದಿತು. ಈ ಚಿಂತೆಗಳ ತಿರುಗಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಮುಂಗಾಣದೆ ಕಂಗೆಟ್ಟಳು. ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಈ ಸಂಕಟದಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದದ್ದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಹೃದಯ ಕಟುಕತೊಡಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮೇಲೆ ಬರಬಹುದಾದ ಅಪತ್ತನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೇಲಿನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅವನ ಮಹೋನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದೊಡನೆ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಹೀನಾಯವಾದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳ ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂತು. ಗೆಳೆಯನಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬನು ಕಷ್ಟವನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಆ ಗೆಳೆತನದ ದುರ್ಲಾಭ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನಾಚಿಕೆಯ ಹೋಳಿ

ಮಾಡಿ ಜಾರಿ ನಿಂತುದನ್ನು ನೆನೆದು ಅವಳ ಅಂತರಂಗ ಕುದಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಈ ಕುದಿವ ಕುಲುಮೆಯ ಮೇಲೆ ತಾರಾ ಎಳೆದ ಬರೆಯನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಲಂತೂ ಅವಳಿಗೆ ಪಂಜು ಹತ್ತಿದ ವೇದನೆಯಾಯಿತು. ಯಾವ ಅಪರಾಧವಿಲ್ಲದೆ ಈ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದುದನ್ನು ನೆನೆದು ಅವಳು ವಿಲಿವಿಲಿ ಒದ್ದಾಡಿದಳು. ಇದರಿಂದ ನಾನು ಹೇಗೆ ಪಾರಾದೇನು ? ತಾರಾನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಾದೀತು ? ವಿಶ್ವಾಸನ ಸಂಕಟ ಹೇಗೆ ಪರಿಹಾರವಾದೀತು ? ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ದಿಕ್ಕುಗಾಣದವಳಾಗಿ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು ಸುತ್ತಲೂ ಕಾರ್ಗತ್ತಲೆ ಕರಾಳವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಕುಳಿತ ಕಟ್ಟೆಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಅವಳು ಒಳಗೆ ಸರಿದು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದೀಪ ಹತ್ತಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ ನೇರನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಕಾಟಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಮುಳು ಮುಳು ಅತ್ತಳು. ಕಣ್ಣೀರು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಹರಿದುಹೋದರೂ ಅವಳ ಹೃದಯದ ಹಿಮ ಪೂರಾ ಕರಗಲಿಲ್ಲ. ಹೃದಯ ಭಾರದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ದಣಿವಾಗಿ ಅವಳ ನರಗಳು ದುರ್ಬಲವಾದವೇನೊ—ಮಲಗಿದಲ್ಲಿಯೇ ಮುದುಡಿಕೊಂಡಳು. ಕಣ್ಣುರೆಪ್ಪೆ ಭಾರವಾದಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ತುಸು ಜಂಪು ಹತ್ತಿತು.

ಯಾರೋ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದ ಸಪ್ಪಳವಾಗಲು ಮನೋರಮೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎದ್ದು ಕಣ್ಣು ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಅಂಜುತ್ತಲೇ ದೀಪ ಹೊತ್ತಿಸಿದಳು. ಸಪ್ಪಳ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ತುಸು ಭೀತಿಯೇ ಆದರೂ ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಂದವನು ತನ್ನ ಪತಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಆಶಾಂಕುರ ಮೊಳೆತುದರಿಂದ ಅವಳು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ—"ಯಾರು ಬಂದವರು?" ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು.

"ನಾನು ಮನು." ಮನೋರಮೆಗೆ ದನಿಯ ಪರಿಚಯ ಹತ್ತಿತು. ಅವಳು ಕೂಡಲೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಳು. ಅವಳೂಹೆ ಸತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಂದವನು ವೆಂಕಟೇಶ. ಒಳಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ತೋರದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಅಚ್ಚರಿ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಏನು ನಡೆದಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಬಂದ

ಗಂಡನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವಳ ದಿಗಿಲು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ನೇರವಾಗಿ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನು ಸಿಗರೇಟು ಹೊತ್ತಿಸಿದ. ಇದರಿಂದಲಂತೂ ಅವಳ ಕೋಪ ಕಿಡಿಕಾರಹತ್ತಿತು. ಅವಳು ನೆಟ್ಟಗೆ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದಳು. "ನಿಮಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ?"

"ಈ ವ್ಯವಹಾರ ಶೂನ್ಯನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ನನಗೆಷ್ಟು ಕೆಡುಕಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಗೊತ್ತಾಗಿ ಮಾಡುವದೇನು?"

"ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ವ್ಯವಹಾರ ಶೂನ್ಯರೆ?"

"ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರ ಶೂನ್ಯನಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಜವಾಬುದಾರಿಯನ್ನರಿಯದ ಹೊಣೆಗೇಡಿಯಾದ ಅವಿವೇಕಿಯವನು."

"ಗೆಳೆಯನ ಗಂಡಾಂತರವನ್ನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡದ್ದು ಅವಿವೇಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಾ?"

"ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಈಗ ಅನರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನವೆಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಧೈರ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಇಲ್ಲದ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಕೆಡವಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನೂ ಹಾಳು ಮಾಡಿದ."

"ನೀವು ಕೂಡಲೆ ಬಂದು ಇದನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕಿತ್ತು."

"ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ನಾನು ಬಂದಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ರಬೆಂದು ಆರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟದ್ದೆ. ಮುಠ್ಠಾಳ, ಅದನ್ನು ತಿಂದು ಈ ತೊಂದರೆಯನ್ನು...."

"ಅವರು ಮುಠ್ಠಾಳರಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳು...."

"ಕವಿಯಾಗಿರುವನೆಂದೇ ಅವ್ಯವಹಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ನಾನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡದ್ದೇ ತಪ್ಪು. ತಾನು ಮುಣುಗಿ ನನ್ನನ್ನೂ ಮುಣುಗಿಸಿದ ಆವನಿಗಾಗಿ ಮರುಗುವದಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನ ದುರ್ದೆಶೆಗೆ ಕಳವಳಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ." ಒಮ್ಮೆ ಜೋರಾಗಿ ಸಿಗರೇಟನ್ನೆಳೆದು ತನ್ನಂತರಂಗವನೆಲ್ಲ ಹೊರ ಹಾಕುವಂತೆ ಹೊಗೆಬಿಟ್ಟ. ಪತಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನೋರಮೆಯ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯೇ ತಲೆಕೆಳಗಾಯಿತು. ಆವಳೀದೆಸೆ

ಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದವಳೇ ಅಲ್ಲ. ಈಗ ಹೇಗೆ ಮುಂದುವರಿಯ ಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಆದರೂ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಕೃತತ್ವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯ ಇನ್ನೂ ಪಾರಾಗಬಹುದೆಂಬಾಶೆಯಿಂದ ಅವಳು— "ಆದ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ನೀವು ಉಳಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳ ಗಾಗಿಯಾದರೂ ನೀವು ಕೃಪೆದೋರಬೇಕು.

"ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಮನು? ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ."

"ನೀವು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾವುದು? ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಣವನ್ನು ಅವರು ನನಗೆ ಆ ದಿನವೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಹಣದ ಉಪಯೋಗವಾಗುವುದಾದರೆ ..."

ಏಕೋ ವೆಂಕಟೇಶನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮಿಂಚು ಮೂಡಿತು, ಮುಖ ತುಸು ಅಗಲವಾಯಿತು. "ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇನೊ ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಸಧ್ಯ ನನ್ನ ಹಣವೆಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ ಈ ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಲು ಅಪಾರ ಹಣ ಸುರಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನೆಲ್ಲಿಂದ ತರಲಿ ಹೇಳು,"

ಮನೋರಮೆ ಪತಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನೇರವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಆರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕಟ್ಟನ್ನು ಗಂಡನ ಕೈಗಿತ್ತು ಹೇಳಿದಳು— "ಈ ಹಣದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬಂಧ ಮುಕ್ತ ಮಾಡಿಸಿರಿ"

ವೆಂಕಟೇಶ ಆಶೆಬುರುಕನಂತೆ ಆ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು— "ಈ ಹಣದಿಂದ ಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಮನು" ಎಂದು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ.

"ಈ ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಬೇಕೆ?"

"ಈ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ವೇಳೆಯಿದು ಮನು." ಮನೋರಮೆ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

೧೮

ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವಾಸ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದ ಮುಗ್ಧ ಮನೋರಮೆ ದಿನದಿನವೂ ಆಶಾಪೂರ್ಣಳಾಗಿ ಅವನ ಬರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವದು ನಿರರ್ಥಕ ವಾಯಿತು. ದಿನಗಳುರುಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವಳ ಚಡಪಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತೇ ವಿನಾ ವಿಶ್ವಾಸನ ಸುದ್ದಿಯೇ ಬಾರದಾಯಿತು. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕಳೆ ಯಿತು. ಯಾವ ಸುದ್ದಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ತಿಂಗಳು ಜಾರಿತು. ಅವಳು ಕಂಗೆಟ್ಟಳು. ಮೂರನೆಯ ತಿಂಗಳು ಹಿಂದೆ ಸರಿದ ಮೇಲಂತೂ ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಫಲ ವಾಗಿ ದಿಕ್ಕೇ ತೋಚದಾಯಿತು. ಪತಿಯ ಈ ವಂಚನೆಯಿಂದ ಅವಳು ಪೂರಾ ತತ್ತರಿಸಿದಳು. ಈ ಅಘಾತವನ್ನು ಸಹಿಸುವದು ಅವಳಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಕೂಳು ರುಚಿಸದಾಯಿತು. ನಿದ್ರೆ ಹಾರಿಹೋಗಿ ಸರ್ವಾಂ ಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪಂಜು ಹಚ್ಚಿದಂತಾಗಿ ಅವಳ ಮೊಗದ ಕಳೆ ಬಾಡಿತು; ದೇಹ ಕಾಂತಿ ಕಮರಿತು; ಬಲ ಕುಸಿಯಿತು. ಅವಳು ಇಡಿಯ ದಿನವೆಲ್ಲ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಕಳೆದಳು. ನಿದ್ರಾಹಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದ ಅವಳ ಪರಸ್ಥಿತಿ ಭೀಕರವಾಯಿತು. ವಂಚನೆಯ ಆಘಾತದ ಕರಾಳ ಹಸ್ತ ಅವಳ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ನೆರಳು ಚಾಚಿತು. ಆ ನೆರಳು ಇನ್ನೊಂದು ನೆರಳಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಂತೆ ಅವಳ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯಾಯಿತು.

ಅವಳ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಲ ಪ್ಪನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಮೊದಲು ಅವಳು ತನ್ನ ಒಡತಿಯ ವೇದನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರೇ ಜವಾಬುದಾರರೆಂದು ಅವಳು ನಂಬಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಏನಾದರೊಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಿ

ಮನೋರಮೆ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಕೊರಳ ಸರವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೀಲವ್ವನ ಕೈಗೆ ಕೊಡುತ್ತ—“ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯ ದೊಡ್ಡ ಟ್ರಂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಇದೆ ನೀಲವ್ವ. ಈ ಕೀಲಿ ಕೈಯಿಂದ ಆ ಟ್ರಂಕು ತೆಗೆದು ಆ ಚಿಕ್ಕ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಚಾಣಾಕ್ಷಳಾದ ನೀಲವ್ವನಿಗೆ ಒಡತಿಯ ಉದ್ದೇಶ ತಿಳಿಯಿತಾದರೂ ತನ್ನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು. ಮನೋರಮೆ ಅದನ್ನು ತೆರೆದು ಒಳಗಿನ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಕೆಲವು ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೋಟುಗಳನ್ನೂ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸುರುವಿದಳು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅವಳು ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೇ ಅದಾಗಿತ್ತು.—“ನೀಲವ್ವ ನಿನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಕೆಲಸವಾಗಬೇಕು. ಯಾಕೆ ಮಾತನಾಡದಿದ್ದೀಯೆ. ನೀನೀಗಲೇ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ವಕೀಲರನ್ನು ಕರೆದು ತಾ.”

“ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ತಾಯಿ?”

“ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು—ಈ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾರಿದರೆ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರಿಗಾದ ದಂಡದಷ್ಟು ಹಣ ಬರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಣವನ್ನು ತೆತ್ತುಬರಲು ವಕೀಲರು ಬೇಡವೆ?” ನೀಲವ್ವ ಹನಿದುಂಬಿದಳು.—
“ಹುಚ್ಚಿ, ಈ ಹಣ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರಿಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ ನೀಲವ್ವ....”

“ಬೇಡ ತಾಯಿ, ಈ ಹಣ ನಿಮಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿದೆ....”

“ಸುಮ್ಮನೆ ಹುಚ್ಚಳಂತೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಕೇಳು.”

“ಅಲ್ಲ ತಾಯಿ, ನಾನು ಬೇಕಾದರೆ ನಾಳೆಗೇ ಅಚ್ಯುತರಾಯರೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ತಮ್ಮನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಹಣ....ಈ ಆಭರಣ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ.”

“ನನಗೆ ಹಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ ನೀಲವ್ವ.”

“ಬಹಳವಾಗಿದೆ ತಾಯಿ. ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ನನಗೆಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗು.”

“ತಾಯಿ....” ನೀಲವ್ವ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿದಳು.

“ನಿನಗೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಸುಮ್ಮನೆ ಗೋಳಾಡ

ಬೇಡ. ವಕೀಲರ ಮನೆ ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆಯಾ?"

ನೀಲವ್ವನಿಗೆ ತಡೆಯದಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಹುದುಗಿಸಿಟ್ಟ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಅವಳು ಕಣ್ಣೊರಿಸಿಕೊಂಡು— "ತಾಯಿ, ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ತಾವು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಮಾತು ಈಗಾಗಲೆ ಊರಲ್ಲಿ ಜನಜನಿತವಾಗಿದೆ. ದೊಡ್ಡ ಸಾಹುಕಾರರು ಯಾವುದೋ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾರಂತೆ. ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾರದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅದೇ ಕಾರಣ. ಅವರು ತುಂಬಾ ಜಾಣರು ತಾಯಿ. ಈಗ ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈ ಹಣ...." ಮನೋರಮೆಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಚೂರಿಯಿಂದ ತಿವಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಅವಳೊಮ್ಮೆ ನೀಲವ್ವನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನೋಡಿದಳು.—"ಸಧ್ಯ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ ತಾಯಿ. ನಾಳೆ ನಿಮ್ಮೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಂದೆಯವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅವರೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದು. ಈಗ ಬಂದ ಆಪತ್ತು ಸರಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗಾದರೂ..."

ಮನೋರಮೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳೆದುರು ಇದುವರೆಗೆ ಥಾಳವಾಗಿ ನಿಂತ ವಿಶ್ವಾಸನ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮುಸುಕೆಳೆದಂತಾಯಿತು. ಆ ಮೂರ್ತಿ ಮಾಯುವಾಗಿ ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶನ ಆಕೃತಿ ಕರುಣಾಜನಕವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅವಳ ಜೀವ ಹಿಂಡಿದಂತಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಕಾಲುವೆಯಾಗಿ ಹರಿಯಲಾರಂಬಿಸಿತು.—"ನೀಲವ್ವ....ನೀಲವ್ವ ..." ಎಂದು ಮನೋರಮೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಚೀರಿದಳು.

"ಹೀಗೆ ಧೈರ್ಯ ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ ತಾಯಿ?"

"ನನ್ನ ಧೈರ್ಯ ಹಾಳಾಗಲಿ. ಅವರು ಹೋಗಿರುವದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ನೀಲವ್ವ?"

"ನೀವು ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿರಿ ತಾಯಿ. ಅವರು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾರೆ. ದೇವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಿತು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ತಾಯಿ." ನೀಲವ್ವನ ಮಾತಿನಿಂದ ಮನೋರಮೆಗೆ ಯಾವ ಸಮಾಧಾನವೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ

ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಅಸಹ್ಯವಾದ ದನಿ ತಿರಿತಿರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಲಿತ್ತು, ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಗಂಡಾಂತರದ ಅರಿವಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಅಶಕ್ತವಾದ ನರಗಳ ಚೇತನೆಯೇ ಉಡುಗಿದಂತಾಗಿ ಅವಳು ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಒರಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು—"ನೀವು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ತಾಯಿ,"

"ನೀಲವ್ವ, ನನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗು. ನನಗೆ ಏಕಾಂತ ಬೇಕಾಗಿದೆ."

ನೀಲವ್ವ ಹೆದರಿದಳು, ಒಡತಿಯನ್ನು ಈ ಮನೋಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವಳು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು.—"ನಾನು ಹೋಗುವುದು ಹೇಗೆ ತಾಯಿ?"

"ಯಾಕೆ ನನಗಾಗಿ ಹೆದರಿದೆಯಾ ?"

"ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ. ಈಗ ಸಾಕಷ್ಟು ಕತ್ತಲಾಗಿದೆ. ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಹೇಗೆ ಹೋಗುವುದು?" ಮನೋರಮೆ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಚ್ಚಲಿಲ್ಲ. ಮನೋರಮೆ ಆಗಾಗ ಎದ್ದು ಕುಳ್ಳಿರುತ್ತಿದ್ದಳು; ಮತ್ತೆ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಚಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುವಳು. ಯಾವುದೋ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಗೋಣು ಹಾಕುವಳು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಜೀವ ಕುಟುಕಿದಂತಾ ಗುತ್ತಿತ್ತು ನೀಲವ್ವನಿಗೆ. ಒಮ್ಮೆ ಮನೋರಮೆ ಗುಣುಗುತ್ತಲೇ ಎದ್ದಳು.– "ಈ ಹಣ ನನ್ನದಲ್ಲ. ಇವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಸ್ವಾರ್ಥ. ನನ್ನ ವನ ಮರ್ಯಾದೆಗಾದರೂ ನಾನಿದನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು....ಆದರೆ ?....ನಾನೀ ದಿನ ದರಿದ್ರಳು....ಈ ಹಣ....ಥೂ....ಹೀನ ವಿಚಾರ...." ಎನ್ನುತ್ತ ಆ ಆಭರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದಳು; ಅದನ್ನು ತಲೆದಿಂಬಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒರಗಿದಳು. ಒರಗಿದಂತೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಳು, ಹಾಸಿಗೆಯ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಎಡೆಯಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ದಣಿವಾದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಒರಗಿದಳು. ಹೀಗೆ ಇಡೀರಾತ್ರಿ ಮನೋರಮೆ ಹೊಯ್ದು ಹೋಗೆಯಂತೆ ಬೆಂದು ಹೋದಳು.

"ಅಯ್ಯೋ ಬೆಳಕು ಬರಬಾರದೆ? ಎಲ್ಲಿದೆ ಬೆಳಕು?" ಎಂದೊಮ್ಮೆ

ಅವಳು ನುಡಿದಾಗ ಕಿಟಕಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಮುಂಜಾವಿನ ಹೊಂಬೆಳಕಿನ ಮಂದ ಕಿರಣಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದಂತೆನ್ನಿಸಿತು. ಬೆಳಗಾಗಿದ್ದು ನಿಜ ಆದರೆ ಮನೋರಮೆಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಕತ್ತಲೆಯೇ ಆಕ್ರಮಿಸಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಮೂಡಿ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ಮುಂಜಾವಿನ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿದಾಗ ನೀಲವ್ವ ಸುಮ್ಮನೆ ಮೈಮುರಿದುಕೊಂಡು ಎದ್ದು ಕುಳಿತಾಗ ಮನೋರಮೆ ಕಿಟಕಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಯಲನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಜೀವನವೇ ಬಯಲಾದಂತೆ ತೋರಿತೇನೊ.

೧೯

ಎದ್ದು ಕುಳಿತ ನೀಲವ್ವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಮನೋರಮೆಯ ದುಃಖ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂತು. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಒಬ್ಬಂಟಿಗಳಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ದುಗುಡದ ಹಿಮ ಅವಳ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡೆಗಟ್ಟಿತು. ಈಗದು ಕರಗಿ ಕಣ್ಣೀರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ರಭಸದಿಂದ ಹರಿಯಿತು. ಪತಿಯ ಗತಿಯನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಅವಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಭೀತಿಯುಂಟಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಕಾಣುವ ಹಂಬಲ ಹಿರಿದಾಯಿತು. ಅವಳು ಗದ್ಗದಿತಳಾಗಿ—" ಅವರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ ನೀಲವ್ವ ?" ಎಂದು ಭಯ ಶಂಕಿತಳಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು.

" ಏನು ಮಾತಿದು ತಾಯಿ? ಅವರಿಗೇನಾಗುತ್ತದೆ. ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲವೂ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ನಿಸ್ತರಿಸುವದು ಸಾಹುಕಾರರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೇನಲ್ಲ ತಾಯಿ."

" ಅವರು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಸಟ್ಟಾ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಅಂದೆಯಲ್ಲವೆ ನೀಲವ್ವ?" ಮನೋರಮೆ ತರಗೆಲೆಯಂತೆ ನಡುಗುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು.

" ಜನ ಹಾಗೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ."

" ಅಂದಮೇಲೆ ನಮ್ಮದೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದಂತಾಯಿತು ನೀಲವ್ವ."

" ಒಳಿತೆನ್ನು ತಾಯಿ. ನಮ್ಮ ಸಾಹುಕಾರರು ಹೇಡಿಗಳಲ್ಲ."

ಆ ಕ್ಷಣ ಮನೋರಮೆಯ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನ ಚಿತ್ರವೊಂದು ತೇಲಿ ಬಂತು. ಅವಳ ತಂದೆಯು ಗೆಳೆಯನೋರ್ವ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಕುಬೇರನಾಗಿದ್ದ. ಅವನೊಮ್ಮೆ ಇಂತಹ ಸಟ್ಟಾವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಜನರಿಗೆ ಮುಖತೋರಿಸಲಾರದೆ ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಅರಿವು ಈಗವಳಿಗೆ ಫಕ್ಕನೆ ಆಗಲು ಅವಳು ತುಂಬಾ ಗಾಬರಿಯಾದಳು; ಹೃದಯ ಇಬ್ಭಾಗವಾಯಿತು. ಅವಳು ದುಃಖಪೂರಿತಳಾಗಿ—" ಅವರು ಹೇಗೆ ಬಂದಾರು ಹೇಳು ನೀಲವ್ವ " ಎಂದು ನಡುಗಿದಳು.

"ಅವರು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಚಿಂತಿಸಬೇಡ ತಾಯಿ."

ಮನೋರಮೆ ಶೂನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ನೋಡಿ— "ನೀಲವ್ವ, ನೀನೀಗಲೇ ನನ್ನ ತಂದೆಯೆಡೆಗೆ ಆಳು ಕಳಿಸು. ಅವರನ್ನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವದೇ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ. ಹೋಗು ನಮ್ಮವ್ವ. ಈಗಲೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳಿಸಿಬಿಡು." ಎಂದು ಕುಶಿ ಕುಳಿತಳು. "ಎದ್ದು ಬಿಡು ನೀಲವ್ವ ನನ್ನ ತಲೆ ಸಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಹೋಗು ತಾಯಿ."

ನೀಲವ್ವ ಚಟಕ್ಕನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಒಡತಿಯ ಹಣೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದಳು. ಅದು ಕಾಯ್ದು ಕೆಂಡವಾಗಿತ್ತು—"ತಾಯಿ, ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿರಿ. ನಾನೀಗಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಹೀಗೆ ಗಾಬರಿಯಾದರೆ ಹೇಗೆ? ನಿಮ್ಮ ತಲೆ ಕಾಯ್ದಿದೆ. ಮೈಯೂ ಕಾಯುತ್ತಿದೆ. ನೀವು ಮಲಗಿಬಿಡಿರಿ, ನಾನೀಗಲೇ ಬಂದೆ" ಎಂದು ಅವಳು ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಹೊಚ್ಚಿದಳು.

"ಬೇಗ ಬರಲು ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸು ನೀಲವ್ವ ಎನ್ನುವಾಗ ಮನೋರಮೆಯ ಹಲ್ಲುಗಳು ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡಿದವು; ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಡುಕ ತುಂಬಿತ್ತು. ನೀಲವ್ವ ಬಾಣದಂತೆ ಹೊರಗೆ ನಡೆದಳು. ಕೂಡಲೇ ಆಳು ಕಳಿಸಿ ಒಡತಿಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳ್ಳಿರಬೇಕೆಂಬ ಅವಸರವೇ ಅವಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆತುರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವಳು ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಮನೋರಮೆ ದಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣು ನೋಯುತ್ತಿದ್ದವು; ದೇಹವೆಲ್ಲ ನಿತ್ರಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಪತಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅವಳಾಗಲೇ ಅವನ ಹೀನ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತಿದ್ದಳು. ಅವನ ಬರವಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವದೇ ಅವಳ ಹೃದಯದ ಕೂಗಾಗಿತ್ತು.—"ಅವರು ಹೇಗೆ ಬಂದಾರು? ಹೇಗೆ ಬಂದಾರು!" ಎಂದು ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡಳು.— "ಹೌದು, ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಹೊರಗೆ ಬರಲೇಬೇಕು. ನಮಗಾಗಿ ಅವರು ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದರು ಅವರ ಋಣ ತೀರಿಸುವದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ನನ್ನ ಪತಿಗಾಗಿ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ."

ಹೀಗೆ ಅವಳು ಏನೇನೊ ಒಟಗುಟ್ಟಿ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದಳು ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ದೇಹದ ಅರಿವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಸಿಡಿತ ವನ್ನು ಪೂರಾ ಅಲಕ್ಷಿಸಿದಳು; ದೇಹ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ನೂಕಿದಳು. ತಲೆದಿಂಬಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಅ ಚಿಕ್ಕ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ನಡುಗುವ ಕೈ ಗಳಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವಳು ಕಾಲೆಳೆಯುತ್ತ ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ವಕೀ ಲರ ಮನೆ ಬಹಳ ದೂರದಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಹಾದಿ ಅವಳಿಗೆ ಯೋಜ ನದಗಲವೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವರ ಮನೆ ಮುಟ್ಟುವದು ಅವಳಿಗೆ ದುಷ್ಕರವೆನ್ನಿ ಸಿದರೂ ಅವಳು ಹಿಂದೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ಸಮನೆ ದಾರಿ ತುಳಿಯುತ್ತ ಲಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸ ಹೊರಟ ಅವಳಿಗೆ ಬರಬರುತ್ತ ಉತ್ಸಾಹ ಮೂಡಿತು. ಅದು ಉತ್ಸಾಹವೊ, ಉನ್ಮಾದವೊ, ಆವೇಗವೊ—ತಿಳಿಯದು. ಅವಳ ಹೆಜ್ಜೆ ಅವಸರದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಲಿರುವ ಅವಳ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಗಳ ಸುಳಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಭರದಿಂದ ಸುತ್ತುತ್ತಲಿತ್ತು.—“ಈ ಹಣ ನಿನಗೆ ಬಹಳ ಅಮೂ ಲ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಮುಂದುವರಿ ಯಬೇಡ.”

“ನಮಗಾಗಿ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಬಿಡು ಗಡೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು ಹುಚ್ಚುತನವೆ?”

“ಇಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಅವ್ಯವಹಾರದ್ದಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಗತಿಕನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಚಾ ರಿಸಿನೋಡು.”

“ಹಾಗೆಂದು ನಾನೊಂದು ದಿವ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಬೇಕೆ? ಒಂದು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಮೂಲೆಗುಂಪು ಮಾಡಬೇಕೆ? ಒಂದು ಬದುಕನ್ನು ತೂರಿಬಿಡಬೇಕೆ?”

“ನಿನಗೆ ಬದುಕಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಈ ಹಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನೀನು ಭಿಕ್ಷುಕಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವಿಯಾ? ಸುಮ್ಮನೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿ. ಈ ಹಣದಿಂದ ನಿನ್ನ ಜೀವನ ಸಾಗೀತು.”

“ಅದು ಜೀವನವೆ?”

ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಭಿಕಾರಿಯಾಗುವದು ಖಂಡಿತ."

"ನನ್ನವರು ತಿರುಗಿ ಬಂದರೆ...."

"ಬಂದರೆ....ಅದು ರೇ ರಾಜ್ಯದ ಮಾತು. ಸತ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ಅಳೆದು ನೋಡು. ಸುಮ್ಮನೆ ದುಡುಕಬೇಡ."

"ಅವರು ಬರಲಿ ಬಾರದಿರಲಿ-ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕದಲಿಸಲಾರೆ" ಯಾರೋ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಅವಳು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು. ಬೀದಿಯ ಹುಚ್ಚು ಭಿಕ್ಷುಕ ನೊಬ್ಬ ಅವಳನ್ನು ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ ಖೊಳ್ಳನೇ ನಕ್ಕು ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ.

ವಕೀಲರರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಅವಳು ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಸಮಾಧಾನ ಮೂಡಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಆ ಸಮಾಧಾನದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಳಿದರೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಾವ ಭಾರವೂ ಗೌಣವಾಗಿ ಮೂಡಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ದಣಿವು ತುಂಬಾ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅದು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ನೇರವಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲು ರುಳಿದಳು. ಮಧ್ಯಾನ್ನ ನೀಲವ್ವ ಬಂದಾಗಲೂ ಅವಳು ಮಲಗಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಅಷ್ಟು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಅವಳೆಂದೂ ಮಲಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀಲವ್ವ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಅವಳ ಹಣೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅದು ಸಿಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾದು ಕೆಂಡವಾಗಿತ್ತು.— "ತಾಯೀ"

ಮನೋರಮೆ ಭಾರವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ತೆರೆದು ಕೇಳಿದಳು.—'ಅಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಆಯಿತೆ ?"

" ಹೌದು ತಾಯಿ,"

" ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ ನೀಲವ್ವ ?"

" ಅವರ ಕೂದಲೂ ಕೊಂಕಲಾರದು."

" ನಿನ್ನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಬೀಳಲಿ ನೀಲವ್ವ. ಅವರು ಖಂಡಿತ ಮನೆಗೆ ಬರುವರೆ?"

" ಬಂದೇ ಬರುವರು ತಾಯಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ." ಮನೋ ರಮೆಯು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಪಳಕ್ಕನೆ ನೀರು ಚಿಮ್ಮಿದವು. ನೀಲವ್ವನ ಮಾತು

ಗಳಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ತುಸು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿತ್ತು, ಅವಳು ತನ್ನ ಕೊರಳ ಮಂಗಳಸೂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದ ನೀಲವ್ವ ಅತ್ತಕಡೆ ಮೋರೆತಿರುವಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡಳು—"ನೀಲವ್ವ....ಈ ಹೊತ್ತು ಬುಧವಾರವಲ್ಲವೇನೆ?"

"ಯಾಕೆ ತಾಯಿ?"

"ಸೋಮವಾರಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಐದು ದಿನಗಳಲ್ಲವೆ?"

"ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರ ಸಜೆ ಆ ದಿನವೇ ಮುಗಿಯುವದೆಂದು ಈ ಮಾತೆ!''

"ನಿನ್ನ ಊಹೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ.'

"ಅದರೆ ತಾಯಿ....'' ನೀಲವ್ವನ 'ಆದರೆ 'ಯನ್ನು ಮನೋರಮೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಅವಳ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸ ಮಿನುಗಿತು. ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಮಂದ ಹಾಸವೇ ಅದು.—"ನೀಲವ್ವ ನಾನು ತಾರಕ್ಕನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಾಣಬೇಕು."

"ಆಗಲಿ ಆದಕ್ಕೇನು? ನಿಮ್ಮ ಅನಾರೋಗ್ಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅವರು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಾರು."

"ನನಗೆ ಹಾಗೆನ್ನಿಸುವದಿಲ್ಲ ನೀಲವ್ವ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಕೋಪ."

"ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ ತಾಯಿ. ನಿಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಾಗ ಅವರು ಬರದಿದ್ದರೆ...."

"ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲದ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ದುಷ್ಟಳಲ್ಲ ನೀಲವ್ವ. ನನಗೂ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿದೆ. ನನ್ನ ಜೀವನದ ಅರಿವಿದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನವಳು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

"ಅವರದೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವ ತಾಯಿ. ಈಗ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಂದ ಭ್ರಮಿಷ್ಟರಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ದಿನಾಲು ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರ ಹಳೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂಡ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸೋಮವಾರ ಬರುತ್ತದೆ;— ಸೋಮವಾರ ಹೋಗುತ್ತದೆ;—ನನ್ನ ವಾರ ಬರುವದೇ—ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಗುಣುಗುಟ್ಟು

ತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಹೀಗೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಕವಕ್ಕನೆ ಮೈಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಅವರನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂತೈಸಬೇಕೊ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ."

"ಅವಳಿಗೆ ನನ್ನವರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿದಿದೆಯೆ?"

"ನಾನವರ ಮುಂದೆ ಪಿಟ್ಟೆಂದಿಲ್ಲ ತಾಯಿ—ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು?"

ನೀಲವ್ವ, ತಾರಕ್ಕನಿಗೆ ಹೇಳು—ಈ ಸೋಮವಾರ ಅವಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು. ನೀಲವ್ವನಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಸುಮ್ಮನೆ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಮಿಕಿ ಮಿಕಿ ನೋಡಿದಳು. ಜ್ವರದ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ಅಭ್ರಮ ಶುಭ್ರಮವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಮಾತುಗಳಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿತು. ಅವಳು ಹೆಚ್ಚು ತಡಮಾಡದೆ—"ನಿಮಗೆ ಆಯಾಸವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿ ಬಿಡಿರಿ. ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಹಣ್ಣಿನ ರಸವನ್ನಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಡವೆ?"

"ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಸ್ನಾನವಾಗಿಲ್ಲ ನೀಲವ್ವ."

"ಈ ಜ್ವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವೆಂದರೇನು?"

"ಇದು ಬಂದ ಜ್ವರವಲ್ಲ ನೀಲವ್ವ."

"ಇರಬಹುದು ತಾಯಿ. ಆದರೂ ಜ್ವರವಿರುವದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ನಾಸೀಗಲೇ ಹೋಗಿ ಔಷಧಿ ತರುತ್ತೇನೆ."

"ಹುಚ್ಚೀ ಈ ಜ್ವರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಔಷಧಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜ್ವರ ಇಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನವರು ಬರಬೇಕು."

ನೀಲವ್ವ ಕಂಬನಿದುಂಬಿ ಹೇಳಿದಳು—"ಅವರು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೀವು ಆರೋಗ್ಯ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡವೆ?"

ಮನೋರಮೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಕ್ಕು "ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ ದೇವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಧೂಳಿ ಸ್ನಾನವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನಷ್ಟು ಸರಿಪಡಿಸು," ಎಂದು ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಅವಳು ದೇವರ ಕೋಣೆಗೆ ನಡೆದಳು. ನೀಲವ್ವ ಅವಳನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಜಟಪಟ ಜಾಡಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಹಾಸಿ ದಿಂಬನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಟ್ಟಳು. ಅವಳಿಗೆ ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಭರಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯು ನೆನಪಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಆದರೆ ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ದಿಂಬಿನ ಕೆಳಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೋರಮೆ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗಾಗಿದ್ದವು ....“ ತಾಯಿ, ಆ ಆಭರಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಗಿಟ್ಟು ಬಂದಿರಾ? ”

“ಅದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೊ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದೆ ನೀಲವ್ವ.”

“ಅಂದರೆ?....”

“ಈ ದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ನಾನೇ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ವಕೀಲರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದೆ.”

ನೀಲವ್ವನಿಗೆ ಕಸವಿಸಿಯಾಗಿ— “ಬಹಳ ಅವಸರ ಮಾಡಿದಿರಿ ತಾಯಿ.”

“ಅವಸರದ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು ನೀಲವ್ವ.” ನೀಲವ್ವನ ಕಣ್ಣು ತುಂಬಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮನೋರಮೆ—ಹುಚ್ಚಳಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಸರಿಯಾಗಿದೆ” ಎಂದಳು. ನೀಲವ್ವ ಮರುಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮನೋರಮೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ದಣಿವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಒರಗಿದಳು.

ನೀಲವ್ವ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಔಷಧಿ ತಂದಳು. ಅವಳು ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಮನೋರಮೆ ಇನ್ನೂ ಮಲಗಿದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಾರಾನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅವಳ ಜ್ವರ ಇಳಿಯುವವರೆಗೆ ಅತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಬರಲಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಧಾವಿಸಿದಳು.

೨೦

"ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಎಂದು ಬರುತ್ತಾನೆಯೇ ಅವ್ವ?....ನೀನು ಮಾತನ್ನೇ ಆಡುವದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಹೋಗಿರುವದದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಳಬಾರದೆ?"

"ಅವರು ಬಹುದೂರ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಮಗು. ಅವರು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ವರುಷ ಬಾಳಾ."

"ಎರಡು ವರುಷ? ಇಷ್ಟು ದಿನ ಒಬ್ಬನೇ ಏಕೆ ಇರುತ್ತಾನೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ? ನಾವೂ ಏಕೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದು? ಕಿರಣನ ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ತಾರಾನಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಆಗಾಗ ಅವನು ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಅವಳನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವಳು ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿ ಜಾರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಉತ್ತರದಿಂದ ಅವನಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾರಾನಿಗಂತೂ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ಕಿಚ್ಚೇ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಡಲೊಳಗೆ ಅಲಗಿಕ್ಕಿ ತಿರುವಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಬರುವ ಸೋಮವಾರ ಅವನ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಅವಧಿ ಮುಗಿದರೂ ದಂಡಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಜೇಲಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರುಷ ಕೊಳೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೆನೆದಾಗಲಂತೂ ಅವಳಿಗೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವೆಂಕಟೇಶನ ನಿಜ ಪರಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿಯದ ಅವಳು ಅವನು ಬೇಕೆಂದೇ ಈ ವ್ಯವಹಾರ ರಚಿಸಿ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದನೆಂದು ಕುದಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಆ ಹಣ ಕಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನುಳಿಸುವದು ಅವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅವನು ಹಾಗೆ ಮಾಡದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ವೆಂಕಟೇಶನ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಗುಡ್ಡದಂತಹ ಮಾತನಾಡಿ ಈಗ ಮೌನವಾಗಿರುವ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಅವಳು ಶಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಂದಲೇ ಈ ಆಪತ್ತು ಬಂದಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅವಳು ಸಂತಾಪಗೊಂಡಿದ್ದಳು. ಇನ್ನೂ ಎರಡು ವರುಷಗಳ ಕಾಲ ಪತಿಯನ್ನಗಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳೆದೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ವೇದನೆ ತುಂಬಿತ್ತು. ತಮ್ಮ

ಬಡತನದ ದುರ್ಲಾಭ ಪಡೆದ ಆ ಸಿರಿವಂತರಿಗಾಗಿ ಅವಳು ಕರಕರ ಹಲ್ಲು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಭಾವೀ ಜೀವನದ ರೂಪ ರೇಷೆಗಳನ್ನು ನೆನೆದಾಗಲಂತೂ ಅವಳು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಕ್ಕಳ ಜೋಪಾನದ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಬಾಣಂತಿತನದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿ ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಅವಳನ್ನು ಪೂರಾ ನಿತ್ರಾಣಗೊಳಿಸಿತು. ಭಾವನವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಭಾವ ಬಂದರೂ ಅವಳ ಅಭಿಮಾನ ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತಿತ್ತು ಅದರಿಂದ ಮಾಡಬೇಕೇನು? ತಾನು ತಪ್ಪಿ ಇಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಣೆ ತನ್ನದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅನೇಕ ದುಡಿಮೆಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದುದುಂಟು, ಆದರೆ ತನ್ನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವು ಕಾರ್ಯಗತವಾಗುವದು ಅಸಂಭವವೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಅವಳು ಹೌಹಾರಿದಳು.— ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅನ್ನಿಸುವದು. ಆದರೆ ಆಕ್ಷಣ ಅವಳ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಬೇಡವೆನ್ನಿಸುವದು. ಜೀವಣ್ಣನ ಮಾತು ಆಗ ನೆನಪಾಗಲು ಅವಳು ಉರಿದು ಬೀಳುವಳು.— ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥ ತುಂಬಿದೆ. ನೀಚತನವಿದೆ. ಮನೆ ಮುರುಕತನವಿದೆ ಇಂತಹ ಪಾಪಿಯು ಹತ್ತರ ಯಾಚಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ತಾನು ಕಮರಿ ಹೋದರೆ ತಪ್ಪೇನೆಂದು ಭಾವಿಸುವಳು.

"ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹಣವಿದ್ದರೆ ವಿಶ್ವಾಸನನ್ನು ಬಿಡಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ತಾನು ನಿರ್ಗತಿಕಳು. ಭಾವನವರನ್ನು ಬೇಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಹಣ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀತು? ಹಾಗಾದರೆ ತಾನು ಬದುಕುವ ರೀತಿಯಾವುದು? ನಾನು ಹೊಸ ಬಾಳನ್ನು ಹೊಂದಲಾರೆನೆ?....ನನ್ನ ಬಾಳು ಅದೆಷ್ಟು ಉಜ್ವಲವಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ? ಕವಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಕಾವ್ಯರಾಣಿಯಾಣಿಯಾಗಿ ಮೆರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಕನಸು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗಿ ಹೋದದ್ದು ಎಂತಹ ದುರ್ದೈವ. ಅವರು ಕಾವ್ಯದೇವಿಯನ್ನು ಕಡೆಗೆಣಿಸಿದರು. ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನ ಬಯಸಿ ದೇವದತ್ತ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ನೂಕಿಬಿಟ್ಟದ್ದು ಎಂತಹ ಪ್ರಮಾದವಾಯಿತು? ಕಾವ್ಯದೇವಿ ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪವೇ ಇದಾಗಿರಬಹುದೆ? ಈ ಶಾಪ ವಿಮೋಚನೆಯಾಗಲಾರದೆ?

ಅವರು ಕವಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಬಾಳಲಾರರೆ? ಹೊಸಬಾಳು ಅವರ ಜೀವನದಿಂದ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯಲಾರದೆ?....ಆವರ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಪಣತೊಟ್ಟ ನಾನು ಹೃದಯ ಸಂಪತ್ತು ಕಮರಿ ಹೋಗಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಅನರ್ಥದ ಪರಿಮಾರ್ಜನೆ ಹೇಗಾದೀತು? ನನ್ನವರು ಹೇಗೆ ಬಂದಾರು? ಹೇಗೆ ಹೊಸಬಾಳನ್ನು ಕಂಡಾರು?....ಸೋಮವಾರ? ಅನಂತ ಸೋಮವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವಾರವೂ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋಗುವದು. ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಈ ಸೋಮವಾರ ಶುಭವನ್ನು ತರಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಸ್ನೇಹದ ದುರ್ಲಾಭ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ನೀಚರಾಗಿದ್ದಾರೆ; ಅಧಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ಬರಲಾರರು....ಎರಡು ವರುಷ...ಅಯ್ಯೋ...." ತಾರಾನ ಎದೆಗೆ ಬರೆಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಆ ವೇವನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಚೀರಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಹೃದಯ ಹಗುರಾಗುವಂತೆ ಅತ್ತು ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಕಿರಣ ಎದುರಿಗಿರದಿದ್ದರೆ ಅವಳು ದೊಡ್ಡ ದನಿತೆಗೆದು ಅತ್ತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಆರ್ಭಟದಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸು ಗಾಬರಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನ ವೇದನೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಶೂನ್ಯ ಮನಸ್ಕಳಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳ ತಾಕಲಾಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ಗುರಿಯನ್ನೂ ಕಾಣದ ಒದ್ದಾಟದ ನೋವು ಅ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀಲವ್ವ ಬರದಿದ್ದರೆ ಅವಳು ಹಾಗೇ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳೊ ತಿಳಿಯದು. ನೀಲವ್ವ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಸಮಾಧಿ ಭಂಗವಾಯಿತು. "ಏನು ನೀಲವ್ವ, ನೀನೂ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ ಈ ದಿನ?"

"ಒಡತಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಿವೆ. ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲುವಂತಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೋಗಲು ಬಂದೆ. ನಾನೀಗ ಮತ್ತೆ ಹೋಗಬೇಕು ತಾಯಿ."

"ಏನು ಮನ್ನಕ್ಕನಿಗೆ ಜ್ವರವೆ?"

"ಅವರ ಜ್ವರದ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಥೆಯೂ ಕೂಡಿ ಬಹಳ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ತಾಯಿ. ನೀವೂ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದು ಹೋಗುವದು ಒಳಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ?"

"ನಿಮ್ಮ ಒಡತಿಗೆ ವ್ಯಥೆಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ ನೀಲವ್ವ. ಅವಳ ಹೃದಯ ಜಡವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಬಂದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವಾದೀತು ಹೇಳು."

"ಬಂಗಾರದಂತಹ ಅವರ ಹೃದಯದ ಪರಿಚಯವೇ ತಮಗಾಗಿಲ್ಲ ತಾಯಿ. ಅವರು ನಿಮಗಾಗಿ, ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕದ ದಿನವಿಲ್ಲ"

"ಮಾಡುವ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುವ ಈ ಕುತಂತ್ರವನ್ನು ಇನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಲು ಹೇಳು ನಿಮ್ಮ ಒಡತಿಗೆ."

"ಅವರು ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಇಷ್ಟು ಬಿರುಸಾಗಿದ್ದೀರಿ?"

"ಅವರು ಯಾವ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಗಂಡನೊಡನೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಬಾಳದಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ?"

"ವ್ಯವಹಾರದ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಅವರೇನು ಮಾಡಬೇಕು?"

"ನಾನು ವ್ಯವಹಾರದ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ ನೀಲವ್ವ. ಅವಳ ಅವ್ಯವಹಾರದ ನಡತೆಗಾಗಿ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ." ತಾರಾನ ಕೋಪದ ಕಾರಣವನ್ನು ನೀಲವ್ವ ಈ ಮೊದಲೇ ಊಹಿಸಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ತಿಳುವಳಿಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಈಗ ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಅವಳು ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳು ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾದಳು. ವೆಂಕಟೇಶನ ಸಧ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿ ಅಂತಹ ವಿಷಮ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಮನೋರಮೆ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಾಸರಾಯನ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಹಣತೆತ್ತ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಬಂದ ಕೋಪ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿತು. ಅವಳು ತಾರಾನನ್ನು ಕೆಣಕುವವಳಂತೆ ನೋಡುತ್ತ— "ಕೆಟ್ಟು ಹೋದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣಲಾರವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನೀವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಗರತಿ ಗಂಗವ್ವನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಆಡಿದ್ದನ್ನೇ ಆಡುವದು ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಕೂಡುವ ಸಮಯವಿಲ್ಲ ನನಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮ ಲಕ್ಷ

ದಲ್ಲಿರಲಿ. ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡದ್ದು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪು. ನನ್ನ ಒಡತಿಯ ಗುಣದ ಅರಿವಾಗುವ ವೇಳೆಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಅವರ ಕಾಲು ಹಿಡಿಯುವ ಕಾಲವೂ ಬರುತ್ತದೆ." ಎಂದು ನೀಲವ್ವ ಬಿರಬಿರನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಳು. ತಾರಾನಿಗೆ ಅವಳ ಮಾತುಗಳು ಶಲ್ಯದಂತೆ ಚುಚ್ಚಿದವು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನನ್ನೇ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು ದುರ್ದೈವವೆಂದೇ ಬಗೆದಳು. ಒಂದು ಮಾತು ಮಾತ್ರ ಅವಳ ವಿಚಾರದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿತು.— "ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಗರತಿ ಗಂಗವ್ವನೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು ತಪ್ಪು" ಎಂಬುದೇ ಆ ಮಾತು, ಅವಳು ಅದನ್ನೇ ಅನೇಕಸಾರೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗುಣಿಸಿದಳು.

ನೀಲವ್ವ ಬಂದು ಹೋಗಿ ಎರಡು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋದರೂ ಅವಳಿಂದ ಯಾವ ಸಮಾಚಾರವೂ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ತಾರಾನಲ್ಲಿ ಆತುರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.— "ಮನ್ನಕ್ಕನ ಜ್ವರ ಆರಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ನಾನೇಕೆ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕಾಣಬಾರದು?....ಆದರೆ ಅವಳಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇನು ಕೆಲಸ?....ಅವಳು ಜೇನೆ ಬಿದ್ದಾಗಲೂ ನಾನು ದ್ವೇಷಿಸಬೇಕೆ? ನಾನವಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವ ದಿಲ್ಲ; ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ....ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ?....ಅವಳು ನನಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ....ಆದರೀಗ ಅವಳು ಜೇನೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ....ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಬರಬೇಕು....ಅವಳ ಯಜಮಾನರ ಆ ವಿವೇಕ ದಿಂದ ನನ್ನವರು ಜೇಲು ಕಂಡಿರುವಾಗ ಅಂತಹ ಮನೆಗೆ ನಾನು ಹೋಗುವದೆ?....ಅದಕ್ಕೂ, ಇದಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಭ?....ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನೋರೋಗ ಹೆಚ್ಚೀತು....ನಾನು ಹೋಗುವದೇ ಬೇಡ...."

ಆ ದಿನವೂ ದಾಟಿತು. ನೀಲವ್ವನಿಂದ ಯಾವ ಸಮಾಚಾರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಶನಿವಾರ ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದವಳೇ ತಾರಾ ಮಾರುತಿ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಳು. ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ತುಲಸಿಕಟ್ಟೆ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಿ ತೀಡಿದಳು. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಶ್ವಾಸನ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದಳು. ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ದೀಪವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತಾರಾ ವಿಚಾರಪರವಶಳಾದಳು ಅಸಮಾಧಾನದ ಹೊರೆ

ಯೊಂದು ತೇಲಿಬಂದು ಅವಳ ಹೃದಯ ಭಾರವಾಯಿತು; ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಗ್ರವಾಯಿತು. ಮನೋರಮೆ ಜ್ವರದಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗದಿರುವದೇ ಅವಳ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದಿಚ್ಛಿಸುವಳು. ಆದರೆ ಅದಾವುದೋ ಭಾವ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂದೆ ನೂಕುವದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗುವದಾದರೂ ದಿನ ಸರಿದು ಹೋಗುವದು. ಈ ದಿನ ಅವಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು....."ಅವ್ವಾ." ಕಿರಣ ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಕೇಳಿದ—"ನಾನು ಮನೂಮಾಮಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಕೂಡದೇಕೆ?"

"ನಿನಗೇನು ಕೆಲಸವೋ ಅಲ್ಲಿ?"

"ಅವಳಾದರೂ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಬಹುದು ಅವ್ವಾ" ಮಗನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾರಾ ಸಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟಳು. ಅವಳಿಗೆ ಸೋಮವಾರ ಮತ್ತೆ ನೆನಪಾಯಿತು.—"ನಾನು ಹೋಗಿಬರಲೆ ಅವ್ವ?"

"ನೀಲವ್ವ ಬರಲಿ ಮಗು ಹೋಗುವಿಯಂತೆ" ಕಿರಣನಿಗೆ ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರಾಸೆಯಾದರೂ ನೀಲವ್ವ ಬಂದ ಬಳಿಕಾದರೂ ಹೋಗಲು ಹೇಳಿದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಅವನು ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಾರಾ ಇಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಎಂದೂ ಮಾತಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಿರಣನಿಗೆ ತಾಯಿಯಲ್ಲಾದ ಈ ಮಾರ್ಪಾಟು ಹಿಗ್ಗಿನ ಹೊಳೆಯನ್ನೇ ಹರಿಯಿಸಿತು. ಮಧ್ಯಾನ್ನ ಮೂರು ಗಂಟೆಯಾದರೂ ನೀಲವ್ವ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಕಿರಣ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಪಡಸಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಬಂದ. ನೀಲವ್ವನ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲ.—"ಅವ್ವ, ನೀಲವ್ವ ಬರುವದೇ ಇಲ್ಲ ಹೋಗು"

"ಅವಳು ಬರದಿದ್ದರೆ....?"

"ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ ಅವ್ವ" ಮಗನ ಆತುರ ಕಂಡು ತಾರಾ ವಿಹ್ವಲಳಾದಳು. ನೀಲವ್ವ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಮಗನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಾನೇಕೆ ಹೋಗಬಾರದು ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿತ್ತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಬೆಂದು ಹೋಗುವದಕ್ಕಿಂತ ಹೋಗಿ ಬರುವದೇ

ಲೇಸೆಂದು ಅವಳು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಬಂದು ನಿಂತಂತೆನ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕಿರಣ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಆ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ— "ನೀಲವ್ವ, ಬಂದಳು ಅವ್ವ" ಎಂದು ಕೂಗಿದ.

ಆದರೆ ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ನೀಲವ್ವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಜೀವಣ್ಣನಾಗಿದ್ದ.

೨೧

ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ ತಾರಾ ಅಪಶಕುನ ಕಂಡಂತೆ ಬೆದರಿದಳು. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ನುಗ್ಗಿ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಅನರ್ಥದ ಚಿತ್ರ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಸುಳಿದಾಗ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಥರ ಥರ ನಡುಗಿದಳು. ಪತಿಯ ಜೇಲು ಯಾತ್ರೆಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಆ ಕುಹಕನ ಮುಖಾವಲೋಕನ ಮಾಡುವದೂ ಕೂಡ ಅವಳಿಗೆ ಪಾಪವೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವನು ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ಸಹ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ಆಚೆಗೆ ತಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವಳು ಸಂತಾಪದಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಜೀವಣ್ಣ ನಡುಕದ ದನಿಯಲ್ಲಿ—“ ನಾನು ಒಳಗೆ ಬರಲೆ ಮಗು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟರೆ ಕಪಾಳ ಮೋಕ್ಷವಾದೀತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಬಂದ ದಾರಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಹೋಗು.” ತಾರಾ ಅವಡುಗಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದಳು.

“ ನನ್ನ ಕೆನ್ನೆ ಈಗಾಗಲೇ ಬಾತುಹೋಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀವು ಪೆಟ್ಟು ಕೊಡುವ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ. ನನಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪನಾಗಿದೆ.”

“ ಪಾಪ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ಹೊಂಚುಹಾಕಿರುವಿ ? ಪಾಪಿಯ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೂ ಒಂದು ಮೋಸವೆಂದು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಲಿಯಬೇಕಿಲ್ಲ ತಿಳಿಯಿತೆ? ”

“ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಪೂರಾ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.”

“ ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಕೊಡುವ ದೇವರು ಸಮರ್ಥನಿದ್ದಾನೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಹೋಗು—ನಿನ್ನ ಮುಖಾವಲೋಕನವೂ ನನಗೆ ಬೇಡ.”

“ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿರಿ ತಾಯಿ. ನಿಮಗೆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರ ಮೇಲೆ ಕೋಪ

ವಿರಲಿಲ್ಲ ಮಗಳೆ."

ಎಂತಲೇ ಅವರನ್ನು ಜೇಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ?"

"ಅದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಅವರು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರು."

"ಅವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕರಾಗಿ ಸತ್ಯ ನುಡಿದದ್ದು ತಪ್ಪೆಂದು ಬೊಗಳುವ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಸೀಳಬೇಕು. ನಿನ್ನಂತಹ ಮುಠ್ಠಾಳರಿಗೆ ಆ ದಿವ್ಯ ಹೃದಯದ ಪರಿಚಯವೆಂದಿಗೂ ಆಗದು."

"ತಮ್ಮದೆಂದು ಹೇಳಿದ ಆ ವಸ್ತುಗಳು ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರವೇ ಆಗಿದ್ದವೆಂದು ನೀವೂ ನಂಬುತ್ತೀರಾ?" ತಾರಾ ಈ ಮಾತಿಗೆ ನಿರುತ್ತರಳಾದರೂ ಜೀವಣ್ಣನ ವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುತ್ತ "ಅವರು ನಿನ್ನಂತೆ ಕೃತಘ್ನರಲ್ಲ; ಉಂಡಮನೆಯ ಗಳ ಎಣಿಸುವವರಲ್ಲ. ಗೆಳೆಯನ ಮೇಲೆ ಬರಬಹುದಾದುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡದ್ದು ಅವರ ಧರ್ಮ ಬುದ್ಧಿ."

"ಈ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಗೆ ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರು ತಕ್ಕವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ತಾಯಿ. ಅವರು ಧರ್ಮಲಂಡರಾಗಿ ನೀಚರಾಗಿರುವ ಮಾತು ಜಗತ್ತಿಗೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಜವಾಬುದಾರಿ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡಿದ್ದರೆ ಈ ಅನರ್ಥವೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಬಾರದ್ದು ಆಗಿ ಹೋಯಿತು. ಈಗ ಮಾತನಾಡಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸುವ ನನ್ನ ಯೋಜನೆಗಳೆಲ್ಲ ಬುಡ ಮೇಲಾದರೂ ದೇವರು ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ."

"ಶಾಸನವಾದದ್ದು ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರಿಗಲ್ಲ; ನಮ್ಮವರಿಗೆ. ಅವರ ಪತ್ನಿಯಾದ ನನಗೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿರಿವಂತರಿಗೆ ಶಾಸನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ."

"ತಾವು ತಿಳಿದಂತಿಲ್ಲ ತಾಯಿ. ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರ ಕತೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಸಟ್ಟಾ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ಗತಿಕರಾದರು. ಊರಲ್ಲಿ ಮುಖ ತೋರಿಸುವದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲೂ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪಾಪ! ಮನೋರಮಾಬಾಯಿಯನ್ನು ನೆನೆದರೆ ನನಗೆ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತದೆ."

ಈ ಹೊಸ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾರಾ ತತ್ತರಿಸಿದಳು.—"ಏನು

ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರು ತಲೆ ಮರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೆ ?"

"ಹೌದು ಮಗಳೆ. ಅವರಿನ್ನೆಂದಿಗೂ ಮೇಲೇಳಲಾರರು."

"ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವರ ಪತ್ನಿ ಅರಿತಿದ್ದಾಳೆಯೆ ?"

"ಊರಿಗೆಲ್ಲ ಈ ಸುದ್ಧಿ ಗೊತ್ತಾದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಿರುವದೆ? ಈ ಸುದ್ಧಿ ಗೊತ್ತಾದಂದಿನಿಂದ ಅವರು ಎದೆಯೊಡೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ನೀಲವ್ವ ಹೇಳಿದಳು.—ಅವರಿಗಾಗಿ ನನ್ನ ಕರುಳು ಕಿವಿಚುತ್ತಿದೆ ಮಗಳೆ....ನಾನೊಂದು ಮಹಾಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಅಪರಾಧದ ಪರಿಮಾರ್ಜನೆಗಾಗಿಯೇ ನಾನು ಬಂದದ್ದು. ಇದನ್ನಷ್ಟು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಎದೆ ಹಗುರಾಗುತ್ತದೆ....ವೆಂಕಟೇಶರಾಯರು ನನ್ನ ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಿದಂದಿನಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸೇಡಿನ ಭಾವನೆ ತುಂಬಿತು. ಅವರನ್ನು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮೂಗು ತಿಕ್ಕಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಅವರ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಬರುವ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಕೈಪಾಡವೇ ನಡೆದಿತ್ತು. ಅವರ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಆಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಬಂತು ನಾನವರಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನೂ ತಾವೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಆಟ ಸಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ವ್ಯರ್ಥವಾದವು. ಕೊನೆಯ ಉಪಾಯವೆಂದು ಅವರಿಗೂ ಮನೋರಮಾ ತಾಯಿಗೂ ಇಲ್ಲದ ಸಂಬಂಧ ಹೇಳಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದೆ. ನನಗೀಗ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆ ತಾಯಿ. ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಮಹಾಪರಾಧ. ನೀವು ಕ್ಷಮಿಸಿದರೆ ನಾನು ಬದುಕುತ್ತೇನೆ ತಾರಕ್ಕ ..." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಿದ ಜೀವಣ್ಣ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದ. ಅವನ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ತಾರಾನ ಕರುಳುಗಳು ಜಗ್ಗಿದವು. ಒಂದೊಂದು ಮಾತೂ ಶಲ್ಯದಂತೆ ಇರಿಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ತಾನೊಂದು ಅನ್ಯಾಯದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟಿಯಾದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ತಾನು ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಕಂಡ ರೀತಿಗೆ ಈ ಪಾಪಾತ್ಮನೇ ಕಾರಣವೆನ್ನಿಸಿದಾಗ ಅವಳು ಭುಗಿಲ್ಲೆಂದಳು. ಸಂತಾಪದ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಜಗತ್ತು ತಿರುಗುತ್ತಿರುವಂತೆ

ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವಳು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ—“ ಎಂತಹ ಅನರ್ಥ ಮಾಡಿದೆ ಪಾಪಿ!....” ಎನ್ನುತ್ತ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಮೊಗ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕಿಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಜೀವಣ್ಣನ ಕಣ್ಣಲ್ಲೂ ನೀರುಕ್ಕಿದವು. ಅವನು ಸೋತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ—“ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳದೆ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಹಗುರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ತಾರಕ್ಕ. ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರಿಗೂ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಪತ್ರ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರೂ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲಾರೆ ತಾಯಿ, ನನ್ನ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದಂತಾಯಿತು” ಎನ್ನುತ್ತ ಜೀವಣ್ಣ ತಾರಾನ ಎರಡೂ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಬಿದ್ದ. ಹೊರಳಿ ಕೂಡ ನೋಡದೆ ಭಾರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ತೂರುತ್ತ ನಡೆದ.

ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಜೀವಣ್ಣನನ್ನು ತಡೆದು ತಾರಾ—“ ಮನೋರಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲವೆ? ” ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. “ ಅವೆಲ್ಲ ನಾನು ಕಟ್ಟಿದ ಕತೆ ತಾಯಿ. ಪೂರಾ ಸುಳ್ಳು” ಎನ್ನುತ್ತ ಜೀವಣ್ಣ ಮುನ್ನಡೆದ. ತನ್ನ ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆದ ಅನಾಹುತವನ್ನು ನೆನೆದು ತಾರಾಸಿಗೆ ಆದ ಸಂಕಟ ಹೇಳತೀರದು. ಅವಳಿಗೆ ಮನೋರಮೆಯ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವಾಯಿತು.—“ ಇದೆಂತಹ ವಿಪರೀತ ಕಾಲ ” ಎಂದು ಮರಮರನೆ ಮರುಗಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಾಲು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವಳು ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ಪತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತಾರಾಸಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಿತು. ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಅನಂತ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತ—“ ಅವಳು ಈಗ ಬಡವಿಯಾದರೇನು? ಅವಳ ಹೃದಯ ಸಂಪತ್ತು ಯಾರಿಗೆ ಬಂದೀತು ? ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ನಡೆದು ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದಳು ತಾರಾ. ಈ ಮಾತಿನ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚುವ ವೇಳೆಯೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವರಿಗೆ ಅರಿಶಿನ, ಕುಂಕುಮ ಏರಿಸಿ ತಾನೊಂದು ಬಟ್ಟು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರ ಬಂದಳು.—“ ಕಿರಣಾ, ಉಷಾ ರಾಣಿಯನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.”

“ ಮನೋರಮಾಮ್ಮೀ ಮನೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಹೋಗೂದು ಅವ್ವ ? ”

“ ಈಗ ಕತ್ತಲಾಯಿತು ನಾಳೆ ಹೋಗೋಣಂತ ಹೋಗು ಉಷೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಕತ್ತಲಾಯಿತು” ಕಿರಣ ಓಡುತ್ತ ಹೋದ. ಅದೇ ವೇಳೆ

ಯಲ್ಲಿ ನೀಲವ್ವನ ಪರಿಚಯದವಳೊಬ್ಬಳು ತಾರಾನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಳು. ಅವಳಿಗೆ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರಗಳ ಪರಿಚಯ ಹತ್ತಿತು. ಅವಳು ದೀಪ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ವಿಳಾಸ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಸಂದೇಹ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವಾಸನ ಮುತ್ತಿನಂತಹ ಅಕ್ಷರ ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡಾಗ ಅವಳೆದೆ ಹಾರುತ್ತಿತ್ತು. ಆತುರದಿಂದ ಮೇಲಿನ ಹೊದಿಕೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಕಾಗದ ಬಿಡಿಸಿದಾಗ ಅದೊಂದು ಸುದೀರ್ಘ ಪತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಒಕ್ಕಣಿಕೆ ಇದು ;

ನನ್ನೊಲವಿನ ತಾರಾ ;

ಇಂತಹ ಪತ್ರ ಬರೆಯಬಹುದೆಂದು ನನಗೆಂದೂ ಅನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿನಗೂ ಇದೂ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ. ಮಾನವ ಜೀವಿತವನ್ನು ಅದಾವುದೋ ಕಾಣದ ಕೈ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ರೂಪಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬು ದನ್ನು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಜೀವನವೇ ಬಲವಾದ ನಿದರ್ಶನ. ನನ್ನ ಜೀವನದಿಂದ ನಿನ್ನ ಜೀವನ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲವಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾತು ಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆಯೆಂದು ನೀನು ಅರಿಯುವಿ. ನಾವು ಕಾಣಬೇಕಾದ ಜೀವನಕ್ಕಿಂತ ಕಂಡ ಜೀವನ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ನಾವೀ ಗಲೇ ಕಂಡುಂಡ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಣ್ಣನಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಬದುಕಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನ ದೆಷ್ಟೋ ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧಿಸದೆ ಗೋವಿನಪುರದ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗ ಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ಜೀವನದಲ್ಲಾದರೂ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸುಗಮಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ ಅದೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಜೀವನದ ಕಟು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗಾರಳಾದ ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದೇ ಬೇಡ. ಆ ಕಹಿ ನೆನಪು ಇಂದಿಗೂ ನವಿರನ್ನೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಬಡತನದ ಘಾತಕ್ಕೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಬಲಿಯಾಗಿ ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುವುದೆಂಬ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ನೆಮ್ಮದಿಯು ಬಾಳಿಗೆ ಹಾತೊರೆದಿದೆ. ಜೀವನದ ನೆಮ್ಮದಿ ಗಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೊರೆಯಲು ಸಿದ್ಧನಾದೆ ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಜೀವನದ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ತಿಕ್ಕಿ ಬಂಟನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ನನ್ನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ. ಕಾವ್ಯ ದೇವಿಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾದೆ. ಆದರೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆ

ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಬಲವೂ, ಧೈರ್ಯವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವದೆಂದು ನಂಬಿದೆ. ಆ ನಂಬಿಕೆಯೇ ನನ್ನನ್ನು ದುರ್ಬಲನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು.

ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸಿಗೊಂದು ದಾರಿ ಸಿಗುವದು ದೈವೀ ಸಂಕೇತವಿರುವಂತೆ ನನಗೀಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶನ ದರ್ಶನ ಲಭಿಸಿತು. ನನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸ ಮಾರ್ಗ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿದೆ. ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ತೇಲಾಡಿಸುವ ಅನುವು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೇ ಆಯಿತು. ವೆಂಕಟೇಶನ ವ್ಯವಹಾರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲೇಬೇಕು. ನನಗವನ ಮಿತ್ರತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು. ಮನೋರಮೆಯ ಗಂಡನಾದವನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನೇ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ನನಗವನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದರವೇ ಮೂಡಿತು. ಆದರೆ ಅವನ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಕರಿಸುವ ಮೊದಲು ನನಗದರ ಪರಿಚಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿನಕಳೆದು ಹಾಗೆ ನನಗೆಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಾದಾಗ ನಾನು ಹೌಹಾರಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ನುಸುಳಿಹೋಗಬಯಸಿದೆ. ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನು ನಾನೇ ತಾಳದಾದೆ. ಅನೇಕ ಸಲ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಕಾವ್ಯ ದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆದಾಗ, ಹೃದಯ ರುಕ್ಷವಾಗಿದೆಯೆಂದರಿತಾಗ ನನ್ನ ದುರ್ದೆಶೆಗಾಗಿ ಮರುಗಿದೆ; ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದೆ. ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎದ್ದು ಹೋಗುವದು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗೆಳೆಯನ ಔದಾರ್ಯ ನನ್ನನ್ನು ಮೂಕನನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವನನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೋರಮೆಯ ಬಾಳಿಗೊಂದು ಕಳೆಯನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸಿದೆ. ಯಾವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೃದಯ ಬರಡಾಯಿತು. ಕೊನೆ ಕೊನೆಗೆ ನಿನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟದಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ವಿಧಿ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಮಾರ್ಗವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು; ಜೈಲುವಾಸ ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತು. ನಾವೆಲ್ಲ ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆಗಳಿದ್ದಂತೆ ತಾರಾ! ನಮ್ಮನ್ನು ಕುಣಿಸುವ ಕೈಯೊಂದು ಬೇರೆಯೇ ಇದೆ—ಅಲ್ಲವೆ?

ಬಾಳ ನೆಮ್ಮದಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸಿದ ನನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದ ಅದು ತಲೆಕಿತ್ತಿ ಓಡತೊಡಗಿತು. ಹೃದಯ ಉರಿಯುವ ಕೆಂಡವಾಗಿ ನಾನಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಗಾಗಿ ನನಗೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗತೊಡಗಿತು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದೂ ಸತ್ತಂತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಜೀವನ ನನಗೆ ಬೇಸರ

ವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಇಂತಹ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಮನೋರಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಳೆದ ಭಾವ ನನ್ನನ್ನು ಪೂರಾ ರಸಾತಳಕ್ಕಿಳಿಸಿತು. ನನ್ನ ದುರ್ದೈವಕ್ಕೆ ಪೂರಾ ಉಕ್ಕು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವವೂ ನನ್ನನ್ನು ಅವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನೋಡಿದ್ದರೆ ನಾನು ಎದೆಗೆಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ನಾನು ಪೂರಾ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾದೆ. ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ಸದಂತೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಎದ್ದು ಹೋಗುವದು ಮನೋರಮೆಗೊಂದು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವ ದೆಂದು ನಂಬಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೀವಣ್ಣನ ಕೈವಾಡವೇ ಇತ್ತೆಂ ಬುದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನೀಗ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗೊಂಡು ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ತಿಳಿಸುವೆ ನೆಂದೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈಗಾಗಲೆ ಅವನ ಮಾತಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಭ್ರಮ ನಿರಸನ ವಾಗಿರಬಹುದು. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮೇಲೂ ನನಗೆ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನೆಂದೋ ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಮನೋರಮೆ ಮಹಾ ಸಾಧ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ನಿನಗೆ ಖಚಿತವಾ ದೊಡನೆಯೇ ನೀನವಳನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೃದಯ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜೀವಣ್ಣ ಪತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ ಸಟ್ಟಾ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಪೂರಾ ಮುಳುಗಿ ಈಗ ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿ ದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಕರುಳು ಕಿವುಚುತ್ತಲಿದೆ. ಹಣದ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದವರ ಪಾಡು ಹೀಗಾಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದರೂ ಅವನು ನನಗೆ ಮಾಡಿದ ಅನಂತ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಜೀವ ತಲ್ಲಣಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗ ನನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಅಲ್ಪ ಆಸೆಯೂ ಕಳಚಿಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪಾಡೇ ಹೀಗಾದಮೇಲೆ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡ ಬೇಕಾರು? ಎಂದು ಎಣಿಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಬಹಳ ದಿನ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸೋಮವಾರವೇ ನನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆ ಯಾಗುವದೆಂದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೇಳಿದಾಗ ನನಗಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಸಂತೋಷ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಈ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕಾರಣಗಳು ಮನೋರಮೆಯಿಂದರಿತಾಗ ನಾನು ಮೂಕನಾದೆ. ಅವಳ ತ್ಯಾಗ ಬುದ್ಧಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತರಿಸಿತು. ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನರಿತೂ ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯ ಅದೆಷ್ಟು ಅಮೋಘವಾಗಿದೆ

ನೋಡು ತಾರಾ! ಅವಳ ಉಪಕಾರದ ಹೊರೆಯನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ತೀರಿಸಬೇಕೋ ಯೋಚಿಸು. ನಾನೀಗ ಹೊರಡುವ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದ ನನಗೆ ಈ ಎರಡು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುವದು ದುಸ್ತರವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಧ್ಯಾನವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನೆಡೆಗೇ.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವದಿದೆಯಲ್ಲ ತಾರಾ. ಆಕಣ್ಣು ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಹೊಸ ಕಣ್ಣನ್ನೇ ತೆರೆಯಿಸುವದು ನೋಡು ಹೊಸ ಬಾಳಿನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ನಾನು ಹೊರ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಜೈಲುವಾಸ ನನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಂದ ಅಪೂರ್ವ ಅನುಭವವೇ ಆಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೊಸ ಬಾಳಿನ ಅಮೋಘ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಈ ಏಕಾಂತ ಘನವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನೊದಗಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಬಾಳು ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸದಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ಬಾಳು ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಿಡಿದು ಹೋದ ಸಾಹಿತ್ಯದೇವಿ ನನ್ನ ಹೊಸ ಬಾಳಿನ ಕಹಳೆ ಕೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ತಾರಾ, ಬರೆಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳಿಗಿಂತ ಹೇಳಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳೇ ಬಹಳವಾಗಿವೆ. ಸೋಮವಾರ ಸಂಜೆ ಎಂದು ಬರುವದೋ ಎಂದು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಹೊಸ ಬಾಳಿನ ನಾಂದಿಯನ್ನಿಟ್ಟ ಮನೋರಮೆ ದೇವತಾ ಮನುಷ್ಯಳೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವೆ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಹೃದಯಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವತೆ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ.

ಹೊಸ ಬಾಳು! ಎಂತಹ ಸುಖದ ಕಲ್ಪನೆಯಿದು ತಾರಾ! ಹೀಗಾಗಬಹುದೆಂದು ನಾನೆಂದೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವನವೊಂದು ಕಹಿಬೇವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಜೀವನದ ಕಹಿಯನ್ನು ನುಂಗಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೇನು ಸವಿ ಸಿಗುವದೆಂದು ಈಗ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ಬಾಳಿನ ಜೇನು ಈ ಸವಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿ. ಈ ಹೊಸ ಬಾಳು ನಮಗಷ್ಟೇ ಮೀಸಲಾಗಬಾರದು ತಾರಾ. ನಮ್ಮ ಬಾಳಿಗೆ ಬೆಳಕಿತ್ತವರ ಬಾಳು ಕೂಡ ಹೊಸ— ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಹುಡುಕಿ

ಅವನಿಗೂ ಹೊಸ ಬಾಳಿನ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡಲು ನಾನು ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಮನೋರಮೆಗೆ ಹೇಳು. ಸೋಮವಾರ ಸಂಜೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶುಭ ಪ್ರಸಂಗ ವಾಗಲಿ.

ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ
ವಿಶ್ವಾಸ

ತಾರಾ ಪತ್ರವನ್ನು ತಡೆ, ತಡೆದು ಓದಿದಳು. ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಅವಳು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಓದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಕೊನೆಯ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ಹನಿಗಳು ಆ ಅಂಕಿತವನ್ನು ತೋಯಿಸಿದವು.—"ನಾನು ಬಹಳ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ. ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದೆ" ಎಂದು ಅವಳು ತುಟಿಗಳನ್ನಲುಗಾಡಿಸಿದಾಗ ಆ ಮಾತುಗಳು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ದಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಕಣ್ಣಾಲಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ಜೀವನವೇ ಎದ್ದು ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಹೊಡೆದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವಳು ಗಡ ಬಡಿಸಿದಳು—"ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀವೊಬ್ಬರೇ ಗರತಿ ಗಂಗವ್ವನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ಒಡತಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವೂ ಬರುತ್ತದೆ....ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಅವರ ಕಾಲು ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಬರುತ್ತದೆ," ನೀಲವ್ವನ ಆ ಮಾತುಗಳು ತಾರಾನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಗುಡಿಗಾಡಿದವು.

"ನಿನ್ನ ಮಾತೇ ನಿಜ ನೀಲವ್ವ. ನಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ. ಅವಕ್ಕಾಗಿ...." ತಾರಾ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಕೋಲ ಮೇಲೆ ಒಣ ಹಾಕಿದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದು ಕೊಂಡು ಮಡಿಕೆ ಹಾಕಿ, ಇದ್ದ ಬಿದ್ದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿದಳು.

"ತಾರಾ, ನಿನ್ನ ಅರಿವೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ ನಾವೀಗಲೇ ಮಸೂ ಮಾಮಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು," ಅವಳು ಆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ನೀಲವ್ವನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಳು. ಕಿರಣನಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಈ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಆಚರಣೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಮಸೂಮಾಮಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹಿಗ್ಗು ಹಿಡಿಸದಾಯಿತು. ಅವನು ದಾರಿ ಗುಂಟ ಲುಟು ಲುಟು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಲಿದ್ದ. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಗಂಟನ್ನು ಸಾವರಿಸುತ್ತ ತಾರಾ—"ಕಿರಣ, ನೀನು ಮಸೂಮಾಮಿಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿಯು

ಬೇಕು,"

"ಅವಳ ಕಾಲು ನಾನೇಕೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕು? ನಾನು ಯಾವ ತಪ್ಪು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಅವ್ವ. ಬೇಕಾದರೆ ನೀನೇ ಅವಳ ಕಾಲು ಹಿಡಿ," ಎಂದು ಕಿರಣ ತುಂಟನಂತೆ ನಕ್ಕ. ತಾರಾ ಮಗನ ಮೊಗವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೀಗೆ ಮನೋರಮೆಯ ಮನೆಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ—

ಅತ್ತ ಮನೋರಮೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೀಲವ್ವ ಹಣ್ಣಿನ ರಸವನ್ನು ಗ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಒಡತಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.—"ಈ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಿಂದ ನನಗೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ ನೀಲವ್ವ? ಸುಮ್ಮನೆ ಗೋಳು ಹೊಯ್ಯುತ್ತೀ ತಾಯಿ,"

"ಹಾಗೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ತಾಯಿ? ಇದೀಗ ಜ್ವರ ಆರಿವೆ. ಈ ಹಣ್ಣಿನ ರಸ ನಿಮಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವದು. ಬೇಗ ಕುಡಿಯಿರಿ."

"ಈ ಹಣ್ಣಿನ ರಸದಿಂದ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾನು ನೂರು ಹಣ್ಣುಗಳ ರಸ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ತಂದೆಯುವರಿಂದ ಯಾವ ಸಮಾಚಾರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲವೆ ನೀಲವ್ವ?"

"ನಿನ್ನೆಯೇ ಮುಂಬಯಿಗೆ ತಲುಪಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದೇ ಹೇಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಬೇಕು ಹೇಳಿರಿ? ಸಾಹುಕಾರರ ಶೋಧನೆಯಾದರೂ ಆಗಬೇಡವೆ?"

"ಅವರು ಸಿಗಬಹುದಷ್ಟೇ ನೀಲವ್ವ?"

"ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಕರೆದುಕೊಂಡೇ ಬರುತ್ತಾರೆ ತಾಯಿ."

"ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಗಲಿ ನೀಲವ್ವ" ಎನ್ನುತ್ತ ಮನೋರಮೆ ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟಳು—"ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣದಿರುವಂತಹ ತಪ್ಪನ್ನು ನಾನೇನು ಮಾಡಿರುವೆನೆಂದು ತಾರಾ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದಳು ನೀಲವ್ವ?"

"ಅವರ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಾಡುವದೇನು ತಾಯಿ. ಅವರೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸ್ವಭಾವದ ಪ್ರಾಣಿ,"

"ನನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಅನ್ಯಾಯವೂ ಆಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ ನೀಲವ್ವ?"

ಈ ಮಾತು ಈಗಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ತಾಯಿ. ಸೋಮವಾರವೇನು

ದೂರವಿಲ್ಲ."

"ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರು ಬಂದರೆ ನನಗೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಧೈರ್ಯ ನೀಲವ್ವ. ಅವರು ಬಂದು ಸುಮ್ಮನಿರಲಾರರು. ಅವರ ಹೃದಯವನ್ನು ನಾನು ತುಂಬಾ ಬಲ್ಲೆ. ಅವರ ಪುಣ್ಯದಿಂದಲಾದರೂ ನನ್ನವರು....'

"ಮನೂಮಾಮಿ!" ಹೊರಗೆ ಕಿರಣನ ಧ್ವನಿಯಾಯಿತು. ಅವನು ನೆಗೆಯುತ್ತ ಒಳಗೆ ಬಂದ. ಮನೋರಮೆಯ ಸೊರಗಿದ ದೇಹವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವನೊಮ್ಮೆಲೇ ತಡೆದು ನಿಂತು ನೀಲವ್ವನನ್ನು ನೋಡಿ—"ಅವ್ವನೂ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಗಂಟು ಬಹಳ ಭಾರವಾಗಿದೆ. ಇಳಿಸಿಕೋ ಹೋಗು" ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ತಾರಾ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಮನೋರಮೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಳು. ಅವಳ ಕರುಳು ಹಿಂಡಿಹೋದವು. ಗಂಟನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಚಲ್ಲಿ ಭರದಿಂದ ಬಂದು ಮನೋರಮೆಯ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಣೆಯಿಟ್ಟು ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿದಳು. ಮನೋರಮೆಯ ಪಾದಗಳು ಅವಳ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ತೊಯ್ದವು.—"ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಮನ್ನಕ್ಕ. ನಾನು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ....ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದೆ....ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು...." ತಾರಾ ದುಕ್ಕಿಸಿ ದುಕ್ಕಿಸಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನೋರಮೆಯ ಕೈ ಅವಳ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದಲೂ ನೀರು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.—"ಇದೆಲ್ಲ ಆ ನೀಚ ಜೀವಣ್ಣ ಕೆಲಸ ಮನ್ನಕ್ಕ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹುಳಿ ಹಿಂಡಿದ ಪಾಪಿಯೇ ಅವನು. ಈಗೆಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ನಾನು ಅವನನ್ನು ನಂಬಬಾರದಿತ್ತು; ನಂಬಿದೆ....ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು ಮನ್ನಕ್ಕ."

ಮನೋರಮೆ ತಾರಾನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡು, ಬರುತ್ತಿರುವ ಉದ್ವೇಗವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು—"ಆಗಿ ಹೋದ ಮಾತಿಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ಫಲವಿಲ್ಲ ತಾರಕ್ಕ. ಈ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ನನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು,"

"ಮನ್ನಕ್ಕ, ನೀನು ದೇವತೆ ತಾಯಿ. ನಿನ್ನ ಸಂಕಟವೇ ನನ್ನ ಸಂಕಟ. ನನಗೆಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅವರ ಪತ್ರ ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ತೆರೆಯಿಸಿತು."

"ವಿಶ್ವಾಸರಾಯರ ಪತ್ರ ಬಂದಿದೆಯೆ?"

"ಅದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೂ ಸಂದೇಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಓದಿ ತೋರಿಸಲಾ ಮನ್ನಕ್ಕ?" ತಾರಾ ಅವಳ ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ಕಾಯದೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಲಾರಂಭಿಸಳು. ಓದುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ಹನಿಗೂಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರಯಾಸದಿಂದೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದಳು. ಮನೋರಮೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಶಾಂತ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಗದ್ಗದಿತಳಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.—"ಕೊನೆಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಓದು ತಾರಕ್ಕ,"

ತಾರಾ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಿದಳು.—"ವೆಂಕಟೇಶನನ್ನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಹುಡುಕಿ ಅವನಿಗೂ ಹೊಸಬಾಳಿನ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡಲು ನಾನು ಬದ್ಧನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಮನೋರಮೆಗೆ ಹೇಳು!! ಮನೋರಮೆಯ ತುಟಿಗಳು ಅಲುಗಿದವು.—"ನನಗೆ ಹೊಸ ಬಾಳು ಬಂದೀತೇ ತಾರಕ್ಕ?"

"ಹೊಸ ಬಾಳಿನ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಯೇ ನೀನು ಮನ್ನಕ್ಕ."

ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೊಡುತ್ತಲಿದ್ದ ನೀಲವ್ವ ಕಿರಣನಿಗೆ—"ಮನೂಮಾಮಿಗೆ ಈ ಹಣ್ಣಿನ ರಸ ಕುಡಿಸು ಕಿರಣ" ಎಂದು ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡಳು.

ಕಿರಣ ಕೈಗಿತ್ತ ರಸವನ್ನು ಮನೋರಮೆ ಗಟಗಟನೆ ಕುಡಿದು ಅವನನ್ನು ಬರಸೆಳೆದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು.

ಸುದರ್ಶನ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು

---

*1. ಗೋಮುಖ ವ್ಯಾಘ್ರ — ತಾ. ರಾ. ನಾಗರಾಜ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಪತಿ
*2. ಪ್ರೇಮದರ್ಶನ — ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ
3. ಮೊದಲ ನೋಟ — ತ.ರಾ.ಸು.
*4. ಅಭಯ — ನಿರಂಜನ
5. ಸ್ವಯಂವರ — ಮ. ನ. ಮೂರ್ತಿ
6. ಬಾಳ ಬಂಧನ — ದಾಶರಥಿ ದೀಕ್ಷಿತ್
7. ಕಲಾವಿದ — ಪ್ರಕಾಶ್
8. ಮಂಗಳ ದೀಪ — ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್
9. ರಷ್ಯಾದ ಕತೆಗಳು — ಉಮಾಪತಿ
10. ನಪುಂಸಕ — ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾಟೀಲ
11. ಮಸಣದ ಹೂವು — ತ.ರಾ. ಸು.
12. ಅಪವಾದ — ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾಟೀಲ
13. ನತದೃಷ್ಟೆ — ನವಗಿರಿನಂದ
*14. ಶಕ್ತಿಪೂಜೆ — ಇಂದಿರಾತನಯ
*15. ಸೇಡಿನ ಕಿಡಿ — ಇಂದಿರಾತನಯ
16. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ — ಬ. ಕಟ್ಟೀಮನಿ
17. ಮಾವನ ಮನೆ — ದಾಶರಥಿ ದೀಕ್ಷಿತ್
18. ಹೊಸ ಬಾಳು — ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ

* ಪ್ರತಿಗಳು ಮುಗಿದಿವೆ.

ಸುದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ

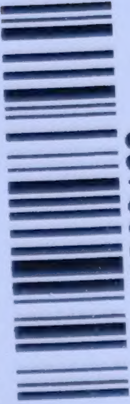
ತಾರಾನಿವಾಸ : : ತಿಪಟೂರು

ಹೊಸ ಬಾಳು

ಇದರ ಲೇಖಕರು

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ

ಇದರ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಹೆಮ್ಮೆ

ಸುದರ್ಶನ ಪ್ರಕಾಶನ

ತಾರಾನಿವಾಸ : : ತಿಪಟೂರು